Abanoz kule

JOHN FOWLES

Ingilizceden çeviren:
Aysun Babacan

özelkitapgrubu

AYRINTI

İçinde sürekli değişen anlamlar ve yankılı imgeler barındıran bu kitap, tekrar tekrar okuyup, her okuyuşta hem elinizdeki yapıtı hem de genel olarak kurmaca sanatını daha iyi kavramanızı sağlayacak ustalıklı bir çağdaş yazın örneği.

Bir kısa roman, bir anlatının çevirisi ve üç öyküden oluşan *Abanoz Kule*, Fowles'un doğa ve insan, yaşamla sanat ilişkisine adeta ressam gözüyle bakışının örnekleriyle dolu. İki genç kadının eşliğinde Fransız taşrasına çekilip kendini dünyadan yalıtmış yaşlı bir ressam, son yapıtının elyazması yok olmuş başarılı bir yazar, ortaçağda geçen bir aşk öyküsü, kaybolan bir adam ve güneşli bir pazar günü ailece yapılan bir piknik. Fowles'un imgelerle yüklü betimlemeleri, esrarengiz olay örgüleri ve gizemli karakterleri, bu öykülerin ortak noktaları.

Abanoz Kule adlı kısa romanda, *Büyücü*'nün bazı temaları yankılanır. Genç bir ressam, iki genç kadınla birlikte taşradaki malikânesinde, aslında bir nevi Cennet Bahçesi'nde yaşayan büyük İngiliz ressam Henry Breasley ile görüşmek üzere Fransa'ya gider. Diyaloglar ve betimlemeler, düşünce yönünden zengindir: Sanatı ve yaşamı sahici ve değerli kılan nedir? Etik ne anlama gelir ya da hangi noktalarda anlamdan yoksundur? Güzellik ve estetik deneyim gerçekten ender midir ve onlara erişmek için harcanan onca emeğe değer mi? Sanat akımlarını, anlam ve değeri, kimlikle kişiliği, kabul görenle aykırıyı, kadınla erkeği, yaşamla ölümü yüzleştirerek topluma ve bize ayna tutan Fowles, seçimlerimizin arkasında yatan "asıl biz"i kışkırtmaya devam ediyor.

Abanoz Kule'nin sanatı, tarihi ve nesiller arası uzlaşmazlıkları sorgulayarak yeni bir bakış açısı vaat ettiği söylenebilir. Ancak bu vaadi gerçekleştirecek olan okurdur. Çünkü Fowles her zaman olduğu gibi bu kitabında da karakterlerine "seçme özgürlüğü" tanıyarak okuru kendi bakışını oluşturma ayrıcalığına davet ediyor. Bu ayrıcalıktan yararlanabilmek için arkanıza yaslanın, derin bir soluk alın, yakalayacağınız her bir ayrıntıyla başka bir yöne çekilmeye hazır olun. Sanatla doğanın, gerçekle yanılsamanın, orijinalle taklidin birbirine geçtiği, anlamların ansızın yer değiştirmesinin yarattığı gerilimin tadını çıkarın.

"Kitabı zaman zaman hummanın sınırlarında gezinen bir takdirle okudum... Fowles, yapıtları ancak yaşadığı çağdan daha sonraki bir çağda adilane değerlendirilebilecek yazarlardan biri."
New Statesman - Peter Prince

AYRINTI • EDEBİYAT
ISBN 975-539-512-1

JOHN (ROBERT) FOWLES

(1926-2005) İngiliz romancı, hikayeci, şair ve denemeci. Fowles, mit ve gizemi gerçekçilik ve varoluşçu düşünce ile birleştiren romanlarıyla yüzyılın önemli yazarları arasına girmiştir. Gerilim romanı, Victoria dönemi romanı, ortaçağ öyküsü ve otobiyografi gibi geleneksel düzyazı biçimleriyle deneyler yapmış, bu biçimler aracılığıyla yirminci yüzyıl sanatını ve toplumunu yorumlamıştır. Fowles karmaşık durumlar ve efsane, sanat ve tarihten alınma unsurlarla dolu sahneler yaratan, anıştırma ve betimleme tekniklerini sık kullanan bir yazardır. Romanların anlatı yapısı güçlü, karakterleri canlı, inandırıcıdır. Bu karakterlerin çoğu toplumun genelgeçer kurallarının dışında yaşar; romanların dramatik gerilimi bu karakterlerin kendilerini yeniden değerlendirmelerini gerektiren can alıcı dönüm noktalarına ulaşmalarıyla sağlanır. Fowles'un kadın kahramanları zeki ve bağımsızdır; erkek kahramanlar ise hayatlarındaki bulmacalara yanıt arayan genellikle kararsız ve yalıtılmış durumdadırlar. Çoğu durumda aradıkları basit çözümleri bulamadıkları gibi, arayışları esrarın daha da artmasıyla sonuçlanır. Fowles her şeyi bilen Tanrı-yazar rolünü reddeder; bu tavrı, romanlarını okuru tatmin edecek finallerle bitirmeyi reddetmeyi de içerdiği için bazı okurlarını kızdırmıştır. Oysa Fowles yarattığı karakterlere kendi sınırları içinde seçme ve davranma özgürlüğü tanımanın yazar sorumluluğunun gereği olduğuna inanır. Bu uygulama, Fowles'un, iradesini ve bağımsız düşüncelerini kullanarak topluma uyum göstermeye direnen ve böylece şansın hayat üzerindeki etkisini sınırlayan "sahici" insan anlayışına koşuttur.

İlk romanı *The Collector* (1963; *Koleksiyoncu*, çev.: Münir Göle, Ayrıntı Yayınları, 2001) büyük bir ticari başarı kazanmış, kitap hakkında yapılan değerlendirmelerde hikâyenin Herakleitos'tan alınan, Az yani seçkinler ile Çok, yani kitleler arasındaki mücadele temasını işlediği vurgulanmıştır. Fowles bir düşünce metni olan ikinci kitabı *The Aristos'ta* (1964; *Aristos-Yaşam Üzerine Notlar*, çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2001) sanat, din, siyaset ve toplum hakkındaki düşüncelerine yer vermiştir. *The Magus* (1965; *Büyücü*, çev.: Meram Arvas, Ayrıntı Yayınları, 2006) labirentimsi yapısıyla Fowles'un anlatı ustalığını gözler önüne serer. Yazımına 1952'de başladığı bu roman ilk kez 1965'te yayınlanmış, 1977'de yazarın yaptığı birçok üslup ve yapı değişikliğiyle tekrar yayımlanmıştır. *The French Lieutenant's Woman* (1969; *Fransız Teğmenin Kadını*, çev.: Aslı Biçen, Ayrıntı Yayınları, 1999) Fowles'un en başarılı ve yenilikçi romanı olarak değerlendirilmiştir. *The Ebony Tower* (1974; *Abanoz Kule*, çev.: Aysun Babacan, Ayrıntı Yayınları, 2008) her biri bir sanat biçimiyle bağlantılı ve yaratım sürecinin bir yönüyle ilgili öykülerden oluşur. Ayrıntı Yayınları'nın yayın programında bulunan *Daniel Martin* (1977) bir adamın kendini arayışını konu alan, Fowles'un deyişiyle "duygusal anlamda otobiyografik" bir romandır. *Mantissa* (1982; Mantissa, çev.: Aysun Babacan, Ayrıntı Yayınları, 2001) cinsellikten edebiyat kuramına bir dizi konuyu ele alır ve modern edebiyatta yazarın rolü üzerinde odaklanır. Akıl ile boş inanç, delilik ve doğaüstü, özgürlük ve rastlantı, bilim ve büyü gibi kavramların tartışıldığı, çarpıcı bir gerilim romanının ötesine uzanıp metafizik boyutlara da erişen son romanı *A Maggot* (1985; *Yaratık*, çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2000) ise on sekizinci yüzyılda Shaker mezhebinin ortaya çıkışını konu edinir. Kendi yapıtlarının yazılış serüveninden toplumsal analizlere kadar çeşitli yazılar içeren en son yapıtı *Wormholes* (1998; *Zaman Tüneli*, çev.: Süha Sertabiboğlu, Ayrıntı Yayınları, 2004) ise makale ve söyleşilerinden oluşuyor.

1968 yılından itibaren Fowles İngiltere'nin güneyinde, küçük bir liman kasabası olan Lyme Regis'te yaşadı. Yaşadığı yerin yerel tarihine duyduğu ilgiden dolayı 1979'da Lyme Regis Müzesi'nin kuratörlüğüne atanan Fowles, 7 Kasım 2005'te yaşama veda etti.

Ayrıntı: 522
Edebiyat dizisi: 153

Abanoz Kule
John Fowles

İngilizceden çeviren
Aysun Babacan

Yayıma hazırlayanlar
Gamze Varım & Müge Karalom

Kitabın özgün adı
The Ebony Tower

Vintage/1996
basımından çevrilmiştir.

© John Fowles & Akçalı Ajans

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Asuman Ercan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Alev Özgüner

Baskı ve cilt
Sena Ofset (0212) 613 03 21

Birinci basım *2008*
Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-512-1

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34122 Çemberlitaş-İst Tel: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

John Fowles

Abanoz Kule

İçindekiler

— Abanoz Kulc 7
— Eliduc 127
— Zavallı Koko 157
— Muamma 203
— Bulut 265

Abanoz Kule

... Et par forez longues et lees
Par leus estranges et sauvages
Et passa mainz felons passages
Et maint peril et maint destroit
Tant qu'il vint au santier tot droit...

Chrétien de Troyes, *Yvain*

David Cherbourg'a indiği öğle sonrasında, otomobille Avranches'a devam ederek, salı gecesini orada geçirdi, ertesi gün öğleden sonra da Coëtminais'ye ulaştı. Mont St. Michel'in ancak düşte görelebilecek güzellikteki sivri kulelerinin uzaktaki olağanüstü görüntüsü, etrafından dolaştığı St. Malo ve Dinan, sonra muhteşem bir eylül havasının hüküm sürdüğü güney ve yemyeşil kırlar sayesinde yolculuğunun geri kalan kısmı keyifli geçmişti. Çok geçmeden dış dünyaya kapılarını kapatmış, tükenmiş bir verimliliğin soluğunun duyulduğu, düzenli ve budanmış meyve bahçeleriyle, biçilmiş ekinlerle bezeli, dingin manzaralara kaptırdı kendini. İki kere durup özellikle hoşuna giden ton ve derinlik birlikteliklerini -güzel el yazısıyla tuttuğu açıklayıcı notların yanı sıra suluboyayla çizdiği para-

lel şeritlerle- kâğıda döktü. Söze dökülen bu notlar biçimsel bir kaynağı -şu renk şeridinin bir tarlayı, güneşin vurduğu bir duvarı, uzak bir tepeyi çağrıştırdığını- az çok imlese de, hiçbir şey çizmemişti. Yoluna devam etmeden önce altına tarihi ve saati de düştü, havanın nasıl olduğunu da yazdı.

Beth'ten ayrı, böyle hiç beklenmedik bir zamanda bir başınayken, hem de kendi kopardığı onca yaygaradan sonra böyle keyif çattığı için hafif bir suçluluk hissetti, ama bu güzel gün, içindeki keşif duygusu ve elbette ufukta belirdiğinde ürküten, ancak start verilince hoşa giden bütün bu deneyimin hedefi, her şey onu bekârlık günlerinin özgürlüğünü yeniden yakalamış gibi tatlı bir yanılsamaya sürüklemek için el birliği etmiş gibiydi. Yolun kalan son birkaç kilometrelik kısmı, ağaçlarla kaplı eski Bretagne'dan geriye kalan son büyük ormanlardan birinin, Paimpont Ormanı'nın içinden dümdüz uzanmaktaydı; zaman zaman biteviye uzanan ağaçların arasından kendine geçit bulup aşağılara uzanan gün ışığının vurduğu yeşil, gölgelik tali yollar. Yaşlı adamın en son ve en nam saldığı döneme ilişkin şeyler bir anda yerli yerine oturmuştu. Ne okunan yığınla kitap ne de akıl yürütmeyle varılan sonuçlar doğrudan edinilen tecrübenin yerini tutabilirdi. David, daha gideceği yere varmadan, yolculuğunun boşuna olmadığını anlamıştı.

Daha da daralan bir orman yoluna, tenha bir *voie communale'e*[*] saptı ve beklediği işareti görene kadar birkaç kilometre daha ilerledi. *Manoir de Coëtminais.*[**] *Chemin privé*[***] Yoluna devam etmek için beyaz bir bahçe kapısını açıp kapamak zorunda kaldı. Ormanın içinde birkaç yüz metre daha ilerledikten sonra yolu bir kez daha başka bir bahçe kapısıyla kesildi. Kapının az ötesinde ağaçlar bitiyor, onların yerini güneşli bir meyve bahçesi alıyordu. Kapının üzerindeki kemere bir levha asılmıştı. *Chien méchant*[****] yazısının altındaki sözcüklerin İngilizce olması içten içe gülümsetti David'i. *Strictly no visitors except by prior arrangement*[*****] Yazının hafife

---

[*] (Fr.) Bucak yolu. (ç.n.)
[**] (Fr.) Coëtminais Konağı, (ç.n.)
[***] (Fr.) Özel Yol. (ç.n.)
[****] (Fr.) Dikkat köpek var. (ç.n.)
[*****] Hiçbir şekilde randevusuz ziyaretçi kabul edilmez, (y.h.n.)

alınmamasını garantilercesine, kapıyı içeriden asma kilitle kilitlenmiş buldu. O gün öğleden sonra geleceği unutulmuştu herhalde. Bir an keyfi kaçtı; yaşlı şeytan onun geleceğini tamamen unutmuş olamazdı ya. Koyu gölgeli alanda durup az ötedeki güneşli alana baktı. Unutmuş olamazdı, David daha geçen hafta kısa bir notla geleceğini hatırlatmış ve minnettarlığını iletmişti. Hemen arkasındaki ağaçlardan birinden tuhaf, üç heceli bir kuş sesi geldi, akordu bozuk teneke bir flütten çıkmış gibiydi. Çevresine bakındı ama kuşu göremedi. İngiltere'de bulunmayan bir türdü; David'e tuhaf bir biçimde kendisinin İngiliz olduğunu hatırlattı. Bekçi köpeği olsun olmasın, buraya kadar geldikten sonra... arabasına geri döndü, kontağı kapatıp kapıları kilitledi, tekrar bahçe kapısına yürüyüp çitin diğer tarafına atladı.

Araba yolunu izleyerek bir kısmı kızarmış, bir kısmı henüz olgunlaşmamış şaraplık elmalarla yüklü yaşlı ağaçların arasında ilerlemeye başladı. Etrafta bir köpek olduğuna dair ne bir işaret ne de bir havlama vardı. Dev kayın ve meşe ağaçlarından oluşan bir denizin ortasındaki düzlükte, güneş altında kalmış bir adaya benzeyen *manoir*, pek de beklediği gibi çıkmamıştı, bunun nedeni belki de David'in Fransızcayı çok az bilmesi, Paris dışında taşrayı pek tanımaması ve *manoir* sözcüğünü hem sözel hem de görsel olarak kafasında İngiliz malikâneleri gibi yorumlamış olmasıydı. Aslına bakılırsa daha ziyade vakti zamanının sağlam bir çiftlik evi görünümündeydi; soluk aşıboyası sıvasına, kızılımsı geniş kütüklerle örülüsüne, görüntüyü tamamlasın diye takılan koyu kahverengi kepenklerine bakıldığında evin ön yüzü hiç de aristokrat bir izlenim vermiyordu. Doğu kanadında, eve dik açıyla bitişmiş, daha yeni bir tarihte inşa edildiği belli olan bir ek yapı vardı. Fakat bir bütün olarak hoş bir duygu veriyordu; eski ve sağlam sıcak bir atmosfer, güven duygusu. David yalnızca biraz daha görkemli bir şeyler beklemişti, o kadar.

Evin güney kanadının tam karşısında çakıl taşlarıyla kaplı bir avlu vardı. Duvarın dibinde sardunyalar, yukarı tırmanan iki tane yaşlı sarmaşık gülü, çatının orasına burasına tünemiş beyaz güvercinler; kapalı kepenkleriyle mekân uykudaydı. Ama. üst kısmına

yerleştirilen, yazıları zamanla aşınmış armalı taş levhasıyla alışılmışın dışında bir yere -evin batı ucuna doğru- yerleştirilen ön kapı açık duruyordu. David temkinli adımlarla çakıl taşlı avludan kapıya doğru yürüdü. Kapı tokmağı yoktu, zil gibi bir şey de görünmüyordu ve neyse ki etrafta ısırması muhtemel bir köpek de yoktu. İçeride taş döşemeli bir hol, meşe bir masa, masanın yanından yukarı doğru uzanan, yıpranmış, soyulmuş tırabzanı ortaçağdan kalma gibi duran, çok eski bir ahşap merdiven gördü. Ötede, evin öbür ucunda, güneşli bir bahçeye çerçeve olmuş açık bir kapı daha vardı. Önceden bildirdiği saatten daha erken geldiğinin farkında olan David bir an tereddüt etti, sonra masif kapıyı hafifçe tıklattı. Bir iki saniye sonra, çıkardığı zayıf sesin hiçbir işe yaramayacağını anlayıp eşikten içeri adımını attı. Sağ tarafında uzunluğuyla bir galeriyi andıran oturma odası uzanıyordu. Eskiden burayı odalara bölen duvarlar yıkılmış olmalıydı, ama büyük siyah kolonların bazıları korunmuştu ve beyaz duvarlar karşısında evin görkemli iskeletini sergilercesine yükseliyorlardı. Bütün bunlar belli belirsiz bir Tudor üslubu etkisi yarattığından, içerisi evin dıştan görünümüne nazaran daha fazla İngiliz tarzındaydı. Sıkışık olmasına karşın ferah, çok şık bir mekân, ahşap oyma antika mobilyalar, çiçek dolu vazolar, az ilerideki koltuk takımı, iki kanepe, pembe ve kırmızı eski halılar ve tabii ki resimler... bu şekilde aralarında dolaşabiliyor olmanın dışında bu sürpriz değildi, zira David yaşlı adamın kendi eserlerinin yanı sıra küçük, seçkin bir koleksiyonu olduğunu biliyordu. Tanınmış imzalar kendilerini belli ediyordu. Ensor, Marquet ve sondaki şu peyzaj "kıyak" bir Derain olmalıydı, şöminenin üzerindeki ise...

Ama geldiğini haber vermesi gerekiyordu. Taş zeminde ilerleyip merdivenin yanından geçti ve salonun karşı tarafındaki kapının önüne çıktı. Önünde geniş bir çim alan uzanıyordu, çiçek tarhları, fundalıklar ve süs ağaçları. Yüksek bir duvar, bahçeyi kuzeye karşı koruyordu. David, evin ön tarafından görülmeyen tek katlı bir bina sırası daha gördü; evin çiftlik olduğu zamanlardan kalma ağıl ve ahırlar. Bahçenin ortasında dev yeşil bir mantar gibi budanmış bir karameşe vardı; gölgesinde sanki karşılıklı sohbet ediyorlarmış gibi yerleştirilmiş bir bahçe masası ve sepet örgülü üç sandalye duruyordu.

Ötede, bir havuzun başında iki çıplak kız yan yana çimlerin üzerine uzanmış yatıyorlardı. Daha uzakta olup, tam görülemeyeni sırtüstü yatmış, uyuyor gibiydi. Yakında olanı ise yüzüstü uzanmış, çenesi ellerine dayalı kitap okuyordu. Tepesinde koyu kırmızı bandı olan geniş kenarlı hasır bir şapka takmıştı. Her iki vücut da bronzdu, aynı tonda bronz ve otuz metre ötedeki gölgeli eşikte duran yabancıdan bütünüyle habersizdiler anlaşılan. Ormanın sessizliğinde arabasının gürültüsünü nasıl olup da duymadıklarını anlayamadı David. Fakat gerçekten de mektubunda belirttiği "çay saati"nden önce gelmişti. Belki de kapıda görmediği bir zil ya da kapıyı duyması gereken bir uşak vardı. Kısa bir an, tembel tembel uzanan iki dişi bedenin iç ısıtan tonlarını, karameşe gölgesinin ve çimlerin yeşilini, şapkadaki kurdelenin yakıcı kızılını, önünde yelpaze biçiminde yaşlı meyve ağaçlarının bulunduğu, ötedeki pembe duvarı gözden geçirdi. Sonra dönüp ana kapıya doğru ilerledi, mahcubiyetten çok keyif duyuyordu. Yine Beth geldi aklına; efsaneye böyle balıklama dalmak ne kadar hoşuna giderdi onun da... şu yaşlı rezil dinozor ve onun meşhur ikindileri!

İlk girdiği yerde, daha önce telaşlı olduğu için gözünden kaçan bir şeyi fark etti. Kapı eşiğinin hemen arkasındaki taş zeminde bronz bir çıngırak duruyordu. Çıngırağı alıp salladı; anında pişman oldu çünkü okuldaki teneffüs zili gibi ansızın çınlayışı sessiz evin aydınlık huzurunu bozan keskin bir gürültü gibi inmişti. Yine de hiçbir şey olmadı, yukarıdan aşağı doğru inen ayak sesleri duyulmadı, dikilmekte olduğu uzun salonun diğer ucunda bir kapı falan açılmadı. Eşikte bekledi. Yaklaşık yarım dakika geçti. Sonra hangisi olduğunu bilmediği kızlardan biri bahçe kapısında belirdi ve ona doğru ilerledi. Şimdi üstüne düz beyaz pamuklu bir *galabia** giymişti; orta boydan azıcık daha kısa, ince bir kız, yirmili yaşların başında olmalı; altın ışıltılı kahverengi saçlar ve düzgün yüz hatları; sakin bakışlı oldukça iri gözler, çıplak ayaklar. Kesinlikle İngilizdi. Dört beş metre uzakta, merdivenlerin dibinde bir yerde durdu.

"David Williams mı?"

---

* Özellikle Müslüman ülkelerde kadınları giydiği uzun, bol, sade, tek parça giysi. (y.h.n.)

David özür diler gibi bir hareket yaptı. "Beni bekliyor muydunuz?"

"Evet."

Kız, tokalaşma girişiminde bulunmamıştı.

"Böyle hırsız gibi girdiğim için özür dilerim. Bahçe kapınız kilitliydi."

Kız başını iki yana salladı. "Kendinize doğru çekmeniz yeterliydi. Asma kilitli. Kusura bakmayın." Hiç de özür diler gibi bir hali yoktu; afallamış da değildi. "Henry uyuyor," dedi.

"O halde uyandırmayın lütfen." David gülümsedi. "Biraz erken geldim. Yolu bulmanın zor olacağını düşünmüştüm."

Kız bir an David'in kendisine konukseverlik gösterilmesini isteyen halini seyretti.

"Öğle uykusunu uyumazsa tam bir baş belası oluyor."

David gülümsedi. "Bakın, bana yazdığı mektup yanımda... burada konaklayabileceğimi de yazmıştı... ama eğer..."

Kız, adamın arkasına, kapının dışına bir göz attı, sonra bakışlarını ona çevirdi ve kayıtsız bir merakla sordu.

"Eşiniz yok mu?"

David, Sandy'nin geçirdiği suçiçeğini, son dakika krizini anlattı. "Eşim cuma günü Paris'e uçuyor. Kızım iyileşirse. Onu Paris'ten alacağım."

Sakin bakışlar onu bir kez daha tarttı.

"O halde kalacağınız yeri göstereyim mi?"

"Bir sakıncası yoksa..."

"Sorun değil."

Arkasından gelmesi için belli belirsiz bir el hareketi yaptıktan sonra merdivenlere yöneldi; ilk bakışta fark edilmiyordu, ama sade ve masumdu, tuhaf bir alçakgönüllülüğü ve yardım eli uzatan bir tavrı vardı.

"Harika bir oda."

Kız arkalarındaki yüzyılların kararttığı tırabzana dokunarak, "On beşinci yüzyıl. Öyle diyorlar," dedi. Ama bunları söylerken ne David'e ne de etrafa bakıyordu; hiçbir şey de sorınamıştı, sanki David beş kilometre öteden bir yerden gelmişti oraya.

Merdivenlerin tepesine ulaştıklarında kız sağa doğru uzanan koridora yöneldi. Koridorun ortasında uzun hasır bir kilim seriliydi. Kız, önüne geldikleri ikinci kapıyı açıp, eşikten içeri bir adım attı, hâlâ kapının kolunu tutuyor, onu izliyordu, önceki gece kaldığı oteldeki *patronne** gibi tekinsiz bir hali vardı. David, oda fiyatının söyleneceğini sandı nerdeyse.

"Banyo bitişikte."

"Güzel. Ben gidip arabamı getireyim."

"Nasıl isterseniz."

Kız kapıyı kapattı. Üzerindeki *galabia'ya.* karşın, tavırlarında neredeyse Victoria dönemini çağrıştıran, olağanüstü vakur bir hava vardı. Koridorda merdivenlere doğru ilerlerken David sıcak bir hava estirmek amacıyla gülümsüyordu.

"Ve siz de?.."

"Henry bana Fare der."

Sonunda kızın yüzünde hafif alaycı bir ifade belirdi; belki de meydan okumaydı bu. David emin olamadı.

"Onu uzun zamandır mı tanıyorsunuz?"

"Bahardan beri."

David biraz sempati kazanmaya çalıştı.

"Onun bu tür şeylere bayılmadığını duymuştum."

Kız, şöyle bir omuz silkti.

"Ona ne kadar tahammül edeceğinize bağlı. Tarzı genellikle havlama şeklindedir."

Kızın ona bir şey söylemeye çalıştığı açıktı; belki de David'in onu bahçede *görmüş* olması olasılığına karşı, konuklarla belli bir resmiyeti koruduğunu. Görünüşe bakılırsa, Henry'nin konuklarını ağırlamak gibi bir işi vardı ama evle hiçbir alakası yokmuş gibi davranıyordu. Merdivenleri indikten sonra kız bahçe kapısına doğru yürümeye başladı.

"Yarım saat sonra burada, dışarıda buluşuruz, tamam mı? Onu dörtte uyandırırım."

David yine gülümsedi. Kızın sesindeki hemşirevari ton o kadar kayıtsızdı ki sanki dış dünyanın onun "Henry" ya da "o" dediği

* (Fr.) Sahip, yönetici, (ç.n.)

adam hakkında ne düşündüğü hiç umurunda değildi.

"Pekâlâ."

"*Comme chez vous** davranın. Tamam mı?"

Kız bir an duraksadı, sanki gereğinden fazla kayıtsız ve kâlhin havalarında konuştuğunun farkına varmıştı. Hatta yüzünde hoş geldiniz gülümsemesine yakın son bir cılız gölge, hatta belli belirsiz bir çekingenlik belirtisi vardı. Sonra önüne baktı ve dönüp, bahçeye doğru sessizce yürüdü. Kapıdan çıkarken, karşıdan gelen güneş ışığı daha önce saydamlığı belli olmayan *galabia*'yi şeffaflaştırarak içindeki uçucu çıplak gölgeyi ortaya çıkardı. David köpeği sormayı unuttuğunu hatırladı, ama muhtemelen kız bunu da düşünmüş olmalıydı. David o güne kadar bundan daha soğuk karşılandığı garip bir eve konuk olup olmadığını anımsamaya çalıştı... sanki buradaki birçok şeyi doğal kabul etmiş gibi; ama aslında hiç de öyle değildi, hele kızın varlığını kesinlikle öyle görmüyordu. Yaşlı adamın tüm bunları geçmişte bıraktığını zaten biliyordu.

Meyve bahçesinin içinden geçerek bahçe kapısına doğru yürüdü. En azından kız bu konuda onu yanlış yönlendirmemişti. Kapıyı kendine çekince asma kilidin köprüsü yerinden çıkıvermişti. Arabasını geriye aldı ve evin karşısındaki kestane ağacının gölgesine park etti. Çantasını, küçük valizini ve askıdaki kot ceketiyle pantolonunu aldı. Merdivenden çıkarken, arka bahçeye bir göz attı ama kızlar ortadan kaybolmuş gibiydi. Yukarıdaki koridorda durup, kız onu yukarı çıkardığında gözüne çarpan, ama kime ait olduğunu çıkaramadığı iki tabloya baktı... ama şimdi hatırlamıştı, Maximilien Luce'tü tabii. Sanat açgözlü, hırçın bir yatırım sektörü haline gelmeden önce bunları aldığı için ne kadar şanslıydı ihtiyar. David soğuk karşılanışını unutmuştu.

Odası sade döşenmişti. Kır evinde imparatorluk üslubu yaratmaya kalkışmanın beceriksiz sonucu olan çift kişilik bir yatak, kurtların delik deşik ettiği ceviz bir gardırop, bir iskemle, solgun yeşil kumaş kaplamalı, yastıklı eski tarz bir geniş koltuk, yaldızlı yüzeyi lekeli, eski bir ayna. Oda hafif küf kokuyordu, belli ki az kullanılıyordu; eşyalar da yöredeki mezatlardan satın alınmıştı. Uyum-

* (Fr.) Kendi evinizdeymiş gibi. (y.h.n.)

suz duran tek şey, yatağın üzerindeki Laurencin imzalı tabloydu. David resme daha yakından bakmak için tabloyu yerinden çıkartmak istedi ama çerçeve duvara vidalanmıştı. Gülümseyerek başını iki yana salladı; keşke talihsiz Beth de burada olsaydı.

Londra'daki yayınevinin -daha doğrusu, bu projeyi ortaya atan büyük ortağın- David'i tedbirli olması için uyardığı konular arasında, Coëtminais'yi ziyaret edenlerin karşılaşabileceği kilitli bahçe kapılarından daha ürkütücü şeyler vardı. Alınganlık, anılmaması gereken isimler, kaba bir konuşma tarzı, kasıtlı atılan yemler; bu kendine özgü "büyük adam"ın dünyanın en korkunç ihtiyar piçi olabileceğine dair kuşku kalmamıştı. Anlaşılan isterse oldukça sevimli biri de olabiliyordu, sizden hoşlanırsa. Bazı bakımlardan, çocuk ka° dar saf, demişti yayıncı. "O yüzden, onunla İngiltere ve İngilizler konusunda tartışma, onun ömür boyu sürgün olduğunu ve özleyebileceği şeylerin kendisine hatırlatılmasına dayanamayacağını kabul et." Son bir şey daha: "Kitabı hazırlamamızı çok istiyor." David, kitaba konu olan kişinin İngiliz kamuoyuna metelik vermediği numarasına kanmamahydı.

Aslında bu yolculuğun yapılması, birçok bakımdan, hiç de şart değildi. Önsözün taslağını çoktan hazırlamıştı, ne söyleyeceğini gayet iyi biliyordu; önemli katalog makaleleri, özellikle İngiliz sanat camiasının gecikmiş zeytin dalı olan, 1969'da Tate'te gerçekleştirilen retrospektifi ile ilgili makale vardı; Paris'te son zamanlarda açılan iki sergi ve New York'taki sergiyle ilgili olanlar; Myra Levey'nin *Modern Ustalar* dizisindeki kısa monografisi; Matthew Smith'le yazışmaları, dergi söyleşilerinden bir derleme. Açığa kavuşturulmayı bekleyen bir iki biyografik ayrıntı vardı ama bu bilahare mektupla da halledilebilirdi. Sanatla ilgili sorulabilecek, daha doğrusu sorulsa iyi olacak birçok soru da vardı, ama yaşlı adamın bu konularda kendini açmakta hiçbir zaman yardımsever bir tavır takınmadığı biliniyordu; ya geçmişle ilgi karışık, müphem bir şeyler anlatır, kötülük olsun diye kasten yanlış yönlendirir ya da basbayağı kabalaşırdı. Bu yüzden, yolculuk, esas olarak üzerinde çahşa-

rak zaman harcadığı, bazı çekinceleri olmakla birlikte yapıtlarına gerçek bir hayranlık beslediği bir adamla tanışma... bunun keyfini yaşama, onunla tanıştığını söyleyebilme fırsatıydı. Her şey bir yana, adam tartışmasız büyük bir isimdi, Bacon'larla, Sutherland'larla birlikte anılması gerekirdi. Bu seçkin isimlerin arasında en ilgincinin o olduğu bile savunulabilirdi, ama adama sorulsa muhtemelen, lanet olası İngiliz kanını en az kendisinin taşıdığını söylerdi.

1896'da doğmuş, Steers-Tonks sisteminin parlak günlerinde Slade'de okumuştu, kartların açık oynanmasının gerektiği 1916'da militan bir pasifistin tüm özelliklerini taşıyordu. 1920 yılına gelindiğinde (neyse ki İngiltere'den manen sonsuza dek uzaklaştığı dönemde) Paris'teydi ve derken, Rusya'nın bizzat sosyalist gerçekliğe dönüşüyle, sürrealizm ile komünizm arasındaki hassas tarafsız bölgede on yıldan fazla kaldıktan sonra, Henry Breasley'nin kendi ülkesinde herhangi bir biçimde ciddi olarak kabul görmesi -İkinci Dünya Savaşı sırasında Galler'de "sürgünden sürgüne" sürüklendiği beş yıl boyunca İspanya İç Savaşı resimlerinin ortaya çıkması için bir on yıl daha beklemesi gerekmişti. Çoğu ressam gibi, Breasley de politikacılardan ilerideydi. 1942 yılında Londra'da, 1937-38'deki yapıtlarını içeren sergisi İngilizler için birden bir anlam taşımaya başlamıştı; ne de olsa savaşın nasıl bir şey olduğunu, uluslararası faşizmi delil yetersizliğinden beraat ettirmenin yürek burkan aptallığını onlar da anlamışlardı artık. Daha zeki olanlar, onun İspanyolların acılarını yansıtmasında bir öngörü olmadığını biliyorlardı; aslına bakılırsa sergisindeki ruh da doğrudan Goya'ya uzanıyordu. Fakat resmindeki güç ve ustalık, kullandığı tekniğin üstünlüğü tartışılmazdı. Dikkatleri çekmişti; altı çizilen bir şey daha vardı, o da daha çok özel sohbetlerde dile getirilse de, Breasley'nin "zor" biri olduğuna dair ünüydü. İngiliz olan her şeye, gelenekçi orta sınıfa -özellikle sanatla ilgili resmi görüşlerin ya da kamusal düzenlemelerin dümen suyunda gitmelerine- karşı takındığı nefret dolu sivri tavır, 1946'da Paris'e döndüğünde tam anlamıyla efsane olmuştu.

Daha sonraki on yılda adından söz ettirecek çok fazla bir şey olmadı. Ama artık eserleri koleksiyonlara girmeye başlamıştı, hem Paris'te hem de Londra'da giderek büyüyen ve etkili bir hayran kit-

lesi vardı, ama o sıralarda Breasley de tüm diğer Avrupalı sanatçılar gibi New York'un resim sanatında değer belirleyen tek otorite olarak önlenemeyen bir yükselişe geçişinin sancılarını çekiyordu. İspanya resimlerinin o ünlü "kara mizah"ı, yabanıl etkisi ona İngiltere'de hiçbir zaman çok fazla kazanç getirmese de, sanatında giderek daha yetkin ve daha olgun bir çizgide olduğunu gösteriyordu. En iyi nüleri ve iç mekân tablolarını bu dönemde yaratmıştı; uzun zamandır diplerde ölü gibi yatan hümanist su yüzüne çıkmıştı. Gerçi halk her zaman olduğu gibi, işin bohem tarafıyla ilgileniyordu; onun içki âlemleri ve kadınlarla ilişkilerini konu alan hikâyeler daha çok dikkat çekiyordu: Fleet Caddesi'nin korkak ve şoven yanından ona miras kalan sancılı alışkanlıklardı bunlar. Fakat 1950'lerin sonlarına gelindiğinde, Breasley'nin bu yaşam tarzı acayip bir hoşluk olarak tarihteki yerini almaya başlamıştı bile; günahkâr yaşam biçimine, vatanını küçümsediğine dair söylenti ve gerçekler eğlenceli bir hale geldi... hatta renkli biyografiyi gerçek yaratıyla karıştırma; Van Gogh'un kulağını, sanata çikolata kemirilerek seyredilen melodramlar yerine, yüce sağduyu gözüyle bakma konusunda her girişimi örtbas etmek için kullanma eğilimindeki ahaliye eğlenceli ve gerçek geliyordu bu anlatılanlar. Breasley'nin kendisine atfedilen bu rolü reddeder görünmediğini de itiraf etmek gerekir; madem insanlar şoka girmek istiyorlardı, o zaman buyursunlardı. Ama yakın arkadaşları zaman zaman nöbet şeklinde ortaya çıkan bu teşhirci gövde gösterilerinin ardında, Breasley'nin ne denli değiştiğini iyi biliyorlardı.

Breasley, Coëtminais'deki eski *manoir*'ı 1963 yılında almış ve sevgili Paris'ini terk etmişti. Bir yıl sonra, Rabelais'nin eserleri için, son kez katıksız bir teknik ressamcasına yaptığı illüstrasyonlar bu yüzyılda kendi türünde en değerli kitaplardan biri sayılan ve o zamanlarda sınırlı sayıda basılan bir yayında çıktı ve yine aynı yıl, onu uluslararası şöhretine hiç kuşku bırakmayacak biçimde ulaştıran son dönem dizisinin ilk çalışması olan resmini yaptı. Mistik yorum kavramını her zaman reddetmiş olmasına-ve eski solculuğunu herhangi bir dinsel amaç güttüğü düşüncesini bertaraf edecek kadar korumasına-karşın yeni çalışmalarından taşmaya başlayan, yeşille-

rin ve mavilerin hâkim olduğu, hem gerçek hem de mecazi anlamda büyük tablolarının temelinde, dış dünyanın o güne dek tahmin bile etmediği bir Henry Breasley vardı. Bir bakıma, teknik açıdan aynı yeteneklere ve deneyime sahip pek çok sanatçıya göre çok daha geç keşfetmişti sanki gerçekte kim olduğunu. Belki münzevi olmamıştı ama profesyonel bir *enfant terrible** olmaktan da vazgeçmişti. Kendisi de bir keresinde tabloları "düşler" olarak nitelemişti; bu eserlerde 20'li yıllarda yaşadıklarma dair sürrealist bir bileşen, kişi ve olayların zamanlarıyla oynama hevesi olduğu kesindi. Bir başka seferinde resimlere duvar halısı adını takmıştı ve gerçekten de Aubusson *atelier*** onun desenlerinden yola çıkarak çalışmalar üretmişti. Tate'teki retrospektifini değerlendiren bir eleştirmenin "Samuel Palmer ve Chagall'ın ihtimal dışı evliliği" sözlerinden anlaşılacağı gibi, tümüyle içselleştirilmiş bir eklektizm izlenimi uyandırıyordu bu tablolar. Aslında, sanat yaşamı boyunca bunun ipuçlarının olduğu söylenebilirdi, fakat Coëtminais'ye gelmeden önce bu denli açık değildi; Nolan havası var denilebilirdi ama temalar o kadar açıkça ortaya konmuyor, daha gizemli, daha özgün bir karakter taşıyordu... "Kelt" sözcüğü, sürekli yinelenen orman motifi, anlaşılmaz figürler ve meydan okuyuşlarıyla birlikte anılır olmuştu.

Breasley'nin kendisi de bunu kısmen kabul etmişti; sonunda biri ona ana kaynağının neresi olduğunu sorma cesaretini gösterdiğinde bir kerelik olsun kısmen dürüst bir cevap almıştı: Pisanello ve Diaz de la Pena. Diaz ve Barbizon Okulu'na yaptığı göndermenin içerdiği kendine yönelik alaycılığı söylemek gereksiz. Fakat Pisanello üzerinde biraz daha durulduğunda, Breasley, Londra'daki Ulusal Galeri'de sergilenen bir tablodan, *Aziz Eustachius*'tan*** söz ederek bu tablonun etkisinden yaşamı boyunca kurtulamadığını itiraf etmişti. İlk bakışta bu gönderme çok uzak gibi görünse de, çok geçmeden, Arthur efsanesinin Pisanello ve on dördüncü yüzyıl

* (Fr.) Haşarı çocuk, (ç.n.)

** Aubusson Atölyesi. On altıncı yüzyıldan beri duvar ve yer halıları yapan, 1930'larda Cocteau, Duly, Dali, Braque ve Picasso gibi ressamları, eserlerini yüne aktarmaları için davet eden, geleneksel yöntemleri sürdüren dünyaca ünlü dokuma atölyesi, (y.h.n.)

*** Eustachius'un ormanda avlanırken bir geyiğin boynuzları arasında İsa'nın çarmıha gerildiğini görmesi üzerine Hıristiyan dinine geçmesini anlatan resim, (ç.n.)

başlarındaki hamilerini afallatıp, hayranlıktan serseme çevirdiğine dikkat çekilecekti.

1973 yılının Eylül ayında (Breasley'nin İngiltere'deki ilk başarısını kazandığı 1942 yılında doğan) genç David Williams'ı Coëtminais'ye getiren şey, tam olarak yaşlı adamın eserlerindeki bu son özellik olmuştu. Tate'teki retrospektifinden önce Breasley'ye özel bir ilgi duymamıştı ama retrospektifle birlikte, bir sanatla ya da daha doğrusu bir tarzla, uluslararası gotik stille gösterdiği belli benzerlikler onu çok etkilemişti. Uluslararası gotik bir akademisyen olarak oldum olası David'in ilgisini çekmişti. İki yıl sonra, yakaladığı paralellikleri bir makalesinde yayımlamıştı. Makalenin bir kopyası da Breasley'ye yollanmıştı, ama ondan eline ulaştığına dair bir cevap gelmemişti. Aradan bir yıl geçmiş, David olanları neredeyse unutmuş, yaşlı adamın eserleriyle bir daha ilgilenmemişti. Günlerden bir gün, damdan düşer gibi, *Henry Breasley'nin Sanatı* adlı kitaba biyografik ve eleştiri niteliğinde bir önsöz yazması istenmiş; bu ricada bulunan yayıncılar, önerinin ressam tarafından onaylandığını da eklemişlerdi.

Bu pek de genç ve tanınmamış birinin yaşlı bir ustayı ziyareti değildi. David Williams'ın annesi ve babası mimardı, hâlâ mesleklerini icra eden tanınmış bir ikiliydi. Oğulları David, daha çok küçükken renkler konusunda ne kadar hassas ve yetenekli olduğunu göstermiş ve yetiştiği ortamda, doğal olarak, asla kösteklenmemiş, hep yüreklendirilmişti. İlerleyen zaman içinde, güzel sanatlar eğitimi veren bir yüksekokula devam etmiş ve sonunda resimde karar kılmıştı. Üçüncü yılında yıldız bir öğrenciydi, satılabilir çalışmalar üretiyordu. Yalnızca bu konuda *rara avis** değildi; sınıf arkadaşlarının çoğundan farklı olarak oldukça iyi bir konuşmacıydı. Çağdaş sanatın ve ona ilişkin her sorunun takip edildiği, belli bir mantık sistemi içinde sürekli tartışıldığı bir ev ortamında yetiştiğinden, bu alanda hem güzel yazabilen hem de güzel konuşabilen biri olmuştu David. Kişisel merakının yanı sıra ailesinin Toscana'daki çiftlikten bozma evinde pek çok kez kalmış olmasının da yardımıyla sanat tarihi hakkında epey bilgilenmişti. David, bu bakımdan ne kadar

* (Lat.) Nadir kuş; eşi az bulunur kişi ya da şey. (y.h.n.)

şanslı olduğunun, bunun sosyal ve doğal yetenekler açısından kendisi kadar kısmetli olmayan yaşıtlarının kıskançlığına yol açabileceğinin farkındaydı. Her zaman hoşlanılan biri olmayı tercih ettiğinden dürüstlük ve nezaketin dengeli dozlarda karıştırıldığı bir tavır geliştirebilmişti. Herhalde David'in öğrenciyken en dikkate değer yanı da genel olarak oldukça sevilen biri olmasıydı; daha sonra öğretmen ve okutman olarak da aynı ölçüde sevilen, aranılan biri olmuştu; sanat eleştirmeni olarak bile, kurbanlarının salt nefretine maruz kalan biri olmamıştı. En azından, hiçbir zaman sırf eleştirmek adına eleştirmemişti. Bir sanatçıda ya da sergide övgüye değer bir şeyler bulmadığı pek olmazdı.

Güzel sanatlar eğitimini tamamladıktan sonra kendi seçimiyle bir yıl kadar Courtauld Enstitüsü'ne gitti. Sonra iki yıl kadar, hem resim eğitimi, hem de genel değerlendirme seminerleri verdi. Çalışmaları *Op Art** ve Bridget Riley çizgisindeydi ve Riley'nin yıldızının parlaması ona da yaramıştı. Riley'nin tablosunu alamayanlar, onun yerine bu genç ressamınkileri alıyorlardı. Derken (1967 yılında) üçüncü sınıftaki öğrencilerinden biriyle bir aşk macerası yaşadı ve bu ilişki kısa zamanda ciddileşti. Evlenip, ailelerinin yardımıyla Blackheath'te bir ev aldılar. David, şansını deneyerek, yaşamını yalnızca resimden kazanmaya karar verdi. Ancak, iki kızından ilki olan Alexandra'nin doğumu ve başka nedenler (bunlardan biri de Riley'nin etkisinden uzaklaştığı için kendi yapıtlarının değerinden kuşku duyarak krize girmiş olmasıydı), onu ek gelir arayışına itti. Atölye derslerine geri dönmek istemiyordu, onun yerine, üniversitedeki yarı zamanlı derslerine döndü. Tesadüfen karşılaştığı birileri ondan sanat eleştirileri yazmasını istedi ve bir yıl sonra bu işten, ders vermeyi bırakacak kadar iyi kazanmaya başlamıştı. O zamandan beri de bu işi yapıyordu.

Yapıtları *Op Art* şemsiyesinden uzaklaştıkça, ünü daha fazla yayılmış ve açtığı sergiler birçok övgü dolu eleştiri almayı garantilemişti. Soyut sıfatının genel anlamı düşünülecek olursa bütünüyle soyut bir ressam (ya da günümüzdeki jargonla, renk ressamı) olarak

---

* Optik sanat olarak da bilinen Op Art, genellikle 1960'ların optik yanılsamalar üzerine kurulu resimleri için kullanılır, (ç.n.)

kalmasına karşın, doğaya ve "Riley" dönemindeki çetrefilli teknik oyunlardan uzaklaşmaya meylettiğinin farkındaydı. Resimlerinde teknik bir kesinlik, anne babasının eğilimlerinden ona miras kalan sağlam bir mimari bakış ve dikkat çekici bir ton hassasiyeti vardı. Kabataslak ifade edilecek olursa, resimleri yaşam alanlarının bir parçası olarak evlerdeki duvarlara pek yakışıyordu, satılına nedenlerinden birinin bu olduğunu o da gayet iyi biliyor ve kabul ediyordu; diğer sebepse figüratif olmayan diğer ressamlara nazaran küçük ölçekte çalışmayı seçmiş olmasıydı. Bu da yine anne ve babasının ona aşıladığı bir şey olmalıydı; Atlas Okyanusu'nun öte yanındaki devasa yapıtlara, doğrudan doğruya modern sanat müzelerinin geniş salonları için resim yapma yaklaşımına kuşkuyla bakıyordu. Resimlerinin apartman dairelerinin ya da evlerin duvarlarına asılmasından, yapıtının keyfinin kendi seçtiği ölçekte, özel alanda sürülmesinden gocunan biri değildi.

Sahtelikten hoşlanmasa da, hırsları olmayan biri sayılmazdı. Yaptığı resimler, yazdığı yazılardan daha çok para getiriyordu ve bunun anlamı da onun için büyüktü; sadece bunun değil, kendi kuşağındaki ressamlar arasındaki konumunun da anlamı büyüktü. Yarışma gibi kavramları hakir görürdü, ama rakiplerinin ne yaptığını, adlarından nasıl söz edildiğini yakından takip ederdi. Gözden kaçırmadığı bir şey daha vardı; o da kendi eleştirilerinde, sanatçılardan nasıl söz ettiğiydi. Kendisini en çok korkutanlar hakkında fazlasıyla cömert davranarak hata yaptığını da biliyordu.

Beth'in "tam zamanlı annelik" yapmaktan bunalıp isyan ederek Kadınlara Özgürlük bayrağını açtığı kısa süren o kötü dönem dışında, evliliği çok iyi gitmişti; Beth şimdilerde çocuk kitapları için kendi adına iki dizi illüstrasyon çıkarmış, üçüncüsü için anlaşma yapmıştı, dördüncünün olması da pek muhtemeldi. David, kendi anne ve babasının evliliğini hep hayranlıkla düşünürdü. Kendi evliliği de aynı dostluk ve işbirliği içinde başlamış görünüyordu. Breasley ile ilgili kitaba önsöz yazma olanağı doğduğunda, bunu, her şeyin yolunda gittiğine dair bir başka işaret olarak değerlendirmişti.

Coëtminais'ye gelirken içinde küçük bir korku vardı yalnızca: Breasley'nin onun da ressam olduğunu bilmiyor olması; daha doğ-

nısu, sanat hakkında yazılar yazan biri olmasının yanı sıra "ne tür bir ressam olduğunu" bilmiyor olması. Yayıncıya göre, yaşlı adam bu konuda hiçbir şey sormamıştı. Makaleyi görmüş ve "iyi yazıldığını" söylemişti; kitapta yer verilecek renkli röprodüksiyonların kalitesiyle daha çok ilgilenmişti. Breasley'nin salt soyutlamanın yanlış olduğu yolundaki görüşünü bilmeyen yoktu; görünüşe bakılırsa David'in yaptığı resimlerle ilgilenecek vakti olmamıştı. Belki de geçen zaman içinde bu konuda yumuşamıştı; gerçi, 1969 yılında Londra'dayken, Victor Pasmore'dan yüce gönüllülüğünü esirgemişti; daha büyük ihtimalle Londra'daki sanat ortamından uzak kaldığı için koynuna aldığı yarı yılanın farkında değildi. David, bu konudan uzak durabilmeyi umuyordu, duramazsa doğaçlama bir şeyler uyduracak ve yaşlı adama artık insanların bu kadar dar kafalı olmadığını anlatmaya çalışacaktı. Bu işi kabul etmesi de bunun bir kanıtıydı. Breasley "çalışmıştı". Yirminci yüzyıl sanatında onun duygusal açıdan ve üslup bakımından, tercih edilen çizgiden (De Stijl, Ben Nicholson ve baş hain Pasmore dahil olmak üzere geri kalanlar) tamamen farklı, hatta uzak ürünler vermiş olmasının önemi yoktu.

David her şeyden önce hoşgörülü, tarafsız ve araştırıcı bir genç adamdı.

"Henry" uyanana kadarki yarım saatlik fırsatı alt kattaki resimlere bakarak değerlendirdi. Ara sıra evin arka tarafına bakan pencereden dışarıya göz atıyordu. Çimenlikte hâlâ kimsecikler yoktu, eve ilk geldiği zamanki gibi bir sessizlik hâkimdi. Salonda Breasley'ye ait tek bir resim olsa da hayranlıkla bakılacak daha pek çok resim vardı. Peyzaj tahmin etmiş olduğu gibi Derain'e aitti. Permeke'ye ait üç nefis çizim. Ensor ve Marquet. Bonnard'ın ilk resimlerinden biri. Tipik, ateşli bir karakalem taslak, imzasız, ama Dufy'nin olduğuna kuşku yok. Muhteşem bir Jawlensky (bu adam bunu nasıl ele geçirmiş acaba?), Otto Dix'in imzalı bir baskısının hemen yanında Nevinson'dan bir çizim. İki adet Matthew Smiths, bir Picabia, Matisse'in ilk tablolarından olduğunu düşündüğü ama pek de emin ola-

madiği küçük bir çiçek resmi... bunlar vardı ve David'in kimseye atfedemediği resim ve çizimler bunlardan sayıca fazlaydı. Sanatta daha uç akımların var olmadığını kabul ederseniz, evinizde daha küçük birçok müzenin ele geçirmek için kıyasıya rekabete girişeceği, yirminci yüzyıl başından yapıtlarla dolu bir odanız olur. Elbette, Breasley savaştan önce toplamıştı bu resimleri. Belli ki her zaman iyi kötü şahsi bir geliri olmuştu. Tek çocuk olduğuna göre, 1925'te annesi öldüğünde oldukça yüklü bir mirasa konmuş olmalıydı. Victoria dönemi beyefendilerinden olan, görünüşe göre, hiç çalışmadan rahat bir yaşam süren babası ise 1907'de bir otel yangınında ölmüştü. Myra Levey'ye göre, amatör bir merakla da olsa, o da sanat koleksiyonuyla ilgilenmişti.

Breasley odanın ortasındaki eski taş şöminenin üzerindeki en yüksek mevkiyi -ve boşluğu- kendisine ayırmıştı. İşte o muazzam boyutlardaki *Ay Avı* orada asılı duruyordu; Coëtminais *œuvre*'ünün* belki de en iyi bilinen yapıtı, David'in uzun uzun tartışmayı düşündüğü ve rahat bir zamanda tekrar incelemeyi çok istediği tabloydu bu... ressama gereğinden daha yüksek değer biçmediğini teyit etmek de onun için bir o kadar önemliydi belki de. Resmin anımsadığı kadar iyi olduğunu görmek az da olsa içini rahatlatmıştı. Dört yıl önce Tate'te gerçekleştirilen retrospektisi'nden beri canlı canlı görmemişti ve şimdi karşısında duran tablo hafızanın ve röprodüksiyonlarının daha üstünde bir yerde olduğunu ilan ediyordu hatta. Breasley'nin pek çok eserinde olduğu gibi burada da geçmişten gelen belirgin bir ikonografi vardı; bu kez, Uccello'nun *Night Hunt*'ı** ve onun yüzyıllar ötesinden yeniden doğuşu. Bu oldukça zorlu bir karşılaştırma ve bilerek göze alınmış bir riskti... İspanyol çizimlerinde, Goya'nın muazzam gölgesine, onun varlığını kabul ederek, hatta onu kullanıp parodisini çıkararak meydan okumuş olması gibi, Uccello'nun Ashmolean Müzesi'ndeki yapıtının hatırası da David'in şu anda karşısında oturduğu tabloyu derinleştirmiş, sağlamlaştırmıştı. Aslında bu, tabloya asli özelliği olan gerilimi katmıştı; gizemlilik ve belirsizliğin (köpek yok, at yok, av yok... isminin ge-

---

* (Fr.) Yapıt (dizisi) (ç.n.)
** Gece Avı. (ç.n.)

rektirdiğinden gayrı, ağaçların arasında birtakım gece figürleri); çok sayıdaki yüzey unsurlarının modernitesi ardında çok eski bir geleneğe saygının yanı sıra bu geleneği hor görüp nanik yapan bir tavır vardı. Bunun bir şaheser olup olmadığına emin olmak zordu. Geçişlerde yer yer akıcılık sağlanamamıştı, daha yakından incelendiğinde boyaların kaba ve sert hareketlerle koyu katmanlar halinde bırakıldığı görülebiliyordu; bütüne bakılınca az da olsa statik bir his veriyordu, tonal rölyef eksikti (ama bu da Uccello'nun anısına olabilirdi). Yine de öneminden bir şey yitirmemişti, kendi varlığını hissettiriyor, savaştan bu yana İngiliz resimlerinde var olan her şeye karşı koyarak, neyse ki, ayakta durmayı başarıyordu. Belki de bütün seride olduğu gibi, bu tablonun da en gerçek gizemi, Breasley'nin yaşında birinin bunu yapabilmiş olmasında yatıyordu. *Ay Avı*'nı 1965'te 69 yaşındayken yapmıştı ve şimdi bunun üzerinden sekiz yıl geçmişti.

Derken, hayatta olan ressam, ansızın, adeta bir muammayı çözmek istercesine bahçe kapısında bizzat göründü ve David'e doğru ilerledi.

"Williams, sevgili dostum."

Üzerinde soluk mavi bir pantolon, lacivert bir gömlek, cebinde Oxford ve Cambridge'i anımsatan beklenmedik bir parlaklık, kırmızı ipek bir mendil; kolları iki yana açık yaklaştı. Saçları beyaz, kaşlarıysa hâlâ hafif kırdı; dinç yüzünde haşmetli bir burnu, titiz biri yanılsaması uyandıran bir ağzı, altları torbalanmış gri-mavi gözleri vardı. Sanki yaptığı sakarlığın farkına varan biri gibi son derece seri hareket ediyordu. David'in fotoğraflara dayanarak gözünde canlandırdığından daha ufak tefek, daha bakımlı bir adamdı.

"Burada olmak bir şeref efendim."

"Saçma. Saçma." David'in dirseğini hafifçe okşadı, kaşların ve beyaz perçem kalıntısının altındaki tebessüm ve sorgulayan tavır, hem araştırıcıydı hem de David'i hafife alıyordu. "Sana iyi baktılar mı?"

"Evet. Mükemmel"

"Fare seni ürkütmesin. Biraz kaçıktır." Yaşlı adam elleri belinde duruyordu; sanki genç, uyanık, David'in yaşında biri izlenimi bı-

rakmak ister gibiydi. "Kendini Lizzie Siddal sanıyor. Bu durumda ben de o korkunç İtalyan* namussuz oluyorum herhalde... Küfür gibi, değil mi, ha?"

David güldü. "Biraz fark etmiştim ama..."

Breasley gözlerini yukarı devirdi.

"Sevgili dostum. Bilemezsin. İnan. Ah, bu yaştaki fıstıklar. Neyse, çay içer miyiz? Evet mi? Bahçede otururuz."

Birlikte odanın diğer ucuna ilerlerken David bir kez daha *Ay Avı*'na baktı. "Bunu yine görmek müthiş bir şey. Matbaadakilerin aynı renkleri tutturabilmesi için dua ediyorum."

Breasley omuzlarını silkti, umurunda değil gibiydi; ya da bu iltifatı fazla doğrudan bulmuştu. David'e yine sorgulayıcı bir bakış fırlattı.

"Ya sen? Duyduğuma göre, yabana atılmayacak biriymişsin."

"Hiç de değil."

"Yazını okudum. O adamların hiçbirinin adını bile duymamıştım. İyi yazıydı."

"Ama yanlış mı sizce?"

Breasley elini David'in koluna koydu.

"Ben akademisyen değilim evlat. Senin, annenin memesi kadar iyi tanıdığın şeylerde başkalarının ne kadar cahil olduğunu görünce şaşarsın. Boş ver. Bana tahammül edersin ha."

Bahçeye çıktılar. Fare lakaplı kız, hâlâ beyaz Arap kıyafeti içinde ve yalınayak, elinde çay tepsisi, öne doğru eğilmiş, çimenlik boyunca yürüyerek, evin uzak bir köşesinden bu yana doğru geliyordu. İki adama da aldırış ettiği yoktu.

"Ne demek istediğimi anla," diye mırıldandı Breasley. "Kahrolası kıçını kızartmak gerek biraz."

David dudaklarını ısırdı. Katalpa ağacının altındaki masaya geldiklerinde, çimenliğin evden bakıldığında çalılıkların gizlediği bölümünde duran diğer kızı gördü. Bunca zamandır okuyor olmalıydı, kız onlara doğru gelirken David, arkada, çimlerin üzerinde unutulan

* İtalyan ressam ve şair Dante Gabrielle Rossetti ve eşi Lizzie Siddal'den söz ediliyor. Rossetti'ye modellik yapan Lizzie Siddal daha sonra onunla evlenmiş, kullandığı haplar yüzünden ölü doğum yapmış ve girdiği bunalım sonucu intihar etmiştir. Karısının ölümü Rossetti'yi derin bir kedere boğmuştu. (ç.n.)

kızıl kurdeleli hasır şapkayı gördü, kitapsa hâlâ elindeydi. Fare tuhafsa bu kız akıllara zarar bir yaratıktı. Daha ufak tefek, oldukça zayıf, kınayla kızıla boyanmış darmadağınık kıvırcık saçlarının altında hafifçe kırmızı bir yüz. Görünüşe bakılırsa bir erkeğe ya da erkek çocuğa ait, soluk siyah bir atlet giyerek alçakgönüllülüğünü ilan etmişti adeta. Kalçalarını ucu ucuna kapatıyordu. Gözkapakları da siyaha boyanmıştı. Ancak hipi ve punk'ların en keskinlerinin rağbet edeceği türden bir objeye, bez bir kuklaya, hani şu nevrotik bakışlı, siyah saçlı, siyah yüzlü *golliwog* denen cüce bez bebeğe benziyordu.

"Bu Anne," dedi Fare.

"Nam-ı diğer Çatlak," dedi Breasley.

Breasley, David'e yanına oturmasını işaret etti. Yeterli sandalye olmadığı için David tereddüt etti ama Çatlak, oldukça incelikten yoksun bir hareketle kendini arkadaşının yanına çimlere bırakıverdi. Siyah atletin altında kırmızı bir külot göze çarptı ya da çarptırıldı. Fare çayları koymaya başladı.

"Buralara ilk gelişin mi Williams?"

Bu soruyla birlikte David içten gelen bir nezaketle Bretagne ve gördüğü manzaralar karşısında duyduğu coşku ve hayranlığı anlatmaya koyuldu. Yaşlı adam da ona katılıyor gibiydi, o da evden söz etmeye başladı; evi nasıl bulduğunu, tarihini ve Paris'e neden sırtını döndüğünü anlattı. Sefihlikteki ününü pek güzel gizliyor, adeta bir erkekle karşılıklı konuşmaktan zevk alıyor gibiydi. Kızlara arkası dönük oturmuş, onları tamamen yok sayıyordu ve David'in içinden giderek yükselen bir ses, kızların kendisinin orada bulunmasından rahatsız olduğunu söylüyordu; belki de bunun nedeni David'in yaşlı adamın ilgisini çalmış olması ya da ortama getirdiği resmi havaydı, kim bilir belki de yaşlı adamın anlattıklarını onlar zaten defalarca dinlemişti, emin değildi. Breasley konudan konuya atlıyordu; yine ününü gizleyerek, Galler manzaralarından, 1914 öncesinden, çocukluk yıllarından söz ediyordu. David, Breasley'nin annesinin Galli olduğunu, Breconshire'da geçen savaş günlerini biliyordu, ama onun bunları hafızasında sakladığını ve oraları ne kadar sevdiğini ve tepeleri nasıl özlediğini bilmiyordu.

Yaşlı adamın tuhaf, süreksiz, kesik kesik bir konuşma tarzı vardı; biraz iddialı, biraz duraksamalı; modası geçmiş garip bir argo ve sık sık müstehcen sözcükler kullanıyordu. Bu konuşma tarzı ne entelektüel ne de coşkuluydu; daha çok emekli, eksantrik bir amirale benzetmişti onu David ve bu benzetmeden de gizli bir keyif almıştı. Söyledikleri o denli yakışıksızdı ki; tüm yaşamını İngiliz üst sınıfını temsil eden her şeyi inkâr ederek geçirmiş bir adamın ağzından sürekli o sınıfa özgü modası geçmiş, yapmacık ifadeler dökülmesi akıl alır gibi değildi. Aynı çelişki yana taranıp, yapıştırılmış düz beyaz saçlarında da vardı; gençliğinden beri öyle tarıyor olmalıydı; bu Hitler'in, zamanında gençler üzerinde pek etkili olmuş, uzun zaman önce modası geçmiş saç modeliydi. Bu Breasley'ye biraz erkek çocuğu havası verse de, her an öfke belirtileri göstermeye hazır, kırmızı yüzü ve donuk bakışlarında bundan daha yaşlı ve daha tehlikeli bir şeyler vardı. Belli ki kendi gibi olmak yerine güler yüzlü, yaşlı budala rolünü oynamayı seçmişti, ama bununla kimseyi kandıramadığını biliyordu herhalde.

Kızlar bu kadar sessiz olmasaydı, -hatta Çatlak sırtını diğer kızın sandalyesine dayamış, kitabına uzanıp yeniden okumaya başlamıştı- David her şeye rağmen kendini nispeten daha rahat hissedecekti. Fare, bembeyaz zarafetiyle oturmuş dinliyordu, ama aklı başka yerdeydi sanki; belki de bir Millais düzenlemesinde, kim bilir. David kızın bakışlarını yakalamaya çalışsa, o güzel yüz hatlarının yerini, onları dinlediğini kanıtlamaya çalışan resmi bir ifade alacak, bu da aslında dinlemediğini açıkça ortaya koyacaktı. Görünenin ardındakini, gerçeği öğrenme merakı büyüyordu David'in içinde. Bunlara hazırlıklı gelmemişti; yayıncısından aldığı bilgiye göre yaşlı adam yalnız yaşıyordu, tabii bir de yaşlı Fransız kâhya vardı. Çay saatinde, kızlarla Breasley'nin ilişkisi baba-kız ilişkisinden farklı değil gibiydi. Aslan pençelerini gösteren yalnızca tek kişi vardı.

David, tehlikesiz bir konu olduğunu bildiği Pisanello'dan ve Mantua'da yeni bulunan duvar resimlerinden söz etmişti. Breasley bunların röprodüksiyonunu görmüştü, David bu konudaki uyansını ciddiye almasa da, kullanılan teknikler konusunda gerçekten bilgisiz ve sanki bunlara ilişkin ilk ağızdan açıklamalar duymak gerçek-

ten ilgisini çekmiş gibiydi. David tam *arricio, intonaco, sinopie** gibi şeylerin karmaşıklığına girmek üzereydi ki Breasley sözünü kesti.

"Çatlak, sevgili kızım, Tanrı aşkına kes şu lanet kitabı okumayı da dinle."

Kız başını kaldırdı, kitabı yere koyup kollarını kavuştırdu.

"Pardon."

Bu söz ihtiyar adama aldırmadan David'e söylenmişti ve kız can sıkıntısını saklamaya gerek duymuyordu: Çok sıkıcısın, ama madem Henry ısrar ediyor, dinleyelim bakalım.

"Hem içtenlikle söylemiyorsan, o sözcüğü kullanma Tanrı aşkına."

"Sohbete bizim de dahil olduğumuzu bilmiyordum."

"Saçmalama."

"Hem zaten dinliyordum."

Kızın hafif bir Cockney aksanı vardı; yorgun ve kaba.

"Küstahlığın da bir sınırı var."

"Dinliyordum."

"Hadi oradan."

Kız yüzünü buruşturarak Fare'ye baktı. "Hen-*riii*."

David gülümsedi. "O ne kitabı?"

"Evlat, buna girmeyelim. İzninle." Öne doğru eğilip kıza işaret parmağını uzattı. "Bu kadar yeter. Artık bir şeyler öğren."

"Tamam Henry."

"Sevgili dostum. Kusura bakma. Devam et lütfen."

Bu küçük olay Fare'de beklenmedik bir tepkiye yol açtı. Breasley'nin arkasından David'e bakarak gizlice başını salladı; bunun normal olduğunu mu söylemeye çalışıyordu, yoksa az sonra kopacak çıngarın yanında bu ne ki mi demek istiyordu, açık değildi. Fakat David devam ettikçe, kızın onu biraz da olsa daha dikkatli dinlemeye başladığını gördü. Hatta kız bir kez soru da sordu; belli ki Pisanello hakkında bir şeyler biliyordu. Yaşlı adam ondan söz etmiş olmalıydı.

Az sonra Breasley ayağa kalkıp David'i, bahçenin arka tarafın-

* Resimde kullanılan boya ve boyama teknikleri, (Ç.n.)

daki yapılardan birindeki "atölye"sine davet etti. Kızlar yerlerinden kımıldamadı. Breasley'nin ardı sıra bahçe duvarındaki kemerli kapıdan geçerken David arkasına baktı ve siyah atletli ince bronz siluetin tekrar kitabı eline aldığını gördü. Çakıl taşlı yoldan sol taraftaki yapı dizisine doğru ilerlerken yaşlı adam David'e göz kırptı.

"Hep aynı. Al da gör o küçük aşifteleri yatağına. Bütün orantı duygunu kaybedersin."

"Öğrenci mi onlar?"

"Fare öğrenci. Ötekinin kendini ne sandığını Allah bilir."

Breasley'nin kızlar hakkında konuşmak istemediği açıktı; sanki onun mum alevine üşüşen kelebekler, yüksek tabakadan şöhretli insanların peşinde dolaşan kızlarmış gibi. Binalarda yaptığı değişiklikleri, tadilatları, eskiden ne olarak kullanıldıklarını anlatmaya koyuldu. Bir girişten geçerek ana atölyeye girdiler; burası üst katı iptal edilmiş bir ahırdı. Kuzeydeki çakıllı bahçeye bakan geniş modern pencerenin önündeki uzun masanın üzeri kâğıt ve çizimlerle doluydu; bir çizim masası, tanıdık kokular ve kıvır zıvır; odanın öbür ucunda Coëtminais serisinden bir başka resim mekânın hâkimiyetini ele geçirmişti: dörtte üçü tamamlanmış, üst kısımlarına ulaşmak için hareket ettirilen aksamların eklendiği, özel olarak imal edilmiş bir destek üzerinde duran, dört metreye iki metre boyutlarında bir tuval. Yine bir orman manzarasıydı, ama ağaçların ortasında bir açıklık bırakılmış, diğer tablolarındakinden çok daha fazla insan yerleştirilmiş; diğerlerindeki kadar sualtı hissi verilmemiş, mükemmel bir mavinin altında neredeyse siyah, hem gece hem gündüz, hem sıcak hem fırtına, insan figürlerine doğru ilerleyen ve ilerledikçe büyüyen bir tehlike çağrışımı yaratmış. Bu kez Breughel ekolünün yankılan hemen görülüyordu (belki de insan nasıl bakması gerektiğini öğreniyordu); hatta ana binadaki *Ay Avı*'ndan, ressamın kendi dünyasından da belli belirsiz yankılar vardı. David ressama gülümsedi.

"Ne teklif edileceğine dair hiç ipucu var mı?"

"Kermesse mi? Belki. Henüz emin değilim." Yaşlı adam tablosuna baktı. "Cilveli nazlı kızı oynuyor. Bekliyor işte, bilmez misin bunları?"

"Doğrusu bana çok iyi gibi geldi. Şu haliyle bile."

"Çevremde neden kadın bulundurmalıyım dersin. Zaman kavramını kaybetmemek. Âdet kanamaları, falan filan. Ne zaman çalışmamak gerektiğini bilmek. Oyunun onda dokuzu." David'e baktı. "Hoş, bilirsin sen bunları. Sen de ressamsın, ha?"

David derin bir soluk alıp telaşla, büyük bir riske girdi; ona Beth'ten, evde onunla paylaştığı atölyeden söz etti, Breasley'nin ne demek istediğini anlamıştı. Yaşlı adam ona katıldığını gösterircesine kollarını yana açtı, ama sevimli bir tavırla aslında David'in ne yaptığıyla ilgilenmediğini gösterir gibiydi. Arkasını dönerek pencerenin önündeki tezgâhın yanında duran tabureye oturdu, sonra bir ölüdoğaya uzandı, karakalemle çizilmiş kır çiçeklerine; masanın üzerine saçılmış devedikeni ve tarakotları. Oldukça cansız olsalar da, etkileyici bir gerçeklikle çizilmişlerdi.

"Fare'nin. Adam olacak, sen ne dersin?"

"Çizgisi güzel."

Başıyla dev boyutlardaki tuvali işaret etti. "Bana yardım etmesine izin veriyorum. Ağır iş."

David mırıldandı. "Bu boyutlarda olunca..."

"O zeki bir kız Williams. Seni kandırmasına izin verme. Dalga da geçme." Yaşlı adam bakışlarını çizime indirdi. "Daha iyisini hak ediyor." Ardından, "Doğrusu, o olmasa, yapamazdım," dedi.

"Burada çok şey öğrendiğinden eminim."

"İnsanların neler dediğini biliyorum. Yaşlı zampara vesaire. Benim yaşımda bir adam."

David gülümsedi. "Artık öyle değil."

Ama Breasley duymamış gibiydi.

"Ne laf ettiklerini umursadığım yok, asla. Onların nasıl düşündüğünü anlamaya başlayınca."

Yanında duran David'in gözlerini dikmiş olduğu tabloya yeniden dönerek, yaştan söz etmeye başladı. Gençlikte sanıldığının aksine hayat gücünün, kavrama yeteneğinin körelmediğinden. Eksilen tek şeyin zavallı, yaşlı John Thomas'taki gibi fiziksel ve psikolojik dayanıklılık olduğundan. İşte insanın bu noktada yardıma ihtiyacı oluyordu. Bunu itiraf etmek zorunda kalmaktan utanır gibiydi.

"Antik Roma hikâyesi. Duymuş muydun hiç? Yaşlı bunak genç-

leşmek umuduyla genç bir karının memesinden süt emerse onun canlılığını alacağına inanır. Hep bu aklıma geliyor."

"Bu meselenin başka bir yönü daha var bence." David, çiçek çizimini gösterdi. "Ülkemizde sanat eğitimi alan çocuklara neler öğretildiğini bir görseniz."

"Öyle mi?

"Kesinlikle. Çoğu çizgi bile çekemez."

Breasley elini beyaz saçlarında gezdirdi; yine küçük bir erkek çocuk gibi insanın yüreğine dokunan, güvenini kaybetmiş gibi bir hali vardı neredeyse. Ve David ona güvenmeye başlamış gibi görünen, kullandığı dilin ve dış görünüşünün ardında daha utangaç ama daha içten olduğunu hissettiği bu adam tarafından ayartılmaya başladığını hissediyordu.

"Göndermeli onu buradan. Cesaret yok."

"Bu onun elinde değil mi?"

"Sana bir şey söylemedi mi? Geldiğinde?"

"Çok iyi bir koruyucu melek izlenimi verdi."

"Ettiklerini buluyor."

Bu söz alaycı bir hüzün iması taşıyordu ve esrarı çözülemedi, zira Breasley ani bir enerjiyle ayağa kalkarak özür diler gibi hafifçe David'in koluna dokundu.

"Cehennemin dibine. Sen beni sorguya çekmeye gelmemiş miydin, ha?"

David boyamaya geçmeden önceki aşamalar hakkında sorular sordu.

"Deneme yanılma. Bol bol çiz. Gör."

David'i tezgâhın öteki ucuna götürdü. Çalışma taslakları da kız hakkında konuşurken sergilediği ürkeklik ve iddiacılığın aynı tuhaf karışımını ortaya koyuyordu; sanki bir yandan eleştirilmekten korkuyor, bir yandan da ya bir eleştiri bile gelmezse kuşkusu taşıyordu.

Bu yeni tablo, çocukluğunun erken dönemine ilişkin çok bulanık hatıralardan çıkıp gelmiş gibiydi, artık yerini bile hatırlamadığı bir panayıra gidişine dair bir hatıradan; beş altı yaşlarında olmalıydı. gerçekten öylesine keyif almış, öylesine gözünde tütmüştü ki. her

cadın, her pavyonu görmek, her şeyi tatmak için duyduğu karşı konulmaz arzuyu bugün de hatırlayabiliyor, bu anı yoğun bir arzuyu barındırıyordu adeta. Ardından kopan kasırga, ki büyükler kasırga geleceğini önceden anlamış olmalıydılar, ama bu kasırga onda her nedense büyük bir şok, inanılmaz bir düş kırıklığı ve dehşet yaratmış. Panayır temasına ilişkin tüm emareler, David'in umduğundan çok daha zengin, çok daha incelikli ve çeşitlilik barındıran bir üslupla taslaklardan yavaş yavaş sıyrılmış ve o son *imago*'nun* içinden iz kalınamacasına defedilmişti. Sanki kelimelerin anlamlarına beceriksizce bir tutunuş, yaşlı adamın konuşma tarzının kavramsal karşılığı olan bir şey, biteviye yeniden işlenerek ve sözel olandan arıtılarak yavaş yavaş sıyrılmıştı. Fakat olay dizisi, bu tuhaf içebakışı, tablonun ortasındaki kayıtsızlıkla aydınlanan sahneyi açıklıyordu. Metafizik paralellikler, gecelerin sonsuzluğundaki ışıklı küçük gezegenler ve geri kalan her şey belki biraz fazla belirgin kalmıştı. Bütün bunlar, karanlığı fazlasıyla Tanrısal heybeti çağrıştıran bir gölgeydi; söze döküldüğünde insanlık durumuna ilişkin kötümserliğin adeta açık bir ifadesiydi. Fakat tonuyla, yansıttığı ruh haliyle, ifadelerinin gücüyle oldukça inandırıcıydı; hatta David'in tablonun açıkça edebi içeriğine karşı taşıdığı herhangi bir kişisel önyargının üstesinden gelmeye yeter de artardı.

Konu dağıldı, David yaşlı dostunu geçmişine döndürmeyi başardı ve 20'li yıllarda Fransa'daki yaşamından, Braque ve Matthew Smith ile arkadaşlığından söz ettirdi. Breasley'nin Braque'a duyduğu saygı zaten öteden beri bilinirdi, ama yaşlı adam David'in bunu anladığından emin olmak istiyordu belli ki. Braque ile Picasso arasındaki ya da Matisse "ve geri kalan tayfa" arasındaki fark, müthiş adamlarla müthiş erkek çocukları arasındaki farktı.

"Onlar bunu biliyorlardı. O bunu biliyordu. Kahrolası bütün dünya dışında herkes genelde bunu bilir."

David tartışmadı. Picasso'dan zaten "puştun önde gideni" olarak söz etmişti. Fakat konuşmaları ilerledikçe küfürler de azalmaya baş-

---

* Çocuklukta, ebeveynlerle bağlantılı olarak kurduğumuza inanılan imge; ilk ve bilinçsiz olarak en yakında olan anne babadan alınan ve ilerideki eş seçimimizi bile etkileyecek olan sevgi imgesi, (ç.n.)

ladı. Gizliden gizliye takındığı bilmezlik maskesi kaymış, maskenin ardında yaşlı kozmopolitin yüzü seçilmeye başlamıştı. David güçlü olduğu izlenimini vermeye çalışan kof biriyle karşı karşıya olduğundan kuşkulanmaya başlamıştı, ya da daha doğrusu hâlâ David doğmadan önceki bir dünyada yaşayan biriyle. Zaman zaman beliren saldırganlık belirtileri, insanları neyin sarsacağına, hangi kırmızı çaputun onları çileden çıkaracağına ilişkin gülünçlük derecesinde modası geçmiş fikirlere dayanıyordu; benzetmeyi ters çevirecek olursak, kör bir boğayla güreşen bir matador gibiydi. Ancak saf bir salak böylesine göz önündeki o boynuzlara takılırdı.

Dolaşıp eve döndüklerinde saat altı olmak üzereydi. Kızlar yine ortadan kaybolmuştu. Breasley onu göstermek istediği resimlerin olduğu zemin kata götürdü. Arada kimilerine karşı su götürmez muhabbetini açıkça ilan eden anekdotlar da geçti. Tanınmış isimlerden birine, eserleri "acayip kolay" olduğu için üçkâğıtçı damgasını yapıştırdı.

"Savruk adamın teki, bilmez misin? Tembellik abidesi. Zaten onu kurtaran da bu olmuş. Titizmiş, kıçımın kenarı. "

David resim satın alırken ne aradığını sorduğunda, daha içten cevaplar almaya başlamışta

"Değer kazansın diye evlat. Sigorta. Kendi resimlerimin iyi para edeceğini asla düşünmemiştim. Bir de buna bak bakalım, ne dersin?"

David'in tereddütle Matisse'e atfettiği küçük bir çiçek resminin önündeydiler. David başını iki yana salladı.

"O günden sonra hep boktan resimler yaptı."

Doğrusu meclisten dışarı yapılan bu açıklama pek de yardımcı olmamıştı. David gülümsedi.

"Hiçbir tahminim yok."

"Mirö. 1915'te yapmış."

"Vay canına."

"Yazık."

Yaşlı adam, gençliğinin baharında ölen birinin mezarındaymış gibi hüzünle başını salladı.

Odada David'in kimin olduğu konusunda yanıldığı başka küçük

hazineler de vardı; bir Serusier, Filiger'den Gauguin'vari çok hoş bir manzara... Odanın karşı köşesine vardıklarında, Breasley bir kapı açtı.

"Burada daha büyük bir sanatçı var Williams. Şimdi göreceksin. Bu geceki akşam yemeği."

Kapı mutfağa açılıyordu. Masada oturan ince uzun çeneli, kır saçlı bir adam sebze ayıklıyordu. Modern mutfak tezgâhının başındaki yaşlı kadın dönüp gülümsedi. David onlara tanıştırıldı: Jean-Pierre ve Mathilde, evi ve bahçeyi çekip çevirenler. Bir de kocaman bir Alsace çoban köpeği vardı. Onlar girdiğinde aniden ayağa kalktığı için uyarı almış, yerine oturtulmuştu. Villon'la* kafiyeli olsun diye adını Macmillan koymuşlardı. Breasley burnunu kıvırarak, "eski bir sahtekâr" olduğu için bu ismi koyduklarını anlattı. İlk defa Fransızca konuşmuştu; David'in adamdan duymaya alışkın olduğu sesle değil, farklı bir sesle, anadilini kullanıyormuş gibi oldukça akıcı konuşuyordu, herhalde yaşlı adam için daha çok İngilizce yabancı dil olmuştu artık. Anladığı kadarıyla akşam yemeği mönüsü hakkında konuşuyorlardı. Breasley ocaktaki tencerelerin kapağını kaldırıp koklarken, karavanayı denetleyen bir subay gibiydi. Sonra ortaya bir turnabalığı çıkarıldı, incelendi. Adam balıkla ilgili bir hikâye anlattı; anlaşılan balığı o öğleden sonra yakalamıştı, köpek de onunla birlikteydi ve yakalanan balığa saldırmıştı. Breasley eğilip köpeğe parmağını salladı; dişlerini hırsızlara saklamalıydı. David, köpek orada yokken geldiği için kendini şanslı sayıyordu. Bir yandan da, bu mutfak ziyaretlerinin törensel bir anlamı olduğu izlenimine kapılmıştı. Buradaki tanıdık, sıcak ev havası ve Fransız çiftin dinginliği, iki kızın varlığının David'in üzerinde bıraktığı belli belirsiz sapkınlık şüphesine bütünüyle ters düşüyordu.

Büyük salona döndüklerinde Breasley David'e kendini evinde farz etmesini söyledi. Yazması gereken mektuplar vardı. Yedi buçukta birer *aperitif almak* üzere yine orada buluşacaklardı.

"Fazla resmi olmayacak umarım?"

---

* Francois Villon. On beşinci yüzyılda yaşamış, şiirlerinin yanı sıra büyük bölümü sürgün ve hapiste geçen yaşamıyla da ün kazanmış Fransız şair. (y.h.n.)

"Özgürlük Evi, sevgili çocuğum. İstersen, anadan doğma dolaşırsın." Göz kırptı. "Fıstıklar kafaya takmayacaktır."

David sırıttı. "Anlaşıldı."

Yaşlı adam görüşürüz dercesine bir el hareketiyle merdivenlere doğru yürüdü.

"Hayat çıplak memelerden ibaret değildir, değil mi?" oldu merdivenlerin ortasında durup söylediği son söz.

Ne olur ne olmaz diye bir iki dakika bekleyen David de üst kata çıktı. Yastıklı geniş koltuğuna oturup notlar almaya başladı. Breasley'nin sözlerini olduğu gibi aktaramamak esef vericiydi; ama ilk iki saat oldukça verimli geçmişti ve belli ki gerisi de gelecekti. Bir süre sonra yatağa uzandı, ellerini başının arkasında kavuşturup tavana bakmaya başladı. Panjurları açmasına rağmen oda sıcak ve havasız gibiydi. Garip, Breasley ile ilgi olarak biraz kişisel bir düş kırıklığı yaşıyordu; o tablolara bakıldığında, onları yaratan kişideki o çalım, o bildik kötücül yapmacıklık biraz fazlaydı, adam ve sanatı arasında çok büyük bir uyumsuzluk vardı ve David bu konudan ne kadar uzak durmaya çalışırsa çalışsın, kendi eserleri hakkında adamın hiçbir soru sormamış olmasına içerlemekten de kendini alamıyordu. Bu saçmaydı elbette, bu kadar bariz bir monomani karşısında tepkisel bir durumdu muhtemelen, biraz haset de yok değildi... bu muazzam eski ev, atölyedeki tertibat, resim koleksiyonu, ne zaman ne yapacağını bildiği Beth ve çocuklarla paylaştığı evinden sonra bu mekâna nüfuz eden hafif müstehcen belirsizlik; evin uzaklığı, yabancılığı, bir ciladan ibaret olan garip dürüstlük pırıltıları... yaratıcılık ve verimlilik, kırda geçirdiği bütün gün, olgunlaşmakta olan onca elma.

Ama Beth'e haksızlık ediyordu; pazartesi sabahı gitme telaşı içinde Sandy'nin suçiçeği olduğu kesinleştiğinde çıkan o telaşlı son dakika tartışmasında Beth ondan daha sorumlu davranmıştı. Beth'in annesi de yanlarındaydı; kan koca gittikleri takdirde çocuğa bakmaya hazırdı, çok da iyi bakabilirdi... istekliydi de, Beth'in de gidebileceği konusunda David'in tarafında yer almıştı. Ama Beth'in vicdanı gitmeye el vermemişti, biraz da inatçı daman tutmuştu. David Louise'in doğumundan hemen sonra çocukların zulmüne karşı kısa

süren isyanı yüzünden kapıldığı suçluluk duygusunun küçük bir kalıntısının devreye girdiğinden de kuşkulanıyordu. Komplikasyon olmasa da, yolculuk boyunca durumdan haberdar olamamanın içine sinmeyeceği konusunda ısrar etmişti Beth. David gitmeliydi; bu ne de olsa onun işiydi. Bretagne'dan sonra Ardeche'te bir hafta kalma planlarını hâlâ hayata geçirebilirlerdi. Sonunda şöyle bir anlaşmaya varmışlardı: David pazartesi akşamı Southampton'a doğru yola çıkacak, Beth de cuma günü Paris'te olacaktı, bir aksilik olursa da perşembeye kadar Coëtminais'ye telgrafla haber verecekti. David hemen fırlayıp Beth'in uçak biletini ayarlamış ve eve dönerken biletle birlikte bir demet çiçek ve bir şişe şampanya almıştı. Bunlarla kaınvvalidesinden epey artı puan toplamıştı. Beth daha soğuk davranmıştı. Karşılaştığı ilk engelde David yalnız başına yolculuğa, özellikle de bu yolculuğa çıkmaya duyduğu nefreti, fazlasıyla açık bir şekilde, sorumlu bir ebeveyn olmanın üzerinde tutmuştu. Ama Beth'in son sözleri, "Seni Paris'te affederim," olmuştu.

Merdivenlerin yukarısında, Breasley'nin girdiği odanın kapısı aralandı; David müzik sesi duydu; radyo ya da pikap olmalıydı, Vivaldi'ye benziyordu. Sonra yine sessizlik. Burada misafir olduğunu hissetti David; önemsiz, gerçekten istenmeyen. Aklı kızlara kaydı. Kızların bu adamla yatağa girmelerine elbette kimse şaşmazdı, yaşlı adamlarla her ne yapılırsa. Herhalde hizmetlerinin karşılığını bol bol alıyorlardı; hem gerçek hem de mecazi anlamda; adamın eserlerinin değerinin farkında olmalıydılar, onlar bir tarafa, resim koleksiyonu müzayedeye çıksa kim bilir ne kadar ederdi. Vesvese yaptığını biliyordu ama kızların varlığı David'in sinirini bozuyordu. Bir şeylerin peşinde olmalıydılar, adamın zaaflarından faydalanıyorlardı. Bir perde gibiydiler. David, kendisinin bilmesini istemedikleri bir giz olduğunu hissediyordu.

Keşke Beth yanında olsaydı. O her zaman aykırı tiplerden daha az korkan, daha çabuk yakınlık kuran biriydi. Burada olsaydı, David'in asla öğrenemeyeceği şeyler çıkarabilirdi kızlardan.

Aşağı indiğinde, sonunda kıyafetine özen göstermeye karar vermiş olduğuna sevinmişti; kot bir takım, gömlek ve fular. Fare, krem rengi, yüksek yakalı bir bluz ve uzun, koyu kırmızı bir etek giymiş, odanın karşı köşesindeki uzun tahta masaya sofrayı kuruyordu. Lambalar yanıyordu, alacakaranlık çökmeye başlamıştı dışarıda. David şöminenin yanındaki kanepede arkası dönük oturan Breasley'nin beyaz saçlı başını gördü, derken, odada ilerlerken Çatlak'ın Breasley'nin omzuna dayadığı dağınık bukleli başını fark etti. Kaykılarak oturmuş, ayakları taburede, elindeki dergiden yüksek sesle Fransızca bir şeyler okuyordu. Omuzlarını çıplak bırakan, etekleri fırfırlı siyah satenden İspanyol tarzı bir elbise giymişti. Adamın eli kızın omzundan dolaşıp elbisenin altına kaymış, memesine yerleşmişti. David'i gördüğünde istifini bozmadan diğer eliyle selamladı ve Fare'nin durduğu tarafı işaret etti

"Bir şeyler iç evlat."

Breasley de üzerini değiştirmişti; açık renk yazlık bir ceket, beyaz gömlek ve mor bir papyon. Kız başını çevirip David'e baktı; kömür karası gözler, kıpkırmızı dudaklar, belli belirsiz bir yüz ekşitme. Sonra okuduklarını yavaş yavaş İngilizceye çevirmeye başladı. David gülümsedi, kısa bir an ne yapacağını bilemedi, sonra masanın etrafında dönüp duran Fare'nin yanına gitti. Fare bakışlarını yaptığı işten ayırıp ona soğuk soğuk baktı.

"Sana ne getireyim?"

"Sen ne içiyorsan."

"Noilly Prat* olur mu?"

"Gayet güzel."

Fare, mutfak kapısının yanındaki oymalı *armoire'a*** doğru gitti; kadehler, bir dizi içki şişesi, bir buz kovası.

"Limon?"

"Lütfen."

David kadehini aldı, kızın kendisine de aynısından doldurmuşunu izledi: meyveli gazoz ve en sonunda viski... özenle, dikkatle koyuyordu, hatta kadehi yukarı kaldırdı ve karışımın iki parmak olup ol-

---

* Bir Fransız vermut markası. Genellikle kokteyllerde kullanılır, (y.h.n.)

** (Fr.) Genellikle oymalı, süslü büyük dolap, (ç.n.)

madiğini ölçtükten sonra eşit ölçüde soda ekledi. Eski dantel renginde, yer yer çıplak teninin gözeneklerinin seçilebilmesine neden olan gevşek dokunmuş bir kumaştan bluzu, uzun kolluydu, bileklerini sarıyordu, yüksek yakalıydı ve Edward stiliydi; bluz oldukça resmi ve ağırbaşlıydı, David'in az sonra fark ettiği üzere, kızın altına hiçbir şey giymediği dikkate alınmazsa. Kız, içki servisi yaparken, David onun profilini izledi, dingin bir soğukkanlılık içindeydi. Hareketleri becerikliydi, ev işlerinden anlıyordu. David, yaşlı adamın onunla neden dalga geçtiğini merak etti; zevk sahibi ve zeki olması olasılığı aptal olma olasılığından fazlaydı. Artık Raphael-öncesi bir havası da yoktu, yetmişlerin çekici kızlarından biriydi. Üstelik, kanepede yine Fransızca .okumaya başlayan absürd seks oyuncağına kıyasla daha kolay iletişim kurulan biriydi. Ara sıra yaşlı adam kızın telaffuzunu düzeltiyor, o da kelimeleri tekrar ediyordu. Fare onların içkilerini de götürdü ve beklemekte olan David'in yanına geldi. David önce kızın kadehini uzattı; bu arada kendisini dikkatle izleyen bir çift gözün de farkındaydı, kız sanki düşüncelerini okuyordu. Sessizce kadehini David'e doğru kaldırdı ve bir yudum aldı. Diğer eliyle dirseğine destek oluyordu. O da ne? Kız, sonunda gülümsemişti.

"Uslu çocuk olduk mu?"

"Elbette. Çok yardımcı oldunuz."

"Henry'ye biraz zaman verin."

David gülümsedi. Bu kıza iyiden iyiye ısınmaya başlamıştı. Güzel yüz hatları, çok düzgün ve orantılı; güzel bir ağız, çok berrak gözler; yanık teniyle iyice tezat oluşturan gri-mavi gözlerde öğleden sonraki dalgınlıktan eser kalmamıştı. Biraz makyajlıydı bu gözler, Slavlara özgü yuvarlaklıktan vurgulanmıştı ve daha doğrudan bakıyorlardı, bu da David'in hoşuna gitmişti. Teorilerinden biri çökmeye başlamıştı. Bu kızların para hırsıyla yaşlı adamı sömürdüklerine inanmak çok zordu.

"Breasley bana bir resminizi gösterdi. Tarakotları mıydı? Etkilendim."

Kız bir an bakışlarını indirip kadehine baktı, ihtiyatlı bir tereddüttü bu, sonra tekrar David'in gözlerine baktı.

"Ben de geçen sonbaharda Redfern'deki serginizi beğendim."

David'in yüzünde tam anlamıyla numara sayılamayacak şaşkın bir ifade belirdi; yine bir gülümseme.

"Fark etmemişim."

"Hatta iki kere gittim."

David sordu, "Neredeydiniz?"

"Leeds'te. Sanat ve tasarım diplomamı almak için. Sonra da RCA'da* iki dönem okudum."

David'i elbette etkilemişti bu. "Şey, vay canına, o zaman sen..."

"Burada daha fazla şey öğreniyorum."

David bakışlarını indirdi, onun üstüne vazife değildi ama son derece seçici bir okul olan Kraliyet Sanat Akademisi'ne* yüksek lisans öğrencisi olarak kabul edilmenin hiç de yabana atılıp vazgeçilecek bir fırsat olmadığını söylemeden edemedi.

"Sorun değil. Henry, burada olduğum için ne kadar şanslı olduğunun farkında."

Kız bunu yine gülümseyerek söylemişti ama bu alaylı ya da kibirli bir gülücük değildi. David bu kız hakkındaki düşüncelerini bir kez daha gözden geçirdi Kızın referans olarak verdiği şey kendisiydi. David'in gözünde değeri yükselmişti, artık onu daha ciddiye alıyordu. Meğer ne kadar yanlış değerlendirmişti; ilk geldiğinde biraz tedirgin olmuştu. Yaşlı adamın atölye çalışmalarında kızın yardımlarının önemini de bir kez daha kavradı; tahminince adamın cinsel ihtiyaçlarını doyuran öteki kız olmalıydı.

"Yeni tablosu olağanüstü. Hâlâ nasıl böyle büyük işler çıkarabiliyor. bilmiyorum."

"Kendinden başka hiç kimseyi düşünmüyor. Başlıca açıklaması bu."

"Senin de öğrendiğin bu mu?"

"Gözlemliyorum."

"Sana çok müteşekkir olduğunu söyledi."

"Aslında çocuk o. Oyuncaklara ihtiyacı var. Şefkat gibi. Onlarla uğraşırken de kırıp dökebiliyor."

---

* (İng.) Royal College of Art. Sanat ve tasarım alanında lisansüstü eğitim veren yükseköğretim kurumu, (ç.n.)

"Seninkiler bir bütün olarak kalabildi mi peki."

Kız omuzlarını silkti. "Oyunu onun kurallarına göre oynamak zorundayız. Onun eski kötü şöhreti karşısında huşu duyuyormuşuz gibi yapmamız gerekiyor. Şu harem meselesi."

David gülümseyip başını öne eğdi.

"İtiraf ediyorum, o konuda neyin ne kadar gerçek olduğunu merak ederdim."

"Buraya son gelen konuğa, hem de geldiğinin onuncu dakikasında, bir önceki gece bize üç kez tecavüz ettiğini söylemiş. Söylediği şeylerden kuşku duyduğunu sakın belli etme. Özellikle bu konuda."

David güldü. "Tamam."

"Hiç kimsenin ona inanmadığını biliyor ama mesele bu değil."

"Anladım."

Kız içkisini yudumladı.

"Yanılgıya düşmeyesin diye söylüyorum. Anne ve ben, hâlâ becerebildiği kadar cinselliği yaşamaktan mahrum bırakmıyoruz onu."

Kızın bakışları David'in üzerindeydi. Bu açık sözlülüğün arkasında bir tür savunma vardı; aynı zamanda bir uyarı da. Her ikisi de başını öne eğdi. David'in bakışları bir an için kızın bluzunun altındaki çıplak göğüslere takılsa da hemen uzaklaştı. Arkadaşının fingirdekliğinden, göze batan seksiliğinden eser yoktu bu kızda. O denli kendine hâkimdi ki, bu hâkimiyet güzelliğini, gömleğinin altında göze çarpan çıplaklığını önemsiz kılıyordu, yine de bir taraftan gizli gizli, bu özelliklerin dikkat çekmesini de sağlıyordu.

Kız devam etti. "Sözlü ifadede pek iyi değildir. Fark etmişsindir. Bu kısmen uzun yıllar yurtdışında yaşamış olmasından. Ama daha derin bir şey var. Bu adam görmek ve hissetmek zorunda. Kelimenin tam anlamıyla. Serpilmiş genç kız gölgeleri ona yeterli gelmiyor."

"Onun ne kadar şanslı olduğunu şimdi anlamaya başlıyorum."

"Sana yalnızca olumsuz yönlerinden söz ettim."

"Bunun da farkındayım."

Kız belli etmeden yaşlı adamın oturduğu tarafa baktıktan sonra David'e döndü. "İğrençleşirse sakın telaşlanma. Pes etmenin yararı olmaz, bundan nefret eder. Kendi fikrinde ısrar et. Sakin ol." Gü-

lümsedi. "Affedersin. Ukalalık yaptığımı düşünebilirsin ama onu çok iyi tanıyorum."

David kadehin dibindeki limon dilimini salladı. "Buraya gelmeme neden izin verdiğini tam olarak anlayamıyorum. Madem ne tür resimler yaptığımı biliyor..."

"Seni uyarmamın nedeni de bu. Bana sordu, ben de söylemek zorunda kaldım. Nasıl olsa öğrenirdi."

"Tanrım."

"Merak etme. Bir iki şeyi kurcalayıp iğnelemek ona yetecektir. Bunları abartmamaya bak."

David kıza pişmanlık dolu gözlerle baktı. "Sanırım bir baş belası olmaya başlıyorum sizin için."

"Bu öğleden sonra canımız sıkılmış gibi göründüğümüz için mi? Fazla ince davranmadığımızdan mı?"

Gülümsüyordu. David de gülümsedi.

"Madem konuyu sen açtın."

"Gelmen bizi sevindirdi. Ama bunu Henry'nin önünde açıkça göstermek pek iyi bir fikir olmazdı."

"Bunu şimdi çok daha iyi anlıyorum."

Kızın gözlerinde aniden hınzır bir ifade belirdi.

"Şimdi biraz da Anne'i tanımalısın. Benden daha zor biridir."

Fakat konu Anne'e gelemedi. Mutfak kapısı açıldı ve kır saçlı Fransız kâhya başını içeri uzattı.

"*Jepewc servir, mademoiselle?*"[1]

"*Oui, Mathilde. Je viens vous aider.*"[2]

Mutfağa gitti. Diğer kız da ayağa kalktı ve Breasley'yi de kaldırmaya çalıştı. Sırtı çıplaktı. Elbisesinin dekoltesi inanılmaz derindi. El ele David'in bulunduğu tarafa doğru geldiler. Birinin bu kıza biraz zarafet öğretmesi gerekliydi. Beyaz saçlı ahbabının sakin adımlarına eşlik ederken kırıtışında, biraz kendi kendiyle dalga geçiş, biraz maymunluk, bastırılmış bir neşe, rahatsız eden bir yapaylık vardı. David bu kızı "tanıyıp tanıyamayacağından" pek de emin değildi.

---

[1] (Fr.) Servise başlayayım mı Matmazel? (ç.n.)

[2] (Fr.) Evet, Mathilde. Ben de yardım edeyim size. (ç.n.)

Sofra uzun masanın yalnızca bir ucuna kurulmuştu. Breasley masanın baş tarafında durdu, kız da onun sağındaki iskemleye oturdu. Yaşlı adam eliyle bir işaret yaptı.

"Williams, sevgili evlat."

David, Çatlak'ın sağına oturtulmuştu. Mathilde ve Fare göründü; küçük bir çorba kâsesi, *crudités*[1] tabağı, halka halka pembe sosisler ve tereyağı. Çorba Breasley içindi. Yaşlı adam modası geçmiş bir nezaket pozisyonu almış, Fare'nin iskemlesine oturmasını bekliyordu. Kız oturunca, Breasley eğilerek kızın başına bir öpücük kondurdu. İki kız ifadesiz gözlerle birbirine baktı. Farklı görünüş ve zekâya sahip olsalar da kızların birbirlerine yakın oldukları belliydi, konuşmadan anlaşabiliyorlardı. Fare, yaşlı adamın önündeki kâseye çorba koydu. Breasley büyükçe bir peçetenin ucunu gömleğinin iki düğmesi arasına sokuşturdu ve kalan kısmı kucağına yaydı. Çatlak, sessizce David'in başlamasını bekliyordu. Kâhya odanın bir köşesindeki gaz lambasını yaktı ve getirip David'in karşısındaki boş kısma koydu. Mutfağa çekilirken de elektrik düğmesine uzandı ve etraf karardı. Odanın öbür ucundaki koridorda yanan gizli bir lamba, dönerek tırmanan ortaçağ merdivenlerine hoş bir siluet kazandırmıştı. Dışarıda ağaçların üzerinde akşamın son soluk ışıkları, içerideyse beyaz abajurdan yayılan cansız, hafif parlaklıkla yıkanan insan yüzleri. Fare, etiketsiz bir şişeden David'e, yaşlı adama ve kendine kırmızı şarap koydu. Görünüşe bakılırsa Çatlak ne doğru dürüst bir şey yiyor, ne de içiyordu. Çıplak bronz kollarını masaya dayamış, tabağındaki çiğ sebzeleri didikleyip, küçük lokmalarını gevelerken kara gözleriyle Fare'ye bakıyordu. David'den tarafa bakmıyordu. Masaya oturduklarında hiç kimseden ses çıkmaz olmuştu, sanki birileri Breasley'nin konuşmayı başlatmasını bekliyordu. David acıkmıştı, üstelik Fare'nin durumu tamamen açıklığa kavuşturmasından sonra kendisini çok daha fazla evinde gibi hissediyordu. Lambadan yayılan ışık, Chardin ya da Georges de la Tour manzaraları gibi huzurlu bir hava yaratmıştı. Birden Çatlak, durup dururken boğulur gibi sesler çıkarmaya başladı. David bakışlarını

[1] (Fr.) Sirke soslu çiğ sebze/meyve, Fransız usulü bir çeşit aperitif, salata, (y.h.n.)

ona çevirdi, yiyecekten değildi, gülmesini bastırma çabasıydı.

Fare, "Salak," diye mırıldandı.

"Pardon."

Kız boşalan sinirlerini kontrol etmek için ağzını kapatıp çenesini tutarak, arkasına yaslanarak, tuhaf hareketler yaptı. Sonra aniden beyaz peçetesini kaptığı gibi yüzünü kapatıp, zikzak yaparak sandalyeden uzaklaştı ve sırtını diğerlerine döndü. Breasley hiçbir şey olmamış gibi çorbasını içmeye devam etti. Fare David'e bakarak gülümsedi.

"Seninle ilgisi yok."

"Bunun bu kahrolası kıçını kızartmak gerek," diye mırıldandı Breasley.

Kız ise hâlâ orada dikiliyordu, boydan boya çıplak sırtı onlara dönük; korkuluğu andıran bir boynun üzerine tünemiş bir kızıl-siyah kıvırcık saç gölgesi. Şöminenin olduğu tarafa doğru giderek biraz daha geriye, karanlığın içine çekildi.

"Fare senin hayranın Williams. Söyledi mi sana bunu?"

"Karşılıklı hayran kulübü kurduk bile."

"Bizim Fare epey müşkülpesent bir tiptir."

David gülümsedi.

"Demek Pythagoras'ın ayak izlerinden gidiyoruz, öyle mi?"

Yaşlı adam çorbasına kilitlenmiş gibi duruyordu. Soruyu anlamayan David, karşısındaki kıza yardım istercesine kısa bir bakış attı.

"Henry soyut resim yapıp yapmadığını soruyor."

Gözlerini çorba kâsesinden kaldırmayan yaşlı adam çabucak düzeltti. "Soysuz resim."

"Şey, evet... ne yazık ki yapıyorum."

Fare'nin fırlattığı ani bakıştan da önce fark etmişti hata yaptığını. Yaşlı adam başını kaldırıp gülümsedi.

"Peki, neden yazık olsun sevgili evlat?"

David kayıtsız bir tavırla, "Lafın gelişi," dedi.

"Bayağı zekice şeylermiş, öyle duydum. Fare'nin dediğine göre çok beğenilmiş."

David mırıldandı, "*Ah ich kann*"*

Breasley bir kez daha başını kaldırıp baktı. "Bir daha söyle?"

O sırada Çatlak iskemlesinin arkasında belirdi. David'in şöminenin üstünde gördüğü vazodan almış olduğu üç tane pembe krizantem vardı elinde. Bir tanesini David'in, birini yaşlı adamın ve birini de Fare'nin elinin yanına bıraktı. Sonra da kendi kendini cezalandıran bir çocuk gibi oturup ellerini kucağına koydu. Breasley uzanıp küçük bir akrabasıymış gibi kızın elini okşadı.

"Ne diyordun Williams?"

"Elimden geldiği kadar iyi yapmaya çalışıyorum demekti." Hemen devam etti. "Keşke onun değil de, başka birinin ayak izlerinden..." ama yanlış yaptığını yine çok geç anlamıştı.

"Kimin mesela evlat?"

"Braque?"

Bu bir hataydı. David nefesini tuttu.

"Yani o sentetik kübist anlamsızlığının mı?"

"Benim için bir anlamı var efendim."

Yaşlı adam bir an cevap vermedi. Çorbasını kaşıklamaya devam etti.

"Biz daha gençken döllendi bu piçler." David gülümseyip dilini tuttu. "İspanya'da ne çok vahşet gördüm ben. Hem de sözlerle ifade edilemeyecek şeyler. Savaş bu. Bunu yapan yalnızca onlar değildi. Bizimkiler de yaptı." Bir kaşık çorba daha içip kaşığı masaya bıraktı ve arkasına yaslanıp David'i süzmeye başladı. "Savaş bitti sevgili dostum. Benimle soğukkanlılıkla savaşıyor musun? Bence hiç deneme."

"Uyarınız alınmıştır Bay Breasley."

Yaşlı adam birden rahatladı, hatta gözlerinde eğlendiğini gösteren belli belirsiz bir ışıltı belirdi.

"Bildiğin sürece mesele yok evlat."

David ellerini iki yana açtı; biliyordu. Fare lafa karıştı.

"Henry, biraz daha çorba ister misin?"

"Çok sarımsaklı."

"Dün geceki çorbanın aynısı."

---

* (Alm.) Yapabildiğim kadar, (ç.n.)

Yaşlı adam homurdanarak şarap şişesine uzandı. Çatlak, parmaklarını açarak sanki başına iyice yapışmalarından korkarmışçasına saçlarını kabarttı; sonra hafifçe David'e döndü, kolları hâlâ yukarıdaydı.

"Dövmemi beğendin mi?"

Tıraşlı koltukaltında koyu mavi bir papatya vardı.

Akşam yemeğinin kalan bölümünde David, Fare ile sessiz bir anlaşma içinde konuyu resimden uzak tutmayı başardı. Yemeğin kendisi de buna yardımcı olmuştu. *Beurre blanc*[*] soslu tumabalığı *quenelle'i*[**] *onun* için yeni bir damak deneyimiydi; bir *de pré sale*[***] kuzu vardı. Fransız mutfağından ve yemek sevgisinden söz ettiler, sonra da Bretagne ve Brötonların özelliklerinden. David, bu bölgeye *Haute Bretagne* [Yukarı Bretagne] dendiğini, *Basse* [Aşağı] ya da daha batıdaki ve bu dilin hâlâ konuşulduğu *Bretagne Bretonnante* ile karıştırılmaması gerektiğini öğrendi, *-minais* keşişlerin demekti, *Coët-* ise koru ya da orman anlamına geliyordu. Çevreyi saran orman bir zamanlar bir manastıra aitmiş. Konunun bu kısmını bir kenara bırakıp yalnızca *Coët* tarafını konuştular. Konuşmanın çoğu Fare ve David arasında geçmiş, Fare zaman zaman onaylanmak ya da daha ince ayrıntıları almak için Breasley'ye dönmüştü. Çatlak neredeyse hiçbir şey söylememişti. David, bir serbestlik farkının kızlar arasındaki uyumu sağladığını hissediyordu. Fare kendisi gibi davranabilecek, diğeri ise bunu biraz olsun hoş görecekti. Bir ara Çatlak'ın da sanat öğrencisi olduğu ortaya çıktı, ama güzel sanatlar değil, grafik. Leeds'te tanışmışlardı. Fakat Çatlak bu niteliklerini pek ciddiye almıyor gibiydi, ait olduğu sınıf itibariyle bulunduğu ortamı yadırgıyordu.

Karnı doyup da canlanan yaşlı adam akşam yemeğinden önceki benliğine kısmen de olsa dönmeye hazırlanıyordu. Fare, sohbetin kimseyi incitmeyecek biçimde ilerlemesini başardıysa da, yaş-

---

[*] (Fr.) Tereyağı, sirke, sarımsak, beyaz şarap ve limon suyuyla yapılan bir sos. (y.h.n.)

[**] Balık köftesi, (y.h.n.)

[***] (Fr.) Kıyı otlaklarında semirtilmiş, (y.h.n.)

lı adamı şaraptan uzak tutmayı becerememişti. Kızın kendisi çok az içmiş, David ise ev sahibine ayak uydurmaktan vazgeçmişti. *Armoire'dan* yeni bir şişe şarap daha çıkarılmıştı. Yemekle beraber o şişedeki şarap da tükenmiş, Breasley'nin gözleri donuklaşmıştı. Sarhoş görünmüyordu, bardağına uzanan eli titremiyor, hedefini şaşılmıyordu; yalnızca yaşlı bir şeytan tarafından ele geçirilmenin gözle görülen belirtileri. Sorulara verdiği cevaplar giderek kısalıyor, artık söylenenleri dinlemiyor gibi görünüyordu. Fare hiç film izlemediklerinden yakınmaya başlamıştı ve konuşma bu yöne, David'in son zamanlarda Londra'da gördüğü filmlere kaydı. Aniden yaşlı adam araya girdi.

"Fare, bir şişe daha."

Kız ona baktı ama yaşlı adam gözlerini kaçırdı.

"Misafirimizin şerefine."

Kız yine tereddüt etti. Yaşlı adam gözlerini boş kalan bardağına dikmişti, sonra elini kaldırıp masaya indirdi. Hareketlerinde öfke ya da zorlama yoktu, yalnızca belli belirsiz bir sabırsızlık seziliyordu. Kız yine de kalkarak *armoire'ın* bulunduğu tarafa ilerledi. Belli ki boyun eğmenin itiraz etmekten daha iyi olacağı bir noktadaydılar. Breasley arkasına yaslandı, beyaz kâkülllerinin altından David'e bakarken sabit ama müşfik bir gülümseme vardı yüzünde. Çatlak önündeki masaya bakarak konuştu.

"Henry, masadan kalkabilir miyim?"

Yaşlı adam hâlâ David'e bakıyordu. "Neden?"

"Kitabımı okumak istiyorum."

"Kahrolası küçük ahmak."

"Lütfen."

"Toz ol öyleyse."

Kıza dönüp bakmamıştı bile. Fare, elinde üçüncü şişeyle masaya dönmüştü, Çatlak da asabi bir ifadeyle Fare'ye baktı, sanki gitmek için onun da iznini alması gerekiyordu. Kısa bir baş onayı geldiğinde David bacağının biri tarafından hafifçe sıkıldığını hissetti. Çatlak, elini masanın altından ona uzatmış, belli ki cesaret vermeye çalışıyordu. Kız ayağa kalktı, odadan çıkarak merdivenlere yöneldi. Breasley şişeyi David'e doğru itti. Bu nezaket amaçlı değil, meydan okuyan bir hareketti.

"Almayacağım, teşekkür ederim. Yeterince içtim."

"Konyak? Calvados?"

"Hayır, teşekkürler."

Yaşlı adam kendi kadehini şaıapla doldurdu,

"Esrar mı takılacak?" Başıyla kızın uzaklaştığı tarafı işaret etti. "Onun okumak istediği kitap bu işte..."

Fare sakin bir sesle, "Bıraktı artık. Sen de bunu gayet iyi biliyorsun," dedi.

Breasley şarabından kocaman bir yudum aldı.

"Ben sizin gibi tüm dâhi çocukların buna kapıldığını düşünmüştüm."

David, "Kendim için bunu söyleyemem," dedi kayıtsızca.

"Hesap cetveline uymuyor, değil mi?"

"Olabilir. Ama ben matematikçi değilim."

"O halde sence nedir bu?"

Fare bakışlarını indirmiş, bekliyordu. Anlaşılan bu noktada sessiz bir tanık olmanın dışında David'e yardımcı olamayacaktı. "Bu" sözcüğüyle ne demek istediğini anlamamış gibi yapmanın da bir anlamı yoktu. David yaşlı adamın dik bakışlarına karşılık verdi.

"Bay Breasley, çoğumuz soyutlamanın artık anlamsız bir terim haline geldiğini düşünüyoruz. Zaten gerçeklik kavramımız da son elli yıl içinde büyük ölçüde değişti."

Yaşlı adam görünüşe göre bu fikri kafasında evirip çevirdi, sonra da kale almamaya karar verdi.

"Ben buna ihanet derim. Sanat tarihindeki en büyük ihanet."

Şarap yanaklarında ve burnunda etkisini göstermeye başlamıştı, gözleri ise iyice donuklaşmıştı. David'le karşılıklı oturabilmek için biraz kaydırdığı kolçaklı sandalyesinin arkalığına yaslanmaktan çok abanıyor gibiydi. Sandalyesini kaydırmak onu yanında oturan kıza da epey yaklaştırmıştı. David yemek boyunca kızla fazla konuşmuş, ona fazla ilgi göstermişti... bunu şimdi anlıyordu, yaşlı adam yemekten önce de onların konuştuğunu görmüş olmalıydı. Kızı, bir şekilde yeniden ele geçirmeliydi.

"Lanet olası hadımın zaferi."

İşte bu şekilde.

"En azından o iğrenç diktatörün zaferinden iyidir, değil mi?"

"Yüreklilik. Cesaret. Cesaretin her türü. Hitler'in cesareti bile olabilir. Ya da hiç."

Fare David'e bakmadan, "Henry tam soyutlamanın insani ve toplumsal sorumluluktan kaçışı temsil ettiğini düşünüyor," dedi. David bir an kızın Breasley'nin tarafına geçtiğini sandı, ama sonra onun yalnızca tercümanlık yaptığını anladı.

"Ya felsefenin mantığa ihtiyacı varsa? Uygulamalı matematiğin saf biçimlere ihtiyacı varsa? Eminim, sanatta da temel prensipler söz konusudur."

"Palavra. Bunlar sanatın prensipleri değil, kıçımın prensipleri." Yanındaki kızı işaret etti başıyla. "Bir çift meme ve bir vajina. Ya da bunlara uyan herhangi bir şey. Gerçeklik bu işte. Senin o basit küçük teoremlerin ya da alacalı renklerin değil. Sizin gibilerin neyin peşinde olduğunuzu biliyorum Williams."

Fare bir kez daha araya girip tercümanlık yaptı. Sesi tamamen tarafsızdı. "İnsan bedeninden korkuyorsunuz."

"Üreme organlarından çok zihinle ilgileniyoruz desek buna."

"Allah kahrolası kanna yardımcı olsun o zaman."

David sakin bir sesle, "Resimden söz ettiğimizi sanıyordum."

"Kaç kadınla yattın sen Williams?"

"Bu sizi ilgilendirmez Bay Breasley."

Verilecek cevabı bulamadan bir çift gözün üzerinize dikildiğini bilmek rahatsız edici bir durumdu; ağır çekimde eskrim gibiydi adeta.

"Hadım etmek. İşte senin oynadığın oyun bu. Yok etmek."

"Temsili olmayan resimden daha beter yok ediciler var etrafta."

"Palavra."

"Siz bunu en iyisi Hiroşima'ya söyleyin. Ya da napalm yemiş birine."

Yaşlı adam homurdandı. Yine sessizlik hâkim olmuştu.

"Bilimin ruhu yoktur. Kendine bile hayrı dokunmaz. Labirentteki faredir."

Kadehindeki son yudumu içip, yeniden doldurması için Fare'ye sabırsız bir el işareti yaptı. David, ortaya atılıp bu durumda Coëtmi-

nais'ye neden davet edildiğini sormamak için kendini zor tutuyordu, ama bekledi. Önceden uyarılmış olsa da sinirlenmekten kendini alamıyordu. Kendisine yapılan saldırının kişiselliğini, şiddetini görmek, ama mantıklı bir savunmanın ya da tartışmanın ancak yangına körükle gitmek olacağını bilmek çok zorluyordu insanı.

"Sizin gibilerin yaptığı..." Yaşlı adam dolu kadehine baktı ve sözcük bombardımanına başladı. "Kaledeki hainler. Satılmışlar. Kendine avangard de. Deneyselmiş. Kıçımın kenarı. Ağır hıyanet, hepsi bu. Bilimsel süprüntü. Bütün o hızla ilerleyen kahrolası hareket ete ihanet ettiniz."

"Soyut resim artık avangard değil. En iyi hümanizm propagandası, dilediğin gibi yaratma özgürlüğü üzerine kurulmamış mıdır?"

Yine sessizlik.

"Zırva."

David kendini zorlayarak gülümsedi. "O halde sosyalist realizme mi dönüyoruz? Devlet kontrolü?"

"Seni kontrol eden nedir Wilson?"

"Williams," diye düzeltti Fare.

"Bana böyle liberal ayakları yapma. Ben bütün hayatımı bu iğrenç kokuları çekerek geçirdim. *Lef airplay.** Bütünüyle ödleklik." Birden parmağını David'e doğrulttu. "Ben bunlar için çok yaşlıyım evlat. Çok şey gördüm geçirdim. Ilımlılık uğruna çok insan öldü. Hoşgörüymüş. Kendi kıçlarını kurtarmaktan başka düşündükleri bir şey yok."

Suratındaki horgörü ifadesiyle şarabını bir yudumda bitirdi ve tekrar şişeye uzandı. Kadehe çarpan şişeden uzun uzun döküldü şarap, kadeh taştı. Fare kadehi alıp birazını kendininkine aktardıktan sonra sessizce yaşlı adamın önüne, masaya dökülen şarabı sildi. David hiçbir şey söylemedi. Artık sakinleşmişti ama kendini mahcup hissediyordu.

"İyi şarap bunlar. Nasıl yapıyorlar biliyor musun? İçine işiyorlar. Fıçıya işiyorlar." Titrek elleriyle bardağını ağzına götürdü, sonra yerine bıraktı. Attığı nutuklar arasındaki boşluk giderek uzuyordu. "On tane ehil İngiliz ancak bir Fransızın küçük parmağı eder."

* Hakkaniyet, (y.h.n.)

Bir kez daha koca bir ara. "Boya değil. Pigment. Hepsi boktan. Ne yararı var ki. *Merde*[*] İnsan dışkısı. *Excrementum*[**] İşte ortaya çıkarılan bu. İşte senin temel prensibin bu. Kılı kırk yaran abuk sabuk soyut bilmem ne zevki falan değil." Yine durakladı. Sanki konuyu başka bir yere götürmeye niyetlenmişti ama bıraktığı yere geri döndü. "Bunlarla kıçımı bile silmem."

Derin bir sessizlik çöktü. Dışarılarda bir yerde bir baykuş öttü. Kız sandalyesini masadan uzaklaştırmış, kollarını kucağında kavuşturmuş, bakışları yere dikili oturuyordu, yaşlı adamın saçmalıklarının bitmesini sonu olmayan bir zamana dek beklemeye hazır gibiydi. David, alkolün serbest bıraktığı canavardan bozma bu bohem maskaraya kızın hangi sıklıkla katlanmak zorunda kaldığını merak etti. Yinelenmesi gereken bütün o eski savaşlar, üstelik de sorun, David dünyaya gelmeden uzun zaman önce, hem *de facto*[***] hem de *de jure*[****] bütünüyle karara bağlanmışken. Hiçbir biçim doğal değildi, renklerin ise temsili işlevi yoktu... bunu tartışmak Einstein'ın ünlü denklemini tartışmak kadar anlamsızdı. Atom parçalanmıştı bir kere. Uygulamaya itiraz edilebilirdi, ama prensipler çürütülemezdi. David böyle düşünüyordu; düşüncelerinin bir kısmı, yüzünden de okunuyor olmalıydı. O da her zamankinden daha çok içmişti.

"Seni hayal kırıklığına mı uğrattım Williams? Sarhoş olduğumu mu düşünüyorsun? Saçmalık *şarapta* mı?"

David hayır anlamında başını salladı. "Sadece durumu abartıyorsunuz."

Bir süre daha sessizlik.

"Sen gerçekten ressam mısın Williams? Yoksa sadece sözcüklerle oynayan kahrolası bir yüreksiz mi?"

David cevap vermedi. Yine sessizlik. Yaşlı adam şarabından bir yudum daha aldı.

"Bir şey söyle."

"Artık nefret ve öfke gibi lükslere gücümüz yok. Ne yoğunlukta olursa olsun."

---

[*] (Fr.) Bok. (ç.n.)
[**] (Lat.) Bok, dışkı, (ç.n.)
[***] (Fr.) Fiilen, (ç.n.)
[****] (Fr.) Resmen, (ç.n.)

"O halde Tanrı yardımcın olsun."

David hafifçe gülümsedi. "O da seçeneklerden biri değil."

Fare şişeye uzanıp biraz daha şarap koydu.

"Benim gençliğimde öteki yanağını çevirmenin ne anlama geldiğini bilir misin? Öteki yanağını çevirene ne denir?"

"Bilmiyorum."

"Göt oğlanı. Sen göt oğlanı mısın, Wilson?"

Bu kez ne Fare düzeltmeye, ne de David cevap vermeye yeltendi.

"Pantolonunu indirip dizlerinin üzerine çökersin. Sorunlar çözülür, yalan mı?"

"Hayır ama korku da sorunu çözmez."

"Ne?"

"Kaybetme korkusu... böyle bir şey söz konusu olamaz."

Yaşlı adam bakışlarını ona dikti.

"Bu lanet olası ne diyor böyle?"

Fare sakin bir sesle, "Eserlerinin ve sanat konusundaki görüşlerinin tehlikede olmadığını söylüyor, Henry. Herkese yer var."

Konuşurken David'e bakmamış ama biraz öne kaymış ve yaşlı adamdan uzaklaşarak dirseğini masaya, elini çenesine dayamıştı. Parmağını bir an için dudaklarına götürdü. David daha fazla karşılık vermeyecekti. Aniden dışarıda havlayan Macmillan'ın sesi duyuldu; vahşi kuşku nöbetleri. Birisi, kâhyanın kocası bağırdı. Ne yaşlı adam ne de Fare buna aldırış etti; bunlar onlar için bildik gece sesleri olmalıydı. David için ise bu yoğun bir simgesellik taşıyordu; tedirginlik, yaşlı adamın içindeki gerilimin yankısı.

"Günümüzün muhakeme tarzı bu mu?"

Kız bakışlarını David'e çevirdi. Gözlerinde hafif bir gülümseme vardı.

"Henry insanın, kötü olduğunu düşündüğü şeyleri hoş görmemesi gerektiğine inanıyor."

"Aynı eski hikâye. Kahrolası İngilizlerin tarafını tut. Sonra git Adolf'a oy ver."

Daha uzun bir sessizlik oldu. Aniden kızın sözleri duyuldu.

"Henry, totaliter fikirleri totaliter yöntemlerle durduramazsın.

Bu şekilde ancak beslersin onları."

Bu cümlelerden süzülen anlamda kızın şimdi David'in tarafına geçtiği hissedilebiliyordu. Yaşlı adamın gözleri masanın uç tarafındaki gölgelere kaydı. Kız son kez adamın kadehine şarap doldurduktan sonra şişeyi kendi sol tarafına, adamın ulaşamayacağı bir yere koydu.

Breasley yavaşça konuştu: "Sana bir şey anlatmaya çalışıyordum."

Ne demek istediği pek açık değildi: Niyetim senin şahsına hakaret etmek değildi ya da ne söyleyeceğimi unuttum demek istemiş olabilirdi.

David mırıldandı: "Evet, farkındayım."

Yaşlı adamın dik bakışları David'e döndü. Odaklanmakta zorluk çekiyordu.

"Senin adın ne?"

"Williams, David Williams."

Fare, "Şarabını bitir," dedi.

Fakat adam kızı dikkate almadı.

"Sözcüklerle aram iyi değildir. Bana göre değil."

"Ne anlattığınızı gayet iyi anlıyorum."

"Nefret etmezsen, sevemezsin. Sevemeyince de resim yapamazsın.

"Anlıyorum."

"Lanet olası geometri. Hiçbir faydası yok. İşe yaramaz. Bunu herkes denedi. Açmaza girmiş." David'e bakışında artık umutsuz bir konsantrasyon, neredeyse sıkı sıkıya tutunma çabası vardı. Artık ipin ucunu kaçırmış gibiydi.

Fare ona yardımcı olmaya çalıştı. "Yapmak konuşmaktır."

"Sözcükler olmadan yazamazsın. Satırlar."

Kız odanın karşısına dikti gözlerini. Çok sakin konuşuyordu.

"Sanat bir tür söz söyleme biçimidir. Söz söyleme eylemi insan ihtiyaçlarını temel almalıdır, soyut gramer teorilerini değil. Ya da dile getirilen sözlerin dışındaki bir şeyleri değil. Gerçek dünyayı."

"Başka şeyler. Fikirler. Bana ne."

David ciddi bir ifadeyle başını salladı.

Fare devam etti. "Fikirler kendi yapılan itibariyle tehlikelidir, çünkü insan faktörünü inkâr ederler. Faşizmin tek çözümü insan faktörüdür."

"Makine. Nedir ki, bilgisayar denen şey."

David, "Çok iyi anlıyorum," dedi.

"Taşist.* Fautrier. Wols'un yardakçısı. Korkmuş kahrolası koyunlar gibi. Pıt pıt gübre döküyorlar." Duraklamasını bir sessizlik izledi. "O Amerikalı, neydi onun adı?"

David ve Fare aynı anda söylediler ismi. İki kişinin ağzından aynı anda çıkan anlaşılamadığı için Fare ismi tekrarladı.

"Jackson Bollock."* Yaşlı adam bir kez daha karanlığa dikti bakışlarını. "O lanet olası bomba bile Jackson Bollock'tan iyidir."

Kimse bir şey söylemedi. David önündeki masanın yıllanmış yüzeyine baktı; kararmış meşe, yıpranmış, sıyrılmış, yüzyıllar boyu kullanıla kullanıla oluşmuş bir tabaka; tehditkâr, acımasız bir gelgite dönüş emri veren yıllanmış seslerle geçen yüzyıllar. Zaman sanki suların çekileceğini bilirmiş gibi.

Yaşlı adam, sanki deminden beri sarhoş numarası yapıyormuş gibi, tuhaf bir aklı başındalıkla konuştu, son bir tutarsızlıkla her şeyi özetledi.

"Abanoz kule. Ben buna böyle derim."

David kızdan yana göz attı ama kız bu bakışa karşılık vermedi. Engellemek yorumlamaktan daha önemliydi artık. Breasley gerçekten de rol yapmıyordu, bu çok açıktı, David adamın kadehinde ya da kadehlerde gezinen bulanık bakışlarını izledi. Elini uzattı; bu olumlu ya da kendindeyken yaptığı son hareketiydi sanki. Fare adamın elini yakaladı ve nazikçe kadehi kavramasına yardım etti. Yaşlı adam kadehi ağzına götürmekte zorlanıyordu, son bir gayretle şarabı boğazından indirmeye çalıştı. Bir kısmı çenesinden aşağı aktı, damlalar beyaz gömleğine de ulaştı. Fare eğildi ve peçeteyle gömleği sildi.

Yumuşak bir sesle, "Artık yatağa," dedi.

Taşizm: Lekecilik. Bir soyut resim akımı. En önemli temsilcisi Jackson Pollock'tur. Breasley, Pollock yerine Bollock diyerek İngilizcede "testis" veya "iğdiş edilmiş öküz" anlamına gelen ve sıklıkla konuşma dilinde, küfür veya aşağılama amacıyla kullanılan "bollock" sözcüğü ile sözcük oyunu yapıyor. (ç.n.)

"Bir tane daha."

"Hayır." Yarısı boş şişeyi aldı ve eğilerek sandalyesinin yanına yere koydu. "Hepsi gitti."

Yaşlı adamın gözleri David'i buldu.

*"Quest-ce qu'il fout ici?"**

Kız ayağa kalktı ve adamı dirseğinden tutarak kalkmaya zorladı.

Adam, "Yatak," dedi.

"Evet, Henry."

Ama yine de oturuyordu. Hafifçe eğilmiş, uyuşmuş çok yaşlı bir adam. Kız sabırla bekledi. Bakışlarını yere indirirken David'inkilerle karşılaştı, garip bir ağırbaşlılık vardı bakışlarında, sanki oynamak zorunda olduğu rolü küçümseyeceğinden korkar gibi. David parmağıyla kendini gösterdi, yardım edebilir miydi? Kız tamam anlamında başını salladı ama parmağını kaldırdı, henüz değil. Kısa bir an sonra kız eğildi ve yaşlı adamı şakağından öptü.

"Hadi. Kalkmayı dene."

Sonunda uysal ama azıcık da ürkek küçük bir oğlan gibi ellerini masaya koydu yaşlı adam. Ayağa kalktığında dengesini bulamadı, yalpalayarak masanın kenarına yaslandı. David hemen adamın öteki yanına geçti. Adam aniden tekrar sandalyeye gömülmüştü. Bu kez ikisi birlikte onu kaldırdılar. Yaşlı adamın aslında ne kadar sarhoş olduğu onu odadan çıkartıp merdivenlere götürmeye başladıklarında ortaya çıktı. Komada gibiydi, gözleri kapalıydı, yalnızca bacakları, tuhaf bir içgüdüyle ya da uzun zamandır alışık olduğu bir işi yaptığı için sürünerek ilerlemeyi başarıyordu. Fare papyonu gevşetip gömleğinin üst düğmesini açtı. Sonunda onu merdivenlerden çıkartıp evin batı kanadındaki büyük yatak odasına götürmeyi başardılar.

David bir çift, bir de tek kişilik yatak olduğunu fark etti. Çatlak, tek kişilik yatağın yanında ayaktaydı. Hâlâ siyah elbisesiyle duruyordu, ama üzerine beyaz bir kazak geçirmişti. David duvarlarda başka resim ve çizimler olduğunu gördü. Batıya bakan pencerenin önündeki masanın üstü kavanozlar dolusu pastel boya ve çizim kalemleriyle doluydu.

* (Fr.) "Ne halt ediyor o burada be?" (ç.n.)

"Ah, Henry, seni serseri bunak."

Fare yaşlı adamın eğik başının üzerinden konuştu.

"Artık biz halledebiliriz."

"Emin misiniz?"

Breasley mırıldandı. "Çiş."

Kızlar adamı yatağın çevresinden dolaştırıp bir kapıya doğru götürdüler. Onu içeri soktular ve üçü de kayboluverdi. David şaşkın ve kararsız, bekledi. Sonra birden yatağın üzerindeki tabloya takıldı gözleri. Bu bir Braque'ti, bir yerlerde gördüğü röprodüksiyonundan biliyordu. Bu resim "özel koleksiyon" kayıtlarında geçiyor olmalıydı, ama Breasley'ye ait olacağı aklının ucundan geçmemişti. İçi burkularak öncesini anımsadı: Sırf kendini savunmak için böyle bir ismi, böyle bir ilişkiyi yaşlı adamın önüne atmak gibi çocukça bir budalalık bile yapmıştı. Çatlak banyodan çıkıp kapıyı arkasından kapattı. Bunun duruma kattığı ironi David'i sersemletti... o tablo, herhangi bir müzayededede altı haneli bir paraya satılabilecek bu resim... ve karşısında yüzü ona dönük, kukla kılıklı, güvenilmez görünüşlü küçük yaratık. İçeriden öğürtüler geldi.

"Her gece böyle midir?"

"Sadece bazen." Yüzünde hafif bir gülümseme belirdi. "Sebep sen değilsin. Diğerleri."

"Elbiselerini çıkartmanıza yardım etmemi istemez misiniz?"

Kız başını iki yana salladı. "Merak etme. Gerçekten. Biz alışkınız." David kuşkuyla bekledi. Kız tekrarladı. "Gerçekten."

Yaptıkları şeyler için onlara hayranlık duyduğunu söylemek istedi ama ne tuhaftı ki bunu ifade edecek sözleri bulamadı.

"Şey... benim için iyi geceler de ona... Aslında onun gerçek adını da bilmiyorum."

"Di. Diana. İyi uykular."

"Sana da."

Kız dudaklarını alaycı bir ifadeyle birbirine bastırarak başıyla hafif bir selam verdi. David odadan çıktı.

Odasına döndüğünde pijamalarını giydi, yatağına uzandı ve dirseğine yaslanarak yanında getirdiği polisiye romanını okumaya çalıştı. Keşke biraz daha kalıp yardıma ihtiyaçları olup olmayacağın-

dan emin olana kadar bekleseydi; çok yorgun olmasına karşın uyuyamayacağını da biliyordu. Kitap bile okuyamıyordu, adrenalin normal seviyeye inmeliydi. Olağandışı bir akşam olmuştu; ilk kez Beth'in yanında olmadığına sevindi. Bu kadarı ona fazla gelir, büyük ihtimalle çoktan çileden çıkardı; adamın tacizleri son derece kabaydı, ama zayıflıklarını daha fazla ortaya çıkarmaktan başka bir işe yaramıyordu. Haşarı bir çocukla uğraşmak gibiydi bu aslında. Fare, Diana, insanı şaşırtan bir maharetle idare etmişti onu; ne kız... Ne ikili... Ötekinde de görünenden daha fazlası vardı galiba; sadakat, bir nevi cesaret. Fare'nin sözlerine, yargılarının doğruluğuna inanılabilirdi; onun sakinliği herkese lazımdı; insan bu dinginliğe uygun davranıp davranmadığını merak ediyordu. Beth ile aralarında geçen, belli oranda kuşku içeren şakaları hatırladı. Yaşlı adamın bu konudaki şöhretiyle ilgili kuşkularından kaynaklanan şakalarını, Beth'in en az iki kere ellenmeyi beklediği, yoksa yaygara koparacağı gibi şakalarını... en azından bunun önüne geçilmişti. Eve dönünce anlatacağı pek özel hikâyeler olacaktı. Polisiye romanına odaklanmaya çalıştı.

Kızları zalim krallarının eline bırakalı yirmi dakika ya geçmiş ya geçmemişti. Ev sessizliğe bürünmüştü. Derken Breasley'nin odasından birinin çıktığını duydu, sonra belli belirsiz ayak sesleri, kendi odasının kapısının önünde gıcırdayan bir döşeme tahtası. Bir anlık duraksamanın ardından kapısına hafifçe vuran bir el.

"Girin."

Aralanan kapıdan Fare'nin başı göründü.

"Işığının açık olduğunu gördüm. Her şey yolunda. Uyuyor."

"Dozu bu kadar kaçırdığını fark etmemişim."

"Arada sırada böyle yapmasına izin vermek zorundayız. Sen de çok iyi idare ettin."

"Beni uyardığın için çok sağ ol."

"Yarın tam bir pişmanlık içinde olacak. Kuzu gibi olur." Gülümsedi. "Kahvaltı dokuz civarında, uygun mu? Ama nasıl istersen, istediğin kadar uyuyabilirsin de."

Gitmek üzere geriledi, ama David onu durdurdu. "Son söylediği şey de neydi Tanrı aşkına? Şu abanoz kule?"

"O mu?" Gülümsedi. "Hiçbir şey. Kafasındaki saçma sapan fikirlerden biri işte." Başını kaldırdı. "Fildişi kulenin yerini aldığına inandığı şey."

"Soyutlama mı?"

Kız başını iki yana salladı. "Modern sanatta sevmediği her şeyi kastediyor. Sanatçı açık ve net görünmekten korktuğu için modern sanatın belirsiz olduğunu düşünüyor... bilirsin sen de. Kazamayacak kadar yaşlandığında bir yerlere boşaltıverirsin atacaklarını. Üstüne alınmamalısın. Ancak hakaret ederek kendini ifade edebiliyor." Tekrar gülümsedi, vücudu hâlâ kapının arkasında gizleniyordu. "Tamam mı"

David de gülümseyip başını salladı.

Kız gitmişti; yaşlı adamın odasına değil, koridorda daha uzak bir odaya. Bir kapı kapandı yavaşça. David biraz daha konuşmak isterdi onunla. Öğretmenlik yaptığı eski günler; hoşlandığın öğrenciler, senden hoşlanacakları tutan öğrenciler... Coët'teki atmosfer ona Beth'ten önceki hayatını hatırlatmıştı; hoş, öğrencilerle yatma gibi bir alışkanlığı da yoktu. Evlenmeden çok önce de gizli birinin kocası olduğunu sanıyorlardı.

Biraz kitap okudu, sonra ışığı kapatıp yastığa gömüldü, her zaman olduğu gibi neredeyse anında uykuya daldı.

Fare bir kez daha haklı çıkmıştı. David sabah tam dokuzda tekrar aşağıya indiğinde pişmanlığın kokusunu yalanlarında duyabiliyordu. Merdivenin başında dikilmiş kahvaltının nerede yapılacağını düşünüyordu ki Breasley bahçeden içeri girdi. Yaşam boyu içki müptelası olmuş insanların sağlıklı görünüme ne kadar çabuk büründükleri konusunda pek tecrübeli olmayan biri dinçliği karşısında şaşar kalırdı; ince kumaş pantolonu ve koyu mavi spor gömleğiyle de pek şıktı.

"*Sevgili* dostum. Dün gece için *nasıl* özür dileyeceğimi bilmiyorum. Kızlar benim *inanılmaz* kabalıklar yaptığımı söyledi."

"Önemi yok. Tüm samimiyetimle söylüyorum."

"Küfelik olmuşum. Çok kötü bir hal bu."

David gülümsedi. "Unuttum gitti."

"Lanetlenmiş gibiyim, bilemezsin. Nerede duracağımı bir türlü öğrenemedim."

"Lütfen bundan rahatsızlık duymayın."

Aniden kendine uzanan eli tuttu.

"Çok anlayışlısın sevgili evlat." El geri çekildi, gözlerinde soru işareti vardı. "Sana David diyeceğim artık. İnsanlara soyadlarıyla hitap etmek bugünlerde molozluktan başka bir şey değil. Öyle değil mi?"

"Molozluk" ifadesini sanki yeni ve iddialı bir argo gibi kullanmıştı.

"Lütfen, David deyin."

"Harika. O halde ben de Henry'yim. Tamam mı? Hadi gel kahvaltı yapalım. Sabah kahvaltılarında mutfakta takılıyoruz."

Odadan geçerlerken Breasley, "Kızlar küçük bir *dejeuner sur l'herbe* yapalım diyorlar. İyi fikir, ne dersin? Piknik," dedi. Dışarısı güneşliydi, ağaçların üzerinde hafif bir pus göze çarpıyordu. "Ormanımla gurur duyuyorum. Seyrine doyulmaz."

"Çok memnun olurum."

Anlaşılan kızların ikisi de çoktan kalkmış ve yiyecek bir şeyler almak için en yakın köy olan Plelan'a gitmişlerdi... Tesadüfen ya da David'in tahmin ettiği gibi, yaşlı adamı nedamet getirmek üzere yalnız bırakmak için. Kahvaltıdan sonra David'e evin çevresi gezdirildi. Breasley bahçesinden gururla, terimlerle ve ekim yöntemleriyle ilgili nispeten kısa süre önce edinilmiş bilgilerinden kaynaklanan bir nebze kibirle söz ediyordu. Evin doğu tarafındaki sebze bahçesinde çapa yapan Jean-Pierre ile karşılaştılar. David Breasley'nin kâhya kadının kocasıyla genç lale ağacının aşılanması konusundaki konuşmalarını dinlerken, Breasley'nin hayatında önceki gece sergilediği "çekinik" öfke gösterisinden daha baskın bir can alıcı öğe bulunduğunu hissetmekten bir kez daha memnuniyet duydu. Coët'i ve mevsimlerini yaşamayı öğrendiği belliydi. Az sonra sebze bahçesinin arkasındaki meyve bahçesine geldiklerinde meyveleri çoktan olgunlaşmış bir armut ağacının altında durdular; David bir tanesinin tadına bakacaktı, bunlar dalından koparılıp yen-

meliydi, yaşlı adam aynı şeyleri tekrarlamaya -hayatımn büyük bir kısmını kentte geçirmekle; kendini bu zevklerden uzun süre yoksun bırakmakla aptallık ettiğini itirafa- koyuldu. Arnmudundan aldığı ısırıklar arasında David bunu neden bu kadar geç keşfettiğini sordu. Breasley kendini hor görürcesine iç çekerek, bastonunun ucuyla yere düşmüş bir meyveyi dürtükledi.

"Orospu Paris evlat. Rochester Kontu muydu o? Kafiyeli bir lafı vardı, neydi? Toprak senin ekilecek, çile senin çekilecek.' Az ve öz. Her şeyi anlatmış içinde."

David gülümsedi. Yürümeye devam ettiler.

"Evlenmek lazınmış galiba, kahrolası daha ucuza mal olurmuş gibi görünüyor."

"Ama çok şey kaçırmaz mıydınız o zaman?"

Bir kere daha serzenişle iç geçirdi. "Ha biri, ha ellisi, yalan mı?"

David ironiyi anlamamış gibi davrandı, o hâlâ bir tanesini bile idare etmeyi beceremiyordu; sanki lafın üstüne gelmişçesine dış dünyadan bahçeye giren bir Renault göründü. Arabayı Fare kullanıyordu. Onlara doğru bakarak el salladı ama durmadı. David ve Breasley eve doğru yürümeye başladılar. Yaşlı adam bastonuyla arabayı gösterdi.

"Siz gençlere imreniyorum. Benim zamanımda bunlar gibisi yoktu."

"Ben, 20'li yılların kızlarının baş döndürücü olduklarını sanırdım."

Baston birbiriyle çelişen bir dostane tavır ve öfkeyle havaya kalktı.

"Kesinlikle saçmalık bu dostum. Hiçbir fikrin yok. Hayatının bir yarısı bunların bacaklarını aralamakla geçer. Diğer yansında da keşke yapmasaydım dersin. Bir bakarsın, orospunun birinden belsoğukluğu kapmışsın. Köpekler de böyle yaşıyor. Buna nasıl dayandık bilemiyorum."

Ama David ikna olmamıştı, onun böyle istediğini de biliyordu. Yaşlı adam hiçbir şey için gönülden pişmanlık duymuyordu; ya da başka bir yaşam sadece imkânsızdı. Eski bıçkın zamanlarından bir şeyler bir biçimde yaşlı bedenine sımsıkı yapışmıştı; hiçbir zaman

yakışıklı olmadığı kesindi, ama içindeki şeytan yüzünden, hep saldırmış, tekeşliliğe karşı koymuştu. Kolayca tahmin edebilirdiniz defalarca terslenmiş olduğunu, bunun onun umrunda olmadığını, yatakta da, yaşamda da korkunç derecede bencil olduğunu; imkânsızdı, bu yüzden ona inanırdınız. Ona inanmayı reddeden pek çok kişi daha sonra hayret içinde kalmıştı. Kendisinden beklendiği üzere bu noktaya, şöhrete, servete, kızlara, her zaman tam olarak olduğu gibi bir kişi olma özgürlüğüne ulaşmıştı, bencilliğinin etrafında bir hale, her aklına estiğinde, diğer bütün dünyaları dışarda bırakan, ağaç denizinin ardında, uzakta kalan yeni bir dünya. David gibi, kendi yaşamını (tıpkı resmi gibi) mantık süzgecinden geçirme eğiliminde olan, gelecekte atacağı adımların var olan seçimleri akıllıca değerlendirmeye bağlı olduğuna inanan birine göre bu pek adil değildi. Zirveye giden yolun kitaplardan geçmediği, eylem ve şansa bağlı resim modern sanat yelpazesinde en azından kuramsal olarak önemli bir sektör oluştururken, şansın da üstüne düşen rolü oynaması gerektiği biliniyordu kuşkusuz. Fakat şu tırmanışa geçen imge kafasını karıştırıyordu. Kimileri de elde edilebilecek en iyi donamı edinmiş, kimi gözünü yükseklere dikmişti. İşte orada, tepede, ayağında yumuşak terlikleri, arada durmuş yılışık yılışık sırıtan yaşlı satir, sağduyulu ve hesaplı ne varsa hepsine büyük bir zevkle küfrü basıyordu.

Yola çıktıklarında saat on birdi. Kızlar ormandaki uzun gezinti yolunda, ellerinde sepetler önde yürüyorlardı. David ise elinde alüminyum iskeletli, katlanabilen mavi kanepeyle yaşlı adamla birlikte arkadan geliyordu. Yaşlı Breasley'nin hor gören bir tavırla dediği gibi, bunaklar için portatif divan. Fakat Fare, getirilmesinde ısrar etmişti. Breasley koltuğunun altında katlanmış bir ceket, başında geniş kenarlı zevksiz ve eski bir panama şapkayla yürüyordu; senyör edasıyla elindeki bastonun ucuyla gölgeleri işaret ediyor, "onun" ormanının özel perspektif özelliklerine dikkat çekiyordu. Ziyaret gerçek amacına dönebilmişti. Bu sessizlik, nedense etrafta kuşların olmayışı; sessizlik nasıl resmedilebilirdi ki? Tiyatro sahnesiydi adeta; David boş bir sahnenin özelliklerini fark etmemiş miydi yoksa?

David tüm bunlara, yazacağı önsözde de kullanılabileceğini dü-

şündüğünden daha fazla dikkat etmişti. *Yanında ustayla*, hayır, *Henry Breasley'yle, o çok sevdiği Paimpont Ormanı'nda yürüme şansına erişen kişi, hâlâ o güçlü çağrıyı duymayı bekleyen*... Pus dağılmıştı, hava şaşılaşacak denli sıcaktı, eylülden çok ağustos gibiydi, eşsiz bir gündü; aslında böyle bir yazı yazamazdı. Ama yine de karşı karşıya bulunduğu bu ilk çetin tecrübenin aslında bir lütuf olduğunu kavrayarak, yaşlı adamın kararlılıkla sergilediği iyi yöndeki işaretlerin keyfini sürüyordu. Coëtminais serisinde ortaçağ Bröton edebiyatının, mevcut sembolizminde yoğun olmasa da, yansıttığı ruh haline nüfuz eden önemi, David bu etkinin gerçek kapsamı konusunda Breasiey'nin kendisinden kamuoyunu aydınlatacak bir açıklama duyamamış olsa da, artık genel olarak kabul görmüştü. David gelmeden önce bu konuyu üstünkörü araştırmıştı, ama şimdi pek bir şey bilmiyormuş gibi davranıyor, Breasley'nin en başta sergilediği keskin veciz söz söyleme düşkünlüğüne kıyasla çok daha eğitimli ve bilgili olduğunu da keşfediyordu. Yaşlı adam, kendi doğaçtan tarzında aniden on ikinci ve on üçüncü yüzyılda romantik efsanelere duyulan düşkünlüğü, Britanya adasının gizemini ("kovboyların yerini burada Vahşi Kuzey şövalyeleri almış"), Fransızcadaki adaşı* sayesinde bu gizemin Kıta Avrupası'na yayılışını; aniden ortaya çıkan aşk, macera ve büyü merakını, yürümekte oldukları şimdilerde Paimpont Ormanı denilen ancak Chretien de Troyes'un *Lai*'lerinde** Brocéliande*** adıyla geçen bir zamanların bu sonsuz ormanlarının önemini bütün bu gidişatın kaynağı olarak açıkladı; diğer ortaçağ sanatlarının resmi iç-bahçesinden dışarı çıkışı, tüm o gezinen atlılarda, kayıp küçük hanımlarda, ejderhalarda, büyücülerde, Tristan'da, Merlin'de, Lancelot'da ve daha nicelerinde simgelenen olağanüstü özlemi...

"Hepsi kahrolası zırvalık," dedi Breasiey. "Orada burada, abuk sabuk şeyler, bilirsin sen de David. Ama aslında ihtiyacın da budur. Çağrıştıran. Uyandıran, hah işte anahtar kelime bu." Sonra da Marie de France ve *Eliduc'ü* anlatmaya koyuldu. "Müthiş bir hikâye.

---

* Bretagne ve Britanya, (ç.n.)

** Aşk öyküsü, (ç.n.)

*** (Fr.) Bretagne'daki sihirli orman; pek çok öykü ve efsaneye konu olmuştur. (ç.n.)

Defalarca okudum. O İsviçreli şarlatanın adı neydi? Jung mu? İşte onun tarzında şeyler. Arketipler falan filan."

Önlerinde yürüyen kızlar çaprazda kalan, dar ve daha gölgeli bir patikaya geçtiler. Breasley ve David yirmi metre kadar arkalarından geliyordu. Yaşlı adam bastonunu salladı.

"Bu iki fıstık işte *Eliduc'teki* fıstıklar."

Ve hikâyeyi anlatmaya başladı. Ama bilerek ya da bilmeyerek kendi kestirme tarzında anlatmaya kalkınca ortaya hüzünlü bir ortaçağ aşk öyküsünden çok Noel Coward* usulü, David'e birkaç kez dudaklarını ısırtan bir fars kalıntısı çıktı. Kırmızı gömleği, siyah kot bahçıvan pantolonu ve çizmeleriyle Çatlak ile koyu yeşil askılı tişörtü (bronz tenindeki beyaz askı izleri de David'in dikkatinden kaçmamıştı) ve açık renk pantolonuyla Fare'nin hikâyedeki tiplere hiç de uymadığı düşünülebilirdi. Fare'nin sözlerindeki hakikati giderek daha iyi kavrıyordu; yaşlı adamın problemi sözcükleri kullanmadaki yetersizliğiydi. Üzerine konuştuğu her şeyi her zaman ucuzlaştırmasa da, yanlış beyanda bulunuyordu. İnsan onu dinlerken, resimlerinde kendini nasıl ifade edebildiğini sürekli aklında tutmak zorundaydı; aradaki fark inanılmazdı. Sanatı, hassas ve karmaşık bir adam olduğunu doğrulasa da, dış görünüşündeki neredeyse her şey bunu inkâr ediyordu. Bu karşılaştırma onu tiksindirirdi gerçi ama modası geçmiş belli bir tür Kraliyet Akademiliden farklı değildi; kaygısı ölü bir toplumun kibar bir önderi olmaktan çok, bir biçimde ciddi sanata ilişkin olmaktı. Yaşamını hâlâ yurdundan uzakta geçirmek istemesinin başta gelen nedenlerinden biri buydu muhtemelen: Yaşlı adam 1970'lerin İngiltere'sinde varlığının asla alınamayacağını biliyordu herhâlde. Saflığı koruyabileceği tek yer burasıydı. Elbette David önsöze bunları da koyamazdı ama yine de son derece ilginç buluyordu. Tıpkı ormanın kendisi gibi bu yaşlı adamın da kadim sırları vardı.

İleride durmuş bekleyen kızlara yetiştiler. Patikadan hangi noktada ayrılacakları, vaat edilen piknik mekânı olan ormandaki küçük gölete çıkan ağaçlıklı yola nereden sapacakları tartışıldı. O noktayı

---

* Noel Coward (1899-1973): İngiliz oyun yazarı, aktör, besteci, (y.h.n.)

gösteren bir meşe ağacı olmalıydı, üzerinde birazcık kırmızı boya olan bir ağaç gövdesi. Fare ağacı kaçırdıklarını düşünüyordu ama yaşlı adam yola devam etmelerini söyledi ve haklı çıktı. Elli altmış metre kadar sonra meşenin yanına varmışlardı. Ve ağaçların arasındaki, pek dik olmayan yokuştan aşağı inmeye koyuldular. Ayaklarının altındaki bitki örtüsü giderek sıklaşıyordu, suyun yakınlarda olduğuna dair ilk izler görünmeye başlamıştı. Birkaç dakika sonra *etang** kenarındaki çimenlikteydiler. Burası göletten çok küçük bir göle benziyordu. Bulundukları nokta ile gölün her iki yakasındaki kavis arasında yaklaşık üç yüz altmış beş metre vardı» Ortasında on, on beş yabani ördek yüzüyordu. Orman göletin kıyılan boyunca uzanıyordu, görünürde hiç ev yoktu. Eylül güneşinde dupduru mavi renkte ve ayna gibi pürüzsüzdü. Burası son dönem çalışmalarının ikisinde resmedilmişti; hissettiği aşinalık David'e *déjà vu* duygusu yaşatmıştı. Muazzam bir yerdi, mucizevi bir biçimde hiç bozulmamıştı. Tek başına kalmış bir köknar ağacının soluk gölgesine yerleştiler. Geriye yatan koltuk Breasley için hazırlandı. Yaşlı adam nihayet bunu takdir etmişti, hemen oturdu ve ayaklarını kaldırıp uzattı, sırtını dayadığı tarafın biraz daha dikleştirilmesi için gerekli ayarlamaları yaptırttı.

"Hadi bakalım, kızlar. Pantolonlarınızı çıkarın da suya girin."

Çatlak David'den yana baktı ve uzaklaştı.

"Utanıyoruz."

"Sen de yüzeceksin, değil mi David? Onlara katılmak ister misin?"

David yol göstermesi için Fare'ye baktı ama kız eğilmiş sepetten bir şeyler çıkarıyordu. Bu kez kendini pek hazırlıksız hissetmişti. Yüzmekten hiç konuşulmamıştı.

"Şey... belki sonra."

"Gördün işte," dedi Çatlak.

"Âdet falan mı görüyorsun sen?"

"Henry, Tanrı aşkına."

"Adam evli yavrucuğum. Daha önce de kadın şeyi gördü."

---

* (Fr.) Küçük göl, gölcük, (ç.n.)

Fare doğruldu ve David'e yarı özür diler gibi, yarı müstehzi baktı.

"Giysiler etik sayılmıyor. Giyinmek her zamanki halimizden bile daha çekilmez kılıyor bizi."

Fare iğneleyici ifadesini yaşlı adamdan yana gülümseyerek yumuşattı.

David, "Elbette," diye mırıldandı.

Fare Çatlak'a baktı. "Gel şu burunun oraya gidelim, Anne. Orada zemin daha sert." Havlusunu aldı ve yürümeye başladı ama Çatlak şimdi daha da utanmış gibiydi. Gücenmiş bir ifadeyle iki erkeğe baktı.

"Ve diğer bütün pis yaşlı kargaların seyretmesi için daha uygun."

Yaşlı adam kıkırdayınca, kız dil çıkardı. Ama sonunda o da havlusunu alıp arkadaşını izledi.

"Gel, otur evlat. Seninle dalga geçiyor sadece. Utanıyormuş, kıçımın kenarı."

David iğnemsi çimenlere oturdu. Bütün bunların kızların nelere katlanmak zorunda kaldıklarına dair küçük bir gösteri olarak kendisine ifşa edildiğini sanıyordu, gerçi önceki akşam buna tanıklık etmek yeterince ikna edici olmuştu sanki. Kendisiyle uğraşıyorlarmış gibi hissediyordu, sanki ona karşı gizli bir anlaşma yapmışlardı: Şimdi şok etme sırası bizde. Kızların gittiği küçük çimenli burun elli metre kadar ilerideydi. Kızlar buruna doğru yaklaştıklarında gölün ortasındaki yabanördeği kanatlarıyla sular sıçratarak uçmaya başladı ve havada geniş bir kavis çizerek ağaçların üzerinde kayboldu. Kızlar burunda durdular. Fare bluzunu çıkarmaya başladı. Çıkarttığı bluzunu çevirip düzelterek yere bıraktı ve sutyenini kancasından kurtardı. Çatlak, bakışlarını durgun sudan erkeklerin bulunduğu yöne doğru çevirdi ve lastik çizmelerini çıkarıp savurdu. Sonra da tek askılı bahçıvan pantolonunu omzundan sıyırdı. Fare kot pantolonuyla külotunu birlikte çıkardı, sonra birbirinden ayırıp diğer giysilerinin yanına koydu. Doğruca suya girip yürümeye başladı. Diğer kız, pantolonu üzerinden kayınca bluzunu da çıkardı. Başka bir şey giymemişti. Suya doğru ilerlerken erkeklerin bulun-

duğu tarafa doğru dönüp yana doğru, striptizcileri hatırlatan komik, çalımlı bir adım atıp, kollarını da yanlara açtı. Yaşlı adam gırtlaktan bir kahkaha daha atarak bastonuyla David'i dürttü. Kızlar gölün ortasına doğru ilerlerken, Breasley kurulduğu tahttan iki genç kölesini, ılık bedenlerini gök mavisi sulara veren iki çıplak figürü izleyen bir padişah gibiydi. Anlaşılan göl yavaş yavaş derinleşiyordu. Fare birden ileri atılıp yüzerek uzaklaşmaya başladı, kulaç atıyor, oldukça iyi yüzüyordu. Çatlak ise daha temkinliydi; sığca suda oynuyor, ıslatmaya kıyamadığı kıvırcık saçlı başını suyun üzerinde tutuyordu; sonunda o da yavaş ve temkinli kurbağalama yüzmeye başladı.

"Evli olman ne kötü," dedi Breasley. "Bunların iyi bir düzülmeye ihtiyaçları var."

Vakit yavaş yavaş öğle yemeği saatine yaklaşırken David kendini daha rahat hissetmeye başlamıştı. Başlangıçta öyle mahcubiyet duyması ne kadar aptalcaydı. Örneğin, Beth orada olsaydı... Beth ve David de tatile çıktıklarında genellikle böyle yüzerler, hatta kasten böyle ıssız plajlar ararlardı. Beth hiç çekinmez, derhal bu kızlara katılıverirdi.

Yaşlı adamın kızlar yüzerken tekrar muhabbete girmesi kendini iyi hissetmesine kısmen yardımcı olmuştu; ya da, belki de nedametinin son kanıtı olarak David'e de kendisi hakkında sorular sormuştu. Nasıl ve ne resmi yaptığı gibi sorul rdan uzak durulmuştu. Breasley daha çok, "bu oyuna nasıl katıldığını , yaşamını, geçmişini, Beth'i ve çocukları merak etmişti anlaşılan. Hatta onları davet bile etmişti: Bir gün karını ve kızlarını da getir, onlarla da tanışmak isterim, minik kızları pek severim... ve David bundan memnuniyet duyacak kadar kibirliydi. Akşam yemeğinden sonra olanlar, daha çok yürüyüş sırasında tartıştıkları ortaçağ bağlamında, bir nevi ateşten gömlekti; David'in bu çetin sınavı geçtiği anlaşılıyordu; Fare'nin doğrudan tavsiyeleri bir yana, bu başarının ne kadarını kıza borçlu olduğunu düşündü. Yaşlı adam sabah kalkınca Fare acı gerçeklerin bir kısmını ona söylemiş olmalıydı: belki de şöhretinin şimdilik bir süreliği-

ne de olsa birazcık David'in ellerinde olduğunu hatırlatmıştı.

Bu arada kızlar sudan çıkıp, kurulanmış, burunda yan yana yatıyorlardı. David düşünüyordu: Çektiği sıkıntı sarp bir kayalıktı adeta; şimdi ise şiddetli bir vuruşmadan sonra, sakin bir lagüne çekilmişti. Bir yankı da bu kez Gaugin'den geldi; bronz göğüsler ve Cennet Bahçesi. Ne tuhaftı, Coët ve buradaki yaşam biçimi böyle anlarda nasıl da doğallıkla varlık kazanıp, biçimleniyor, her şeyi belli belirsiz bir mit ve zamansızlık atmosferine sokuveriyordu. Çağsızlık. Ve işte bu duyguları uyandıran bir an daha geliyordu. Kızlar ayakta duruyorlardı. Ilımlı olma konusunda bir karara varmış gibiydiler; belki de yaşlı adamın sivri dilini hesaba katınışlardı, zira, oldukları gibi geri geldiler, giysilerini ellerinde taşıyorlardı; görünüşe bakılırsa bunun farkında değillerdi artık, yine de çıplaklar kampındaki insanların tecrübeyle öğrendiği, umulmadık bir kayıtsızlık havası az da olsa vardı.

"Baksanıza, biz acıktık," dedi Çatlak.

Kasık tüyleri de saçları gibi kırmızıya boyanmıştı. Çıplakken daha fazla benziyordu kimsesiz bir çocuğa. Kızlar güneş altında eğilip sepetlerin içindekileri boşaltmaya başladılar, bu arada David, Breasley'nin gölgeye çekilmesine yardımcı oluyordu. Gaugin kaybolmuş, yerini Manet almıştı.

Çok geçmeden bir şeyler atıştırmaya başlamalarıyla kızların çıplak bedenleri de doğal görünür olmuştu. Bu durum yaşlı adamda da bir şeyleri yatıştırıyordu sanki. Artık müstehcenlik değil de, bir tür pagan rahatlığı hâkimdi. Güzel Fransız ekmeği, Plelan'dan alınan küçük kutularda şekerlemeler... şarap yoktu, yaşlı adam su, kızlar süt içiyorlardı. David için de bir şişe bira vardı. Çatlak bağdaş kurarak oturuyordu. Kızdaki bir şey, belki egzotik saçı ve teninin koyuluğu zencileri, aborijinleri, çift cinsiyetliliği çağrıştırıyordu. Psikolojik olarak David'e itici gelen bir şeyler vardı ama ne olduğunu bilemiyordu... ama Fare'de sanki bir farklılık, bir tür zekice merhamet olarak gözüne çarpmaya başlayan şey, bu kızda bir beceriksizliğin ve sapkınlığın gölgesinde kalıyordu. Alaycı bir yorumda bulunmasa da, arkadaşıyla birlikte sergiledikleri davranışlarındaki cinsel imalar onu hem heyecanlandırıyor hem de eğlendiriyor gibiy-

di. Başka birisi bunu "uygar" bir tavır olarak kabul edebilirdi; ama bu kız söz konusuyken, tam olarak gizlemediği kasıtlılık havası başka bir duygu yaratıyordu... ahlâki bir sınırlama değildi bu elbette; ama kız, David'in bedavadan kazanç sağladığını bildiğini ima ediyordu ve bu, David'de kıza karşı kendini kanıtlamak zorunda olduğu duygusunu uyandırmaya başlamıştı. Kız hâlâ David'in varlığına hafifçe içerliyor gibiydi. Kirli çamaşırları ortaya dökme becerisi dışında bu kızla ilgili öğreneceği şeyler olsa olsa modaya uygun, sığ bir narsisizm, yaşamdaki başarısızlığını saklamak için açıkça kullandığı belli olan bir yaşam biçimi olabilirdi. Diğer kızın denge ve dürüstlüğüne asılarak yaşayan bir parazit gibiydi; görünürdeki tek erdemi, katlanılabilir olmasıydı.

Belki de fiziksel tezat yüzünden kızı itici buluyordu. Fare zayıf olmasına karşın uzun bacakları ve çekici, sıkı ve küçük göğüsleriyle çok daha dişi hatlara sahipti: David'in karşısında kollarından birini yere dayamış, bacaklarını toplamış oturuyordu. Kız birine bir şeyler uzatırken, bakışlarının yakalanmayacağı anlarda David kızın vücuduna göz atıyordu. Havadan sudan konuşuyorlardı. Bir kez daha sadakatsizlik hayaleti sinsi sinsi David'e yaklaşmaya başlamıştı, böyle bir şey yapmayı asla düşünemezdi ama evli olmasaydı, eğer Beth... yani, Beth'in, zaman zaman hatalı davranışları olmasaydı, ona karşı ara sıra çok anlayışsız davranmasaydı, her şeye fazlasıyla dünyevi bir pratiklikle yaklaşmasaydı ki dinginliği ve dürüstlüğüyle cazip, bu pozisyondaki genç hanımın (zira onda kendi resminde hedeflediği bir şey, bir uzaklık ve zaman zaman da bir hayale kapılmazlık görüyordu) sergilemeyecek ya da her halü kârda kötüye kullanmayacak kadar zeki olduğu bir pratiklikti bu. Bunlar Beth'in arzulanamayacak bir kadın olması anlamına gelmiyordu, Coët'ten sonra çocuklar olmadan Fransa'da birlikte bir tatil fikri ona ne kadar cazip gelmişti (bunda Beth'in anneliği, üçüncü bir çocuğu, her ikisinin de istedikleri oğulu sessizce kabullenmesinin getirdiği ikirciklilik de vardı). İnsan kendisi olmasa ve ona böyle bir fırsat sunulsa... yani, neyse ki neredeyse imkânsızdı, çok uzak bir ihtimaldi.

Fare'nin omuzlarındaki yanmamış yerler güneşe yakalanmış, bronzlaşmıştı, daha donuk ama daha hafif bir renk değişimi söz ko-

nusuydu. Meme uçları, koltukaltına uzanan hat. Topuklarının birinde iyileşmeye yüz tutmuş bir yara. Biraz karışmış, darmadağınık başak sarısı saçlarının kuruyuşu; ve bir ufak tefeklik, bir Quattrocento* zarafeti, giydiği giysiler ve uzun etekler yanıltıcıydı; hayvani yanıyla, bacaklarının arasındaki tüy yumağıyla tezat oluşturuyordu. Yana kaykılmış, yüzü göle dönük elma soyuyordu. Bir çeyrek yaşlı adama, sonra da David'e uzattı. Antiseptikmiş; huzursuz ediciliğine ne demeli.

Henry'nin şekerleme zamanı gelmişti. Çatlak kalkıp koltuğu yine yatay duruma getirdi. Sonra yaşlı adamın yanına çömelip kulağına bir şeyler fısıldadı. Adam kolunu kızın beline doladı, sonra eli yavaşça kızın kollarında gezindi ve onu kendine çekti, kız eğilerek dudaklarını adamın dudaklarına değdirdi. Breasley kızın çıplak poposuna vurdu. Sonra ellerini karnında kavuştururken Çatlak da mor bir mendili adamın gözlerinin üzerine örttü. İnce dudaklar, pembe bir burun ucu. Kız doğruldu, kısa bir an adama baktı, sonra diğerlerine dönüp sırıttı.

Fare David'e bakarak gülümsedi ve yavaş bir sesle, "Teneffüs zamanı. Duyulmayacak bir yere gitmek en iyisi," dedi.

Kalktılar. Kızlar havlularını aldı. Çatlak sepetlerden birini karıştırıp kitabını buldu. Sonra buruna doğru yürümeye başladılar, otuz metre kadar, yaşlı adamın duyamayacağı bir uzaklığa. Havlular yayıldı, her iki kız da yüzüstü uzandı, ayakları göle dönük, elleri çenelerinin altında. David önce oturdu, sonra dirseğine yaslanarak uzandı. Kara tarafında, onlardan bir buçuk, iki metre uzaktaydı. Bir an hayalinde çok daha absürd bir resim canlandırdı: İki küçük oğlan çocuğu Elizabeth döneminden bir denizciyi dinliyorlar. Çatlak'ın okuduğu kitabın adını seçebiliyordu. *Büyücü.* Herhalde astroloji kitabıydı, böyle saçmalıklarla uğraşıyor olması şaşırtıcı olmazdı. Kız aniden ona bakıp gülümsedi.

"Gelmemiş olmayı mı dilerdin?"

"Ah, elbette, hayır."

"Di anlattı geçen geceyi. Üzüldüm. Biliyordum, sadece dayanamazdım."

---

*İtalyancada 400. On beşinci yüzyılı ve bu yüzyıl boyunca İtalya'da gerçekleşen kültür ve sanat olaylarını anlatmak için kullanılan terim, (y.h.n.)

David gülümsedi. "Bilseydim ben de çekilip yatmak için izin isterdim."

Çatlak iki parmağını dudaklarına götürdü ve uçlarına kondurduğu öpücüğü Fare'nin sırtına bıraktı.

"Zavallı dostum Di. Bu işleri hep ona bırakıyorum."

Zavallı dostu Di gülümseyip önüne baktı.

David, "Buna ne kadar dayanacağınızı düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Çatlak, Fare'den yana kayıtsız bir el hareketi yaptı, cevabı ona bırakıyordu. Fare başını iki yana salladı.

"Geleceği düşünmemeyi tercih ediyorum."

"Eski bir sanat öğretmeni olarak ben..."

"Biliyorum."

Çatlak David'e yine suratını asarak bir bakış attı.

"Sağduyuyla bir yere varamazsın."

Fare, "Mesele bu değil," dedi.

"Çekip gitmenin zorluğu mu?"

"Tesadüfler, diyelim. Bilirsin. Beni buraya bir tesadüf getirdi. Gitmeme de bir tesadüf neden olmalı."

"Nasıl bir tesadüf getirdi seni buraya?"

Dönüp Çatlak'a baktı; gizli bir ironi taşıyordu ifadesi.

"Hadi. Anlat ona."

"Çok aptalca." Fare, gözlerini David'den kaçırdı.

David alçak sesle, "Can kulağıyla dinliyorum," dedi.

Kız bir elini çenesinin altından çekti, uzanıp bir çimen yaprağı kopardı; gölgede kalmış göğüsler; omuz silkti.

"Geçen yazdı. Ağustos. Bir arkadaşımla burada, Fransa'daydık. O da sanat öğrencisiydi, heykeltıraş. Neolitik çağa takmıştı kafayı, bu yüzden otostopla Carnac'a gitmiştik." Başını kaldırıp David'e baktı. "Megalitik yollar falan. Tamamen tesadüf eseri, Rennes yakınındaki N24 karayolunda Ploermel'li bir öğretmen bizi arabasına aldı. Ploermel hemen yakınlarda bir yerdeymiş» Ona ingiliz güzel sanatlar öğrencileri olduğumuzu anlattık, o da bize Breasley'den söz etti. Elbette onun adını ve hakkında pek çok şeyi biliyorduk. Hatta Bretagne'da bir yerlerde yaşadığını bile biliyordum." Dizini

kırıp ayağını havaya dikti. Çukurlaşan sut, zarif bronz yanaklar. Başını salladı. "İşte öyle saçma sapan bir şeydi. Haydi bir çılgınlık yapıp, adamın kapısını çalalım, dedik. Böylece Paimpont'a geldik. Ertesi sabah on bir sularında Henry'nin evindeydik. Bahçe kapısındaki işaretleri görmemiş gibi davrandık. Kovulmayı göze almıştık, neredeyse kovuluyorduk da. Ama çılgınlar gibi coşku içinde çıktık önüne. Eserlerine ne kadar hayran olduğumuzu anlattık. Bizim neslimize nasıl ilham verdiğini, falan filan. Sonunda teslim oldu; çok cüretkârdık... bilirsin işte. Bütün bunlar kapı ağzında olup bitmişti. Sonra bizi içeri aldı ve birkaç resim gösterdi. O uzun salondakileri. Çoğu zaman gülmemek için kendimizi zor tutuyorduk. O konuşma tarzı, yaşlı bir düzenbazdı adeta." Kollarını çimlerin üzerine bıraktı ve onlara dikkatle baktı. "Sonra, atölyesine girdik. Yaptıklarını gördüm. Belki sen de hissettin dün. Şok. Sanki bambaşka bir dünyadaydım." Tekrar elini çenesine götürüp arkalarındaki ağaçlara çevirdi gözlerini. "Resim konusunda doğru bir tavır geliştirmek için üç yılını harcıyorsun. Sonunda, başlangıçta bildiğinden bile daha az şey bildiğini görüyorsun. Sonra da yanlış tavırların hepsinin toplandığı yaşlı bir çaput bohçasıyla tanışıyorsun. Ve her şey o adamda. Tüm zeki küçük zaferlerin ve kaydettiğin gelişmeler bir anda sıfıra iniyor." Çabucak ekledi: "Özür dilerim, senin de aynı şeyleri hissetmiş olabileceğini söylemek istemedim. Ama ben bunları hissetmiştim."

"Ne demek istediğini çok iyi anlıyorum."

Kız gülümsedi. "O halde hissetmemelisin demeliyim. Sen kat kat daha iyisin."

"Ben o kadar emin değilim ama neyse."

"İşte hepsi bu kadar. Ha, bir de en sonunda Tom fotoğraf makinesini getirmeye gitmişti; sırt çantalarımızı dışarıda bırakmıştık. Henry bana, çok hoş bir 'fıstık' olduğumu söyledi, keşke biraz daha genç olsaymış. Ben de güldüm ve keşke ben daha yaşlı olsaydım, dedim. Sonra birden elimi eline aldı ve öptü. Modası geçmiş tavırlar işte. Her şey çok çabuk oluverdi. Tom geri geldi, birkaç fotoğraf çekti. Derken Henry aniden öğle yemeğine kalmak ister miyiz, diye sordu. Ama biz bunu nezaketen söylediğini, aslında reddetmemizi

beklediğini sandık. Aptallık işte. Henry hiçbir şeyi nezaketen yapmaz. Mutlaka bir nedeni vardır. Belki, Henry'nin gözlerine baktığımda, ta o zaman hissetmiştim bir şeyleri. Tom yola devam etmek istiyordu. Her neyse, bu her şeyi mahvetmişti. Böyle şeyleri bilirsin; birini reddedersin, nasıl olsa bir şey fark etmeyecek sanırsın, fark edeceğini de çok geç anlarsın." Gözlerini yan taraftaki köknar ağacına çevirdi. "Galiba dalga geçmek için gelmiş gibi bir izlenim bırakmıştık Henry'de. Onunla gerçekten ilgilenmediğimize inanmıştı. Bir bakıma doğruydu bu. O yalnızca tanınmış bir isimdi. Çok aptalcaydı. Şöhret avcılığı yapıyorduk, işte o kadar." Bir an durdu. "Tuhaf bir şeydi. Yürüyüp giderken bile kendimi kötü hissetmiş, geri dönmek istemiştim."

Bir süre hiçbir şey söylemedi. Çatlak, yere uzattığı kollarının arasına koyduğu başını Fare'ye çevirdi.

"İki sömestr, dokuz ay sonrası, Londra'da mutlu değildim. Tom'la ayrılmıştık. Akademi'de bir yere varamayacağımı hissediyordum. Onların hatası değildi. Bende bir şey vardı." Tekrar çim yaprağını aldı. "Ünlü biriyle tanışınca onların eserlerine başka bir gözle bakıyorsun. Daha iyi fark ediyorsun. Ağustos ayında oraya gidişimizi hiç unutamıyordum. Yaşlı, yalnız, doğru dürüst iki laf edemeyen bir adamcağıza amma kabalık ettik, diye düşünüyordum. Yazık, hem... her neyse işte, daha birçok düşünce. Kendi işimle meşguldüm. Bir gün öylece oturup ona bir mektup yazdım. Kendi hakkımda. Yemeğe kalmadığımıza pişman olduğumu, öyle çıkıp gitmememiz gerektiğini anlattım. Olur da evde bir yardıma ihtiyacı olursa, boya karıştırmak için falan, ne olursa."

"Kim olduğunu hatırladı mı?"

"Tom'un çektiği fotoğraflardan birini göndermiştim. Henry ve ben ayakta duruyorduk." Kendi kendine gülümsedi. "Gönderir göndermez yaptığından iliklerine kadar utanıp pişman olacağın türden bir mektuptu. Cevap vermeyeceğinden emindim."

"Ama verdi."

"Telgraf çekti. 'Hoş bir kız daima işe yarayabilir. Ne zaman?'"

"İşte bu bizim ihtiyar. Kahrolası dobralığı," dedi Çatlak.

Fare somurtkan bir ifadeyle David'e baktı. "Masum düşünceler-

le gelmiştim. Elbette. Henry'nin geçmişini biliyordum. Şöhretini, yani. Fakat bununla baş edebileceğimi düşündüm. O büyükbaba, ben torunmuşum gibi davranacaktım. Olmazsa, çıkar giderdim." Önüne baktı. "Fakat Henry'de olağandışı bir şeyler var. Bir çeşit büyü. Yaptığı resimlerden ayrı bir şey bu. Onun o... insandaki bazı şeylerin çözülmesini sağlayışı. Her şeyin sandığımız kadar önemli olmadığını göstermesi. Şu andaki gibi işte. İnsanın kendi bedeninden utanmamayı öğrenmesi. Uzlaşımlarından utanmayı öğrenmesi. Bir keresinde bunu çok güzel ifade etmişti. İstisnalar kaidenin kanıtıdır diye bir şey yok, istisnalar kaidelere istisnadır, o kadar, demişti." Kelime bulmakta zorlandığı açıktı. Başını kaldırıp gülümsedi. "Bunu başka birine tam olarak açıklayabilmek çok zor. Bunu anlaman için bizim yerimizde olman gerek."

Çatlak araya girdi "Her neyse, daha çok hemşirelik gibi bir şey yapıyoruz işte."

Kısa bir sessizlik oldu. "Sen buraya nasıl geldin Anne?" diye sordu David.

Fare cevap verdi. "Benim için biraz fazla olmaya başlamıştı. Dertleşebileceğim kimse yoktu. Leeds'te Anne ile bir daireyi paylaşmıştık. Haberleşmeyi sürdürüyorduk, ATD* yaparken çok da mutlu olmadığını biliyordum. Bitirir bitirmez de..."

"Bir haftalığına gelmiştim. Ha ha."

David, kızın yerdeki yüzüne bakarak gülümsedi.

"En azından, öğretmenlikten daha ilginç."

"Parası da daha iyi."

"Adamın gücü var."

Fare, "Ama ona geri vereceğim. Onunla bir anlaşma yapmadık. Bize tomar tomar para saçıyor. Yüz pound. İki yüz. Ne zaman Rennes'e gitsek, mağazalardaki elbiselere bakmaya korkarız. Henry hemen almak ister."

"Gerçekten tatlı adam," dedi Çatlak. Sırtüstü döndü. Koyu uçlu oğlan memeleri, kızıla boyalı bir saç demeti. Dizlerinden birini kaldırıp vücudunu esnetti, sonra yine uzandı.

---

*ATD: *Art Teachers Training Diploma*: Sanat Öğretmenliği Eğitimi Diploması. (ç.n.)

Fare devam etti. "Onunla çalışmak çok tuhaftır. Resim yaparken asla sabırsızlık göstermez. Hatta çizerken. Ben bazen yaptığımdan nefret ederim. Senin de yırtıp attığın olur mu? Henry de bazen beğenmeyip atar. Fakat bir tür pişmanlıkla yapar bunu. O, yaptığı işlere kutsal bir dokunulmazlık kazandırır. İstediği gibi gitmese de. İnsanlar dışındaki her şeyde böyledir." Durdu ve başını iki yana salladı. "Atölyesindeyken hiç konuşmaz, sanki kelimeler her şeyi bozacakmış gibi, neredeyse dilsiz gibi davranır."

Çatlak, gökyüzüne bakarak, "Kelimeleri nasıl kullandığını düşünsene," dedi. Yaşlı adamın sesini taklit etmeye başladı, "'Sana soruyorum, âdet falan mı görüyorsun?'" Elini gökyüzüne doğru salladı; sanki bir anıyı kovalamak istiyordu.

"Ama bir şekilde telafi etmesi gerek."

Çatlak dilini şaklatarak onayladığını belirtti. "Evet, öyle. Zavallı mendebur moruk. Onun için korkunç olmalı, gerçekten." Dirseğinin üzerinde yana dönüp Fare'ye baktı. "Ne tuhaf değil mi Di? Adam yine de seksi, kendi komik, eski tarzında tabii." David'e baktı. "Hani, ilk şey yaptığında... önce kendi yaşındaki herifleri düşünürsün, falan. Ama gençken, bayağı heyecan veren biriymiş galiba... Tanrım, hikâyelerini bir duysan." Buruşturup komikleştirdiği yüzünü David'e çevirdi. "O eski güzel günlerde. O geceki hikâye neydi Di?"

"Aptal olma. Onlar yalnızca fantezi."

"Kahretsin, umarım öyledirler."

Fare, "O yalnızca temas. Seks değil. Anılar. İnsani yönü. Dün gece anlatmaya çalıştığı şeyler bunlardı."

David, iki kız arasındaki farkı inceledi. Kızlardan biri işin cinsel yanını önemsememek istiyordu, diğeri ise olduğu gibi kabul ediyordu. David aniden, arkadaşıyla arasındaki bir anlaşmazlığı açıkça ortaya koymak için Çatlak'ın kendisinin varlığından yararlandığını sezdi. Bu açıdan David, Çatlak'tan yanaydı.

"Kâhya kadın ve kocası oldukça açık fikirli insanlar galiba."

Fare, çimlere indirdi bakışlarını. "Kimseye söyleme ama, Jean-Pierre'in 40'ların sonlarıyla 50'leri nerede geçirdiğini biliyor musun?" David başını iki yana salladı. "Hapishanede. Cinayetten."

"Deme, sahi mi?"

"Babasını öldürmüş. Aralarında bir arazi kavgası varmış. Fransız köylüleri bunlar. Henry 1946'da Paris'e döndüğünde Mathilde ona kâhyalık yapmış. Henry, Jean-Pierre hakkında her şeyi biliyormuş. Aslında bunların hepsini Mathilde'den öğrendim. Henry yanılamaz. Onlara destek olmuş."

Çatlak burnunu çekti, "Daha fazlasını da yapmış. Mathilde ile yani."

Fare, David'in anlayıp anlamadığını görmek için ona baktı. "Savaş sonrası ilk nülerinden bazılarındaki oldukça şişman modeli hatırlıyor musun?"

"Tanrım. Bunu hiç fark etmemiştim."

"Mathilde bile işin bu yönünden söz etmeyi sevmiyor. 'Monsieur Henry'nin ona yaşama duyduğu inancı balışettiğini söylüyor, başka da bir şey demiyor. Ayrıca, Mathilde, Henry'nin asla ama asla kızınadığı tek insan. Henry geçen gün akşam yemeğinde Anne ile feci kapıştı. Odadan fırladığı gibi mutfağa gitti. Beş dakika sonra ben de mutfağa gittim. Bir baktım, orada oturmuş yemek yiyorlar, Mathilde kız kardeşinden gelen mektubu okuyor. Görsen, mahallenin papazı cemaatinin en sevdiği üyesiyle oturmuş sanırsın." Hafifçe gülümsedi. "Kıskanılacak gibiydi."

"Sizin de resminizi yaptı mı?"

"Artık elleri çok titriyor. Anne'in bir iki resmini çizdi. Biraz eğlence olsun diye. Lautrec'in meşhur Yvette Guilbert posterini bilirsin. İşte onun parodisini yaptı."

Çatlak, parmaklarını kıvırcık saçlarının arasında gezdirip gökyüzüne doğru kaldırdı. "Üstelik öyle *hızlı* yaptı ki. Otuz saniye bile sürmedi. En fazla, bir dakika, değil mi, Di? Muazzam bir şey. Sahiden."

Tekrar yüzüstü yatıp çenesini ellerine dayadı. Koyu kırmızı tırnaklar.

Fare yine David'i süzdü. "Yazdığın makale hakkında konuştu mu seninle?"

"Sadece oradaki isimlerden hiçbirini duymadığını söyledi. Pisanello hariç."

"Ona inanma. Resim konusunda inanılmaz bir hafızası var. Onun çizimlerinden bazılarını saklıyorum. Bazen sana bir resimden söz eder ve sen de tam olarak hangi resim olduğunu çıkaramazsın. Oturur iki dakikada çiziverir o resmi. Tıpkı Anne'in söylediği gibi. Hepsi hafızadan."

"Bu biraz moralimi düzeltti."

"Gerçeklere epeyce yaklaşmamış olsaydın, asla bu kitaba bulaşmana izin vermezdi."

"Ben de bunu merak ediyordum."

"O sandığından çok daha iyi biliyor ne yaptığını. Hatta en çok öfkelendiği anlarda bile. Anne gelmeden önce bir gün onu Rennes'e, *Venedik'te Ölüm'ü* izlemeye götürdüm. Aptalca bir fikre kapılmış, Henry'nin bundan hoşlanacağını sanmıştım. En azından görsel açıdan ona hitap eder diye düşünmüştüm. Henry, ilk yirmi dakika boyunca kuzu gibiydi. Sonra perdede o muhteşem genç çocuk belirdi. Biraz sonra çocuk tekrar sahnede göründüğünde, Henry şöyle dedi: 'Güzel bir fıstık bu, bu kızın bir sürü filmi var, değil mi?'"

David kahkaha attı. Kız da gülüyordu. Gözleri ışıl ışıldı. Birden kendi yaşında gibi davranır olmuş, o kasvetli ciddiyeti gitmişti.

"İmkânı yok, tahmin edemezsin. Kız mı oğlan mı diye kavga etmeye başladı. Yüksek sesle. İngilizce tabii. Sonra başladı göt oğlanlarına, çağın ahlâki çöküntüsüne vesaire. Etraftaki insanlar çenesini kapatmasını söylediler. Henry de dönüp onlarla Fransızca atışmaya başladı. Onlara, Rennes'de bu kadar çok homoseksüel olduğunu bilmiyordum, dedi..." Kız elini tabanca gibi yaparak başına dayadı. "Neredeyse olay çıkıyordu. Çağrılan *aynasızlar* gelmeden onu güçbela salondan dışarı çıkardım. Yol boyunca bana Sinema dediği şeyin Douglas Fairbanks Senior ve Mary Pickford* ile başladığını ve bittiğini söyleyip durdu. Nato kafa nato memler. Son yirmi yılda gördüğü filmlerin sayısı onu geçmez. Ama hakkında her şeyi bilir. Dün gece seninle olduğu gibi. Ne kadar mantıklı konuşursan, seni o kadar az dinler."

"Bile bile mi yapıyor yani?"

"Tuhaf gelecek belki ama onun için bu bir tarz meselesi. Hatta

---

* Sessiz sinema döneminin efsane oyuncuları, (y.h.n.)

bunda dürüst bir yan da var. Fark etmişsindir, sürekli, senin yaşında olmayacağım, ben yaşlıyım, ben neysem oyum, anlamak istemiyorum tavrı gösteriyor."

Çatlak devam etti, "Konuşma tarzı hoşuma gidiyor. Bana hep, 20'li yılların uçan kızları gibi davrandığımı söyleyip duruyor. Ben de gülüp diyorum ki, *Henry,* o kızlar bütün vücutlarını sımsıkı saran korseler ve büstiyerler giyerlerdi. Olacak şey mi? Ama bu onu daha da aksileştiriyor. değil mi, Di?"

"Fakat bunlar göründüğü kadar aptalca değil. O bizim gülebileceğimiz bir şeyler olması gerektiğini biliyor. Onda nefret etmemiz gereken şeyler olduğunu da."

"Affetmeniz gereken."

Fare ellerini açtı.

Kısa bir sessizlik oldu. Sonbahar güneşi tepelerindeydi. Vanessa atalanta ya da kırmızı şeritli bir kelebek, Fare'nin sütunun kavisinden kayarcasına geçip, bir an bir ileri bir geri uçtu. David ne olduğunu şimdi anlamıştı; aniden akademi günlerindeki ilişkileri özlemişti. Dürüstlük ihtiyacı, uzun dost sohbetleri; öğretmenlerin insaniyetini sınamak, ne kadar ileri gidebileceğini görmek, yalnızca itiraf etmekle kalmayıp o itirafı kullanmak.

Fare çimlere bakarak konuştu. "Bütün bunlar seni sarsmamıştır umarım."

"Onu bu kadar iyi tanımanıza sevindim."

"Buna biz de şaşıyoruz," dedikten sonra ekledi Fare, "gerçekten de bize koyduğu isimleri mi taşıyoruz acaba?"

David gülümsedi. "Bence o kadar ürkek biri değilsin."

"Kaçmadığım zamanlar."

"Ama daha fazla şey öğrendiğini söylemiştin."

"Hayat hakkında, evet. Ama..."

"İşin hakkında değil, öyle mi?"

"Tekrar en başından başlamaya çalışıyorum. Henüz bilmiyorum."

"Fare olsan böyle yapmazdın."

Çatlak, "Her neyse. Kimin umurunda? Kırk avanak oğlanla boğuşacağıma Henry'yi tercih ederim," dedi.

Fare gülümseyince, Çatlak onu omzundan itti.

"Senin durumun benden iyi." David'e baktı Çatlak. "Aslında, ben kahrolası bir işe yaramazdım. Öğrenci olarak yani. Uyuşturucu falan alırdım. Öyle ağır uyuşturuculara takılmadım ama. Anlaısın ya. Sağda solda uyurdum. Di bilir, bir sürü kokuşmuş piçle takılıyordum. Gerçek bu." Ayağıyla öteki kızın bacağını iteledi. "Öyleydim, değil mi Di?" Fare başını salladı. Çatlak'ın bakışları David'den kayıp az ileride Henry'nin uyuduğu tarafa yöneldi. "Yani, en azından onunla yattığın zaman, hadi bu bitti, öteki piliç nerede, olayı olmuyor. En azından, sana minnettar kalıyor. Hele herifin birini hiç unutamam. Yalnızca şeydi... bilirsin işte, kodaman. Biliyor musun ne dedi?" David başını iki yana salladı. "Sen neden bu kadar cılızsın ya?" Başına vurdu. "Gerçeği söylemek gerekirse, geçmişte katlanmak zorunda olduğum şeyleri düşünüyorum da... Oysa zavallı sevgili Henry, sonunda becerebildiğinde gözyaşlarına boğuluyor." Bakışlarını yere indirdi, çok fazla konuştuğunu fark etmişçesine; sonra birden David'e bakıp gülümsedi. "*News of the World'e** yaz da servet kazan."

"Bence hakları size ait."

Kız uzun uzun David'e baktı; hem sorgulayan, hem de sınayan bakışlar. Küçük yüzünde en güzel yer gözleriydi. Kahverengi gözler. Yakından bakınca gerçeği söyleyen, yumuşak bakışlı gözlerdi. David, öğle yemeğinden bu yana geçen kırk dakika içinde, kızı tanımaya başladığını fark etti. Onun o münasebetsiz konuşma tarzının ardında bir tür şefkatin yattığını tahmin ediyordu; ve dürüstlüğün - Fare'ninki gibi çalışan bir kafaya ve kanıtlanmış yeteneğe dayanan, serbest bırakılmış bir orta sınıf dürüstlüğü değildi bu; "feleğin çemberinden" geçerek, deneyimle edinilmiş, daha çok işçi sınıfına özgü bir şeydi. İkisinin arkadaşlığı, uyumlu ilişkileri daha anlaşılabilir hale gelmişti; bu dostlukta hem özdeşlik hem de birbirini tamamlayan yanlar vardı. Belki de çıplaklıklarının, güneşin, suyun, alçak seslerin, arkadaki gölün sessiz kaybolmuşluğunun etkisi vardı; ama bu üç bilinmeyen yaşama giderek daha fazla çekildiğini hissediyordu: sanki onları çok daha uzun zamandan beri tanıyormuş ya da

* Bulvar gazetesi sınıfına giren bir İngiliz gazetesi (Dünyadan Haberler), (ç.n.)

geçmişte bildiği tüm yaşamlar sırrolmuş, tüm bildiği bu son yirmi dört saatten ibaretmiş gibi geliyordu. Şu an, kesinlikle tam anlamıyla şu andı; dün de, yarın da mitlere karışmıştı. Ayrıcalık duygusu da vardı; böylesine hızla süreçler yaşayabileceği bir çağda ve ortamda doğduğuna dair neredeyse metafizik bir duygu... biraz daha sıradan bakışla mesleğinin ona böyle fırsatlar tanıdığını da aklından geçirdi. Arkadaşları onu böyle görselerdi. O anda aklına Beth geldi.

Çatlak'ın gözlerinden kaçırdığı bakışlarını yere indirdi. Kısa bir an sessiz kaldı herkes. Sonra Fare etrafa bakındı (ama bunu yeterince kayıtsız yapamamıştı; itiraflar fazla özel kaçmıştı sanki). Önce suya, sonra arkadaşına baktı.

"Ben biraz daha yüzeceğim."

"Tamam."

Fare döndü ve doğrulup kalkarken David'e baktı. Çatlak yine David'e gülümsedi.

"Sen de katılsana."

David bunu zaten tahmin etmiş ve ne yapacağına karar vermişti. Yatmakta olan yaşlı adama baktı.

"Birilerini harekete geçirmesin bu?"

Kız kaşlarını kaldırdı: Groucho Marx* tarzı, biraz oynak.

"Sadece bizi."

Fare uzanıp arkadaşının poposuna hafifçe vurdu. Sonra kalkıp suya ilerledi. Bir an kimse konuşmadı. Çatlak uzandığı yerde çimlere bakmaya başladı. Sonunda alçak sesle konuşmaya başladı.

"Yazık olmuş, değil mi?"

"O ne yaptığını biliyor gibi."

Çatlak kuru bir gülümsemeyle karşılık verdi. "Şaka ediyorsun."

David, Fare'nin suya girişini izledi; ince belli, dar kalçalı Diana; bastığı yerde bir şeyler var, yan yan gittikten sonra suyun derinliklerine doğru ilerledi.

"Ayrılman gerektiğini mi düşünüyorsun?"

"Ben sadece Di için burada kalıyorum." Önüne baktı. "Tuhaf

---

* Groucho Marx (1890-1977): Amerikalı komedyen. Ülkemizde "Üç Ahbap Çavuşlar" olarak tanınan topluluğun "Arsak Palabıyıkyan" adlı üyesi, (y.h.n.)

ama, buradaki genel tabloya uymayan kişi Di'dir. Yaşlı Henry ve ben ise günü yaşarız. Hani bilirsin. Uğraşsak bile masum olamazdık. Di ise bunun tam tersi."

Sudaki kız daldı ve yüzerek uzaklaşmaya başladı.

"Ve bunun farkında değil, öyle mi?"

"Pek farkında değil. Di biraz şapşaldır. Zeki kızlar kimileyin böyle olur, bilirsin. Tamam, yaşlı Henry'yi gayet iyi anlıyor. Ama kendi kendisini anlayamıyor." Çatlak artık gözlerini David'den kaçırıyordu; hatta utanıyor gibiydi. "Biraz uğraşıp onu konuştursan diyorum. Bu akşam mesela. Henry'yi erkenden yatırırız. Di'nin dışarıdan birine ihtiyacı var."

"Şey, elbette... Denerim."

"Tamam." Çatlak bir an sustu. Sonra hızla kalkıp dizlerinin üzerine oturdu. Gülümsedi. "Senden hoşlanıyor. Resimlerinin çok etkileyici olduğunu düşünüyor. Dün öğleden sonra olanlar, yalnızca numaraydı."

"Di anlattı."

Kız onu ölçüp tartıyormuş gibi süzdü, sonra ayağa kalktı; bir an için gösterişsiz bir Venüs taklidiyle dalgasını geçti, bir eli belinde, diğeri göğüslerinde.

"Sana bakmayız."

Suya girdi. David de kalkıp giysilerini çıkarttı. Çürümüş bitki ve yosunlarla dolu su beline geldiğinde Çatlak'ın yanındaydı. Kız ona küçük bir gülücük gönderip hafif bir çığlıkla suda kuğu gibi ilerlemeye koyuldu. Bir an sonra David de dalmış, uzaklaşan başın ardında yüzüyordu.

Beş saat sonra aynı baş akşam yemeği sofrasında tam karşısındaydı. David başka bir şey düşünmekte zorlanmaya başlamıştı. Yemekten önce onu çok az görmüştü, Çatlak'la birlikte mutfakta bir şeyler hazırlamakla meşguldü. Şimdi siyah bir bluz ve yine uzun etek giymişti, kahverengi ve yanık portakal rengi çizgili; gece ve sonbahar; tepeye topladığı saçları ona hem klasik bir zarafet hem de hafif dağınık bir hava vermişti. Bu havada azıcık da olsa ölümcül bir cazi-

be hedeflendiği de seziliyordu ve hedefi başarıyla tutturmuştu. Onu tanıdıkça, ona daha fazla baktıkça ondan daha fazla hoşlanıyor; mizacı, zevkleri, duyguları onu etkiliyor; dişi bir obje olarak tam David'e hitap ediyordu. David kendi hislerinin farkındaydı ama bunları saklıyordu... sadece kızdan değil, kısmen kendisinden de saklıyordu; yani, onda neyi bu denli çabucak çekici bulmaya başladığını çözümlemeye çalışıyordu. Nasıl olup da fiziksel ve psikolojik, ihtiyatlı ve açık, kontrollü ve belirsiz (Çatlak'ın sözlerine de inanmaya başlamıştı) öğelerin bu karışımı David'in ta içinde bir yerlerde böylesine güçlü bir yankı buluyordu. Ne garipti, insan durup dururken hiç beklenmedik bir şeyden etkileniveriyor, yaklaştığını bile göremediği bir şey aniden içinde bir yere yerleşebiliyordu. Adeta bir büyünün etkisindeydi, tüm bunların, esasen Beth'in yanında olmayışından kaynaklandığını düşündü: O kadar yakındılar ki birbirlerine, o bildik erkek özgürlüğünün ne olduğunu unutmuştu zamanla; belki de bütün gün hissettiklerini ortaya dökmek için kişisel bir ifade biçimi aramasından ibaretti olanlar. Yaşadığı güne geri dönüp baktığında epey keyif aldığını düşündü; öylesine yoğun ve o denli sade; yeni deneyimlerle öylesine yüklü ve bir o kadar da ilkel, atalarımıza yakın, zamandan firari. Her şey bir yana, neredeyse evin sakinlerinden biri olarak kabul gördüğünü hissediyordu.

Onlarla birlikte yüzünce kızların güvenini kazanmıştı; sonradan bunun yapılması gereken bir şey olduğunu, Çatlak'ın düzeyine inen kafa dengi biri olmasının önemli olduğunu anlamış, Fare'nin daha çok düşünen taraf olması yönündeki tercihi hoş görebildiğini fark etmişti. Kıyıdan yüz metre kadar uzaklaştıktan sonra ona yetişmişti. Aralarında üçer metre mesafe bırakarak suyun içinde dururken, gölden, havanın sıcaklığından, etrafın güzelliğinden söz ettiler. David Çatlak'ın onlardan ayrılarak kıyıya çıktığını gördü. Breasley hâlâ çınar ağacının altında uyuyor gibiydi. Sonra onlar da ağır ağır yüzerek kıyıda kurulanmakta olan ince figürün yanına döndüler. Fare ile aynı anda sudan çıktıklarında Çatlak David'e kendi ıslak havlusunu uzattı. Güneş ışığı, ağaçlar, birilerinin onlara baktığı duygusu. David'in hâlâ hissettiği belli belirsiz mahcubiyet gölgelerinin kızlarla hiç ilgisi yoktu... belki de kızların cildinin yanında kendisinin-

kinin ne kadar beyaz kaldığını düşündüğü içindi.

Hemen giyinmeyip, giysilerinin yanında arkaya doğru dayadığı kollarından destek alır durumda oturarak vücudunu güneşte kurumaya bıraktı. Kızlar sırtüstü uzandı, başları az önceki gibi David'den yana dönük, ayakları göle doğru. Gölün derin sessizliği, sükûnetin hâkim olduğu ıssızlık; bir dakika, yoksa o kadar ıssız değil miydi, en uzakta kalan noktada minik bir hareket vardı: bir balıkçı, atılan bir olta, nokta gibi görünen bir köylü mavisi. Bir şey söylemedi. Bir tür zihinsel -soyut mu dese- şehvetti hissettiği; erkeklerin mubah gördükleri önüne gelenle yatmaya, çokeşliliğe, iki bedeni birden okşamaya, harem kurmaya duydukları o ilkel özlemin yılankavi dalgası geçti üzerinden. Kızların neye ihtiyacı olduğu konusunda yaşlı adamın düşünmeden ettiği o berbat laf düşleri besliyordu; sorumluluktan uzak bir zaman dilimi... böylesine bir algı kayması, neydik, neyi bastırıyorduk? Daha on iki saat önce onları neredeyse küçümseyip ayıplamış, dikkate değer tipler olmadıklarını düşünmüştü; oysa o anda, öğle yemeği sırasında ona uzak ve zayıf bir varsayım gibi gelen şey büyümüş, iyice yakınlaşmış, potansiyelini artırmış, daha hayal edilebilir bir şey haline gelmişti. Resim yaparken, resmi ortaya çıkarırken, son düzeltmeleri yaparken geçen günler ve haftalarda hissedilenlerin hepsi bu kez birkaç saate sığmıştı. Neden olduğunu elbette biliyordu. Hızla geçip giden zamanın baskısı, şiirsellikten yoksun gerçeklik; Paris'e uzanan uzun yol, yarın bu vakit orada olması lazımdı. Belki de yaşlı adamın asıl dâhiyane buluşu buydu; o bildiğimiz şehirden kaçma ihtiyacını gizemli bir uzaklık zannederek, bunun kadim çözümünün, Kelt yeşilinin kaynağının hâlâ geçerli olduğunu görmekti; hem kavrayışlı hem son derece ahlâksız kalabildiği, şöhretiyle hayatının son sıcak inzivasını ve yavan şefkatini satın alabildiği için şanslı yaşlı adam. David arka tarafa bir göz attı. Breasley hâlâ ölü gibi uyuyordu. Sesleri soluklan çıkmayan kızların yatma biçimi, tüm vücut hatlarını bir baştan öbür başa istediği kadar incelemesine izin veriyordu; belki kızlar da bunun farkındaydı. Onun edepliliğine sessizce saygı göstermeleri -daha çok konuşmaları bunu yüzüne vurmak olurdu- kızların gizli avantajıydı. David kendi doğasına tamamen yabancı bir hayvansılı-

ğı fark etmişti; erkekleri tecavüze iten dürtüyü. Bu savunmasızlıktaki yumuşaklık ve kışkırtıcılık onu fazlasıyla tahrik etmişti.

Kalkıp giyindi; Beth'e tüm bunları anlatacaktı, çünkü er ya da geç ona her zaman her şeyi anlatırdı; ama onunla sevişene kadar bir şey söylemeyecekti.

Daha sonra ormanın içinden eve doğru ağır yürüyüşte, kızlar birden tutturmuştu, bir tabloyu andıran, her tarafını devasa bitkiler sarmış virane çiftlik evini göstermek için farklı bir yol izleyelim diye, bir de böğürtlenler için tabii, o güzel eski İngiliz usulü böğürtlenli elmalı tart için. Yaşlı adam "bu lanet olası" şeylere burun kıvırıyordu ama bir yandan tatlı sert mızmız rolünü oynuyor, bir yandan da bastonunun ucuyla yüksek dalları onlar için indiriyordu. On beş dakika kadar çocuklar gibi bunun keyfini çıkardılar. O an gelecekte duyacağı bir özlemle burkuldu David'in içi: O tart yapılırken David orada olmayacaktı; ki bu doğru değildi, çünkü mutfağa giriş nedenleri buydu. Hamuru Fare yapmış, meyveleri de Anne hazırlamıştı. İçinde bulundukları durumun David'i hadım eden yanını, bu adaletsizliği telafi etmek istercesine, bunu özellikle David için yaptıklarını söylemişlerdi. David duygulanmıştı.

Böğürtlen molasından sonraki dönüş yolculuğunda David Fare'nin yanında, öteki kız ve yaşlı adamın önünde yürüdü. Beklenmedik bir biçimde Fare biraz mahcuptu, sanki Çatlak'ın David'e bir şeyler anlattığını biliyordu. David, Fare'nin de konuşmaya istekli olduğunu hissediyordu, bir yandan da çok fazla açılmamak için kalkanlarını kuşanıyor gibiydi. Kraliyet Akademisi'nden, okulu neden bıraktığından söz ettiler, ama daha tarafsız, genel bir sohbetti bu. Belli ki bir tür klostrofobi yaşamıştı, çok küçük bir mekâna tıkılmış çok sayıda seçkin yetenek, çok fazla kendi bilincinde olma hali, çok fazla diğerlerinin yaptıklarının farkında olma, hepsi onun hatasıydı. David bir an için karşısındaki kızın dış görünüşünün altında farklı birini gördü: çok sinirli, kendini acımasızca eleştiren, fazlasıyla vicdan sahibi; tıpkı David'in gördüğü o tablosunun anıştırdığı gibi. Kız kendi sanatının geleceği konusunda fazla konuşup buna aşırı önem veriyormuş gibi görünmeme ya da her halükârda bunlarla onu sıkmama kaygısını da taşıyordu. Sonra genel olarak sanat eğitimi ko-

nusuna atladılar. David, onun tek başınayken farklı biri olduğu konusunda uyarılmıştı, Çatlak'ın katkısı olmadan çözülmesi çok zor biri. Yürürken duruyor, dönüyor, arkadakilerin onlara yetişmesini bile bekliyordu. David bunun tek nedeninin Henry'yi kıskandıracak bir şey yapmama kaygısı olmadığından emindi. Bir bakıma başarısız bir sohbet olmuştu ama kız David'in gözünde çekiciliğinden bir şey yitirmemişti.

Eve döndüklerinde Beth'ten gelmiş olabilecek bir telgrafın beklentisi, muhtemelen David'in ruh halini özetlemek için yeterliydi. Numara yapmanın yaran yoktu. Sandy'nin durumunun kötüleşmesinin değil elbette, ama başka bir şeyin Beth'in Paris yolculuğunu geciktirmesini açıkça umut ediyordu. Hatta gelmeden önce Beth'in bir iki gün daha gecikebileceği ihtimalini bile hesaplamışlardı. David'in tek dileği buydu, sadece bir gün daha. Ama dileği yerine gelmemişti, telgraf falan yoktu.

Bir bakıma bu düş kırıklığının telafisi olarak, Breasley'yle oldukça verimli son bir *terre-à-terre** yaptılar. Yaşamöyküsüne dair cevapsız kalan sorularının çoğuna bu kez cevap almıştı; yaşlı adam yine kendi tarzında anlatmıştı ama David bu kez kasten yanlış yönlendirildiğini hissetmiyordu. Breasley zaman zaman inandırıcı bir dürüstlükle anlatıyordu. David, Breasley'nin 1916'da savaş aleyhtarıyken İspanyol İç Savaşı'nda Uluslararası Tugaylar'ın sıhhiye eri olmasının bağdaşmazlığı hakkında bir soru sordu.

"Ödleklikten sevgili oğlum. Aynen öyle, bilirsin. Bir sürü kahrolası şey. Umurumda değildi, dalga geçiyordum, Russel beni ayartı. Halka hitaben yaptığı konuşmayı dinlemiştim. En iyi kafa, en iyi yürek. Eşsiz. Asla tekrar bir araya gelmediler." Yaşlı adamın yatak odasında, pencerenin önündeki masanın yanında ayaktaydılar; odadaki iki yatak arkalarında kalıyordu. David Braque'i görmek istemiş ve Breasley'den bir zamanlar sahip olduğu, ama Coët'in satış ve tamir masraflarını ödemek için satmak zorunda kaldığı diğer tablosunun öyküsünü dinlemişti. Yaşlı adam ona bakarak gülümsedi, "Yıllar geçip gidiyor. Düşünüp duruyorum ben de hani... acaba hepsi sırf korkaklıktan mıydı hakikaten. Sonunda bulup çıkarmak

* (Fr.) Baş başa görüşme, (ç.n.)

lazım. İçindekileri dışarı vurman lazım. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Tahmin edebiliyorum."

Yaşlı adam pencereden dışarı, ağaçların üzerinde batan güneşe baktı.

"Tüyler ürperticiydi. Her saniyesi. Nefretlik. Çizmek zorundasın. Başa çıkmamın tek yolu buydu." Gülümsedi. "Mesele ölüm değil. Ölmek için dua edersin orada. O acıyı hâlâ duyuyorum. Yeniden yaşıyorum. Onu bir yere çakmak. Sonra da öldürmek. Bunu yeterince iyi resmedemedim."

"Büyük olasılıkla size öyle geliyor, ama bizlere kalırsa çok iyi resmettiniz."

Yaşlı adam başını iki yana salladı.

"Gördüklerimin yanında solda sıfır kalır. Tırnaşkadan bir şey."

David yaşlı adamı hayatının o kadar da travmatik olmayan anılarına döndürmeye çalıştı, hatta, sonlara doğru riskli de olsa ona ilaç gibi gelecek konulara getirdi sözü. Eğer David'in makalesinde çizdiği paralelliklerden habersizmiş gibi yapmıyorsa, nasıl oluyor da kızlar onun resimlerle ilgili hafızasına bu kadar hayran olabiliyorlardı? Breasley ona ekşi bir suratla baktı ve burnunu çekti.

"Küçük orospular beni ele verdiler ha?"

"Siz uyurken onlara işkence yaptım."

Yaşlı adam bakışlarını indirdi ve elini masanın kenarında gezdirdi.

"Gördüğüm iyi bir resmi asla unutmam David." Tekrar bakışlarını dışarıdaki bahçeye çevirdi. "İsimleri, evet, unuturum. Ama isim dediğin nedir ki. Minicik bir detay." Braque'a doğru imalı bir parmak işareti yapıp göz kırptı. Kalıcı olan imgedir, bütün mesele bu."

"Yani kendimi kaynakçadan ihraç etmek zorunda değilim, öyle mi?"

"Asılan adam. Ama o Verona'daki değil. Foxe.* Sanırım. Şimdi hatırlayamıyorum."

Pisanello'nun *Aziz Georgius ile Prensesinin* arka planındaki bir

---

* Foxe, John (1516-1587): *The Book of Martyrs'ın* [Şehitler Kitabı] yazarı İngiliz Püriten vaiz. (ç.n.).

detaydan ve bunun Coëtminais serisinin en hüzünlü resimlerinden birindeki yankısından söz ediyordu, *Desolation*'daysa Pisanello'nun tablosundaki gibi yapmıştı; asılmış figürler ve asılmak istiyormuş gibi görünen insanların resmedildiği bir orman.

"Foxe'u çıkaramadım."

"*Book of Martyrs*. Gravürler. Evde eski bir kopyası var. Tüylerim diken diken olurdu. Yaş altı, bilemedin yedi. Gerçeğinden bile daha korkunç. İspanya'dan yani."

David risk alıp bir adım daha attı.

"İlhamınızın kaynaklarını neden açıklamak istemiyorsunuz?"

Bu sorunun yaşlı adamı epey eğlendirdiği açıkça belli oluyordu; David sanki tuzağına düşmüştü.

"Bak evlat. Ben resim yapmak adına resim yaptım. Hem de hayatım boyunca. Senin gibi cin fikirlilere gösteriş yapsınlar diye fırsat vermek için değil. Sıçmak gibi, değil mi? Yok neden yapıyormuşum. Yok nasıl yapıyormuşum. Bok kıçına gelip dayandı mı, sıçmazsan geberirsin. Fikirlerimin nereden geldiği beni zerre kadar ilgilendi miyor. Hiç ilgilendirmedi. Bir yerden geliyor işte. O kadar. Nasıl başladığını da söyleyemem. Neyin nesi bilemem. Bilmek de istemem." Başıyla Braque'i gösterdi. "Bizim Georges'un bir lafı vardı. *Trop de racine*. Anladın mı? Gereğinden fazla kök. Kaynak anlamında. Geçmiş. Çiçek değil. Şimdi yani. Duvardaki şu nesne. *Faut couper la racine*. Kökünü kazı. Hep böyle derdi."

"Ressamlar entelektüel olmamalı yani, öyle mi?"

Yaşlı adam gülümsedi.

"Piçler. İyi olup da öyle olmayanını görmedim. Mesela, şu bizim Pick serserisi. Korkunç herif. İnsana diş bileyerek bakar. Ona güveneceğine insan yiyen bir köpekbalığına güven. daha iyi."

"Ama yaptığını gayet makul bir düzeyde ifade edebilen bir adamdı, değil mi?"

Yaşlı adam şiddetli bir itiraz ifadesiyle oflad. "Göz boyama, evlat. *Finisterie** Baştan aşağı." Sonra ekledi. "Çok hızlı çalışırdı. Gereğinden fazla üretim yaptı. İnsanları yemlemek zorundaydı."

"Ya *Guernica*?"

---

* (Fr.) Üçkâğıtçılık, (ç.n.)

"Olsa olsa iyi bir mezar taşı derim ben ona. Zamanında onu bir tarafına sallamayan ayaktakımının ince duygularını gösterip hava atmak için kullandığı bir araç."

Öfke kıvılcımları vardı; aniden çakan küçük kırmızı bir ışık, daha tam olgunlaşmamış bir şey. David yine soyutlamaya ve realizme ve yaşlı adamın İspanya tanıklıklarına döndüklerini biliyordu. Picasso'ya duyulan kin açıklanmıştı. Ama Breasley'nin kendisi bu noktadan uzaklaşmıştı.

"*Si jeunesse savait..*[*] bilseler bunu, anlıyor musun?"

"Elbette."

"Hepsi bu işte. Yalnızca resim. Budur benim tavsiyem. Bırak o zekice lafları resim yapamayan zavallı baş belaları etsin."

David gülümsedi ve bakışlarını indirdi. Bir süre sonra gitmek üzere ayağa kalktı, ama yaşlı adam onu durdurdu.

"Fıstıklarla anlaşmana memnun oldum David. Bunu söyleyeyim dedim. Onlar için de değişiklik oldu."

"İyi bir ikili."

"Mutlu görünüyorlar, değil mi?"

"Bana şikâyette bulunmadılar."

"Verecek fazla bir şeyim yok. Bir parça harçlık belki." Onaylayacak bir şeyler aradı. "Ücret konusunda pek beceriksizimdir. Anlamam bu işlerden."

"Ben onların bu yüzden burada olmadıklarından eminim."

"Düzenli bir ödeme falan. İyi olurdu, değil mi?"

"Neden Fare'ye sormuyorsunuz?"

Yaşlı adam pencereden dışarı bakıyordu. "Çok hassas bir kız. Hele para konusunda."

"Bunu benim iletmemi ister misiniz?"

Breasley elini kaldırdı. "Hayır, hayır sevgili dostum. Sadece tavsiyeni istedim. Erkek erkeğe. Anlarsın." Sonra birden David'e baktı. "Ona neden Fare dediğimi biliyor musun?"

"Merak etmiyor değilim."

"Bildiğimiz fareyle ilgisi yok."

Yaşlı adam önce biraz tereddüt etti, sonra uzanıp yandaki çek-

[*] Gençler bilse, (ç.n.)

meceden boş bir not kâğıdı çıkardı. Omuz başında duran David yaşlı adamın resmi bir evraka bakar gibi davranışını izledi; ama Breasley 'nin tüm yaptığı kurşunkalemle kâğıda önce bir M harfi, sonra da biraz boşluk bırakarak U, S ve E harflerini yazmak oldu.* M ve U arasındaki boşluk, yaşlı adamın buruşuk eliyle birkaç vuruşta çizdiği O** şeklinde bir kadın cinsel organıyla dolduruldu. Breasley asık bir suratla David'e bakarak göz kırptı ve dilini şaklattı. David kâğıtta yazanın çoklu anlamını anladığı an kâğıt buruşturulup atılmıştı bile.

"Ona söyleme sakın."

"Elbette söylemem."

"Onu kaybetmekten korkuyorum. Saklamaya çalışıyorum."

"Bence bunu anlar."

Yaşlı adam başını salladı. Sonra omuzlarını silkti. Sanki nasılsa sonunda kazanan zaman ve kader olacak, der gibiydi ve artık konuşacakları bir şey kalmamıştı.

Bu konuşmanın hemen arkasından küvette uzanan David de düşüncelere daldı: Bu ilişki mesafeler, anlaşılmazlıklar ve dürüstlük perdesinin arkasında saklanan sırlar sayesinde mi yürüyordu acaba... genç, güzel ve serbest hareket eden insanlar arasında çağdaş bir anlaşma olarak bir *ménage à trois*** herhalde yürümezdi. Kıskançlıklar, tercihler, ufak ihtilaflar olurdu... ve ne kadar da uzaktı, imkânsızdı, kopuktu David'in kendi gerçek, günlük yaşamından, Blackheath'ten, iş çıkışındaki trafik sıkışıklığından, partilerden, dostlardan, sergilerden, çocuklarından, hafta sonu alışverişlerinden, anne babasından... Londra'dan, sahip olup harcamaktan. İnsan nasıl da istiyordu... böyle yerinde bir değişikliği, hem de nasıl. Beth'le birlikte bunu denemeliydiler; belki Galler'de ya da West Country'de yapabilirlerdi, St. Ives olamazdı. Birkaç önemli ismin etrafını kuşatan bir yapmacıklık bulutu sarmıştı bu beldeyi.

Resim yapamayan zavallı baş belaları. Evet.

Yaşlı adam hakkında en son aklında kalacak şey yabanıllığı ola-

---

* MUSE: Esin perisi, (y.h.n.)

** (İng.) *Mouse*. Fare, (ç.n.)

*** (Fr.) Aşk üçgeni, (ç.n.)

caktı; doğabilimdeki anlamıyla. Kullandığı dil ve tavırları açısından yüzeydeki yabanıllığı son tahlilde yanıltıcıydı; kimi hayvanların sergilediği saldırganlıkta görüldüğü gibi daha derinlerde huzurunu, mekânını ve nüfuz alanını koruma dürtüsü yatıyordu, keyfi bir erkeklik gösterisi söz konusu değildi. Takındığı grotesk yüz ifadeleri yalnızca gerçek benliğinin serbest kalabilmesi içindi. Aslında burada *manoir** *da* değil, dışarıda ormanda yaşıyordu. Tüm yaşamı böyle saklanabileceği bir yerin arayışıyla geçmiş olmalıydı; müthiş bir utangaçlık, ürkeklik ve kabul edilen davranışların tam tersini yapmaya zorlamıştı kendini. Bunlar onu başlangıçta İngiltere'den koparan nedenler olmuş ama Fransa'ya gelince de İngilizliğini kullanmıştı... zira uzun sürgünlük dönemi boyunca yerli karakterini ne kadar koruduğu -Fransız kültürünün belli bir sınırı aşma tehdidinde bulunduğu noktada saklandığı- düşünüldüğünde, bu dikkate değer bir şeydi. David Coëtminais serisinde temel unsur olan İngilizliği, önsözün taslağında zaten ele almıştı, ama bunu genişletmeye ve güçlendirmeye karar verdi. Bu, artık neredeyse en önemli ipucu gibi görünüyordu: Öfkeli tavırlardan ve kozmopolit etkilerden oluşan görkemli bir perdenin ardına saklanan düzenbaz yaşlı sürgün belki de Robin Hood kadar kendi halinde ve yabancılaşmamış bir yerliydi.

Akşam yemeği boyunca mesafeli bir ilişki korundu. Henry daha önce viskisini içmesine karşın bu kez yalnızca iki kadeh şarap aldı, hatta sık sık su içerek etkisini hafifletti. Yorgun, içine kapanmış gibiydi, ertelenmiş bir akşamdan kalmalık hali. Yılların yorgunluğu çökmüştü üzerine ve David bu uçurumu hissettirmek için kızlarla gizli bir anlaşma yapmış gibi hissetti kendini. Çatlak'ın konuşkanlığı üzerindeydi, David'e kendi argolu ve özlü konuşma tarzıyla öğretmenlik eğitimi sırasında yaşadığı sıkıntıları anlatıyordu. Yaşlı adam kızı bu ani canlılığına şaşıyormuşçasına izliyordu... ama anlattıkları onu aşıyordu. Zaman zaman neden söz ettiğini anlamakta güçlük çekiyordu; mikro öğretim, sistematik sanat, psikoterapi... sanki başka bir gezegenden gelmiş gibiydiler. David ateşli

teorilerin ve devrimci uygulamaların bir yaygın eğitim tekniğine, İngilizce ile matematik arasına sıkıştırılabilecek bir "etkinlik"e indirgendiği yirminci yüzyıl başı sanatının muazzam savaş alanında yaşamaya devam eden biri için bütün bunların nasıl bir muamma olabileceğini tahmin ediyordu. *Les Demoiselles d' Avignon* [Avignon'lu Kızlar] ve milyarlarca kova afiş boyası.

Kahvelerini içtiklerinde yaşlı adam iyice sessizleşmişti. Fare onu yatağa götürmek istedi.

"Saçma. Siz gençlerin konuşmalarını duymak istiyorum."

Fare nazikçe, "Numara yapma. Çok yorgunsun," dedi.

Breasley bir süre homurdanıp hemcinsi David'den destek bekledi ama gelmedi. Sonunda Fare onu yukarı çıkardı. Onlar gözden kaybolur kaybolmaz Çatlak yaşlı adamın masanın baş tarafındaki sandalyesine geçti. David'e biraz daha kahve koydu. Bu akşam pek o kadar egzotik giyinmemişti, siyah üstüne pembe ve yeşil çiçek desenli bir Kate Greenaway* elbisesi. Kulübe yaşamı tarzına uygun bu sadelik ona daha çok yakışmıştı ya da David'in kızda beğenmeye başladığı özelliklerine.

"Di dönünce yukarı çıkarız. Di'nin çalışmalarını görmelisin," dedi Çatlak.

"Çok isterim."

"Aptalca davranıyor. Utanıyor göstermekten."

David kahvesini karıştırdı. "Erkek arkadaşına ne oldu?"

"Tom mu?" Omuzlarını silkti. "Ah, her zamanki şeyler. Kaldıramadı işte. Di Kraliyet Akademisi'ne kabul edildiğinde çok bozuldu. Kendisinin gireceğini sanıyordu."

"Oluyor böyle şeyler."

"Her şeyi en iyi kendisinin bildiğini sanan tiplerdendi. Özel okullar falan filan. Ben şahsen, ona dayanamazdım. Şu lanet olası kendinden emin tiplerdendi. Bir tek Di bunu bir türlü anlayamadı."

"Di çok mu kötü oldu?"

Kız evet anlamında başını salladı. "Ne diyordum ben. Öyle ma-

---

* Kate Greenaway (1846-1901): İngiliz illustrator. Özellikle çocuk kitaplarına yaptığı illüstrasyonlarla Önlenmiştir. Bu illüstrasyonlardaki giysiler adeta bir moda yaratmıştır. (y.h.n.)

sum bir kızdır ki. Bazı açılardan." Kısa bir sessizlik oldu. Sonra kız kahve kaşığıyla oynamayı bıraktı ve lambanın ışığında David'i süzmeye başladı; gözleri çok içten bakıyordu.

"Sana büyük bir sır verebilir miyim David?"

David gülümsedi. "Elbette."

"Bu öğleden sonra anlatmaya çalıştığım şey." Önce merdivenlere doğru baktı, sonra tekrar David'e. Sesini alçalttı. "Henry kendisiyle evlenmesini istiyor."

"Tanrım."

"Çok aptalca, ben..."

"Şey mi demek istiyorsun, o da..."

Kız, başını iki yana salladı. "Ama onu tanımıyorsun. Pek çok açıdan benden daha zekidir, ama doğrusu çok aptalca hatalar da yapar. Yani tüm bu olanları demek istiyorum." Öylesine gülümsedi. "Bizim gibi iki parlak kız. Keçileri kaçırmış olmalıyız. Artık bu konuda şaka bile yapmıyoruz. Bu öğleden sonra seninle iyiydik. Ama bu haftalardır ilk kez oluyor," diye devam etti.

"Hayır dedi mi?"

"Diyor. Ama hâlâ burada, baksana! Yani, baba saplantısı falan var herhalde, ne bileyim." Tekrar David'in gözlerine baktı. "Di inanılmaz etkileyici bir kız David. İçtenlikle söylüyorum, senin hiçbir fikrin yok. Bak, benim annemle babam Yehova Şahidi'dir. Tam kaçıktırlar yani. Evdeyken ne çok lanet olası korkunç problem yaşadım bilemezsin. Yani, benim bir yuvam *olmadı*. Di olmasa ayakta kalamazdım. Hele bu son yıl. Neyse ki onunla yazışabiliyorduk." David konuşamadan o devam etti. "Bir de tutarsız bir yanı var." Elini odaya doğru salladı. "Tüm bunları onunla evlenmemek için bir nedene çeviriyor. Çılgın. Tüm hayatını mahvedecek. Bari bu işten kazançlı çıksa."

"Buralarda kendi yaşında birine rastlaması imkânsız."

"Yani." Kolunu uzatıp başını dirseğine koydu ve David'e döndü. Hâlâ alçak sesle konuşuyorlardı. "Etrafına bile bakmıyor ki görsün. Bak şimdi, mesela, geçen hafta Rennes'e alışverişe gitmiştik. İki tane Fransız çocukla ahbaplık ettik. Bir kafede. İkisi de öğrenci. Bilirsin geyik işte. Eğlence. İyi çocuklardı. Öyle sohbet ettik. Di on-

lara bir aile dostlarının yanında kaldığımızı söyledi, *vacances** için." Yüzünü buruşturdu. "Onlar da bir gün buraya bizi ziyarete gelmek istediklerini söylediler." Parmaklarını saçlarının arasına soktu. "Hoppala. Ne oldu inanmazsın. Di aniden lanet bir güvenlik görevlisi kesildi. Çocukları kovmaktan beter etti adeta. Anında eve döndük, gelir gelmez üstünü çıkardı, Henry 'si yalnız kalmış, birinin dokunmasına falan ihtiyacı varmış." Devam etti. "Yani işte *bunu* demek istiyorum. Anlıyorsun, değil mi... fiziksel bir şeyler anlamında değil. Adam artık pek bir şey yapamıyor, yalnızca... her neyse, David, bilirsin sen de; seks vs ben de yaşadım böyle şeyleri. Bunlardan daha kötülerini de. Ama Di için bunlar başka anlamda. Onun tek bildiği yalnızca Leeds'teki o geri zekâlıyla yaşadıkları. Ciddi anlamda, bir o yani. Bu yüzden onun için yanıyorum ya. Di sanıyor ki ya Henry'yle böyle yapmak zorunda ya da benim eskiden yaptığımı yapacak. Ne nedir bilmiyor. Ne olabilir, nasıl olabilir haberi yok."

"Sen hiç..."

Ona Di'yi kendi haline bırakıp gitmeyi düşünüp düşünmediğini soramadı. Yukarıda bir kapı hafifçe kapandı. Çatlak tekrar iskemlesine yaslandı ve David konuşmalarında geçen öznenin gölgeli merdivenlerden inişini görmek için başını çevirdi. Di onlara, içinde oturdukları ışık havuzuna doğru el salladı. Az sonra yanlarındaydı. Narin, dingin, sükûnete kavuşmuş, aralarında konuştukları tabloyla tezat teşkil eder bir haldeydi. David'in karşısına oturdu, biraz rahatlamış gibiydi.

"Bizimki bugün iyiydi."

"Tahmin ettiğin gibi."

Nazar değmesin anlamında bir hareket yaptı. "Nerede kalmıştık?"

"Sende."

David ekledi, "Ve çalışmalarını görmeme izin verip vermeyeceğinde."

Di başını öne eğdi. "Görecek pek bir şey yok ki."

"Ne varsa."

---

* (Fr.) Tatil (ç.n.)

"Daha çok çizim. Yağlıboya pek yapmıyorum."

Çatlak ayağa kalktı. "Ben David'e gösteriyorum. İstersen sen burada kalabilirsin."

İki kız bir an birbirlerine baktı; birinde meydan okuma, diğerinde isteksizlik, aralarından daha önce yaptıkları bir tartışmanın hayaleti geçmiş gibiydi. Ama sonra isteksiz duran gülümseyerek ayağa kalktı.

David yukarı çıkan kızları izledi. Koridorda onun odasının önünden geçip doğu uçtaki bir odaya girdiler. Bu da geniş bir odadaydı. Yatağa karşın odada oturma odası havası hâkimdi; duvarlardaki resimler orijinal ve bu kadar seçkin olmayıp el yapımı veya röprodüksiyon olsaydı bir öğrenci odası olabilirdi. Çatlak, köşede duran müzik setinin yanına gidip plakları karıştırmaya başladı. Yanındaki kız, "İşte orada," dedi.

Uzun bir çalışma masasıydı. Üzerinde mürekkep kutuları, suluboyalar ve yan doğrultulmuş bir çizim tahtası ile üzerine iliştirilmiş yarım bir çizim vardı. Yaşlı adamınkinin tersine masa itinayla temiz tutulan bir masaydı... tıpkı David'in kendi evindeki "tezgâh"ın olmasını istediği gibi. Fare bir portföy çıkarıp masanın üzerine koydu ama bir süre açmadı.

"Leeds'teki son günlerimde temsili olmayan sanatı tamamen benimsemiştim. RCA beni alırken bunlara baktı. Yani bunlar aslında eski resimlerim." David'e bakıp utangaç bir ifadeyle hafifçe gülümsedi. "O zamanlar hissetmeye başladığım şeyi şimdi kaçırdım."

Teknik anlamda çizimleri çok etkileyiciydi, yalnızca bireysellikten biraz uzaktı. Kişiliğinin hoş bir yanı olan serinkanlılığı kâğıda soğukluk olarak yansımıştı, aşın özenli ve *voulu** Yaşlı adamın çizgilerindeki hararetli özgürlükten, sağlam ve ateşli havadan eser yoktu... David bu karşılaştırmayı hafızasından yapmıyordu, sözünü ettikleri, Breasley'nin bir çıpıda Lautrec tarzında hafif karikatürize edilmiş Çatlak'ı yansıtan çizimi de portföyden çıkmıştı. Çabucak yapıldığı ve canlı çizgilerdeki içgüdüsel hâkimiyet belliydi. Elbette David kızın çizimlerini takdir eden sözler söyledi ve ne yapmaya çalıştığı, nerede bunu yakaladığını düşündüğü gibi standart sorular

(Fr.) Kasıtlı; kasten yapılan, (ç.n.)

sordu. Çatlak şimdi David'in öteki yanında duruyordu, David pop müzik çalınacağını sanmıştı ama alçak sesle çalınan fondaki müzik Chopin'di.

Bir başka çizim grubuna geçtiler, aralarında suluboyalar da vardı, yine temsili resimler değildi, ama David'in de bizzat kullandığı türden renk kayıtlarıydı. David bunları daha çok beğenmişti, bir ya da iki ton kontrastlar, son derece titiz çalışılmış katışıksız teknik resim denemeleri havasında, oldukça deneysel bir yöntem hissi veriyordu. Fare odanın diğer tarafındaki bir dolaba gidip dört tuvalle geri döndü.

"Bunları Henry'den saklamam gerek. Ayrıca eğer kötü birer David Williams gibi görünüyorlarsa özür dilerim."

Tuvalleri asabileceği bir yer aradı, sonra duvardaki karakalem resmi çıkarıp David'e uzattı. Bir Gwen John. Geç de olsa poz verenin kim olduğunu çıkardı David. Henry/David'in yaşlarındaki haliydi herhalde. Tahta bir sandalyede dimdik oturmuş, biraz yapmacık, giysileri gündelik olsa da kendisini önemli gören bir duruşu vardı; 1920'li yılların sonlarından dehşetli bir modernist genç. Fare açısı ayarlanabilir bir masa lambasını eğerek seçtiği köşeyi aydınlattı. David duvardan çıkarılan resmi yere koydu.

Kızın gösterdiği tuvallerde kendi eserlerine benzer fazla bir şey yoktu: zarif ve titiz soyutlamalar olmaları ve bu tür resimlerin yapıldığı ölçeklerden daha küçük ölçek kullanılması (David de bu ölçekte çalışmayı tercih ederdi) dışında. Kız söylemese kendisinin etkisi olduğunu fark bile etmezdi. Ama resimlerin niteliği (ve bu daha iyi bildiği alandı), problemleri, çözümlerinin geçerliliği görmüyormuş gibi yapabileceği şeyler değildi.

"Seni Akademi'ye neden kabul ettiklerini şimdi anladım."

"Bir gün işe yarıyorlar. Ertesi gün yaramıyorlar."

"Normal. Aslında yarıyor."

Çatlak konuştu: "Hadi, yaptıklarının ne kadar muhteşem olduğunu söyle ona."

"Bunu yapamam. Çok kıskandım."

"Her birine yalnızca beş yüz fiyat biçti."

"Anne, lütfen saçmalama."

David, "Hadi taslağın yanındaki sonuncuya da bakalım," dedi.

Bu taslakta duvara tırmanan bir sarmaşık gül resmedilmişti; pembeler, griler ve krem renginden oluşan bir sarmaşık parmaklığı; tehlikeli palet renklerinden kaçınılmıştı. David bile bu resimden korkabileceğini hissetti; özündeki duygusallık, duruluk etkileyiciydi. Kendi zodyakının hâkim renkleri daha çok Fare'nin elbisesindekiler gibiydi; sonbahar ve kış.

Yirmi dakika kadar resim konusunda konuştular: David'in çalışma yöntemleri, araçları, litografiye duyduğu yeni ilgi, fikirlerini nasıl "geliştirdiği"... tıpkı öğretmenken yaptığı ama artık eskisi kadar alışkın olmadığı bir tarzda konuşmuştu David. Beth açıklama yapmasına gerek olmayacak kadar yakınında yaşıyor, her şeyi doğal kabul ediyordu; her neyse, amaçladıkları üslup açısından hiçbir zaman benzerlikleri olmamıştı. Bu kızın yapmak istediği şeyleri eleştirel ve sezgisel olarak algılayabiliyordu. Kendi gelişimiyle de paralellikler taşıyordu; yalnız daha dişi, daha bezemeci bir yaklaşımı vardı; biçimden çok doku ve uygunluk kaygısı taşıyordu. Yapay değil, doğal renk dizilerinden soyutlama yapıyordu. Fare, Henry'nin rengin de çizilebileceği iddiasından bir biçimde etkilendiğini söyledi; bunun yapılamayacağını kanıtlamak için zorlanırken çok şey öğrenmişti.

Oturdular, David koltuğa, kızlar karşıdaki kanepeye. Onlar hakkında daha çok şey öğreniyordu; geçmişleri, dostlukları. Henry ve şu andaki yaşamlarından bir süre hiç söz edilmedi. Yine en çok Çatlak konuştu, tüyler ürpertecek kadar bağnaz anne babasını, değişik biçimlerde isyan eden erkek kardeşlerini ve kız kardeşini, çocukluğunun ve yeniyetmeliğinin geçtiği Acton'ın arka sokaklarındaki cehennemi komik bir tarzda anlatıyordu. Fare ailesi hakkında fazla bir şey söylemekten kaçınıyordu. Anlaşılan tek çocuktu. Babasının Swindon'da küçük bir makine fabrikası varmış; annesi "sanatsal" zevkleri olan bir kadınmış, Hungerford'da hobi olarak bir antikacı dükkânı açmış. Orada çok güzel bir evleri varmış, Çatlak'ın dediğine göre Kral George üslubunda inşa edilmiş. Pek gösterişliymiş. David, Fare'nin ailesinin varlıklı, taşralı olamayacak kadar zeki ve

kültürlü olduğu, kızınsa bu konuda pek konuşmak istemediği gibi bir izlenim edinmişti.

Kısa bir sessizliğin ardından David kızları artık bugün ve geleceğe doğru çekebilmek için uygun bir giriş cümlesi ararken Çatlak ayağa kalktı ve iskemlesinin yanına geçti.

"Ben yatıyorum David. Sen kal. Di zaten gece kuşudur."

David'e öpücük yolladı ve çıktı. O kadar çabuk, o kadar doğrudan gidivermişti ki, David bir an ne yapacağını şaşırdı. Karşısında kalan kız bakışlarını ondan kaçırıyordu; bunun ayarlanmış olduğunu o da biliyordu.

David, "Yorgun musun?" diye sordu.

"Sen değilsen, ben de değilim." Tuhaf bir an geçti. Kız alçak bir sesle, "Henry geceleri kâbus görüyor. Birimiz mutlaka onun odasında kalırız," dedi.

David arkasına yaslandı.

"Siz gelmeden bu adam nasıl yaşayabiliyordu Tanrı aşkına?"

"Son hanım arkadaşı onu iki yıl önce terk etmiş. İsveçliymiş. Bir biçimde ona ihanet etmiş. Para meselesi. Bilemiyorum, onun hakkında hiç konuşmaz. Mathilde para yüzünden olduğunu anlattı."

"Yani, bir iki yıl kendi başına idare edebildi?"

Kız David'in ne demek istediğini anlamıştı, hafifçe gülümseyerek cevapladı.

"Geçen yıl pek resim yapmadı. Ve şu anda atölyede gerçekten yardıma ihtiyacı var."

"Ve anladığım kadarıyla bu ihtiyacı karşılanacak." Bu bir soru değil saptamaydı. Kız bakışlarını yere indirdi.

"Anne çok konuşuyor."

"Çok değil. Ama eğer..."

"Hayır, bu..."

Döndü ve çıplak ayaklarını kanepenin üzerine çekti, sırtını da kanepenin koluna yasladı. Siyah gömleğinin düğmesiyle oynamaya başladı; belli belirsiz bir parlaklığı olan, ham ipektendi gömleği. Kollarına ve yakasına altın simli zarif biyeler geçirilmişti

"Sana neler anlattı?"

"Yalnızca senin için endişelendiğini."

Kız uzun bir süre bir şey söylemedi. Sonra alçak sesle konuşmaya başladı.

"Henry'nin benimle evlenmek istediğini söyledi mi?"

"Evet."

"Çok şaşırdın mı?"

David tereddüt etti. "Biraz."

Kız bu tereddüt için yorum yapmadı.

"Henüz kararımı vermedim." Omuzlarını silkti. "Galiba insan, nasıl olsa bir eşin yaptığı her şeyi yaptığıma göre... diye düşünüyor."

"Tersi olsaydı?"

"Bana ihtiyacı var."

"Ben bunu kastetmemiştim."

Kız yine sessizliğe gömüldü. David'in karşısında, böğürtlen maceralarının ardından yaşadıkları andaki gibi hem konuşmak isteyen hem de bundan korkan bir kız vardı yine. Ama bu kez pes edecekti.

"Açıklaması çok zor David. Ne olduğunu. Elbette, fiziksel açıdan onu sevemem. Ve onun bana duyduğu sevginin en azından yarısının salt bencillik olduğunu da gayet iyi biliyorum. Onun yanında kalıp yaşamını idare edeceğim. Artık kendi efsanesine safiyane inanmıyor. Yalnızca yabancıların gözünde keyif içinde sefa süren yaşlı bir adam o. Derinlere inersen, sadece yalnız ve korkmuş yaşlı bir adam. Onu terk edersem artık resim yapabileceğini sanmıyorum. Bu onu öldürür. Hatta belki de gerçek anlamda."

"Neden bütün alternatifler evlenmek ya da onu terk etmekten ibaret?"

"Değil. Yalnızca şu anda onu yüzüstü bırakamayacağımı hissediyorum. Mesele bu. Onu mutlu edecekse o başka."

Neredeyse suçlu bir çocuk gibi, başı hafifçe öne eğik, hâlâ gömlek düğmesiyle oynuyordu. O zarif küçük kafa, küçük çıplak bilekler, ayaklar. Dizlerini kendine çekmiş oturuyordu.

"Anne, onun parasının peşinde gibi görünmekten korktuğunu da söyledi."

"İnsanların sözlerinden değil, paranın bana yapabileceği şeyler-

den korkuyorum," dedi. "O da biliyor koleksiyonun ne kadar değerli olduğunu. Öldüğü zaman Braque, Maeght Vakfı'na gidecek. Ama o olmasa bile yeter. Yani ucu bucağı olmayan bir miras. Ödül olarak. Ama o da bunun farkında."

"Para sana ne yapabilir?"

Acı bir alayla gülümsedi. "Ben ressam olmak istiyorum. Yükünü tutmuş bir dul değil." Yumuşak bir sesle ekledi, "Hayır, sana uymayacağım Şeytan Coët."

"Büyük yapıtların ilk satışta fark edilemeyeceği yolundaki teorilerin modası geçti artık."

"Mücadele etmeyelim mi yani?"

"Hangi tarafı tutmam gerektiğinden emin değilim."

Kız ona bakmadan bir kez daha gülümsedi.

"Sadece yirmi üç yaşındayım. Başka bir yerde yaşayamam demek için erken bir yaş. Hangi bakımdan olursa olsun."

"Ama etkilendin?"

Cevap vermesi zaman aldı.

"Tüm o dış dünyayı düşünüyorum da. Artık Rennes'e bile gitmek istemiyorum. Bütün o arabalar. İnsanlar. Olan biten şeyler. Annemle babamı, sadece yakında eve gidip onları görmem gerek. Bunu sürekli erteliyorum. Çok saçma ama sanki bir büyünün etkisi altındayım. Senin gelişin bile beni korkuttu. Sergini gerçekten beğenmiştim, o başka. Ama senden hoşlanmayacağıma karar vermiştim. Çünkü dış dünyadan geliyordun ve beni altüst edecek şeyler yapabilirdin... her neyse."

Kız tablolarından birini kanepenin arkasındaki duvarda bırakmıştı. David bunun kibirle yapılmadığını biliyordu. Anne'in yargıları hakkındaki kuşkularının hepsi dağılmıştı; karşılaştıkları ilk akşam takınılan serinkanlı, özgüvenli tavır gerçeği yansıtmıyordu, tanıştıklarında gösterdiği kayıtsızlık da. Ama orada asılı duran tablo aralarındaki benzerliği hatırlatmaya yarıyor gibiydi ve bu benzerlik giderek çoğalıyordu. Artık sessizlik sorun değildi.

"Ailen bu olanları biliyor mu?"

"Hepsini değil... ama bizimkiler Anne'in ailesine benzemez. Onlara açıklayabilirim." Omuz silkti. "Mesele bu değil. Mesele, yal-

nızca ana rahmi gibi rahat küçük ormanımdan çıkıp gitme düşüncesi. Her nasılsa burası insana, her şey mümkünmüş hissi veriyor. Ben sadece karar vermekten korkuyorum. Ne yönde olursa olsun." Minicik kanat çırpışları, kanepenin arkasındaki abajurda çarpan bir pervane. Kız pervaneye şöyle bir baktıktan sonra tekrar kucağına indirdi bakışlarını. "Üstelik iyi bir ressam olmakla... normal olmak arasında bir bağlantı olup olmadığını da merak ediyorum."

"Kendini anormal olmaya zorlayarak da iyi resim yapamazsın."

"İnsanların senden beklediği gibi davranırsan demek istedim."

"Aslında yapman gereken şey ihtiyacın olduğunu hissettiğin şeydir. Öbür insanların cehenneme kadar yolları var."

"Nasıl vazgeçeceğimi bilemiyorum. Benim sıkıntım bu. Kararsızlıktan her şeyi son ana bırakırımı hep."

"Ama Akademi'yi bıraktın."

"Doğama tamamen aykırıydı. Neler yaşıyordum bilemezsin. Olduğum gibi olmadığımı kanıtlamaya çalışıyordum. Her neyse, yağmurdan kaçarken doluya tutuldum. Şu anda eskisinden daha kötü durumdayım."

Biraz durıldu, dizleri hâlâ göğsüne çekiliydi. Odadaki tek ışık kızın arkasına, döşemeye vuruyordu. David bakışlarını kızın duvara yansıyan profilinden ayırmakta zorlandı. Etrafta derin bir gece sessizliği vardı; hem evin içinde hem de dışında. Sanki evde ve dünyada bir tek onlar vardı. Beklediğinden çok daha içerilere yolculuk yaptığını, bilinmeyen, tekinsiz bir noktaya vardığını düşünüyordu; tuhaftı ama yine de bütün bunlar her zaman bilinçte var olmuş gibi geliyordu ona. Bunlar olmak zorundaydı, geçmişte saptanamamış ya da bugün çözümlenemeyecek kadar küçük ve bir o kadar çeşitli nedenleri vardı.

"Şu... ilişkin kötü mü bitti?"

"Evet."

"Hata onun mu?"

"Tam olarak öyle değil. Ben çok şey bekledim. Akademi'ye girişimi kıskandı."

"Evet, Anne söylemişti."

Yine kısa bir sessizlik oldu.

David, "Pek yardımcı olamıyorum," dedi.

"Oluyorsun."

"Basmakalıp sözler edip duruyorum."

"Hayır."

Yine sessizlik. Sanki gerçekten de ormanın içindeydiler; bir yerlere gizlenmiş, sözlerin arasında yer değiştiren kuşların zaman zaman şakımaları.

Kız, "Anne'in kendini ortaya koyma konusunda muazzam bir yeteneği var. Umudunu hiç kaybetmiyor. Bir gün iyi biri onu fark edecek. Tüm o saçmalıkların ardındaki gerçek Anne'i görecek."

"Seni burada bir başına bırakıp giderse ne olacak?"

"Bu düşünmek bile istemediğim bir şey."

"Neden?"

Yine cevabı gecikti.

"Ben onu tutunacağım son dal gibi görüyorum... gerçek dünyaya." Sonra ekledi, "Onu kullandığımı biliyorum. Onun şefkatini. Ondaki bir tür dağınıklığı. Sonsuz öğrenciliğini." Ellerini kanepenin arkalığında gezdirdi. "Bazen acaba kafadan çatlak mıyım, neyim, diye düşünüyorum."

Fare o gün David'in aklından bir iki kez geçmiş bir konuya değinmişti. David kızın, kendini iki kızdan çatlak olanı olarak adlandırmasında gizli bir doğruluk payı olduğuna inanıyordu. Henry ile birlikte sürdürdüğü yaşamının fiziksel yanı, onun o "masum" benliğiyle taban tabana zıttı. Bu bakımdan Fare'ninki, Anne'in yaptığından daha sapkın bir şeydi. Yine de asıl bastırdığı şey normal bir cinsellikti herhalde, ortaya çıkmak için çırpınan bir dişilik...

David yumuşak bir sesle, "Hiç zannetmiyorum. Bana soruyorsan."

"Ciddi değilim. Bunu aramızda da konuştuk. Biz..." ama cümlesini bitirmedi.

"Bana öyle geliyor ki kendinle ilgili bu denli dürüst oluşun aynı zamanda tehlikeli bir şey. Anlatabiliyor muyum? Bir de içgüdüler var seni yönlendirebilecek."

"İçgüdülerime pek güvenmem."

"Neden olmasın?"

"Tek çocuk olduğum için. Karşılaştırma yapacak pek fırsatım olmadı. Kendi yaşıtlarını bile yanlış anlayabiliyorsun. Başlangıçta bunu Anne ile yaşadım. Aynı evde yaşadık ama aylarca ondan hoşlanmadım, onun küçük bir yosma olduğunu düşündüm. Sonra bir gün bir şey istemek için odasına gitmiştim. Ağlıyordu... kız kardeşine bir şey olmuş, evde bir tatsızlık çıkmıştı galiba. Konuşmaya başladık. Bana kendisi hakkında her şeyi anlattı. O günden sonra bir daha geriye bakmadık." Bir'an sustu, bir şey söylemedi. "Aynı şey, bu kez tersine, Tom'la oldu. Onun için üzülmeye başladım. Derinlerinde son derece güvensiz olduğunu biliyordum. Kimileyin bir altın madenine burun kıvırıyorsun, kimileyin de hiç değmeyen birine bedenini ve ruhunu veriyorsun." Ardından ekledi: "Denedim Tom'dan sonra. Akademi'de. Birinci sınıftan başka bir çocukla. İyi bir çocuktu... sadece yataktan ibaretti. Kendini yalnız hissediyorsun."

"Belki de çok şey bekledin."

"Birinin beni anlamasını beklediğim için mi?"

"Bu oldukça zor. Sürekli gizleniyorsan."

Başını iki yana salladı. "Belki de istemiyorum. Bilemiyorum artık."

Yine bir sessizlik. Fare eteğine bakıyordu. David onun o andaki simgesel çıplaklığına baktı, sonra da önceki gerçek çıplaklığını düşündü, sözlerin giderek gereksizleştiğini, ne denli dürüst ya da anlayış dolu olsalar da, o durumun gerektirdiği sözler olmadıklarını biliyordu. Pervane dakika başı abajura çarpıp duruyordu. Kızın çalışma masasının arkasındaki pencerenin dışında kanat çırpan soluk, kırılgan aptal bir canlı ise imkânsızı aşmaya çalışıyordu. Psişeler. Camın zalimliği; hava gibi saydam ama çelik gibi sert. Kız yine konuşmaya başladı.

"Yabancılar beni korkutuyor. Çok komik gelecek sana ama geçen gün Anne ve ben Rennes'deyken iki hukuk öğrencisi yanımıza gelmişti, anlattı mı bunu da?"

Tekrar bakışlarını David'e çevirdi; David hayır anlamında başını salladı.

"Gelip Coët'i bulacaklar diye ödüm koptu. Buraya gelmek isti-

yorlar. Sanki el değmemiş bakireydim. Rahibe gibi. Yeni insanları tanımak bana zor geliyor. Bir sürü düğüm çözmek zorundasın. Ya da kendi oluşturduğum düğümleri."

David bu noktada gülümseyebilirdi, zira bu beyanın kendi kendini reddeden bir yanı vardı. Kız da bunu hissetmişti belki.

"Sözüm meclisten dışarı," diye mırıldandı.

David yumuşak bir sesle, "O kadar ender biri değilim," dedi.

Kız bir kere başını salladı ama bir şey söylemedi. Şu anda kanepede neredeyse donmuş gibi oturuyordu. David'e bakmamak için ellerine çevirdiği bakışları hipnotize olmuş gibiydi.

"Seninle tanışmak istemiştim. Geçen kasımda. Sergiden sonra. Gelip çalışmalarım hakkında konuşmak."

David öne eğildi. "Peki neden... bu kolayca ayarlanabilirdi." O öğleden sonra David'in kızın Akademi'deki öğretmenini tanıdığını keşfetmişlerdi.

Kız hafif bir gülümsemeyle karşılık verdi. "Nedeni bunu söylemek için bu anı beklemenile ayni." Sonra ekledi: "Ve bir nedeni de davet edilmeden başarılı bir ressamın yaşamına kendimi sokmamla ilgili bu deneyimim."

David aniden varoluşun garip rastlantılarını, böyle bir tanışmanın gerçekleşmesi için küçücük bir şeyin, tek bir söz ya da telefon ahizesini kaldırmanın yeteceğini geçirdi aklından. Peki sonra ne olacaktı, Londra'da da aynı kimyayı yakalayabilecekler miydi? Bilemiyordu; tek bildiği şey içinde bulundukları anın daha hayallerle dolu, daha yalıtılmış ve bir biçimde daha kaçınılmaz olmasıydı. Kızı da daha iyi tanımaya başladığını sanıyordu, artık neden fazla konuşmadığını biliyordu: gururlu olmasından çok utangaç olduğu için. Kızın kataloğunda kendisinin bir fotoğrafı vardı, altında evli ve çocuk sahibi olduğu yazıyordu. Belki de bu bile potansiyel düğümlerden kaçmak için sebepti. Bunları yaşamamanın bir yolu asla başlatmamak, telefon ahizesini hiç kaldırmamak olacaktı tabii.

"Keşke yapsaydım diyor musun?"

"Keşke demek için çok geç."

Yine ikisi de sustu. Sonra kız eğilerek alnını dizlerine dayadı.

David bir an kızın ağlayacağından korktu ama aynı anda ağlamasını istedi de. Ama kız birden farklı bir ruh hali içinde, belki o anda aklına gelen bir düşünceye tepki olarak, ayaklarını indirdi kanepeden, ayağa kalktı. David onun çalışma masasına gidişini izledi. Kısa bir an portföyüne baktı, sonra gözlerini pencereden tarafa, geceye çevirdi.

"Özür dilerim. Buraya bunları dinlemek için gelmediğini biliyorum."

"Ümitsizce keşke yardım edebilseydim diyorum."

Portföyünü kaldırmaya hazırlanıyordu. "Yardım ettin. Tahmin ettiğinden daha fazla."

"Bana öyle gelmiyor."

Kız bir süre hiçbir şey söylemedi.

"Sence ne yapmalıyım?"

David bir tereddüt geçirdikten sonra gülümsedi. "Benim gibi birini bulabilirsin belki. Evli olmayan. Sana çok saçma gelmeyecekse böyle bir şey önerebilirim."

Portföyünün siyah kurdelesine son düğümü attı.

"Henry ne olacak?"

"Rembrandt'ın bile bir başkasının yaşamını mahvetmeye hakkı yoktur."

"Yaşamımın çoktan mahvolmuş olmadığından bile emin değilim."

"Bu, kendine acıma duygundan kaynaklanıyor. Gerçek sen bu değilsin."

"Bu, korkaklık."

"Bu da gerçek sen değilsin." David geceye bakan kızı izledi. "Onun seni kaybetmekten çok korktuğunu biliyorum. Bana anlattı. Yemekten önce. Ama hayatı boyunca pek çok kadın kaybetti. Bence o sandığından daha alışkın buna." Ve ekledi: "Belki de bunu kolaylaştırmak için bir şeyler yapabiliriz. Mesela atölyede ona yardım edecek birini bulurız."

Kendini hain gibi hissediyordu ama iyi bir nedeni vardı. Kız, portföyünü alıp masanın altında bir yere soktu, sonra bir ahşap san-

dalye alıp masanın başına geçti. Ama elleri sandalyede öyle kala-kalmıştı, sonra diğer tarafa döndü.

"Bence de saçmalık değil David. Ama böyle birini nerede bulacağım?"

"Bunun cevabını sen biliyorsun."

"Akademi'nin beni tekrar alacağından emin değilim."

"Bunu kolayca anlarız. Döner dönmez araştırırım."

Kanepenin arkasına geçti, oturmakta olan David'e baktı.

"Seni arayabilir miyim? Gerekirse?.."

"Henry'de adresim var. Ne zaman istersen. Ciddiyim."

Kız bakışlarını indirdi. David kendisinin de kalkması gerektiğini biliyordu. Portföyün kaldırılmış olması gecenin de bittiği, geç olduğu anlamına geliyordu. Zaten kız da tekrar oturmamıştı. Yine de kızın gitmesini istemediğinin, kendisinin de gitmek istemediğinin farkındaydı ve tüm bu içtenliğin, tavsiyelerin, öğretmen-öğrenci ilişkisinin ardında sözlere dökülmemiş bir gerçek her zamankinden daha yoğun hissediliyordu. O sessizlikte, köşede duran yatakta, eski odaların binlerce hayaletinin arasında, kızın arkasındaki döşeme-ye vuran ışıkta yan gizlenmiş bedeninde, havada asılı duran bir kandırmaca, paylaşılan bir imgelemin söze dökülmemiş bilgisi vardı. İnsan afallıyordu belki de; bu bilgi öyle çabuk fark ediliyordu ki... sanki insanın kendinde değil, bulunduğu mekânda vardı ve o an onu görebilmişlerdi. Engellere, kösteklere karşı hemen oluşan sabırsızlık duygusu, gerçeği -ve arzuyu geleneksel elbiselerinden anında sıyırıvermesi. İnsan gerçeği arzuluyor, arzuyu gerçeğe dönüştürüyordu. Karşısındakinin aklından geçenleri okuyabiliyor, köprüleri aşabiliyor, hem psikolojik hem de fiziksel olarak bariz bir istek duyuyordu. Ve yarının bu denli yakın olması, bunun sona ereceği gerçeği dayanılmaz bir şeydi. Utanç duysa da, bu duygulara sarılmaktan kendini alıkoyamıyordu, belli belirsiz bir itibar kaybıydı söz konusu olan. Hollandalı amcanın imparatorun çıplak olduğunu kanıtlaması gibi.

"Gitme zamanı," diye mırıldandı.

Kız başını kaldırıp gülümsedi; normal ve beklenen bir şeymiş gibi davranıyordu.

"Uyumadan önce bahçede bir tur atmayı âdet haline getirdim. Maud* gibi."

"Bu bir davet mi?"

"Kendimden daha fazla söz etmeyeceğime söz veriyorum."

Gizli gerilim boşalmıştı. Odanın öbür ucuna gidip, duvardaki boyalı askıdan hırkasını aldı, döndü ve hırkasının kollarını indirdi. Saçlarını açtı ve gülümsedi; adeta canlanmıştı.

"Ayakkabıların uygun mu? Dışarıda şu anda çiy yoğundur."

"Sorun değil."

Sessizce aşağıya bahçe kapısına indiler. Ön kapıdan çıkamazlardı, yoksa Macmillan kıyameti koparırdı. David, kızın çizmelerini giymesini bekledi, sonra evden çıktılar. Uzun çatının üzerinde ay yükseliyordu. Pustan bulanık duran bir ay, zayıf ışıklı yıldızlar ve parlak bir gezegen. Işıklı tek bir pencere vardı. Burası Henry'nin odasının önündeki koridorun penceresiydi. Çimlerin üzerinde yürüyüp avluya çıktılar, atölyenin önünden geçtiler. Az ilerideki bahçe kapısı başka bir küçük meyve bahçesine açılıyordu. Ağaçların arasında çimler biçilerek yürüyüş yolu açılmıştı; arka planda da karanlık bir duvar oluşturan orman. Gerçekten her yer çiydi. İnci taneleri gibi. Ama yine de hava ılık, etraf sessizdi. Bir yaz sonu gecesi. Hayalet gibi duran elma ağaçları kendi renklerinden sıyrılmışlardı; bir ağustosböceği öttü. David gizliden gizliye yanındaki kıza bakıyor, yürürken yere bakışını izliyordu. Sözünü tutarcasına sessizdi. David bu kadarını hayal etmemişti. İşte şimdi de buradaydı söylenmeyenler. Bunu her bir sinir ucunda ve dokularında hissediyordu. Hamlesi yine sözlere dönmek olacaktı.

"Sanki bir aydır buradayım."

"Büyünün bir parçası bu."

"Sence öyle mi?"

"Tüm o efsaneler. Artık onlara gülüp geçmiyorum."

---

* Matilda veya Sakson dilinde Maud (1102-67), V. Henry'nin kızı, imparatoriçe. İç savaşlarla geçen dönem onu tahtından vazgeçmek zorunda bırakmıştır. İngilizce, Almanca, Fransızca konuşan Maud, "İngilizlerin Lady'si" unvanını almasına karşın hep yabancı gibi davranması ve kibirli tavırları nedeniyle halk tarafından hiçbir zaman sevilmemiştir. Mezar taşına, *"Henry'nin kızı, karısı ve annesi* yazılmıştır. Babasının ve oğlunun da adı Henry'dir; Breasley'nin önadı gibi... (ç.n.)

İki hırsız gibi, neredeyse fısıldayarak konuşuyorlardı; görünmez köpeğin duymaması gerekti. David uzanıp kızın elini tutmak istedi.

Mesafeli durmak için son bir çaba. "Maceraperest şövalye şimdi bir yerlerden ortaya çıkar."

"İki günlüğüne kalır. Sonra gider."

Söylenecek söylenmişti. Bu söz söylenmemiş gibi yürümeye devam ettiler. En az beş saniye kadar.

"Diana, buna cevap vermeye cesaret edemiyorum."

"Vermeni beklemiyordum."

David'in elleri ceketinin cebindeydi, yine de ellerini açma gayreti gösterdi.

"Keşke iki varoluş olabilseydi."

"Anlık bir hayal," diye mırıldandı kız. "Sadece Coët"

"Her şeyin mümkün olmadığı yer," dedi David ve "maalesef," diye ekledi.

"Geleceğini öğrenince seni o kadar çok düşündüm ki. Her şeyi düşünmüştüm ama buradan gitmem istemeyeceğimi düşünmemiştim."

"Ben de."

"Keşke yalnız gelmeseydin."

"Evet."

Yine o esrarengiz hisler başlamıştı, zaman kâh eriyor kâh normal ilerleyişini sürdürüyordu; bu itici güç gerçekten de büyü gibiydi, masalsıydı. İnsan bulunduğu noktadan, bulunması gereken noktadan çok daha ötede bulup duruyordu kendini.

Ve Beth geldi aklına; herhalde şimdi Blackheath'te yatağında, başka bir dünyada, uyuyordu; yanında başka bir erkek olmadığından emin oluşunu düşündü. Asıl korkusu bu eminliği kaybetmekti. Çocukça bir şeydi bu; karısına sadık kalmazsa, karısı da ona sadık kalmayabilirdi. Mantıksız. Birlikteliklerinde tek başlarına keyif aldıkları güzel bir yemek, giysi alışverişi, sergi dolaşma gibi şeyleri özgürce yapmaktan sakınmamışlardı. Diğer insanların, arkadaşlarının cinsel özgürlüklerine bile karşı olmamışlardı; karşı oldukları bir şey varsa o da bu konularda genel bir görüşe sahip olmak, insanları ahlâki olarak yargılamaktı. Sadakat bir zevk meselesiydi ve ikisinin

sadakati de buna uygundu; yemek yeme alışkanlıkları veya perde kumaşı gibi meselelerde aynı fikirde olmaları gibi. O halde neden bunu bir istisna yapmaya kalkıyordu? Neden sanatçı ruhu adına bu deneyimden sakınıyor, yaşlı adamın tüm yaşamının ana fikrini neden görmezlikten geliyordu? Alabildiğini al. Üstelik böylesine küçük bir şeyi; bir sıcaklık, bir tutunuş, bir başkasının bedenine giriş. Küçücük bir koyverme eylemi. Ve bundan duyulan dehşet, bunca zamandır özenle kurduğu bir şeyi yıkmanın alçaklığı.

. Meyve bahçesinin uzak bir ucunda, bir başka bahçe kapısının önünde durdular. Az ileride ormana doğru giden loş bir gezinti yolu uzanıyordu.

Kız, "Benim hatam. Ben..." dedi.

"Senin mi?"

"Peri masalları. Uyuyan güzel hikâyeleri falan."

"Onlar sonsuza dek yaşarlar. Her şeyden sonra."

Ama David şöyle düşünüyordu: Hangi doğru dürüst prens yapamayız diyerek böyle bir şeyi geri çevirirdi. Kız beklerken hiçbir şey söylemiyordu... ya da her şeyi söylüyordu. Artık tahdit yoktu. Eğer istiyorsan.

David kısa bir şey olacağını düşünmüştü. Ama dudakları birleşip bedenini hissettiğinde ve kızın kolları onu sardığında kısa olmasından ümit kesilmişti. Az sonra her türlü umudu kaybetmiş erotizme teslim olmuştu. Hem fiziksel hem de duygusal anlamda arzulanmıştı ve kendisi de her iki anlamda karşısındakini arzuluyordu. Kapıya yaslandılar, kızın bedeni onunkine yaslanmıştı. Kalçalarını ve dilinin baskısını hissediyor, ima edileni anlıyor, direnmiyordu David. Bunu sonlandıran da yine kız oldu; aniden dudaklarını çekip başını David'in omzuna gömdü. Bedenleri birbirine yapışmış duruyordu. Kızın başına bir öpücük kondurdu. Bir süre sessiz, öylece kaldılar; belki bir dakika kadar. David bir iki kez kızın sırtını okşadı; geceye ve ağaçlara dikti bakışlarını. Orada kendisini gördü, ayakta duran başka biri, başka bir hayatta. Sonunda kız yavaşça uzaklaştı ve sırtı David'e dönük, başı öne eğik bahçe kapısına yaslandı. David kolunu kızın omzuna sardı ve onu hafifçe kendine çekip tekrar öptü.

"Özür dilerim."

"Ben de yapmanı istedim."

"Yalnızca o değil. Her şey için."

Kız, "Hepsi yalan, değil mi? Masallardakiler var aslında."

"Evet."

Sessizlik sardı yine.

"Konuştuğumuz zaman boyunca hep düşündüm ve şunu dedim kendi kendime: Eğer benimle yatmak isterse, evet diyeceğim ve her şey çözülecek. Bileceğim. Hepsi bu kadar basit olacak."

"Keşke olabilseydi."

"Bir dolu keşke'ler." Kızı saran kollarını biraz daha sıktı, onu kendine iyice yaklaştırdı. "Bu çok ironik. Tristan ve Isolde'yi okumuşsundur. Aralarında bir kılıç olduğu halde ormanda yatarlar. Ne aptalmış şu ortaçağ insanları. Bekâret hakkındaki tüm o saçmalıklar. Sonra da..."

Kız uzaklaşıp birkaç metre ötedeki kapı kirişinin yanında durdu.

"Lütfen ağlama."

"Önemi yok David. Yalnızca birkaç saniye izin ver," Kız sonra ekledi: "Ama lütfen hiçbir şey soyleme. Anladım."

David söyleyecek sözcük aradı ama bulamadı; ya da duygularını açıklayacak bir şey. Bir kez daha hızla öteye fırlatılmıştı; cinselliğin, hayallerin ötesinde bir yere, kızın dediği gibi, bir an görünüveren o hayalin olduğu yere... ve o hayalin karşısında, bir zamanlar çözümlediği bir yüzleşme çıktı karşısına, o akşam daha erken saatlerde, yaşlı adamla birlikteyken sözünü ettikleri o Pisanello şaheserinin odağı; Avrupa sanatının en büyüğü olmasa da en unutulmaz ve gizemli yapıtı: şövalyelerin koruyucu azizinin o olağanüstü, kaçamak, yitik gözleri ve kurban edilmek üzereyken kurtarılmayı bekleyen Trabzon prensesinin gözlerindeki o yatıştırılamaz bir hüzünle dolu sabit bakış. Kız şimdi Beth'in yüzüne sahipti. David daha önce görmediği anlamlar okuyabiliyordu o yüzde.

Ejderha döner dönmez kızın ince figürü belirdi önünde; yüzünde hafif bir gülümsemeyle elini uzatıyordu.

"Bu hiç olmamış gibi davranalım mı?"

David uzanan eli tuttu ve birlikte eve doğru yürümeye başladılar.

"Çok şey söyleyebilirdim," dedi David, alçak bir sesle.

"Biliyorum."

Kız David'in elini sıktı, ama lütfen söyleme dercesine.Bir iki adım sonra parmakları kenetlendi, birbirini sıktı ve hiç gevşemediler; birileri onları ayırmak istiyormuş gibi, kopmamalıydılar; ya da eller, bu ölümlülerin ya da en azından ölümlü amaçların ve ölümlü sözcüklerin ne kadar aptalca olduğunu biliyordu sanki. David yine kızın çıplaklığını düşündü; çimlerde uzanan bedenin tüm açılarını ve kıvrımlarını; dudaklarını ve teslimiyetini hissetti. Fizikselliğin şefkate döndüğü evlilik tuzağını düşündü; bildik duruşlar, bildik oyunlar, güvenli karşılıklı sanat ve bilim. İnsan o çaresiz bilmeyişleri, bilmek için duyulan o vahşi tutkuyu unutuyordu. Vermek. Verilmek.

Meyve bahçesinden avluya açılan kapıyı kapatmak için kızın elini bırakmak zorunda kaldı. Kilit küçük bir madeni ses çıkardı ve evin ön tarafından bir yerlerden Macmillan'ın havlamaları duyuldu. Yine kızın elini tuttu. Sessizce atölyenin önünden geçtiler; David kuzeydeki pencereden, henüz tamamlanmamış *Panayır* tuvalinin uzun, koyu gölgesini gördü. Bahçede kuşkucu, nevrotik köpek hâlâ havlıyordu. Eve vardılar, yine tek bir söz etmeden içeri girdiler. Kız David'in elini bıraktı, eğilip çizmelerini çıkardı. Yukarıdaki koridorun açık ışığı onlara zayıf bir aydınlık olarak ulaşıyordu. Kız doğruldu; David gölgeler arasında kızın gözlerini seçmeye çalıştı.

David, "Bu bir şeyi çözmez, ama lütfen izin ver seni yatağa ben yatırayım," dedi.

Kız ona uzun uzun baktı, sonra bakışlarını indirip başını iki yana salladı.

"Neden olmasın?"

"Maceracı şövalyeler zırhlarını kaybetmemeliler."

"Parlak sahte zırhlarını mı?"

"Ben bunu söylemedim."

"Şeytan çıkarma gibi."

"Ben onun çıkmasını istemiyorum."

Oysa David geri dönüşlerinde dışarıdan bakılınca görünmeyen bir şeyi artık görünür hale getirmekten başka bir şey yapmış değildi; parmaklarının sıkıca birbirine kenetlenişi, o sessizlik. Beden dili sözcüklerden çok daha fazla şey anlatıyordu; şimdi, yarınlardan çok daha fazlasını.

David konuştu: "Biliyorsun, bu yalnızca şey değil..."

"Bir nedeni de bu."

David hâlâ bir kaçış yolu, bir neden arıyordu.

"Tereddüt etmem mi?"

Kız hayır anlamında başını salladı, sonra adamın gözlerinin içine baktı, "Seni asla unutmayacağım. Bu iki günü."

Aniden bir adım attı ve adamın kendisine uzanan kollarını boşta bıraktı. David kızın, dudaklarını kendi dudakları üzerine kısacık bir an bastırdığını hissetti; derken, merdivenlere doğru yürüyordu. Merdivenin başına gelince, David'in peşinden geldiğini fark ettiğinden, bir an tereddütte kaldı, ama sonra devam etti. Henry'nin odasının önünden geçip koridor boyunca ilerledi. Etrafına bakmıyordu, ama David'in hemen arkasında olduğunu işitiyor olmalıydı. David'in yatak odasının kapısının önünde sırtı ona dönük olduğu halde durdu.

David, "Lütfen izin ver sana azıcık sanlayım."

"Bu her şeyi zorlaştırır sadece."

"Ama eğer bir saat önce sen..."

"O zaman başka biriyleydim. Ayrıca ben de başka biriydim."

"Belki onlar doğru insanlardı."

Kız koridora çevirdi başını, kendi odasının kapısına bakıyordu.

"Yarın bu saatlerde nerede olacaksın David?"

"Hâlâ seninle yatmak istiyorum."

"İyilik olsun diye."

"Seni istiyorum."

"Düz ve unut, öyle mi?"

Acı içinde sessiz kaldı David. "Bu kabalık neden?"

"Çünkü biz hayvan değiliz."

"Öyleyse dediğin gibi olmayacak zaten."

"Ama daha kötü olacak. Unutamayacağız."

David, kızın arkasından ellerini onun omuzlarına koydu.

"Bak, düğüm dediğin şeyler sözcüklerden ibaret Benim istediğını yalnızca seni soymak ve..."

Hemen uçup giden bir anlık hisle anahtar sözcükleri bulduğunu düşündü. Kızın içinde bir yerlerde hâlâ kararsızlık vardı. O çıldırtıcı yakınlık, çevrelerindeki her şeyin sessiz suçortaklığı... birkaç adım, karanlıkta yırtılan giysiler, gömülme, bilme, sahip olma, gevşeme.

Kız geriye dönmeden sağ omzunda duran David'in elini yakalayıp bir an sıktı. Sonra yürümeye başladı. David inanılmaz bir ümitsizlikle kızın ismini fısıldadı. Ama kız durmadı, David donakalmıştı, dayanılmaz bir devinimsizlik çökmüştü üzerine. Kızın odaya girişini, kapının kapanışını izledi; son derece önemli bir karar aşamasına gelmiş ama gelişigüzel bir tavırla fırsatın kaçmasına izin vermiş bir adamın çöküşünün acı veren ve acı çektiren kırıklığıydı yaşadığı. Odasına dönüp kaybedilen fırsata duyulan öfkenin karanlığı içinde bir süre öylece dikildi; soluk gölgesi eski altın yaldız çerçeveli aynaya yansıyordu. İnsan değil, bir hayalet. Duyduğu dehşetin nedeni, hâlâ girdaba çekiliyor, hâlâ eriyor, hâlâ kavrıyor olmasıydı; tıpkı yorumlanan, hayal edilen, ama gerçekleştiğinde kaybedilen psişik bir olgu gibiydi. David'in bir yanı, yaşananları umutsuzca küçültmek, değersizleştirmek isteyen yanı, olanların yalnızca huysuz bir reddedişten ibaret olduğunu söylüyordu; öteki yanı ise çok şiddetli ve başa çıkılamayacak kadar güçlü bir yitirme duygusu, bir kopuş hissediyor, bir darbeyle yere yıkıldığını, sonsuza dek mahrum kalacağı bir şeyin gittiğini ve kendisinin aldatıldığını söylüyordu. Tüm varlığıyla istemişti ama artık çok geçti; var olmayan bir şey tarafından acımasızca dağlanmıştı, dodo kuşu gibi soyu tükenmiş bir duygu yıkmıştı onu. Oracıkta öyle dururken bile bunun cinsel deneyimden çok daha öte olduğunu; mantığı, süreçleri her şeyi tersine çeviren, hiçliğin içinden yeni güneşleri, yeni evrimleri, yeni evrenleri yaratan bir şey olduğunu biliyordu. Bu metafizik bir şeydi; kızın kendisinden de öte bir şey, muazzam bir keder, gerçek doğasını daha yeni anladığı bir özgürlükten mahrum olmaydı.

Hayatında ilk kez varolma gerçeğinden ötesini biliyordu; varolma tutkusunu.

Bir yandan da, bulunduğu bu mekânda ve bu anda kendisini cezalandırmak için dayanılmaz bir istek duyuyordu, kız bu kadar yakın, Beth ise bir Londra gecesinde ondan bu kadar uzakken... Kızın kullandığı o sözcük... kızın kanepede otururken, bahçe kapısının önünde boynu bükükken, aşağıdaki gölgelerde sanki hâlâ var olan yüzü gözlerinin önüne geldi... dayanılmaz, dayanılmaz, dayanılmaz.

Tekrar koridora çıktı ve Henry'nin odasından tarafa göz attı; sonra koridorun diğer ucundaki odaya doğru yürüdü. Kapıyı çalmadı. Kapı da açılmadı. Kapı kolunu biraz oynattı, birkaç saniye öylece kaldı. Sonra hafifçe kapıya vurdu. Cevap yoktu.

Sabah kendi kilitsiz kapısının vurulup açılmasıyla uyandı. Saat sekizi çeyrek geçiyordu. Çatlak yatağın yanına gelip doğrulmakta olan David'e bir bardak portakal suyu uzattı. David bir an her şeyi unutmuştu, sonra birden hatırladı.

"Uyandırma servisi mösyö."

"Teşekkürler."

Portakal suyundan kocaman bir yudum aldı. Çatlak polo yaka bir kazak, dizlerine inen bir etek giymişti, ona alışılmışın dışında doğal bir hava vermişti bu kıyafet. Bir an David'i süzdü, sonra izin falan istemeden ayakucuna oturdu. Elindeki not kâğıdından okumaya başladı.

"'Henry'ye alışverişe gittiğimi söyle. Öğle yemeğinden sonra dönerim."

Çatlak kapının yanındaki duvara bakıyor, ısrarla gözlerini David'inkilerden uzak tutuyor; ısrarla bir açıklama bekliyordu.

"Gitmiş mi?"

"Evet, öyle görünüyor, değil mi?" David bir şey söylemedi, kız bekliyordu. "Evet, neler oldu?"

Biraz tereddüt etti, "Bir tür yanlış anlama oldu aramızda."

"Peki. Ne hakkında?"

"Bence sana o anlatsa daha iyi olur."

Kız ses tonundaki ufak bir değişiklikle atlatılabilecek gibi görünmüyordu. Çatlak bir nefes aldı.

"Konuştınuz mu?" David bir şey söylemedi. "Ben yalnızca neden böyle çekip gittiğini bilmek istiyorum."

"Anlaşılan beni görmek istemiyor."

"Peki ama *neden*, Tanrı aşkına?" Onu suçlayan keskin bir bakışla süzdü. "Dün bütün gün. Ben kör değilim." Bakışlarını uzaklara çevirdi. "Di yabancılarla konuşmaz. Bu duvarı kırmak için muazzam bir şeyler olması gerekir."

"Gözümden kaçmadı."

"Sadece konuştunuz, öyle mi?" Ona bir kez daha ters ters baktı. "İnan, şu anda senin çok aşağılık bir adam olduğunu düşünüyorum. Bunun yalnızca seks olmadığını biliyorsun. Onun yalnızca tatlı bir adama ihtiyacı vardı. Bir kerelik. Ona iyi olduğunu, normal olduğunu, erkekleri etkileyebileceğini söyleyebilecek birine."

"Bence o bunu biliyor."

"O halde neden çekip gitti?"

"Çünkü söyleyecek bir şey kalmadı."

"Ve sen o kahrolası prensiplerinden bir gece için olsun vazgeçemedin!"

David elindeki bardağa bakarak konuşuyordu, "Olanları yanlış anlıyorsun."

Kız gözlerini David'e dikti, sonra elini alnına vurdu, "Tanrım. Hayır. Yapmadı mı?.."

"Yapmadı," diye mırıldandı David.

Kız öne eğildi, taranmamış kızıl saçlarını arkaya attı.

"Ben pes ediyorum."

"Etmemelisin. Sana ihtiyacı var. Şu anda her zamankinden fazla."

Kısa bir an sonra kız doğrulup, David'e acı bir gülümsemeyle baktı ve yatak örtüsünün üzerinden David'in ayağına dokundu.

"Özür dilerim. Aslında tahmin etmem gerekirdi."

Kız yataktan kalkıp pencereye doğru yürüdü. Panjurları kaldırıp dışarıdaki bir şeye dikti gözlerini. Arkasını dönmeden konuştu.

"Bizim Henry yüzünden mi acaba?"

"Sadece olduğumuz gibi olduğumuz için."

"Yanlış tahmin yürüttüm ben yani, öyle mi?"

David dirseğine yaslanmış, yatak örtülerine bakıyordu. Utanı-

yordu; çünkü kendisini her bakımdan çıplak hissediyordu ama aynı zamanda daha da çıplak olmanın gerekli olduğunu da biliyordu.

"Böyle şeylerin olabileceği hiç aklıma gelmezdi."

"Burası böyle bir yer. Müthiş bir yer diye düşünürsün. İlk geldiğinde. Bir süre sonra aslında feci bir hata olduğunun farkına varırsın."

Bir süre hiç konuşulmadı. Sonra kız, "Tanrım, amma da karışık, değil mi?" dedikten soma başını kaldırıp masmavi gökyüzüne baktı. "Yukarıdaki sadist bok yüzünden. Oysa sen ona ne kadar da uygun görünüyordun. Birbirinize ihtiyacınız var gerçekten." Odanın öteki ucundan David'e sitemle baktı. "Bunu yapmalıydın David. Bir kere olsun, yapmalıydın. Sırf o morık orospu çocuğuna ders olsun diye. Sırf benim için."

"Sendeki yürek bizde yok Anne. Hepsi bu, gerçekten."

"Hadi canım. Tek yönlü düşünen bana mı söylüyorsun bunları?"

David, yumuşak bir sesle cevap verdi, "Hadi oradan."

Kız yatağın ucuna yaklaştı, ona bakıyordu.

"Geldiğinde benden hoşlanmamıştın, değil mi?"

"Bu yalnızca giderek solan bir anı."

Doğru olup olmadığını anlamak için David'in gülümsemesine ve gözlerine baktı. Sonra birden dudaklarını ısırdı ve kazağının ucunu yukarı kaldırdı. Eteğinin üzerinde bronz teni ortaya çıktı.

"Peki ya bana ne dersin? Şurada hemen işi bitirebiliriz."

David güldü, "Sen inanılmazsın."

Kız dizini yatağın kenarına koydu, kazağını yırtacakmış gibi kollarını çaprazladı, David'e doğru eğildi; yalnızca gözleriyle taciz ediyordu.

"Bütün oyunları bilirim."

David boş bardağı uzattı.

"Hayalini kurmaya çahşırım. Tıraş olurken."

Kız ellerini kalbine bastırdı ve gözlerini devirdi. Sonra kalkıp bardağı aldı. Bir an ayakta adama baktı.

"Bence bu bizim Di kafayı yemiş." Parmağını uzatıp David'in burnunun ucuna dokundu. "Neredeyse çekici bir herifsin. Örümcek kafalı biri için çok bile."

Odadan çıkmak üzere yürüyen kızın ikinci bir vur-kaçı daha olacaktı; kapının aralığından başını uzattı.

"Ha bir de, gözümden kaçmadı. Aletin hiç de fena değilmiş."

Bu kızın yumuşaklığı, içtenliği! Tanrı zevksizleri korusun. Ama kızın bıraktığı o küçük sıcaklık ve şefkat havası çok çabuk dağıldı, neredeyse uzaklaşan ayak seslerinden bile önce. David tekrar yatağa uzandı ve tavana bakarak olanları, nerede hata yaptığını ve Diana'nın onu neden böyle suçlu çıkardığını düşündü. Büyük bir düş kırıklığının batağına gömülmüştü, dayanılmaz bir hüzünle çökmüş, sarsılmıştı. Önünde kaldıramayacağı kadar zor bir gün vardı. Diana'nın vücudu, yüzü, ruhu, onu çağırışı; dışarıda ormanın içinde bir yerlerde David'i bekliyordu. İmkânsız bir şeydi ama âşık olmuştu; bütünüyle kıza değilse de, aşk düşüncesine âşık olmuştu. O anda kız kapıda belirse ve ona gitmemesi için yalvarsa ya da onu da alıp götürmesi için... bilemiyordu. Belki yatmış olsalardı; o kısa gece kızın çıplak bedenine sahip olabilseydi, bu başarısızlık, bir daha asla ele geçiremeyeceği bir fırsatı kaçırmış olma duygusu bu denli ağır gelmezdi.

Ama bunun bile bir yanılsama olduğunu biliyordu. O zaman ayrılmak iyice imkansızlaşacaktı. Paris'e gitmiş olsa bile, şu an yapmak zorunda olduğu gibi; temelli olarak ayrılmak zorunda olduğu yer neresi olursa olsun... yine karşılaşır, yine buluşurlardı. Bir şekilde, bir yerlerde.

Bundan kaçmıştı. Fakat bunu bir ceza gibi hissediyordu şimdi, bağışlanma gibi değil.

Gün ortasına doğru, Paris'e uzanan dört yüz kilometrelik yolun üçte birini almışken bile hâlâ kendine gelmiş değildi. *Route nationale* boyunca otomatiğe geçmiş bir halde kilometreler kateden kendisi dışında her şey Coët'te kalmıştı. Yaşlı adam kahvaltı boyunca o en nazik tavrını sürdürmüştü; David gerçekten tekrar gelmeli, kansını da getirmeliydi, onun yaşlılığını, hatalarını, "zırvalamalarını affetmeliydi... hatta resim yaşamının iyi gitmesini bile dilemişti; ama söz konusu daveti sembolik olarak kabul etmenin bir fars olduğu

yolundaki o içini burkan bilginin telafisi yoktu. Artık buraya gelmek ömür boyu yasaktı ona, artık Beth'i asla getiremezdi. Arabanın yanında tokalaştılar. Anne'i iki yanağından öperken kulağına bir şeyler fısıldamayı da başardı.

"Ona de ki... konuştuklarımızı söyle." Kız başını salladı, "Ve onu benim için öp."

Kızın yüzünde belli belirsiz acı bir ekşime belirdi. "Hey, *o kadar* da umutsuz değiliz." Kahverengi gözleri sözlerindeki vurdumduymazlığı yalanlıyordu; David'in içinden son kez gülmek gelmişti.

Yolculuk çok kötü başlamıştı: Coët'e giden özel patikanın başındaki bahçe kapısını kapattıktan üç yüz metre kadar sonra David'in arabasının önüne portakal rengi ile kahverengi arası bir şey çıktı, bir fare, ama fare olamayacak kadar büyük bir şeydi, tuhaf bir biçimde yılan gibi kıvrıla kıvrıla hareket ediyordu ama yılan olamayacak kadar küçüktü. Aniden yola, tam arabanın önüne fırlamıştı. Sanki tekerleklerin altında kaybolmuştu. David yavaşlayıp geriye baktı. Issız orman yolunun koyu renkli asfaltında küçük bir leke gördü. Küçük bir merak, bir tür mazoşizm, gitmek istememe, bir bahane arama gibi bir his David'i durdurup oraya yürümeye zorladı. Bir sansar. Tekerleklerinin biri üzerinden geçmiş olmalıydı. Ezilmiş, ölmüştü. Yalnızca kafası tekerin altından kurtulabilmişti. Minik hain bir göz yukarılarda bir yere dikilmiş kalmıştı, açık ağzının kenarında kırmızı bir çiçek gibi sızan kan asfalta akıyordu, David bir an durup ona baktı, sonra arabasına geri döndü. Bu olayla günün anlam ve öneminin altı çizilmişti.

Rennes'e giden yol boyunca, park halindeki beyaz bir Renault'nun yanında duran birini aradı gözleri. Kenti güneye bağlayan *autoroute** gelene dek ümidini tamamen kaybetmemişti. O zaman artık onu bir daha göremeyecek olmanın derin hüznünü hissetti. Bu doğrudan doğruya bir ceza gibi geldi ona. O sabah ortadan kayboluşu da bunu kanıtlıyordu; evet, suçlu olan David'di. Suçu, çok geç fark etmiş olmaktı; meyve bahçesinin kapısının orada, kız kollarından uzaklaştığında ona izin vermiş, ölümcül bir kararsızlık yaşamış-

(Fr.) Otoyol, (ç.n.)

ti. Eve geri döndüklerinde bile içinden bir ses sözüne inanılmamasını istemişti, bunu kız da fark etmişti. Bir yandan seks isterken diğer yandan bundan vazgeçmiş, hem bu çağın hem de ortaçağın bakış açısından başarısız olmuştu.

Aklından senaryolar geçirip duruyordu. Beth'in uçağı düşüyor. David aslında hiç evlenmemiş bir adam. Evlenmiş, ama Beth değil Diana'ymış evlendiği. Diana Henry'yle evlenmiş, yaşlı adam da çabucak ölmüş. Diana Londra'da karşısına çıkmış, onsuz yaşayamayacağını söylüyormuş, David de Beth'i terk etmiş. Bu fantezilerin hepsinin de sonunda aşk, iş ve ay ışığı vuran meyve bahçesinin tam bir uyum içinde olduğu Coët'te buluyorlardı kendilerini.

Boşuna. Yetişkin birine yakışmazdı bunlar; ayrıca duyduğu kasveti de artırıyordu. Zira, kız gittikten sonraki o ilk birkaç dakikanın gerçekliği çoktan bilinçaltına gömülmüş olmasına rağmen, başına böyle bir şey gelebilmesi, onu bu kadar derinden silkeleyip sarsabilmesi de onu hayrete düşürüyordu. Geçmişteki David'den hoşnut olması bir şeyi değiştirmiyordu. Onda neyin eksik olduğu iyice ortaya çıkıyordu; onu yetersiz yapan günaha inanmamasıydı. Henry günahın yaşama meydan okumak anlamına geldiğini biliyordu; günah akılcılıktan uzak olmak değildi, bir cesaret ve hayal gücü edimiydi. Henry ihtiyaçları ve içgüdüleri nedeniyle günah işliyordu, David ise korktuğu için işleyemiyordu. Anne ne demişti: moruk oruspu çocuğuna ders olsun diye. O ise hedeflere değil, araçlara saplanıp kalmış, kendi hakkında kendisinin ne düşündüğüne değil, başkalarının ne düşündüğüne takmıştı. "Dürüstlük" ve "sağduyululuk" diye adlandırdığı niteliklerin ardına sakladığı boş kibir korkusu, bencillik, îd... eleştirmekten gizli gizli bu denli zevk almasının sebebi de buydu; eleştirme eylemi onun bu yanını tatmin ediyordu. En büyük kendini beğenmişlik (sanatçıda olursa, ahmaklık demektir) boşuna değilmiş gibi görünüyordu. Kendi resminde azımsamaya, teknik kurallara, kendi eleştirel-sözel dağarcığının taleplerine uygunluğa biçtiği yüksek değeri; kendi yapıtlarını her zaman hayalinde resmettiği gibi eleştirme tarzındaki absürdlüğü açıklıyordu bu. Tüm bunlar belli bir noktaya çıkıyordu: meydan okuma korkusu.

İşte şu anda başına gelen de buydu: Bir meydan okumaya maruz

kalmıştı, ahlâki ve cinsel bir meydan okumadan da öte. Tuzak gibi bir şeydi; bunu da şimdi fark ediyordu. Yaşlı adamla geçen ilk akşamın temsil ettiği o tuhaf denecek kadar aşikâr kayalıkların yanından geçip gitmiş, kendi körlüğü, ukalalığı, sözümona kentliliği ve beğenilme aşkı gerisini tamamlamıştı. Asıl hakikat kayası, mavi lagünü geçince karşısına çıkmıştı.

Arabayla uzaklaştıkça kendini mazur gösterme eğilimi azalıyordu. Beth'i az çok vicdan rahatlığıyla karşılayabilecek olmanın verdiği yüzeysel bir rahatlama duyuyordu; ama bu bile yanlış adama verilen bir teselli ödülü gibiydi. Eninde sonunda "sadık" kalabilmişti ama kilidinde dönen bir anahtar sayesinde. Bu bile, yani, teknik anlamda masum kalmış olması, yine de bunun kendisi için bir anlamı olması gereği, gerçek suçunu ortaya çıkarıyordu; savuşturmak, kaçmak, defetmek.

Coët bir ayna olmuştu: geri döndüğü varoluşun acımasızca yansımasını ve dağılmasını görüyordu bu aynada... ve artık ne kadar da sefil görünüyordu bu varoluş biçimi, ne kadar yavan, ne kadar uyuşuk, ne kadar güvenli. Risksiz, işin özü buydu; örneğin, arabayı şimdi her zamankinden daha hızlı sürmesinin nedeni de buydu. Kent ve kasabaların arasında kalan yollar nispeten boştu ve o gerekenden de hızlı gidiyordu; oysa lanet olası uçak yediye kadar inmeyecekti. Tüm riskleri yok eden, tüm mücadelelerden kaçan insan, yapay bir insan haline geliyordu. Hiçbir şeyin öz ve ifade arasına girmesine izin vermeyen yaşlı adamın sırrı yalnızca stil, teknik ve tema meseleleri gibi yüzeysel sanat hedefleriyle ilgili bir mesele değildi. Mesele, nasıl yaptığındı; kendini sürekli yeniden biçimlendirme eylemiyle ne kadar bütünlüklü, ne kadar cesur yüzleştiğin.

David artık, ağır ağır ve acımasızca önceki geceki başarısızlığının meselenin özü değil, yalnızca bir simgesi olduğunu anlıyordu. Yaşlı adamın *Mouse* sözcüğü üzerine yaptığı tuhaf ve kaba kelime oyununu hatırladı; reddetmenin gerçek doğasına bir işaret bulmak istenirse işte bu çıkardı. Bedenin beceriksiz maceraları saçmaydı, cinsellik komedyasının bir parçasından ibaretti. Fakat şimdiye dek ne bu kadar büyük bir varoluş fırsatı eline geçmiş, ne de o böyle bir fırsatı kendine tanımaya kalkmıştı. Bundan önce de eserleri hakkın-

da kuşkuları vardı ama yaratılıştan gelen kendi doğasından hiç kuşku duymamıştı. Gözünün önüne gelen korkunç bir hayalde çıkmaz bir sokaktaydı, gelecekteki çağların çöl diye nitelendireceği bir sanat tarihi döneminde doğmuştu; tıpkı Constable, Turner ve Norwich okulunun yüzyılın ortalarında veya sonlarında iyice yozlaşarak kısır bir akademiklikten ibaret kalmaları gibi... Sanat hep dalgalı bir seyir izlerdi. Yirminci yüzyıl sonunun sanatın en derin çukurlarından biri olup olmadığını kim bilebilirdi? Yaşlı adamın buna vereceği cevabı biliyordu: Öyleydi, derdi. Ya da şöyle derdi: Ona, onun pek el üstünde tutulan değerlerine ve sözde zaferlerine karşı lanet olası dişinle ve kahrolası tırnağınla savaşmasaydın, öyle olurdu.

Belki de soyutlama, bu sözcüğün ta kendisi, gerçeği ortaya koyuyordu. Yaşam biçiminin, yaptığın resimlere yansıtılmasını istememişsindir ya da yaşamın öylesine uzlaşmalar üzerine kurulmuştur ki, hep emniyetli olandan yana öylesine çok tercih yapmışsındır ki, o kof gerçekliğini ancak ustalık ya da ince zevkle kamufle etmekten başka bir şey gelmez elinden. Geometri. Güvenlik, hiçliği saklıyordu.

Yaşlı adamın hâlâ sahip olduğu şey geçmişle arasındaki göbekbağıydı; bir adım daha geriye gitse duracağı yer Pisanello'nun yanıydı. En azından ruhen. David ise kitap bilgilerinin, toplumsal bir kurum olarak sanatın, bilimin, burs ve komite tartışmalarındaki meselelerin içinde sıkışıp kalmıştı. Yaşlı adamın yabanıllığının asıl çekirdeği buydu. David ve David'in nesli ve gelecek nesiller zaten esaretin içine doğdukları için geriye, eski yeşil özgürlüğe ancak kafesteki hayvanlar gibi parmaklıklar arasından bakabilirierdi, İşte son iki günün özeti ancak böyle yapılabilirdi; bir laboratuvar maymunu, kaybettiği gerçek benliğine bir göz atılmasına izin vermişti. Moda olan aşırılıklar, resmen onaylanmış disiplinsizlik, çağdaş sanatın o yüzeysel serbestlikleri yüzünden yolunu şaşırmıştı; tüm bunların kaynağı da derin bir küskünlük ve bunun özgürlük olmadığına dair, bir yerlere gömse de henüz tüm izleri silinmemiş bir farkındalıktı. Britanya'daki sanat eğitiminin yakın tarihinin tümüne hâkim olan durum buydu. Güzel sanatlar öğrencilerinin sadece boş tuvallerle ortaya çıktıkları o rezil mezuniyet sergileri. Öğretme eylemi-

nın küf kokan ikiyüzlülüğü ve öğrenenlerin biçare tükenişlerine dair bundan daha iyi bir yorum yapabilir miydi? Hayatını sanatıyla kazanamayan kişi ancak sanatın temel ilkelerinin parodisini öğretirdi; o dâhileri, yıllar yılı süren yapayalnız bir dik başlılığın değil, bir gecelik bir deneyin, düzme bir duygusallığın sonucu gibi, deha sonradan edinilebilirmiş gibi göstermek, bunu oynamak: şapkadan çıkan beyaz tavşan misali anlık bir başarı yakalamak, binlerce masum öğrencinin böylesine gaddar bir şekilde yanlış yönlendirilmesinin mazereti olabilirmiş gibi davranmak; öğretme denen bu lağım çukurunun ağzı, bu zırvalıkların sonsuz bileşenleri tüm sistemi desteklemezmiş gibi yapmak. Okullar yalan söylerse...

Belki aynı şey edebiyat ve müzik gibi öteki sanatlarda da oluyordu. Bilmiyordu. Bütün hissettiği bir rahatsızlık, kendinden iğrenmeydi. Hadım edilmek. Haremağasının zaferi. Yaşlı adamın biçimsiz saldırılarının ardındaki şeyin ne olduğunu, *Guernica'ya* dudak bükmesini şimdi anlıyordu. ne kadar iyi anlıyordu. Doğadan ve gerçeklikten uzaklaşmak, ressam ve izleyicisi arasındaki ilişkiyi gaddarca çarpıtmıştı; resim artık zihinler ve teoriler için yapılıyordu. insanlar için değil: hatta daha da kötüsü: sanatçının kendisi için bile değil Elbette ekonomik ve moda deyişle, bunun da getirileri oluyordu, ama gerçekte insan bedeninin ve doğal fiziksel algılanışlarının bu şekilde safra gibi atılması kısır bir sarmal, bir anafor, tükenip hiçliğe eriş demekti. Ressam ve eleştirmen tek bir konuda hemfikirdi: Yalnızca onlar mevcuttu ve değerliydiler. İyi bir mezar taşı, metelik bile etmeyen tüm serseriler için.

İnsan, çağdaş akımlara "açık" olma kavramının ardına da saklanabilir; ilerleme ve kabul görmenin inanılmaz derecede artan hızını, bir an avangardken *art pompier*'ye* ne çabuk döndüğünü, cüretkârken birden yavan bulunuverdiğini unutabilirdi. Tüm hata kendi seçtiği soyutlama etiketinde değildi; savaş sonrasında fütursuzca ortaya çıkan akımlar, soyut dışavurumculuk, neo-primitivizm, op art ve pop art, kavramsalcılık, fotorealizm... hepsi için geçerliydi... *il faut couper la ratine,** gerçekten doğru olan buydu. Ama

---

*(Fr.) Akademik sanat, (ç.n.)
**(Fr.) Kökü kazınmalı, (ç.n.)

böyle bir köksüzlük, donmuş dış uzayda bir yörünge izleme kasıtlı olarak seçilmiş olamazdı. Kuzey kutbunun buz denizlerinde, kendine *Lebensraum** arayan, intihar dürtüsünün insafına bırakılmış ve dipsiz bir gecede kendi yanılsamalarının dışında her şeye kör kutup farelerinden** farkları yoktu.

Abanoz kule.

ile de France'a ve Chartres dolaylarındaki anızla örtülü ovalara yaklaşırken, gökyüzü, içindeki kasveti yankılarcasına bulutlarla kaplanmıştı. Yaz sona ermişti; hazan mevsimiydi artık. David'in yaşamında bir yıldır süren büyüyüp yeşillenme evresi geride kalmıştı. Saçmalama, dedi kendi kendine. Yine de akut depresyon olduğu yerde duruyordu.

Sonunda Paris'in banliyölerine gelmişti. İç dünyasının derinliklerine yaptığı yolculuğa azıcık ara verip nerede kalacağını düşünmeye başladı. Orly civarında şirin bir otelde oda tuttuğunda, saat daha ancak beş olmuştu. Paris'e uğramayacaklar, bir günlük araba yolculuğundan sonra arkadaşlarının Ardeche'teki kır evinde kalacaklardı. Ama yolda bir yerlerde durup dinlenebilirlerdi de. Ne olursa olsun, yarını düşündükçe David'in içini korkunç bir sıkıntı kaplıyordu.

Duş aldıktan sonra, *Henry Breasley'nin Sanatı'nı,* yazacağı önsözün taslağını bir kez daha okumak için kendini zorladı. Henüz izlenimleri tazeydi; değişmesi, geliştirilmesi ve vurgulanması gereken yerleri görebilirdi. Gördüğü şey baştan sona berbat bir yazıydı. Daha birkaç gün önce pek beğendiği cümlecikler, yargılar şimdi saçma sapan, baştan savma geliyordu. Sıradanlığı, kullandığı jargon, o otorite havaları... bu bayağı sözcüklerin arkasından yükselen, yine Coët'in gerçekliğiydi. Otel odasındaki yatağına uzanıp, gözlerini kapattı. Kısa bir süre sonra yine ayaktaydı. Pencereden dışarı bakıyordu. Yıllardan beri ilk kez gözpınarlarına hücum etmek üzere olan yaşların iğne gibi battığını hissediyordu. Saçma. Saçma. Onu

---

* (Aim.) Yaşam alanı, (ç.n.)

** Kutup fareleri veya Norveç fareleri (*lemmus lemmus*): Bir ihtimal aşırı bir hızla çoğalan nüfuslarını dengede tutmak için, bir ihtimal de bu kadar büyük gruplar halinde yaşam alanı bulamadıkları için toplu halde denize doğru akın ederek intihar ettikleri gözlenen fare türü. (ç.n.)

bir daha göremezse yaşayamazdı. Mektup kâğıdı aradı ama odada öyle bir şey yoktu; bu öyle bir otel değildi. Sonsuza dek hep tek gecelik otel olarak kalacaktı. Kendi not defterini çıkardı. Çıkardı, ama oturup bakakalmaktan başka bir şey yapamadı. Bu kadarı çok fazlaydı. Tıpkı bir şeye benzemeyeceğini bildiğin bir resmi tekrar tekrar bozup yapmak gibi; yapabileceğin en iyi şey çekip gitmek, dönüp arkana bile bakmadan gecenin içinde sana ayrılmış kapıdan içeri girmekti.

Tüm bunların altında, kendisinin değişemeyeceği gerçeği yatıyordu; yine eskisi gibi yapacaktı resimlerini, bugünü unutacak, olanları daha farklı yorumlamak için gerekçeler bulacak, şirazeden çıkmış bir fani, sefahate vurmuş bir ahmak olacaktı. Yara kabuk bağlayacak, sonra o kabuk da düşecek, cildinde o yaradan eser bile kalmayacaktı. Sağduyu bir kere onu sakat bırakmıştı, şansa ve şansını kullanmaya pek inanan biri değildi; kaçırılmış fırsat zaman içinde makul bir karar, ahlâklı seçim, derinlerdeki yangından kopup düşlerim kavuran alev, bir anlık yanılsama gibi gelecekti David'e; kızın gerçekliği, atölye raflarının gerisine atılan eski çizim defterleri arasında kalan, peşinden gidilmemiş bir fikir olmaktan öteye geçemeyecekti.

Ama o zamana kadar, (onu bir daha asla görmeyecek olsa bile) yeni bir varoluş için önüne çıkan bir şansı teptiğini, nitelikli ve kalıcı yapıtlar üretebilmesinin de bu şansı kullanmasına bağlı olduğunu öğrenecekti. Gecikmiş ama yakıcı bir imrenme duygusuyla düşündü yaşlı adamı. Sonunda her şey kişinin doğuştan beraberinde getirdiklerime gelip dayanıyordu: İnsanoğlu ya doğuştan itibaren aşırılığa kaçan, acımasızca benmerkezci, duygularla düşünceleri ayrı yerlerde tutabilen bir mizaç taşırdı ya da taşımazdı; David taşımıyordu. Nefret edilesi ve kin duyulası bir adaletsizlikti, ama sanat esasen ahlâktan yoksundu. İnsan ne kadar uğraşırsa uğraşsın, bir noktada ümitsizce eli ayağı bağlanıyordu: her şeyi domuzlar alıyor, hak edenlerin eli ise boş kalıyordu. Coët ona acımasız gerçeği göstermiş, David hangi özelliklerle doğduğunu, ne olduğunu ve bundan böyle de ne olacağını anlamıştı: Ahlâklı bir adam, daha baştan kazanma şansı olmayan ve hep öyle kalacak biri.

İşte bu son yafta, nihayet bakıp da görene kadar orada saatlerdir pusuda bekliyordu. Biraz yükseldikten sonra hız kesen o gölgeye öylece bakakaldı; otelin dışında, şu anda çiseleyen yağmurla ıslamış o dehşetengiz çatı denizinin neredeyse kelimenin tam anlamıyla hemen üzerinde. David'in olabileceği her şeyi simgeleyen, o yükselen gölgenin yanı başında gerçekte ne olduğunun sönük naziresi.

Orly'ye vardığında uçağın yarım saat gecikeceğini öğrendi. Heathrow'da sis varmış. David oldum olası havaalanlarından nefret ederdi; havaalanlarının gayri şahsiliğinden, sürü halinde gidiş gelişlerden, isimsiz geçitlerden, güvensizlik hissinden. Gelen yolcuları karşılama salonunun penceresinin önünde durup dümdüz alanın ötesine dikti gözlerini. Günbatımı. Coët bir başka evrende kalmıştı. Bir günlük sonsuz araba yolculuğunun sonundaydı. Coët'tekilerin ne yapmakta olduklarını hayal etmeye çalıştı. Diana sofrayı kuruyor, Anne Fransızca çalışıyor olmalıydı. Sessizlik, orman, yaşlı adamın sesi. Macmillan havlıyor. İnsanoğlunun en korkunç mahrumiyetinin sancısını duydu; sahiplenememenin değil, bilginin mahrumiyeti. Diana ne diyor, ne hissediyor, ne düşünüyordu. Bunlar sanatla, sanatıyla, kişisel kaderiyle ilgili sorgulamalardan bile daha fazla yakıyordu içini. Korkunç bir iki saniye boyunca kendini ve tüm insanlığı net olarak görebildi. İçindeki bir şey, kefaretini ödemeye, özgür iradeye dair son bir umut, tüm gemileri yakmaya; dönmeye; kurtuluşa doğru koşmaya hazırdı. Oysa aievler işlemiyordu bu gemilere, en yüce eski ustalardı onlar, onun uzun gölgesini bulunduğu yerde tutuyorlardı; statik ve ilerleyen; evine dönen genç bir İngiliz erkeği gözlerini uzaklara dikmiş, bir dizi donuk pist ışığına bakıyordu.

Uçağın indiği anons edildi. David Beth'i görebilmek için aşağı indi. Beth'in tatil için hazırladığı valizi arabayla getirmişti. Beth ilk yolcularla birlikte çıktı. Bir el sallayış. David de kolunu kaldırdı: Beth'in üstünde yeni bir manto vardı; David'e sürpriz, mantosunu daha iyi gösterebilmek için hafifçe kıvırtarak, sallana sallana geli-

yordu. Gay Paree.* Özgür kadın. Bak, çocuk da yok.

Beth şimdiki zamanın acımasız yüzüyle geliyor; heyecandan yoksun bir neşe ve David'in gerçekten de oraya gelmiş olması gibi küçük bir mucize de buna eşlik ediyor. David de yüzüne aynı ölçüde kesin bir ifade konduruyor.

Beth David'e birkaç adım kala duruyor.

"Selam."

Dudaklarını ısırıyor.

"Bir an sizi birine benzettim."

Duraklıyor.

"Kocam sandım."

Önceden hazırlanmış. David gülümsüyor.

Beth'i dudaklarından öpüyor.

Birlikte yürüyüp uzaklaşıyorlar çocuklarından konuşarak.

David henüz daha uykuda gibi hissediyor kendini; sanki ameliyat sonrası bilinci geri geleli saatler olmuş da, ancak şimdi tam olarak güvenilir bir hale gelmiş gibi; aman vermeksizin sıvışıp, uzaklaşmaya koyulan bir şeye dair bir uyuşma hissi. Bir yüzün gölgesi, altın ışıltılı saçlar, kapanan bir kapı. *Ben de yapmam istemiştim.* Insan rüya gördüğünü biliyor ama bir türlü hatırlayamıyor. Boğulan bir hıçkırık, zalim bir gün.

"Nasıl geçti sevgilim?"

David elinde kalan tek şeye teslim oluyor; soyutlamaya.

"Ayaktayım."

---

* (İng.) Süslü Paris anlamına gelen, Amerika Birleşik Devletleri ve Britanya'da Paris için kullanılan bir adlandırma, (y.h.n.)

Eliduc

Kişisel bir not

Bu öykü derlemesinin müsveddesi üzerinde çalışırken adını *Çeşitlemeler* (*Variations*) koymuştum ki, bununla hem daha önceki kitaplarımda işlediğim belli temalar, hem de anlatıyı sunum yöntemlerim üzerinde yaptığım çeşitlemeleri anıştırmaktı niyetim; yine de okurların yapıtlarıma aşina olmadıkları ya da *récit* [anlatı] ve *discours* [söylem] arasındaki ayrımı bildiklerine dair, ellerini vicdanlarına koyup yemin edemedikleri için kendilerini dezavantajlı bir konumda hissetmeleri beni üzer. Gerçi okurların endişe etmesi için bir neden kalmadı. Bu başlıktan vazgeçildi. Vazgeçme nedenlerinden biri de bütün kitaplarımı gerçekten iyi bilen ilk profesyonel okurla-

rın da *Çeşitlemeler* başlığından fazla bir anlam çıkaramamış, bunu yalnızca yazarın zihnindeki çok özel bir seraba yormuş olmalarıdır. Ben de onların yargılarına boyun eğerek, yukarıdaki açıklamayı yapmak dışında, bu yanılsamamı kendime sakladım.

Yine de *Abanoz Kule* daha dolaysız türden bir çeşitlemedir; yansıttığı ruh halinin, kısmen de olsa temasının ve geçtiği yerin kaynağı o kadar geçmişte kalmış, o kadar unutulmuştur ki ondan bir parçaya yeniden hayat vermek istedim, zira bence tüm bunlar kurmaca tarihinde yeni ufuklar açmışlardır. Ayrıca, her agnostiğin ve romancının bildiği gibi, açıklama getirilmemiş gizemler, yaratıcı sorumluluğun kaytarmasının kapkara bir kanıtıdır. Vicdanımda ölü bir sansarın yükünü taşıyorum ve çok daha derinlerde ölü bir kadının...

Oxford'da Fransız Dili ve Edebiyatı öğrencisiyken, entelektüellikten çok cahilliğimden, muazzam bir iştahla kitap okurdum. Gerçek zevklerim konusunda çok az fikrim vardı, zira o zamanlar pek yaygın olan yalnızca öğretmenlerin kişisel tercihleri olabileceği yolundaki sorgulanmadan kabul edilmiş kanaati yutmuştum. Bugün bu yaklaşım, öğrencilerime aktarmayı düşünemeyeceğim bir şeydir, ama benim için bir avantajı oldu. Hoşlanılan ve hoşlanılmayan şeyler sonunda pragmatik temeller üzerinde şekillendi; yıllar boyu unutamadığım şeylere değer vermeyi öğrendim. İnatla hafızamda kalmayı başaranlardan biri Alain-Fournier'nin *Le Grand Meaulnes* adlı eseriydi. Tez yazan genç öğrencilerden bazıları bana, *Le Grand Meaulnes* ve kendi romanım *Büyücü* arasında dikkate değer bir paralellik göremediklerini söylediler. Göbekbağını o zamanlar düşündüğümden çok daha düzgün bir şekilde koparmış olmalıyım, iki yapıt arasındaki gerçek bağlantı böylesi bir metaforu gerekli kılıyor; ya da belki modern akademik eleştiri yapısaldan ziyade duygusal olarak nitelenebilecek bağlantıları göremiyor.

Ta baştan beri Henri Fournier'nin çekiciliğini hissetmiştim. Ama müfredat programının diğer kısmı için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Eski Fransızca, Latin kökenli oluşuyla, şaşırtıcı imla kurallarıyla, lehçelerinin zenginliğiyle dilbilimcilere çok ilginç gelebilir ama anlam ve öykü okumak isteyenler için eski Fransızcanın zorlu-

ğu olsa olsa rahatsız edici olabilir. Finalleri verdikten sonra, ne kadar aksini istemiş olsam da, Eski Fransız edebiyatının tek bir alanının unutulmaya direndiğini keşfettim: Bu alan —"orman" demek daha doğru olacak- Kelt romansıydı.

Sözcüğün Kelt dilinde kullanıldığı anlamıyla, İngiliz etkisiyle Avrupa kültüründe gerçekleşen olağanüstü değişimin seyrinin tam anlamıyla takip edildiğinden ya da kabul gördüğünden kuşkuluyum. Şövalyelik düşkünlüğü, kibar aşklar, mistik ve Haçlı seferleri yapan Hıristiyanlık, Camelot sendromu; bütün bunların farkına varıyoruz, bu bilgi ve gelenekler toplamının o son merkezinde son zamanlardaki bazı hicivler söz konusu olduğunda, belki de fazlasıyla. Ama ben aynı zamanda, en azından duygusal ve hayali olarak, o zamandan beri kurgusal derken, roman ve bütün çocukları derken kastettiğimiz şeyin özünü erken ortaçağ zihnindeki bu garip kuzey istilasına borçlu olduğumuza inanıyorum. *Eliduc* gibi öykülerdeki naiflik ve ilkel teknik hor görülebilir ama ben çok basit bir nedenden ötürü hiçbir kurmaca yazarının bunu edebiyle yapabileceğini sanmıyorum: Yazar buralarda kendi doğumunu izlemektedir.

Marie de France'ın yaşamöyküsü hakkında hemen hiçbir şey bilinmiyor. Hatta ismi bile, ölümünden çok sonraları, masallarından bir mısraya bakılarak tahmin edilmiş; *Marie ai nun, si suis de France.* Adım Marie ve geldiğim yer... ama sözünü ettiği yerin bugün bildiğimiz Fransa olup olmadığı bile belli değil. Paris yakınlarındaki ile de France bölgesi olma ihtimali daha fazla. Paris havzasının sınırında, Normandiya'ya ait Vexin denilen yerde yaşamış olabileceğine dair belli belirsiz birtakım dilsel ve başka veriler var.

Yaşamının bir noktasında, Akitanyalı Eleonore maiyetinde ya da onların yanında İngiltere'ye gitmiş. *Lai*'lerini, yani aşk öykülerini ithaf ettiği kral da Eleonore'un kocası, Becket'ın ölümüne neden olan II. Henry olabilir; hatta Marie'nin, Henry'nin gayri meşru kız kardeşi olabileceğine dair mantıklı tahminler de vardır. Henry'nin babası Geoffrey Plantagenet'in 1180 yıllarında Shaftesbury Manastırının başrahibesi olan bu isimde gayri meşru bir kızı var. Ortaçağ-

daki başrahibelerin tümü ille de çok ağırbaşlı ve dindar bir yaşam sürmüş değildir; zaten ne olursa olsun bu romansların bir önceki on yıl içinde yazılmış olduğuna neredeyse kesin gözüyle bakılmaktadır. Marie'nin günümüze kalmış diğer iki eserinin dinsel içerikli ve 1180 yılından sonraya tarihlenmiş olması bu saptamayı pekiştirmektedir. Eğer "Marie de France", gerçekten de Angevin soyundan gelen bir piç olarak doğduysa, Shaftesbury başrahibesi olan Marie ise, 1150 yılından önce doğmuş olmalıdır; zaten başrahibenin yaklaşık 1216 yılına kadar yaşadığını biliyoruz.

Lai'lerin iyi eğitim görmüş (yani, o çağda iyi bir ailenin çocuğu olarak doğmuş) genç bir kadından başka biri tarafından yazılmış olabileceğini düşünmek çok zordur; bu genç kadının romantik ve atılgan biri olduğu sonucuna kolaylıkla varılabilir; ayrıca çok sayıdaki el yazmaları ve çevirilere bakılırsa çalışmalarının büyük ve hızlı bir başarı kazandığı düşünülebilir... hatta insanın aklına bu genç kadının erkek şovenizminin ilk kurbanlarından biri olduğu ve ruhundaki kötülüğü düzeltmek için Shaftesbury'ye gönderilmiş olabileceği ihtimali bile gelebilir. Elbette, öykülerinin kilise tarafından onaylanmadığına dair işaretler de var. *Lai*'ler gün yüzüne çıktıktan hemen sonra, aslında bir keşiş olmasına kar ın doğuştan eleştirmen olduğu belli olan Denis Piramus adlı bir beyefendi, Marie'nin gördüğü rağbete ilişkin hırçın ve alaycı bir yazı yazmıştır. Bu öykülerin aristokrat çevrelere böyle ikircikli bir keyif vermesinin nedenini hemen anlamıştır; kendi başlarına gelmesini istedikleri şeyi duymaktadırlar bu öykülerde.

Marie, açık bir şekilde, *Lai*'leri aracılığıyla bazı Kelt öykülerinin unutulmasını önlemeye çalışmıştı. Akademisyenlerin *matiere de Bretagne* dedikleri, halk efsaneleri alanındaki ayrıntılı yapıtlar bü" tününden alınmış öykülerdir bunlar ve bugün Kral Arthur efsane' leriyle, Tristan ve Isolde öyküsü en çok hatırlananlardır. Marie'nin bu öyküleri ilk olarak Fransız kaynaklardan mı, yoksa İngiliz kay naklardan mı duyduğu bilinmemektedir; zira, kökenini *bretun* olarak tarif etmektedir ki bu sözcük coğrafi olarak değilse de, ırksal anlamda Keltler için kullanılıyordu ve hem Galler ve Cornwall bölgesindekileri, hem de bildiğimiz Brötonları içermekteydi. Marie'nin

zamanından çok daha önce Kelt ozanlarının ne kadar uzaklara seyahat ettiklerine dair kayıtlar bulunmaktadır; o halde Marie bu ozanları büyük saraylardan birinde dinlemiş olabilir.

Bu yarı-arkeolojik hizmetten daha önemli bir şey de Marie'nin dünyaya dair kendi bilgisini eski malzemelere katarak yarattığı dönüşümdür. Marie, Avrupa edebiyatına bütünüyle yeni bir unsuru dahil etmiştir. Bu unsur, cinsellik konusunda dürüstlüğün ve insanların gerçekte nasıl davrandığına ilişkin çok kadınsı bir farkındalığın yanı sıra, davranışın ve ahlâki sorunların diyalog ve eylem gibi şeyler aracılığıyla nasıl ifade edilebileceğinden ibarettir. Jane Austen gibi Marie de gelecek nesillere bir armağan bırakmış, insan duyguları ve saçmalıkları konusunda yeni bir standart oluşturmuştur. Bu iki ismi birbirine daha da yaklaştırmak mümkündür; zira Marie'nin öykülerindeki ortak zemin (kendisinin de *desmesure* ya da aşırı ihtiras diyebileceği şey), Jane Austen'ın sezgi ve duyarlılık konusundaki görüşlerine çok yakındır. Bugün araştırmamızın pek zor olduğu bir başka benzerlik de Marie'nin kullandığı mizahtır. Marie'nin öyküleri o denli uzak bir çağa aittir ki, içeriğinin büyük bir kısmının kendi yaşadığı on ikinci yüzyıla da aynı ölçüde uzak olduğunu aklımıza getirmekte zorlanırız; oysa, Marie'nin dinleyicilerinin bu öyküleri donuk suratlarla ve saflıkla dinlediğini düşünmeye kalkarsak, hem Marie'yi hem de onun zamanının dinleyici kitlesinin rafineliğini bayağı hafife almış oluruz. Bizler günümüzün gerilim öykülerini, Vahşi Batı öykülerini ve destansı bilimkurgularını nasıl şüphe duymadan kabullenmiyorsak, onlardan da farklı bir tavır beklemeyelim.

Marie'nin ironisinin anlaşılmasını daha da zorlaştıran bir başka tarihsel neden vardır: Marie'nin *Lai*'leri sessiz okunmak ya da nesir olarak okunmak için yazılmamıştır. Bunlar, orijinalinde, kafiyeli sekizli hece ölçüsünde beyitler olarak yazılmış, arka planda zaman zaman hafif bir melodi ya da melodi grubu eşliğinde, belki de akorlar ve arpejler eşliğinde sohbet edilen mekânlarda, şarkı gibi söylenen ya da mimle anlatılan öykülerdir. Kullanılan müzik aleti de harp olmalıdır, daha doğrusu harpın Bröton biçimi olan *rote*. Romantikler, halk ozanlığını, geri dönülmez bir biçimde saçma bir sözcük haline

getirmişlerdir, ama elimizdeki az sayıda veri bile çok büyük bir sanata, geri getirilemeyecek biçimde yitirdiğimiz bir sanata işaret etmektedir. Marie de France gibi yazarlar söz konusu olduğunda, yalnızca yazılı metni görmek, bir filmi yalnızca senaryosuna bakarak yargılamaya benzer. Kurgunun gelişiminin uzun tarihi, yazarın "ses"ini -mizahını, görüşlerini, tabiatını- ifade edecek araçların bulunmasıyla büyük ölçüde bağlantılıdır. Bu noktada yalnızca yazarın sözcüklerle nasıl oynadığına ve basılı esere bakılır. Oysa Gutenbereden öncesinde hepimiz kayıbız. Okuyacağınız öyküdeki küçük bir noktadan söz etmek istiyorum. Marie iki kez, kahramanının, âşık olduğu huysuz prensese yaptığı ziyaretlerin ne kadar resmi olduğunu göstermiştir; kahraman, prensesin kullandığı odalara öyle paldır küldür dalmaz, önce geleneklere uygun bir biçimde gelişinin bildirilmesini bekler. Bunu abartı gibi görenler, saray adabının geleneksel biçimde sergilenmesi olarak değerlendirenler olabilir. Ama bence bu yavan yan ses, büyük bir olasılıkla kendisini ilk kez dinleyenlere yönelikti; zaten II. Henry'nin var olduğunu ve Marie'nin onunla bir bağı olduğunu doğru kabul edersek, bu fazladan verilen bilgilerin kime hitap ettiği konusunda tahmin riskine atılmamın bir sakıncası olmadığını düşünüyorum.

British Museum/H metnini (Harley 978, Alfred Ewert edisyonu) temel alarak yaptığım çevirimde, en azından o dünyaya ilişkin bir iz, sözel bir nitelik aktarmaya çalıştım.* Son olarak okurlara, bu öykünün anakronik anlatımının dayandığı üç gerçek-dünya sistemini hatırlatmak isterim. Birincisi, tebaa ve efendi arasındaki vaatlerin hayati bir önem taşıdığı feodal sistemdir. Bu iktidar yapısının sözünün eri bir erkeğe dayandığı anlamına gelmez yalnızca; uygar yaşam bütünüyle bunun üzerine kuruludur. Bugün, feshedilen bir sözleşme için yasalara başvurabiliyoruz; oysa o zamanlar yapılabilecek tek şey silahlara sarılmaktı. İkinci bağlam da, *Eliduc*'ün sonundan sorumlu olan Hıristiyan sistemdir. Marie, ölümsüz ruhtan ziyade insan yüreği ile ilgilidir. Üçüncü sistem de, sadakatli olmaya yapılan vurgunun cinsel ilişkilere uygulandığı kibar aşka aittir. Bu, yiğmin-

* Oxford, Pembroke College'dan Dr. Nicholas Mann'a son derece zor dizelerle başa çıkmama yardımcı olduğu için teşekkür etmeliyim. (y.n.)

ci yüzyılda pek rağbet gören bir fikir değildir; ama *amour courtois*, vahşi topluma daha fazla uygarlık (daha fazla kadın zekâsı) getirmek için son derece gerekli bir girişimdi; kaldı ki uygarlığın tümü de karşılıklı güven çerçevesi içinde aynı biçimde algılanan kodlara ve sembollere dayanmaktadır. Kanımca siyasi olmaktan çok kültürel bir trajedi olan Watergate gibi bir *desmesure'ün* yaşanabildiği bir çağda bunu anlamakta zorluk çekilmeyecektir.

De un mut ancïen lai bretun
Le cunte e tute la reisun
Vus dirai...

Size çok eski bir Kelt öyküsünün tamamını ya da en azından anladığım kadarıyla hakikatini anlatacağım şimdi.

Bir zamanlar Bretagne'da Eliduc adında bir şövalye varmış. Kendi sınıfının öykünülen ideal, örnek bir kişisi, ülkedeki en cesur erkeklerden biriymiş, seçkin ve nüfuzlu bir ailenin kızıyla evliymiş. Karısı, çok iyi yetişmiş biri olduğu kadar, kocasına da sadık bir eşmiş. Evlilikleri, güven ve sevgi üzerine kurulduğu için yıllarca mutluluk içinde yaşamışlar. Fakat bir gün savaş çıkmış ve Eliduc savaşmak için uzaklara gitmiş. Gittiği yerlerden birinde Guilliadun adında son derece güzel bir prensese âşık olmuş. Evde bıraktığı karısının Keltçe ismi de Guildelüec'miş. Bu yüzden bu öyküye *Guilliadun ve Guildeliiec* öyküsü de denir. Asıl adı *Eliduc*'tür ama öykü

gerçekte bu iki kadınla ilgili olduğu için ismi değiştirilmiştir. Şimdi size her şeyi tam olduğu gibi anlatacağım.

Eliduc'ün efendisi Bretagne kralıymış, şövalyesini pek sever ve çıkarlarını korurmuş. Eliduc onun sadık bir hizmetkârıymış ve kral ülke dışına çıkmak zorunda kaldığı zamanlarda sınırları korumak için Eliduc'ü görevlendirir, o da askeri becerileri sayesinde ülke sınırlarını korurmuş. Eliduc bunun karşılığında bol bol taltif edilirmiş. Kraliyet ormanlarında avlanmasına izin verilirmiş. En yiğit avlak bekçisi bile onun yoluna çıkmaya, ondan şikâyet etmeye yeltenemezmiş. Ama onun bu iyi şansını kıskananlar yapacaklarını yapmışlar. İftira ve ihanete uğramış, kralla arası bozulmuş. Sonunda bir gün hiçbir sebep gösterilmeden saraydan kovulmuş. Dünyası kararan Eliduc kralın huzuruna çıkıp kendisini savunmasına, iftiraya uğradığını, krala mutluluk ve sadakatle hizmet ettiğini anlatmasına izin verilmesini talep etmiş defalarca. Gelgeldim saraydan hiçbir cevap gelmemiş. Saraydan umudunu kesen Eliduc sürgüne gitmeye karar vermiş. Evine döndüğünde arkadaşlarını toplamış. Kralla aralarında geçenleri ve ona duyulan öfkeyi anlatmış. Eliduc elinden geleni yaptığını ama kralın öfkesinde adalet olmadığını söylemiş. Efendisinin keskin dilinin hışmına uğradığında köylülerin söylediği bir atasözü vardır: *Büyük adamın sevgisine asla güvenme.* Eliduc'ün durumuna düşen bir insan, hele bir de aklı başında bir insansa, komşularının sevgisine daha çok güvenmeye başlar.* Nitekim, Eliduc Bretagne'dan sıkıldığını, denizi aşıp İngiltere'ye gideceğini ve bir süre orada oyalanmak istediğini söyler. Karısını evde bırakacaktır; nasılsa dostları ve hizmetkârları ona göz kulak olacaklardır.

Bir kere karar aldı mı, Eliduc'ü tutmak imkânsızmış. Yanına alacağı on atlıyla birlikte yolculuk için güzelce hazırlanmış. Dostları Eliduc giderken çok üzülmüş, karısına gelince... Yolculuğun ilk yarısında karısı da Eliduc'e eşlik etmiş; kocasını kaybetmekten korkan kadıncağız gözyaşları içindeymiş. Ama Eliduc ona sadık kalacağına dair yeminler etmiş. Sonra hoşça kal der ve doğruca deni-

---

* Anlatıda (ve diyaloglarda) bu şekilde birdenbire geniş zamana atlamalar metnin orijinalinde de vardır. (y.n.)

ze yönelir. Gemiye biner, sağ salim karşı kıyıya ulaşır ve Totnes limanına çıkar.

İngiltere'nin o bölgesinde birkaç tane kral varmış ve bu krallar o sırada savaştaymış. Bu ülkede, Exeter civarında çok güçlü yaşlı bir adam yaşarmış. Erkek vârisi yokmuş, yalnızca henüz evlenmemiş bir kızı varmış. İşte savaşın nedeni de buymuş: Baba, kızını başka bir hanedandan kendisine denk birine vermeyi reddettiğinden, öteki kral da ülkeyi yağmalıyormuş. Yaşlı kralı, surlarla çevrili kentlerinden birinde sıkıştırmış.* Kimse kaleden çıkıp da, toplu ya da tek başına, istilacıyla savaşmaya cesaret edememiş. Eliduc tüm bunları duymuş ve savaş sürdüğünden, yola devam etmeyip, orada kalmaya karar vermiş. Kuşatma altında günden güne kötü duruma düşen, perişanlığa ve felakete sürüklenen krala yardım etmek istemiş. Eliduc onun paralı askeri** olmaya karar vermiş.

Krala elçiler göndermiş ve yazdığı mektupta kendi ülkesini terk ettiğini ve ona yardım etmeye geldiğini, ama kralın emrinde olduğunu ve o hizmetlerini istemezse, bu arzusuna saygı göstereceğini, o topraklardan güvenli geçişinin temin edilmesinden başka bir şey dilemediğini, böylece başka bir ülkeye gidip savaş becerilerini oralarda kullanabileceğini anlatmış. Kral elçileri görünce pek sevinmiş ve onları çok sıcak karşılamış. Hemen kale kumandanını çağırıp Eliduc için bir refakatçi atanmasını ve onun kaleye getirilmesini buyurmuş. Kral sonra da Eliduc'ün kalacağı yerle ilgili gerekli hazırlıkları yaptırmış. Bir ay kalması için gereken ne varsa hepsi ayarlanmış.

Refakat edecek adamlar silahlarını kuşanmış, atlarına binmiş, Eliduc'ü getirmeye gitmiş. Büyük bir saygı gösterisiyle yanına var-

---

* Metinde "kalede" denmektedir ama o sıralar surlarla çevrili Exeter'in kastedildiği açıkça görülmektedir. Kentin Batı Saksonlar dönemindeki önemini ve Fatih Wüliam'ın 1068 tarihli kuşatmasını Marie de biliyor olmalıydı. Yedinci yüzyılın ikinci yarısında Saksonlar Doğu Devon ve Exeter'i Keltlerin elinden almışlardı; bu yüzden Eliduc'ün özgün kaynağı o tarihlerden öncesine uzanıyor olmalı. Totnes ise, *matiere de Bretagne'da*, bir şekilde sık sık sözü edilen bir liman kentidir, (y.n.)

** ...*en soudees remaneir*. Şövalye *soudoyer* sözcüğünün, şeref, namus gibi kavramları günümüzde, hatta Rönesans döneminde kullanılan "mercenary" [paralı asker] sözcüğünün taşıdığından çok daha yoğun olarak içerdiği bilinmelidir. Japon samuraylan belki de bunun en uygun eşdeğeridir, (y.n.)

mışlar, hiçbir sorunla karşılaşmadan kente dönmüşler. Eliduc için hazırlanan yer zengin bir kentlinin eviymiş; bu dürüst ve beyefendi adam şövalyeye vermek için goblenlerle süslü en güzel odasından feragat etmiş. Eliduc için çok güzel bir ziyafet hazırlatmış, kentte geceleyen tüm diğer endişeli şövalyeleri davet etmiş. Kendi adamlarının, en açgözlü olanının bile ilk kırk gün herhangi bir hediye ya da para kabul etmesini yasaklamış.

Exeter'deki üçüncü gününde, tüm şehir düşmanın gelip, etrafaki kırsal bölgeyi kuşattığı ve şimdiden şehir kapılarına saldırmaya hazırlandığı feryatlarıyla ayağa kalkmış. Eliduc paniğe kapılan kent sakinlerinin yarattığı hengâmeyi duyunca hemen silahlarını kuşanmış. Adamları da onun yaptığının aynısını yapmışlar. Kentte savaşabilecek on dört şövalye varmış; geri kalanlar ya yaralıymış ya da esir düşmüşler. Eliduc'ün at binip kılıç kuşandığını görünce onlar da evlerine gidip silahlarını kuşanmışlar. Çağrılmayı bile beklemeden Eliduc'le birlikte kent kapılarından dışarı çıkacaklarmış.

"Biz de sizinle geliyoruz efendim," deyiverirler. "Siz ne yaparsanız biz de aynısını yapacağız."

Eliduc yanıt verir: "Teşekkürler. Aranızda onları pusuya düşürebileceğimiz bir yer bilen var mı? Dar bir geçit mesela? Onları sıkıştırabileceğimiz bir yer! Burada beklersek, layıkıyla savaşırız ama avantajımız olmaz. Daha iyi bir planı olan var mı?"

"Bir yerde dar bir araba yolu var efendim. Şurada, keten tarlalarının yanındaki ormanın kıyısında. Yeterince ganimet topladıklarında, o yoldan dönerler. Böyle bir işin ardından her zaman gaflet içinde dönerler. Adeta, gel beni öldür dercesine."

Bu plan beğenilmiş. Çabucak halledilmiş, evet. Üstelik, düşmana epey zarar verdirilebilirmiş.

"Dostlarım," demiş Eliduc, "kesin olan bir tek şey var: her şey ümitsiz görünse bile riske atılmanızı istiyorum, yoksa hiçbir şey kazanamazsınız, ne savaş ne şöhret. Hepiniz kralın adamısınız; ona sonsuz sadakat borcunuz var. O halde beni izleyin. Nereye gidersem, ne yaparsam siz de aynısını yapacaksınız. Elimden gelirse hiçbir aksilik çıkmayacağına söz veriyorum. Ganimet alamayabiliriz. Ama bugün düşmanı yendiğimiz takdirde asla unutulmayız."

Eliduc'ün özgüveni öteki şövalyeleri de etkilemiş; onlar önde, Eliduc arkada ormana yönelmişler. Yolun kenarına saklanıp düşmanın yağmadan dönmesini beklemişler. Eliduc her şeyi planlamış, dörtnala giderken nasıl hücum edeceklerini, nasıl bağıracaklarını göstermiş. Düşman dar geçide girince Eliduc arkadaşlarına saldırı işaretini vermiş, gösterin kendinizi diye bağırmış. Adamları fena saldırmış, düşmana aman vermemişler. Gafil avlanan düşman çok geçmeden dağılıp kaçmaya başlamış. Çarpışma fazla sürmemiş. Düşman komutanını ve çok sayıda şövalyeyi esir alıp silahtarlara teslim etmişler. Eliduc'ün yanında yirmi beş adam varmış, otuz düşman esir almışlar. Üstelik, çok sayıda zırh ve başka değerli eşyalar ele geçirmişler. Sonunda bu muhteşem zaferin sarhoşluğuyla kente muzaffer bir dönüş yapmaktadırlar. Kral kulelerden birinin tepesinde endişeyle beklemekteymiş adamlarını. Acı acı şikâyet edip, Eliduc'ün hain olduğunu, bütün şövalyelerini ona kaptırdığını düşünmekteymiş.

Büyük bir kalabalık halinde gelirler kent kapısına, kimisi sırtında yük taşımaktadır, kimisinin eli kolu bağlıdır; geri gelenler gidenlerden daha fazla sayıda olduğundan kral şaşırmış, kuşkulanmıştır durumdan. Kent kapılarının kapalı kalmasını emreder, kale içindekilerin surlara dizilmelerini, ok ve silahların hazırlanmasını. Fakat bunlara hiç ihtiyaç kalmamış. Eliduc önden silahtan yollamış durumu açıklamak için. Adam krala Bröton şövalyeden söz etmiş, düşmanı nasıl önüne kattığını, her şeyi nasıl iyi idare ettiğini anlatmış. At üstünde bu kadar iyi dövüşen biri daha olamazmış. Düşman komutanını ve yirmi dokuz askeri tek başına o esir almış; ayrıca birçoğunu da ya yaralamış ya da öldürmüş.

Kral bu iyi haberleri duyunca sevinçten havalara uçmuş. Kuleden aşağı inip Eliduc'ü karşılamış; ona yaptığı her şey için teşekkür edip tüm esirleri fidye için alabileceğini söylemiş. Eliduc silahları diğer şövalyeler arasında paylaştırmış; kendi adamlarına ayrılan üç attan daha fazla bir şey almamış. Geri kalan her şeyi dağıtmış, hatta kendine düşen payı bile esirler ve diğer insanlar arasında paylaştırmış.

Bu kahramanlıktan sonra Eliduc kralın gözbebeği olmuş. Kral onu ve refakatçilerini bir yıl boyunca yanında tutmuş. Eliduc de ona

sadakatle hizmet edeceğine ant içmiş. Derken kralın tüm topraklarının koruyucusu olmuş.

Kralın gencecik kızı Eliduc'le ve muhteşem eylemleriyle ilgili her şeyi -ne kadar yakışıklı, gururlu bir şövalye olduğunu, ne kadar uygar ve cömert olduğunu- duymuş. Uşaklarından birini yollayıp, Eliduc'ten gelip, kendisine hoş vakit geçirtmesini talep etmiş, ricada bulunmuş. Mutlaka konuşmaları, birbirlerini daha yakından tanımaları gerekirmiş, gelmezse çok kırılırmış. Eliduc cevap yollar; elbette gelecektir, o da prensesi tanımaya can atmaktadır. Atına atlamış; yanına bir uşak alarak kızla konuşmaya gider. Odasının önüne vardığında, haber vermesi için prensesin uşağını yollamış içeri. Uşak dönene kadar odaya girmeyip beklemiş. Sonra yüzünde yumuşak bir ifade, samimiyet ve çok terbiyeli, resmi bir tavırla genç hanıma yaklaşıp, kendisini davet ettiği için teşekkür etmiş. Guilliadun çok güzelmiş, Eliduc'ü elinden tutup* divana götürmüş. Oturup havadan sudan sohbet etmişler. Kız gizli gizli hep onu süzüyormuş... Eliduc'ün yüzünü, vücudunu, yüzündeki her ifadeyi... Kendi kendine ne çekici, ideal erkeğime ne kadar da yakın diyormuş. Aşk ateşi bacayı sarmış, genç kız sevdaya kapılıvermiş. Beti benzi atar, iç çeker ama Eliduc onu hoş görmeyip küçümser diye duygularını açığa vurmazmış.

Eliduc epeyce uzun kalmış ama sonunda izin isteyip gitmiş. Guilliadun 'un gönlü onu bırakmaya hiç razı gelmemiş ama elden ne gelir. Eliduc kaldığı eve dönmüş ama yüzü gülmüyormuş, pek dü-

---

* Prenses daha yüksek mevkide olduğu için bunu bir nezaket göstergesi olarak kullanır. Genelde ortaçağ beyefendileri, hanımlann sol elini tutarlardı, sadece parmaklarından. Erkeklerin böylesine narin elleri tutması veya kol kola yürünmesi Rönesans'tan önce görülmeyen davranışlardır. Bu örnek kısmen, ortaçağ boyunca, hatta Holbein zamanında bile kadın eline atfedilen erotik değeri gösterir. Bu noktada bir şeyden daha söz etmem gerek: Şeffaf kumaşlar gibi kışkırtıcı öğeler kullanıldığına dair dönemin diğer (hayretler içinde kalmış erkek) kaynaklarından tanıklıklar gösterilmektedir. Böylece "altın" anlamına gelen Guilliadun *(Guilli)* karakterini gözümüzün önüne getirmek daha kolay olur. Marie'nin bir başka öyküsünden (*Lanval)* aldığımız parçadaki betimlemeye bakalım: "Şöyle giyinmişti: Kenarları ince dantellerle süslü beyaz keten bir giysinin içindeki çıplak teni rahatça seçilebiliyordu. Vücudu çok alımlı, beli incecikti. Boynu bir ağaç dalı üzerinde kar kadar beyaz, soluk tenli yüzündeki gözleri pırıl pırıldı. Ağzı güzel, burnu kusursuz, kaşları karaydı. Ama saçları dalgalı ve mısır püskülü rengindeydi. Güneş vurduğunda altın tellerden bile daha güzel ışıldıyordu." (y.n.)

şünceliymiş. Kız onu kaygılandırmış; ne de olsa o kralın kızı, kendisiyse kralın hizmetkârı. Kız ona çok utangaç gibi gelmiş, ama sanki gizliden gizliye onu bir şeyden sorumlu tutar gibiymiş. Eliduc kendisini çok kötü hisseder, bunca zamandır o ülkede yaşamasına rağmen onu nasıl olup da o güne kadar görmemiştir. Ama bunları düşündüğü için de utanmış. Karısını, bir kocanın davranması gerektiği gibi davranacağına söz verişini hatırlamış.

Kız ise Eliduc'ü gördüğü o andan itibaren sevgilisi olsun istemiş. Daha önce hiçbir erkekten bu kadar hoşlanmamışmış; keşke olsa, keşke Eliduc de bunu istese. Bütün gece uyumayıp Eliduc'ü düşünmüş, ne uyku kalmış, ne rahat. Ertesi sabah şafakla kalkmış, pencereye gitmiş, sonra uşağını çağırtmış. Ona her şeyi bir bir anlatmış.

"Sevgili Tanrım," der kız, "öyle zor bir durumdayım ki, adeta bir tuzağa düştüm. Yeni paralı askeri seviyorum. Eliduc'ü. O müthiş savaşçıyı. Bütün gece hiç uyumadım, gözümü bile kırpmadım. Eğer beni gerçekten severse, ciddi olduğunu gösterirse, onun her istediğini yaparın. Her şey ne kadar ümit verici; günün birinde o buranın kralı olabilir. Onun için çıldırıyorum. Ne kadar zeki, ne kadar teklifsiz! Beni sevmezse, kederden ölürüm."

Genç uşak bunları dinledikten sonra ona güzel bir tavsiyede bulunmuş; bu kadar çabuk ümitsizliğe kapılmak için neden yokmuş.

"Hanımım, eğer onu seviyorsanız, bunu onun da bilmesini sağlayın. Ona bir kemer ya da kuşak yollayın, yahut bir yüzük. Bakalım hoşlanacak mı? Hediyenizi mutlulukla kabul ederse, sizden haber aldığına sevinirse, o zaman anlarsınız ki sizi seviyor. Her şey bir yana, sizin ondan hoşlandığınızı bilip de sevinçten havalara uçmayacak bir imparator gösterebilir misiniz bana?"

Kız bu tavsiye üzerine düşünmüş taşınmış.

"Peki, bir tek hediyeyle nasıl anlarım onun beni gerçekten istediğini? Anlaşılmaz ki. Bir beyefendi, gelen bir hediyeyi gönderenden hoşlansa da hoşlanmasa da kabul etmek durumunda değil midir? İnsan böyle şeyleri memnuniyetsizliğini gizleyerek kabul etmek zorunda kalır. Benimle alay ederse, kahrolurum. Ama belki sen onun yüz ifadesinden bir şeyler çıkarabilirsin. Haydi, hazırlan. Çabuk. Hemen yola çık."

"Ben hazırım."

"Ona bu altın yüzüğü götür. Bir de şunu, kemerimi ver ona. Benim adıma onu selamlarken çok sıcak davran."

Uşak onu geri çağırmakla çağırmamak arasında tereddüt eden kıza arkasını dönüp gider. Kız uşağın gitmesine izin verir, ama hezeyana kapılıp kendi kendine söylenmeye başlar.

"Tanrım, yabancı bir erkeğe âşık oldum! İyi bir aileden gelip gelmediğini bile bilmiyorum. Belki bir gün aniden ortadan kayboluverecek, ben keder içinde kalacağım. Her şeyi bu kadar açıkça ortaya koymakla budalalık ettim. Daha dün tanışıp konuştuk. Bugünse kendimi onun kollarına atıyorum. Beni hor görecek galiba. Hayır yapmaz, iyi bir insansa bunu yaptığım için bana sevgi duyacaktır. Artık her şey tanrıların elinde. Beni hiç umursamıyorsa, kendimi aptal yerine düşürmüş olacağım. Yaşadığım sürece, bir daha asla mutlu olamayacağım."

Kız böyle ıstırap içindeyken atına atlayan uşak hızla yol almaktaymış. Eliduc'ü bulup başka kimsenin olmadığı bir yerde kızın istediği gibi selamlamış. Sonra da küçük yüzüğü ve kemeri vermiş. Şövalye ona teşekkür etmiş ve yüzüğü takıp, kemeri beline dolamış. Ama uşağa hiçbir şey söylememiş, bir şey de sormamış; yalnızca kendi yüzüğünü ve kemerini çıkartıp vermiş. Fakat uşak kabul etmemiş ve hemen genç hanımefendisinin yanına dönmüş. Odasında bulmuş prensesi; Eliduc'ün selamını ve teşekkürlerini iletmiş.

"Tanrı aşkına, gerçeği saklama benden. Beni gerçekten seviyor mu?"

"Öyle sanıyorum. Sizi aldatabilecek biri değil. Bence açıkgözlük ederek, kibar bir tavır takınıyor; hislerini saklamasını biliyor. Onu sizin için selamlayıp hediyeleri verdim. Kemeri beline doladı, düzgün bağlamak için epey özen gösterdi. Sonra da yüzüğü parmağına geçirdi. Ona başka bir şey söylemedim. O da bana söylemedi."

"Ama bunun anlamını anlamış mıdır acaba? Anlamadıysa, mahvolurum!"

Ortaçağda moda olan bu kemer bir ucunda kanca olan halkalardan oluşur. Serbest ucuyla bağlanır ve yan taraftan sarkıtılarak takılır. Bu Semerin, Bröton bir ailenin üyesi olan bir hanım için yaptırılmış, on dördüncü yüzyıla ait muhteşem ahşap örneklerinden biri Victoria and Albert Müzesi'nde sergilenmektedir. (y.n.)

"Gerçekten bilemiyorum. Ama benim naçizane görüşlerimi bilmek isterseniz; hediyelerinize burun kıvırmadığına göre, sizden... şey... nefret ediyor olamaz, değil mi?"

"Beni kızdırma, seni küstah çocuk! Nefret etmediğini ben de gayet iyi biliyorum. Onu incitebilir miyim ki benden nefret etsin? Çok sevmekten başka ne yapıyorum? Ama nefret ediyorsa, ölümü hak ediyor demektir. Onunla kendim görüşene kadar hiçbir ilişkim olmayacak. Ne senin aracılığınla ne de başkasının. Onu istemenin beni nasıl parampara ettiğini ona kendim göstereceğim. Ah, keşke onun burada ne kadar kalacağını bilsem!"

"Efendim, kral onunla bir yıllık sözleşme yaptı. Hislerinizi ona göstermeniz için bu kadar zaman yeter herhalde, değil mi?"

Eliduc'ün gitmeyeceğini öğrenen Guilliadun sevinçten kabına sığamaz; demek kalacak, bu muhteşem bir şey! Kızın bilmediği bir şey varsa o da Eliduc'ün onu gördüğü andan itibaren eziyet çekiyor olmasıymış. Kader ona kötü bir oyun oynamış; şu evinden ayrılırken başka bir kadına asla bakmayacağına dair karısına verdiği söz. Şimdi yüreği eziliyormuş. Karısına sadık kalmak istiyormuş ama Guilliadun ve güzelliğine ümitsizce âşık olduğu gerçeğini de saklayamazmış hiçbir şey. Onu bir kez daha görmek, onunla konuşmak, onu öpmek, kollarına almak... Ama ona bu özlemini gösteremezmiş, bu onu rezil edermiş. Bir yandan karısına verdiği sözü tutmadığı için, diğer yandan kralla ilişkisi nedeniyle. Kendisini ikiye bölünmüş gibi hissediyormuş; derken atına atlamış, tereddüt etmeyecekmiş artık. Arkadaşlarını çağırıp kralla görüşmek üzere kaleye gider. Ayarlanabilirse kızı görecektir; acelesinin nedeni budur.

Sofradan yeni kalkan kral kızının odasına gitmiş; orada denizaşırı bir yerden gelen bir şövalyeyle satranç oynamaya başlamış. Satranç tahtasının öteki tarafındaki kızı da ona hamleleri gösteriyormuş. Eliduc içeri girmiş. Kral onu sıcak karşılamış ve yanına oturmasını söylemiş. Kızıyla konuşuyormuş.

"Sevgili kızım, bu beyefendiyi daha yakından tanımalısın. Ve ona bütün onurları bahşet. Bu ülkede ondan daha iyi bir savaşçı yoktur."

Kız babasının bu emrine memnun olmuş. Ayağa kalkar ve Eli-

duc'ü diğerlerinden daha uzak bir köşede kendisiyle birlikte oturmaya davet eder. Her ikisi de birbirlerine duydukları aşktan sersemlemiş gibidir. Kız hissettiklerini ona söylemeye cesaret edemez, şövalyemiz de onunla konuşmaya korkar... yalnızca gönderdiği hediyeler için teşekkür eder; hiçbir hediye onu bu kadar sevindirmemiştir. Kız da onun memnuniyetinin kendisini mutlu ettiğini söyler. Sonra aniden başlar anlatmaya yüzüğü ve kemeri neden gönderdiğini, bedeninin onun olduğunu, direncinin kalmadığını, onu deli gibi sevdiğini, ne isterse yapacağını: Eğer Eliduc'ün olamazsa, kesinlikle bilsinmiş ki, artık asla başka bir erkeğin olmazmış.

Artık sıra Eliduc'e gelmiş.

"Prensesim, beni sevdiğiniz için o kadar mesudum ki. Bu büyük bir mutluluk. Benden bu kadar çok hoşlanmanız bana başka ne hissettirebilirdi ki? Bunu hiç unutmayacağım. Bildiğiniz gibi, babanıza bir yıl için söz verdim. ettiğim yemin savaş sona erene kadar geçerlidir. Ondan sonra eve döneceğim. Elbette, siz buna izin verirseniz. Burada kalmak istemiyorum."

"Eliduc, samimiyetiniz için minnettarım. Son derece dürüstsünüz ve her şeyi biliyorsunuz. Gitmenizden çok önce benimle ilgili bir karar alacaksınızdır. Sizi seviyorum, size dünyadaki her şeyden çok güveniyorum."

Artık ikisi de birbirlerinin duygularından emindir ve o an için daha fazla bir şey söylemezler.

Eliduc kaldığı eve geri döner; her şeyin bu kadar iyi gitmesinden adeta büyülenmiş gibidir. Guilliadun'u istediği sıklıkta görebilecektir; birbirlerine çılgınca âşıktırlar.

Eliduc bunun üzerine kendini savaşa o denli kaptırmış ki, düşman ülkenin kralını esir edip, yaşlı kralın ülkesini özgürlüğe kavuşturmuş. Askeri ününü, dehasını ve halka karşı gösterdiği cömertliğini duymayan kalmamış. Yaşamının bu tarafında her şey yolunda gidiyormuş.

Bu sırada Bretagne kralı, Eliduc'ün bulunması için karşı kıyıya üç ulak göndermiş. Yurdunda işler sarpa sarıyor, her geçen gün daha da kötüleşiyormuş. Ülkenin bütün stratejik noktaları kuşatma altındaymış, toprakları kılıçtan geçiriliyormuş. Kral, Eliduc'ün uzak-

lara gitmesine neden olduğu için her geçen gün daha büyük bir pişmanlık duyuyormuş. Kötü niyetli birilerinin iftirasına inanıp haksızlık yaptığını biliyormuş. Eliduc'e iftira atıp karalayan hain hizipçiyi çoktan sonsuza dek sürgüne yollamışmış. Artık, bu büyük ihtiyaç anında Eliduc'ü ülkeye geri çağırıyormuş, buyuruyormuş, hatta yalvarıyormuş; şövalye ona ilk kez saygılarını sunduğundan bu yana aralarında var olan güven adına yurduna dönmesini ve durumu düzeltmesini istiyormuş. Çok sıkışık bir durumdaymış.

Eliduc bu haberi okumuş. Büyük bir üzüntü duymuş. Guilliadun'u düşünmüş. Onu artık benliğinin ıstırap dolu derinliklerinden gelen muazzam bir duyguyla seviyormuş, kız da onun için aynı duyguları besliyormuş. Ama hiçbir çılgınlık ya da uygunsuz bir şey yapmamışlar; onlarınki öyle sıradan bir macera değilmiş. Birbirlerini kucaklamak ve sohbet etmek, birbirlerine güzel hediyeler vermek... Birbirlerine duydukları ihtiras bundan daha öteye gitmemiş. Kız kasıtlı olarak ilişkilerini bu düzeyde tutmuş, çünkü beklediği bir şey varmış. Kartlarını doğru oynarsa Eliduc'ün tamamen ve yalnızca onun olacağına inanıyormuş.

Kız, onun bir karısı olduğunu bilmiyormuş.

"Ah," demiş Eliduc kendi kendine, "yolumu şaşırdım. Buralarda çok fazla kaldım. Bu ülkeyi gördüğüm andan itibaren lanetlendim. Sırılsıklam âşık oldum. O da bana âşık oldu. Ona şimdi elveda demek zorunda kalırsam, ikimizden biri ölür. Belki ikimiz de ölürüz. Ancak yine de gitmek zorundayım, Bretagne kralı mektubunda emrediyor ve ona verilmiş sözüm var. Hepsi bir yana karıma verdiğim söz var. Kendime çekidüzen vermeliyim. Artık burada kalamam, başka seçeneğim yok. Guilliadun'la evlenmemi kilise asla kabul etmeyecektir. Bunun hiçbir çıkar yolu yok. Tanrım, onu bir daha göremeyeceğimi düşünmek bile istemiyorum! Ne pahasına olursa olsun ona karşı açık olmalı, her şeyi anlatmalıyım. Nasıl isterse öyle yapacağım, nasıl uygun gö ürse. Babasının toprakları huzur içinde, kimse onunla savaşmak istemiyor artık. Bretagne kralının bana duyduğu ihtiyacı mazeret olarak ileri sürüp, gün ağarmadan gitmek için iznini isterim. Anlaşmamız da böyleydi zaten, bu topraklarda barış olur olmaz gidebilecektim. Guilliadun'u görmeye

gidip ona her şeyi açıklarım. O da bana ne istediğini söyleyebilir, ben de bunu gerçekleştirmek için elimden geleni yaparım."

Eliduc fazla gecikmeden kralın yanına gitmiş ve ülkeden ayrılmak için izin istemiş. Bretagne'daki durumu açıklamış, kralının ona gönderdiği mektubu, imdat çağrısını göstermiş. Yaşlı kral emri okur ve Eliduc'ü kaybedeceğini anlar. Çok üzülmüş, endişelenmiştir. Ona sahip olduğu mal mülkten, mirasından, devlet hazinesinden üçte birlik pay önerir; kalması şartıyla. Kabul ederse, Eliduc'e sonsuza dek minnettarlık duyacağı kadar çok şey vereceğini söyler.

Ama Eliduc kararından dönmez.

"Bu kritik noktada, kralım tehlikede olduğundan ve beni bulmak için bu kadar sıkıntı içine girdiğinden, onun yardımına koşmak zorundayım. Beni bundan hiçbir şey alıkoyamaz. Eğer yeniden benim hizmetlerime ihtiyaç duyacak olursanız, seve seve geri dönerim ve yanımda çok sayıda şövalye de getiririm."

Bunun üzerine kral ona teşekkür etmiş ve daha fazla tartışmadan gitmesine izin vermiş. Kaldığı evdeki tüm değerli eşyaları alabileceğini söylemiş; altın, gümüş, köpekler, atlar ve güzel ipekli kumaşlar. Eliduc ihtiyacı olandan fazlasını almazmış. Sonra kibarca, eğer izin verilirse, prensesle konuşmayı çok istediğini söylemiş.

"Memnuniyetle," demiş kral.

Eliduc nedimelerden birinin Guilliadun'un odasının kapısını açmasını bekler. Sonra da kızla konuşmak üzere içeri girer. Kız onu görünce ihtirasla haykırmış adını ve Eliduc'e sarılmış. Birlikte konuyu görüşmüş, tartışmışlar; Eliduc bu yolculuğu neden yapmak zorunda olduğunu kısaca açıklamış. Ancak, tam her şeyi anlatmış, prensesten azat edilmesini, özgürlüğünü isteyecekmiş ki, kız şoktan bayılacak gibi olmuş. Beti benzi atmış. Eliduc kızın ne büyük bir keder içinde boğulduğunu görünce deliye dönmüş; Guilliadun'u dudaklarından öpmeye koyulmuş ve onun duygularını paylaşarak ağlamaya başlamış. Sonunda onu kollarına almış ve sakinleşene kadar bırakmamış.

"Ah, dünyalar güzeli, ah Tanrım, dinle beni... sen benim için yaşamı ve ölümü simgeliyorsun; sen benim tüm varlığımsın. İşte bu yüzden buradayım. Bu konuyu konuşalım istedim; birbirimize gü-

venelim istedim. Ülkeme dönmek zorundayım. Babanın iznini aldım. Ama sen ne dersen onu yapacağım. Başıma ne gelirse gelsin umurumda değil."

"Madem burada kalmak istemiyorsun, o halde beni de götür yanında! Yoksa kendimi öldürürüm. Bir daha ne iyi bir şey gelebilir başıma, ne de mutlu olabilirim."

Eliduc yumuşak bir sesle onu ne kadar sevdiğini, onun ne kadar güzel olduğunu söyler.

"Ama babana itaat edeceğime dair büyük yemin ettim. Eğer seni yanımda götürürsem, daha vadesi dolmadan ona ettiğim yemini bozmuş olurum. Yemin ediyorum, sana bütün kalbimle söz veriyorum ki bir süre için gitmeme izin verir ve bana dönmemi istediğin tarihi söylersen beni hiçbir şey sana dönmekten alıkoyamaz... yeter ki sağ ve sağlıklı olayım. Hayatım senin ellerinde."

Kız onu çok sevmiş. Ona bir tarih vermiş, Eliduc o gün dönecek, onu da alıp götürecekmiş. Sonra keder ve gözyaşı içinde ayrılmışlar; altın yüzüklerini değişmişler ve birbirlerine şefkatli öpücükler vermişler.

Eliduc denize açılmış. Rüzgâr güzel esiyormuş, karşı kıyıya çabuk ulaşmış. Ülkesine gelince Bretagne kralı onu büyük bir sevinçle karşılar, Eliduc'ün dostları, akrabaları ve başka herkes de çok sevinirler... özellikle karısı, ona layık güzel bir eş olarak onu bekleyen karısı çok mutlu olur. Fakat Eliduc tüm bunlar karşısında kayıtsız ve içedönük kalmış, çünkü hâlâ aklı İngiltere'deki sarsıcı aşk macerasındaymış. Gördüğü hiçbir şey onu keyiflendirmiyor, hiç gülümsemiyormuş; Guilliadun'u tekrar görünceye kadar mutluluk yüzü görmemiş bir daha. Karısı onun bu ketum haline çok üzülüyormuş, çünkü buna neyin neden olduğunu bir türlü anlayamıyormuş. Kendisi için de üzülüyor, acaba kocası ülke dışındayken karısının kötü bir şey yaptığını mı söylediler diye düşünüyormuş. Kocası ne zaman isterse, kendisini tüm dünyaya karşı savunmaya hazırmış.

"Sevgili hanımefendim, sizi hiç kimse kötü bir şey yapmakla suçlamadı. Ama kaldığım ülkenin kralına oraya geri döneceğime dair büyük yemin ettim. Bana çok ihtiyacı var. Ona bir hafta içinde, Bretagne kralı barışı sağlar sağlamaz dönmeye söz verdim. Dönme-

den önce yapmam gereken çok ağır bir görev var. Oraya dönene kadar hayat zehir olur bana. Sözümden *dönmeyeceğim*"

Karısına yalnızca bunları söylemiş. Bretagne kralının yanına giderek büyük yardımlarda bulunmuş. Kral onun stratejilerini uygulayarak ülkesini kurtarmış. Guilliadun'un belirlediği tarih yaklaşınca, Eliduc barış antlaşması yapılması için aracılık yapmış. Düşmanın istediği bütün koşulları kabul etmiş ve gitmeye hazırlanmış. Yolculuğunda ona eşlik edecek kişileri seçmiş; pek sevdiği iki yeğenini, uşaklarından birini, olan biteni bilen ve Eliduc ile Guilliadun arasında haber taşıyan çocuğu almış yanına. Onların dışında da yalnızca silahtarlarını almış, başka da kimseyi istememiş. Bu sun saklayacaklarına dair de yemin ettirmiş hepsine.

Hiç vakit kaybetmeden denize açılır ve kısa zamanda varır Totnes'a. Sonunda özlemle beklendiği yere ulaşmıştır. Eliduc çok kurnazmış. Görülür... takip edilir ve tanınır kaygısıyla limandan hayli uzakta bir han bulmuş. Uşağını hazırlatıp, döndüğünü, sözünü tuttuğunu haber vermesi için Guilliadun'a göndermiş. Geceleyin, karanlık çöktüğünde gizlice şehirden çıkmalı, uşakla birlikte Eliduc'ün onu beklediği yere gelmeliymiş. Uşak kılık değiştirmiş ve Exeter'e kadar yayan gitmiş. Zekice davranıp kızın odasına kimseye görünmeden girmenin yolunu da bulmuş; sonra prensesi selamlamış ve âşığının geri döndüğünü haber vermiş. Uşak onun karşısına çıktığında prensesin çok üzgün ve ümitsiz olduğunu fark etmiş; fakat haberleri duyunca sinirleri boşalıp ağlamaya başlar, derken uşağı öpücüklere boğar. Uşak kızın o gece onunla birlikte oradan ayrılması gerektiğini söylemiş ve bütün günü kaçışlarının ayrıntılarını planlamakla geçirmişler.

Gece olunca birlikte, gizlice şehri terk etmişler. Birileri onları görecek diye çok korkmuşlar. Kızın üzerinde zarif altın işlemeleri olan ipek bir elbise ve kısa pelerin varmış.

Kent kapısından hemen hemen bir ok atımı mesafede güzel bir bahçeyle kuşatılmış bir koru varmış. Kızı almaya gelen Eliduc, bahçe sınırındaki çalıların altında bekliyormuş. Uşak kızı oraya getirmiş. Eliduc onları görür görmez atından atlamış ve kızı öpmeye başlamış; tekrar buluşmaktan ne kadar mutlularmış. Sonra onun atı-

na binmesine yardım etmiş, kendisi de atına atlamış ve kızın atının dizginlerini de eline almış. Çok geçmeden Totnes limanına varmışlar ve gemiye binmişler; gemide Eliduc'ün adamlarından ve sevgilisi Guilliadun'dan başka hiçbir yolcu yokmuş. Rüzgâr istedikleri yönden esiyormuş, hava da güzelmiş. Ancak Bretagne kıyılarına yakıştıklarında fırtına kopmuş. Ters bir rüzgâr onları limandan uzaklara sürüklemiş. Geminin direği kırılmış, yelkenleri parampar-ça olmuş. Ümitsizlik içinde Tanrıya, Aziz Nikolaos'a, Aziz Clements'a da dua etmişler... Meryem Ana'ya da dua etmişler, belki o İsa'nın himayesini kendilerine döndürebilir, onları boğulmaktan kurtarabilir ve kıyıya ulaştırabilir diye. Var gücüyle süren fırtınada bir o yana, bir bu yana sürüklenip duruyorlarmış. Gemicilerden biri bağırmaya başlamış:

"Biz ne yapıyoruz? Efendim, gemiye bindirdiğiniz kız yüzünden hepimiz boğulup gideceğiz. Kıyıya asla ulaşamayacağız. Sizin evde iyi bir karınız var. Oysa şimdi siz başka bir kadın istiyorsunuz. Bu hem Tanrıya hem de yasalara karşı gelmek demek. Namusa ve dine de aykırı. Bence o kızı denize atalım da canımızı kurtaralım."

Eliduc adamı duyunca neredeyse deliye döner.

"Seni orospu çocuğu, seni şeytan, seni korkak fare... kapa çeneni! Eğer o denize düşecek olursa bunu sana fena ödetirim."

Guilliadun'a sarılmış. Elinden geldiğince rahatlatmaya çalışmış onu. Kızı zaten deniz tutmuş; bir de o korkunç sözleri duymak iyiden iyiye yaralamış; âşık olduğu adamı evde bekleyen bir karısı var! Kendinden geçmiş ve güverteye yığılmış. Yüzünde ölümün solgun rengi varmış ve öylece kalmış; ne bir nefes ne de bir yaşam belirtisi. Eliduc kızın orada olmasının tek nedeninin, bu işin tek sorumlusunun kendisi olduğunu biliyormuş. Kızın sahiden de öldüğüne inanmış. Derin bir kedere boğulmuş. Ayağa kalktığı gibi gemicinin üzerine yürümüş ve elindeki kürekle adamı dövmeye başlamış. Adam güverteye yığılınca, Eliduc bir tekmede denize yuvarlamış adamı; dalgalar sürüklemiş gemiciyi. Hemen ardından dümene geçmiş ve geminin rotasını öyle ustalıkla düzeltmiş ki limana ulaşmışlar. Güvenle kıyıya yanaştıklarında demir atmış ve iskeleyi kurdurmuş. Guilliadun hâlâ bilinçsiz yatıyormuş; hiçbir hayat belirtisi gös

termiyormuş. Eliduc durmaksızın gözyaşı döküyormuş; keşke mümkün olsa da onunla birlikte ölseymiş. Arkadaşlarına onu nereye götürebileceğini sormuş. Kız şanlı şerefli ve kusursuz bir törenle gömülene, kutsal topraklarda ebedi uykusuna yatırılana dek yanından ayrılmayı reddetmiş. O bir kral kızıymış; bu onun hakkıymış. Ama adamları çok üzgünmüş ve ona bir tavsiyede bulunamamışlar. Eliduc tek başına düşünmeye başlamış. Kendi evi denizden çok uzakta değilmiş, atla en fazla bir gün sürermiş. Evine otuz kilometre kadar uzakta bir orman varmış. Orada kırk yıldır yaşayan aziz gibi münzeviyle, küçük bir kilisesi varmış. Eliduc eskiden onu sık sık ziyaret eder, konuşurmuş.

Onu oraya götüreceğim, demiş kendi kendine, onu münzevinin kilisesine gömerim. Sonra bir arazi bağışlar, bir manastır kurarım, diye düşünmüş. Onun için her gün dua eden rahibeler olur, Tanrı ruhuna merhamet eylesin.

Atları getirtmiş ve herkese at binmelerini buyurmuş; sonra kendisine asla ihanet etmeyeceklerine yemin ettirmiş. Guilliadun'un bedenini kendi atının üzerinde taşımış, kendi de arkasından gitmiş. En kestirme yoldan gidip kısa zamanda girmişler ormana. Sonunda küçük kiliseye varmışlar, bağırıp geldiklerini haber vermişler ve kilisenin kapısını çalmışlar. Ama ne kimse cevap vermiş, ne de kapı açılmış. Eliduc adamlarından birini içeri tırmandırıp kapıyı açtırmış. İçeride henüz kazılıp kapatılmış bir mezar bulmuşlar; aziz gibi saf münzevi, meğer önceki hafta ölmüşmüş. Bu duruma hepsi de çok üzülmüş. Adamları Eliduc'ün sevgilisinin sonsuza dek yatacağı mezarın kazılmasına yardımcı olmak istemişler ama Eliduc onlara kilisenin dışında beklemelerini söylemiş.

"Bu doğru olmaz. Önce uzmanlara danışıp, burayı manastır yaparak şereflendirmenin yolunu öğrenmeliyim. Guilliadun'u şimdilik sunağın önüne bırakıp, Tanrının kollarına teslim edeceğim."

Eliduc bir yatak getirtmiş ve çabucak kızın ebedi uykusuna yatacağı bir yer hazırlamışlar; onu oraya yatırıp, ölüme terk etmişler. Fakat sıra kiliseden ayrılmaya gelince Eliduc acıdan öleceğini sanmış. Kızın gözlerini, yüzünü öpmüş.

"Sevgilim, aşkım, Tanrı bilsin ki bundan böyle asla silah taşıma-

yacak, dış dünyaya çıkmayacağım. Beni gördüğün güne lanet okuyacağım. Narin sevgilim benim, neden geldin ki benimle? Bir kraliçe bile bana böyle güven dolu bir sevgi duyamazdı. Kimse beni senden daha derin sevemezdi. Yüreğim paramparça. Seni gömdüğüm gün ben de manastıra kapanacağım. Sonra da her gün buraya gelip mezarında kederimden gözyaşı dökeceğim.

Ansızın kızın bedeninden uzaklaşmış ve kiliseden çıkmış.

Önden bir ulak gönderip karısına döndüğü, çok yorgun ve bitkin olduğu haberini yollamış. Bu habere çok sevinen karısı onu karşılamak için giyinip kuşanmış, sevgi ve şefkatle karşılamış kocasını. Ama mutluluğu uzun sürmemiş. Eliduc ona ne gülümsemiş ne de tatlı bir söz söylemiş. Kimse de nedenini sormaya cesaret edememiş. Eliduc birkaç gün hep böyle kalmış; her sabah erkenden ayin müziğini duyar duymaz ormanın ve Guilliadun'un yattığı yerin yolunu tutuyormuş... Kız hâlâ bilinçsiz, soluk almadan, hiçbir hayat belirtisi göstermeden yatıyormuş. Yine de Eliduc'ü şaşırtan bir şey varmış: Kızın yüzünün rengi hiç değişmiyor, hâlâ pembe-beyaz duruyormuş; yalnızca biraz solgunmuş. Derin bir umutsuzluk içinde ağlayıp ruhuna dua edermiş Eliduc. Bunu yaptıktan sonra da evine dönermiş.

Bir gün, ayinden sonra kiliseden çıkarken, bir casus gözlemiş onu. Efendisini belli bir mesafeden izleyip ne yöne gittiğini öğrenmesi halinde karısının atlar ve silahlar vaat ettiği genç bir uşakmış bu. Delikanlı Eliduc'ün karısının emrini yerine getirmekteymiş. Ormana sürer atını ve görünmeden izler Eliduc'ü. Onu yakın takibe alıp kiliseye gidişini görür, ne durumda olduğunu duyar. Eliduc kiliseden çıkar çıkmaz, uşak eve gidip; hanımına her şeyi, kocasının kilisede çıkardığı kederli sesleri anlatmış. Başlangıçta kızgın olan kadın, şimdi duygulanmış.

"Hemen oraya gidip, etrafa bakalım. Efendin az sonra kralla görüşmek üzere sarayın yolunu tutacak. Münzevi geçenlerde ölmüştü. Eliduc onu çok severdi ama bu durum, onun böyle davranmasını açıklamıyor. Bu kadar kederlenmezdi."

Bu şimdilik onun için bir sırmış.

Aynı gün, öğleden sonra Eliduc, Bretagne kralıyla görüşmek

üzere yola çıkmış. Karısı, uşağı da yanına alarak münzevinin kilisesine gitmiş. İçeri girer girmez yatağı ve üzerinde yatan kızı görmüş; yeni açmış bir gül kadar tazeymiş kız. Kızın üzerindeki örtüyü kaldırınca narin beden, ince kollar, uzun güzel parmaklı yumuşak beyaz eller ortaya çıkmış. Gerçeği hemen anlamış... kocasının o trajik ifadeye neden büründüğünü. Uşağını çağırıp mucizevi cesedi göstermiş.

"Şu kıza bir bakar mısın? Bir mücevher kadar güzel. Kocamın metresi o. Demek bu yüzden bu kadar üzgün. Nedense bu beni şaşırtmadı. O kadar güzel ki... ölmek için çok genç. Ona acımamak elde mi? Her şeye rağmen kocamı hâlâ seviyorum. Bu hepimiz için bir trajedi."

Guilliadun için ağlamaya başlamış. Ama gözyaşları içinde ölüm döşeğinin yanına oturur oturmaz sunağın altından bir sansar fırlamış. Uşak eline bir sopa alıp cesetten uzaklaştırmak istemiş hayvanı. Sansan öldürüp küçük leşi mihrabın yanındaki, din adamlarına ayrılmış bölümün ortasına fırlatmış. Az sonra ölü sansarın yanına erkeği gelmiş. Sansar ölen dişisinin çevresinde dolanıyor, bir ayağıyla ölüyü dürtüyormuş. Ama bir hareket olmayınca hayvan üzgün bir halde bir an durmuş ve birden kiliseden fırladığı gibi ormandaki çalılara dalmış. Ağzında, oradan kopardığı koyu kırmızı bir çiçekle geri dönmüş. Çiçeği uşağın öldürdüğü sansarın ağzına yerleştirmiş. Ölü sansar ansızın hayata dönmüş. Eliduc'ün karısı tüm olanları izlemiş ve uşağına bağırmış.

"Fırla çocuk! Yakala onu! Sakın kaçırma!"

Oğlanın fırlattığı sopa sansara isabet edince çiçek hayvanın ağzından yere düşmüş. Eliduc'ün karısı gidip kırmızı, enfes çiçeği almış ve Guilliadun'un dudaklarına yerleştirmiş. Bir iki saniye hiçbir şey olmamış ama az sonra kız kıpırdanmış, iç çekmiş ve gözlerini açmış.

"Tanrım," diye mırıldanmış kız, "ne kadar çok uyumuşum!"

Eliduc'ün karısı onun konuştuğunu duyunca Tanrıya şükretmiş. Sonra ona kim olduğunu sormuş.

"Hanımefendi, ben Britanya doğumluyum, oradaki bir kralın kızıyım. Eliduc adındaki bir şövalyeye, cesur bir paralı askere ümit-

sizce âşık oldum. Birlikte kaçtık. Ama kötü biriymiş, beni aldatmış. Meğerse burada bir karısı varmış. Bana hiç söylememiş, ima bile etmemişti. Gerçeği öğrendiğimde kederden bayılmışım. O ise beni zalimce burada, bu yabancı ülkede biçare bırakıp gitmiş. Beni kandırdı, şimdi bana ne olacağını bilmiyorum. Kadınların erkeklere güvenmeleri için akıllarını yitirmiş olmaları gerekir."

"Canım," demiş Eliduc'ün karısı, "o şu anda teselli bulmaz acılar içinde. Seni temin ederim. Senin öldüğünü sandığı için kederden aklını yitirdi. Her gün buraya gelip seni ziyaret etti.Ama anlaşılan sen bu zaman zarfında hep baygındın. Ben onun gerçek karısıyım ve onun için derin bir üzüntü duyuyorum. O kadar mutsuz ki... Sık sık nereye kaybolduğunu merak ettiğim için onu takip ettirdim, seni de öyle buldum. Hayata dönmene memnun oldum. Seni yanımda götürüp ona geri vereceğim. Onun suçlanacak bir şey yapmadığını tüm dünyaya haykıracağım. Sonra da manastıra kapanacağım."

O kadar rahatlatıcı konuşmuş ki Guilliadun onunla dönmüş. Eliduc'ün karısı uşağın hazırlanmasını ve Eliduc'e haber ulaştırmasını buyurmuş. Uşak dörtnala sürmüş atını ve çok geçmeden Eliduc'ü bulmuş. Onu saygıyla selamlayıp olan biten her şeyi anlatmış. Eliduc arkadaşlarını beklemeden atına atlamış. Aynı gece evine ulaşmış ve Guilliadun'un hayata döndüğünü görmüş. Karısına içtenlikle teşekkür etmiş, sevinçten havalara uçtığunu, hiç bu kadar mutlu olmadığını söylemiş. Guilliadun'u öpmeden duramıyormuş; kız da utangaç bir tavırla onun öpücüklerine karşılık veriyormuş. Tekrar birleşmekten dolayı duydukları sevinci saklayamıyorlarmış. Eliduc'ün karısı tüm bunları görünce, kocasına düşüncelerini açıklamış. Ayrılmak için kocasının resmi onayını istemiş, rahibe olup Tanrıya hizmet etmek istiyormuş. Ona topraklarının bir kısmını vermeliymiş ki kendisine bir manastır kursun. Ancak ondan sonra Eliduc bu kadar çok sevdiği kızla evlenmeliymiş; zira iki eşle birlikte yaşaması hem yasalara hem de ahlâki değerlere aykırı olurmuş. Eliduc onunla tartışmamış; tüm söylediklerini yapacak, ona toprak da verecekmiş.

Aynı ormanda, münzevinin küçük kilisesinin bağlı olduğu kalenin yanına bir kilise yaptırmış, manastırda bulunması gereken her

türlü müştemilatı da inşa ettirmiş. Ardından da bir sürü mal ve mülk bağışlamış. Her şey hazır olduğunda, karısı örtünmüş ve yanına otuz kadar rahibe alarak kiliseye girmiş. Böylece yeni düzenini, yeni yaşam biçimini kurmuş.

Eliduc Guilliadun'la evlenmiş. Düğün muazzam kutlamalarla gerçekleşmiş. Uzun yıllar mükemmel bir uyum içinde birbirlerini severek yaşamışlar. Çevrelerine bol bol mal mülk bağışlamışlar, birçok iyilikte bulunmuşlar; o kadar ki sonunda kendileri de dindar olmuşlar. Uzun süre düşünüp taşınan Eliduc kendi kalesinin karşısında bir kilise yaptırmış ve tüm parasını ve malvarlığının büyük bir bölümünü bu kilise için harcamış. Tarikat ve binalarının korunması için uşaklar ve din görevlileri atamış. Tüm bunlar yapıldıktan sonra fazla beklememiş ve uşaklarla birlikte kendisini kadiri mutlak Tanrının kollarına teslim etmiş. Çok sevdiği Guilliadun'u ise ilk karısının yanına göndermiş. Guildelüec onu kardeşi gibi karşılamış ve Tanrıya nasıl hizmet edeceğini, tarikatın dinsel yaşamını nasıl sürdüreceğini öğreterek ona büyük bir onur bahşetmiş. İkisi birlikte Eliduc'ün ruhunun selameti için dua etmişler; o da bu iki kadın için dua edermiş. Ara sıra ulaklar yollayıp onların nasıl olduğunu, birbirlerini nasıl teselli ettiklerini öğrenirmiş. Her üçü de kendi tarzlarında Tanrıyı, ona gerçek bir inanç besleyerek sevmeye çalışıyorlarmış ve sonunda hakikatin beşiği Tanrının merhametiyle üçü de huzur içinde hayata gözlerini yummuşlar.

Asil Keltler, uzun zaman önce, bu üç kişinin garip macerasını ölümsüzleştirmek için bu öyküyü derlemişler. Akıllardan hiç çıkmaya!

Zavallı Koko

Byth dorn re ver dhe'n tavas re hyr,
Mes den hep tavas a-gollas y dyr.

Polisiye ve gerilim romanlarından türemiş belli bazı melodramatik durumların sinema ve televizyon yüzünden öylesine suyu çıktı ki yeni ve saçma sapan bir ters olasılık yasası kabul görmüş gibi geliyor bana - bu durumlardan biri ekranda ne sıklıkta gösterilirse, izleyicinin gerçek yaşamında cereyan etme olasılığı o denli azalıyor- Bu anlatıya konu olan o son derece sıkıntılı deneyimden yalnızca bir iki ay önce BBC'de çalışan genç bir dehayla yine benzer bir konuyu tartışmış olmam oldukça ironik. Kötü olayın başka bir yerde olmuş olması, burada olmamış olduğunu, burada olmadığını, bu

nedenle hiçbir zaman da olmayacağını kanıtladığından, verilen haber ne kadar tiksindiriciyse izleyenleri o kadar rahatlattığına ilişkin kinik ifadem onu ciddi biçimde rahatsız etmişti. Söylemeye gerek yok, sonra biraz alttan alıp, o hepimizin içinde var olan ve trajedinin başka insanlara tanınan bir ayrıcalık olduğunu düşünen çağın Pangloss'unun* aslında enikonu kötü ve antisosyal bir yaratık olduğunu da kabul etmek zorunda kalmıştım.

Gelgeldim, o azap gecesinde, korku içinde olduğu kadar, bir inanmazlık durumunda, öylece yatıyordum. Rüya görmüş olduğumu, duyduğum şangırtı her neyse bunun dış gerçeklikte değil de, uyku sırasında bilinçdışında olduğunu söyledim kendi kendime. Dirseğimin üzerinde doğrulup, karanlık odayı inceleyerek kulak kesildim. Yine de mantığım bana, korktuğum şeyin Londra'da başıma gelme olasılığının şu anda bulunduğum yere göre çok daha fazla olduğunu söylüyordu. Biraz çocuksu olan bu tepkimi nispeten yabancı bir evde yalnız geçirdiğim bu ilk geceye bağlayıp, yeniden uykuya dalmak üzereydim. Hiçbir zaman insanların ya da mekanların sessizliğinden hoşlanan biri olmamışımdır; Londra'daki dairemin dışından gelen tanıdık bildik gece seslerini özlemiştim.

Fakat birden aşağıdan bir yerlerden sanki metal bir nesne yanlışlıkla bir bardağa ya da porselen bir eşyaya çarpmış gibi hafif bir şangırtı, yok yok, şıngırtı geldi. Ardından tek bir kapı gıcırtısı, hafifçe çarpan bir kapı sesi duyulsa akla başka türlü olasılıklar da gelebilirdi. Ama böyle bir ses gelmedi. Başlangıçta duyduğum belli belirsiz huzursuzluk büyük bir hızla giderek artan bir korkuya bıraktı yerini.

Bir zamanlar bir arkadaşım, eğer dolu dolu yaşadığımızı iddia edeceksek ölmeden önce yaşamak zorunda olduğumuz bir dizi deneyim olduğunu iddia etmişti. Örneğin kişinin günün birinde mutlaka suda boğulacağına inanması buna bir örnekti. Birinin kansıyla yatakta yakalanmak (pek resmi olmayan bir akşam yemeğinde) ise başka bir örnekti. Hayalet görmek üçüncü, birini öldürmek dördüncü örnek olarak verilmişti. Bunlara aynı derecede saçma bir iki öneri daha eklememe karşın, içimden gerçekte bu deneyimlerin hiçbiri-

* Pangloss: Voltaire'in *Candide* adlı eserindeki aşırı iyimser filozof karakteri, (ç.n.)

nin bana ait olmadığını kabul etmek zorunda kaldığımda az da olsa hayıflandığımı hatırlıyorum. Benim hayatımda da problemler olmuştur elbette ama cinayet hiçbir zaman elverişli bir çözüm gibi gelmedi bana; belki bir iki kere bir anlığına aklımdan geçmiştir, kitaplarımla ilgili bağışlanamaz ölçüde haksız eleştiriler üzerine. Gözlerimin ileri derecede bozukluğu beni İkinci Dünya Savaşı sırasında herhangi bir aktif görev almaktan da alıkoydu. Bir keresinde (aynı savaş döneminde) başka birinin karısıyla yatağa girmiştim, ama kısa ilişkimiz boyunca kocası Kuzey Afrika gibi gayet güvenli bir uzaklıktaydı. Yüzmedeki yeteneksizliğim beni boğulma tehlikesinden uzakta, çok güvende tutmuştur, kendi davalarına karşı bile anlaşılmaz bir ilgisizlik içinde bulunan hayaletlerse, anlaşılan benim gibi kuşkuculardan uzak durmakta kararlılar. Fakat nihayet işte tam burada, altmış altı yıllık güvenli bir yaşamın ardından, o "hayati" değer taşıyan deneyimlerden biri de benim başıma geliyordu; innanın yalnız olduğuna inandığı bir evde yalnız olmadığının farkına varması.

Kitaplar bana yazıda hakikati takdir etmeyi ve hakikati istemeyi öğretmediyse, bütün yaşamım boşa geçmiş demektir. Bu nedenle, en son yapmak isteyeceğim şey kendimi olduğumdan daha farklı biri gibi sunmak olurdu. Belli bir kendiyle dalga geçme duygusunun, bir ironinin ifadeye kitabi bir hava vermesini haksızlık olarak görme yanlısı olsam da, hiçbir zaman eylem adamıymışım numarası yapmadım. Zekâyla kazanılmış küçük çaplı bir şöhretin -ya da, en azından iddialı tiplerin havasını söndürme konusunda belli bir yeteneğin- en dangalak atletik öğrenciler dışında herkes tarafından kısmen o lanet "kitap kurdu" ve "inek öğrenci" nitelemeleriyle yaftalanmakla sonuçlanabileceğini, çok erken yaşta, yatılı okulda öğrendim. Kuşkusuz, fiziksel engellilerin yaptığı gibi her şeyi kötüler görünen bir bakış geliştirmiş olabilirim ve başka bir yazarın itibarını yitirmesine vesile olacak dedikoduları hiç sevmezmişim gibi de yapmayacağım; hatta korkarım zaman zaman bu tür dedikoduların yayılmasına katkıda bile bulundum. Sırf geçimini sağlamak amacıyla yazdığım ve en başarılı olan *The Dwarf in Literature* adlı kita-

Edebiyattaki Cüce. (y.h.n.)

bım bile, hiç de göründüğü gibi tarafsız ve derya gibi bir analiz örneği değildi. Üzülerek belirtmeliyim ki, kendi hatalarımı başkalarının erdemlerinden daha ilginç bulmuşumdur her zaman; yaşamın kendisinden çok kitapların -kitapları yazmanın, okumanın, eleştirmenin, basılmasına yardımcı olmanın- benim yaşamımı oluşturduğunu da inkâr edemem. O gece bulunduğum yerde olmamı gerektiren şeyin yine bir kitap oluşu da buna uygundu.

Önceki gün taksiyle Sherborne'daki tren istasyonundan gelirken takside bana eşlik eden iki bavuldan büyük olanı kâğıtlarla -notlar, taslaklar ve önemli metinlerle- doluydu. Bütün yaşamım boyunca erişmek istediğim bir hedefe yaklaşmıştım: Thomas Love Peacock'un* eksiksiz bir biyografisi ve yazarı açıklayan eleştirel bir yapıt. Abartmayayım, ciddi olarak çalışmaya başlayalı ancak dört yıl olmuştu, ama benim adımla yayımlanacak böyle bir kitap yazmak yirmili yaşlarımdan beri hep arzu ettiğim bir şeydi. Diğer çabalarımın görünüşe göre onları talep eden öncelikleri olmasının uygulamada her zaman geçerli nedenleri olmuştu; ama gönlümde yatan şey buydu. Son zirvede usulünce, saldırı için kolları sıvadım, ama bir de ne göreyim: Londra, New York'u taklit etmeden duramazmış gibi görünen o yeni iğrenç Londra, benim küçük projemi geri çevirmiş. Maida Vale'deki dairemin karşısında uzun zamandır o ürkütücü gelişini hissettirmekte olan çok daha büyük bir proje ansızın yürürlüğe konmuş. Mesele yalnızca ilk yıkımın ardından yükselen toz bulutu ve gürültü, o sessiz ve sapasağlam İtalyan stili sıralı evlerin molozları üzerinde yükselecek o sefil gökdelen bozuntusu kalkınma modelinin dairemin batı kanadındaki o muhteşem manzaradan beni yoksun bırakacak olması değildi. Peacock'un karşı çıktığı her şeyin yüceltilmesi olarak görmeye başlamıştım bunu; insani, zekice ve dengeli olmayan her şeyin. Bu müdahale karşısında duyduğum öfke yaptığım işi de etkilemeye başladı; bazı metin taslaklarımda Peacock, alakasız bir biçimde, yalnızca kendi çağıma karşı yönelttiğim şiddetli eleştirilere bir mazeret kisvesine büründü. Yerinde kullanıldığı takdirde bu tür yıkıcı eleştirilere bir itirazım yoktur, ama bura-

---

* Thomas Love Peacock (1785-1866): Dönemin entelektüel eğilimleri üzerine yergili romanlarıyla tanınan İngiliz yazar ve şair. (y.h.n.)

da böyle şeylere izin vererek hem konuma hem de gerçekte daha iyi olan kendi ferasetime ihanet ettiğimi biliyordum.

Bir akşam bütün bunları biraz sıkıntıyla (ve sağlayacağı yararları da göz önünde bulundurarak) iki eski arkadaşıma Hampstead'deki evlerinde uzun uzun anlattım. Maurice ve Jane'in Kuzey Dorset'teki kır evinde yıllardır pek çok kez hoş hafta sonları geçirmiştim. Ama itiraf etmeliyim ki, aldığım zevkin sebebi kır manzarası değil, arkadaşlarımla beraber geçirdiğim vakitti. Ben pek kırsal bölge düşkünü değilim, sanat yapıtlarındaki doğayı her zaman gerçek doğaya tercih etmişimdir. Oysa şimdi, Holly adını verdikleri bu kırevini ve içinde bulunduğu o yalıtılmış derin vadiyi insanın dileyebileceği en büyük özlemle ve ihtiyaç anında mükemmel bir sığınak olarak düşünüyordum. Bana kırdaki evlerini kullanabileceğimi söylediklerinde kayıtsız ve temkinli bir tavır içine girdim. Jane'in, kendisinin koruyucu ruhuna taptığı ve onun görüşüne göre, benimse utanmadan kayıtsız kalıp aldırış etmediğim bir kırsal bölgeye birdenbire duymaya başladığını özlemle dalga geçmesine gülümseyerek boyun eğdim... Bu koruyucu ruh, Thomas Hardy hiçbir zaman benim zevkime uygun bir yazar olmamıştı. Jane kulübenin anahtarlarını ve bir anda bulup çıkardığı bir alışveriş rehberini elime tutuşturdu. Maurice ise elektrikli su pompasının ve kalorifer sisteminin işlevsel gizli dilinden nasıl anlayacağıma dair bilgiler verdi. Bu bilgi ve teçhizatla donanmış bir halde, ansızın uyandırıldığını o meşum geceden önceki ikindi vakti, içimde hakiki bir sevinçle kendi alçakgönüllü, geçici Sabinus* çiftliğime sahip olmuştum. Yaşadığım şokun -ve kuşkunun- bir kısmı, hiç kuşkusuz, önceki iki hafta boyunca semtime uğramayan verimli bir konsantrasyona kavuşacağıma kesin gözüyle bakarak uykuya dalışımdan kaynaklandı.

Yatağımda dimdik oturduğumda, o anda duymakta olduğum sesin aşağıdaki oturma odasından değil, merdivenlerden geldiğinin farkına vardım. Orada öylece donmuş gibi oturuyor olmam çok saçmaydı; elbette aynı zamanda son derece korkakça. Ama mesele benim orada bir başıma kalmam değildi. Kulübe ıssız bir yerdeydi.

Sabinus çiftliği, Latin şair Horatius'a hamisi Maecenas'ın hediye ettiği çiftlik eviydi. (y.h.n.)

Yolun beş yüz metre kadar ilerisinde bir çiftlik vardı; onun bir iki kilometre ilerisindeki köyün bekçisi ise bahse girerim yatağında mışıl mışıl uyuyordu. Telefon, aşağıdaki yatak odasındaydı. Yardım isteyebileceğini yollar düşünüldüğünde, bekçi dünyanın öbür ucunda sayılırdı. Mütecaviz kişi hırsızlık yaparken ihtiyatlılığı elden bırakmamanın daha iyi olacağını düşünür umuduyla, gürültü yapabilirdim elbet. Profesyonel hırsızların şiddetten kaçındıklarına dair bir sezgi taşıyordum. Ama sağduyum bana bu uzak Dorset yaylalarında profesyonel bir soyguncu ne arasın, diyordu. Bu gelen, aşağıdaki köyden asabi bir amatör olmalıydı. Maurice'le bir keresinde bu konuda yaptığımız bir konuşma geldi aklıma; güya burası gibi kırsal bölgelerde suç oranının düşük olmasının tek nedeni toplumsal bağların sıkı olmasıymış. Herkes birbirini tanıyınca, suç işlemek ya zorlaşıyor ya da imkânsızlaşıyormuş.

Derken bu sıngırtının doğal bir açıklaması olabileceğine dair son umutların da uçup gitti. Bir gıcırtı sesi gelmişti; sanki birisi bir iskemleyi kenara çekmişti. Gerçekle yüz yüze gelmek zorundaydım: Holly'ye "tecavüz edilmekteydi". Maurice'in istatistiklerine karşın, neden buranın seçildiğini tahmin etmek de çok kolaydı. Tecrit edilmiş bir yerde olduğu aşikârdı ve Londralı sahiplerinin yalnızca hafta sonu uğradıklarını, daha uzun süreli kalışlarının da yaz aylarıyla sınırlı olduğunu bölgede bilmeyen yoktu herhalde. Günlerden çarşambaydı... hayır, artık perşembe olmuştu; saatim gece biri gösteriyordu. Kasım ayındaydık. Araba kullanan biri değildim; bu yüzden evde birilerinin olduğunu gösterecek bir araba da durmuyordu kapının önünde; ilk gün çok çalıştığımdan ertesi gün dinlenmiş olarak kalkmak için erkenden yatmıştım.

Bildiğim kadarıyla kulübede değeri yüksek bir şey de yoktu, en azından profesyonel bir soyguncunun ilgisini çekecek bir şey yoktu. Ev Jane'in her zamanki sade zevkiyle döşenmişti. Bir iki parça hoş porselen ve on dokuzuncu yüzyıldan bir iki naif pastoral tablo bugünlerde (asla anlayamayacağım nedenlerle) belki birkaç kuruş ederdi. Evde gümüş bir eşya olduğunu hatırlamıyordum; ayrıca Jane de arkasında çok değerli mücevher falan bırakacak biri değildi.

İşte, yine bir ses. Hâlâ aşağıdan bir yerden geliyor olması azıcık

da olsa içimi rahatlatmıştı. İçine hava sıkışmış bir yerden gelmişti sanki bu ses, belki de sıkışmış bir dolap kapağındandı. Aynı yerde uzun süre yaşandığında aşina olunan bu tür doğal ev sesleri bana çok yabancı geliyordu. Yine de, en sonunda olumlu bir hamlede bulundum; yani, karanlıkta el yordamıyla gözlüğümü bulup taktım. Sonra bacaklarımı örtünün altından çıkarıp yatağın kenarına oturdum. Bütün bunları, sanki hırsız benmişim gibi son derece temkinli bir sessizlik içinde yapmış olmam pek sağlıklı bir durum değildi kuşkusuz. Ama bir türlü ne yapacağıma karar veremiyordum. Boğuşma falan olacak olursa daha beter bir duruma düşeceğim kesindi. Onunla karşılaşmadan telefona ulaşamazdım ve o delikanlı da -nedense, onun uzun saçlı, odun kafalı ve eli ağır, kaba saba bir köylü olduğuna karar vermiştim- dövüşmeden telefon etmeme izin verecek biri değildi muhtemelen. Başka bir şey için de kulak kabartmıştım; kısık bir insan sesi. İçeride yalnızca bir kişi olduğundan hiç de emin değildim. Sarhoş cesaretinin en pespaye örneği suçortaklarıdır.

O anları düşünüyorum da, tamamen bencil bir dürtünün de aklımdan geçtiğini itiraf etmeliyim: Soyulmakta olan ev benim evim değildi. Benim için fazlasıyla değerli olan tek şey, kâğıtlarım ve Peacock'la ilgili bundan sonra yapacaklarımdı. Tüm kâğıtlarımı aşağıdaki odada bırakmış, masanın üzerine yaymıştım; şu anda en uzağımdaki bu oda, oturma odasıydı. Aşağıyı yağmalayan yan cahil delikanlıdan onlara bir zarar geleceğini sanmıyordum. Daha zeki ve eğitimli biri bu kâğıtları görünce evde biri olduğuna hükmedebilirdi ama onun gibi biri için evde biri olduğunu gösteren ipuçlarına gelince... Kendi tembelliğimin ve aniden geliştirdiğim tertipli olma duygumun kurbanı olmuştum: Kendim için hazırladığım hafif akşam yemeğinden sonra ortalığı toplayıp, bulaşıkları yıkamış ve Jane'in tavsiye ettiği gibi, "mekânı şenlendirmek" üzere şöminede odun ateşi yakma zahmetine girmemiştim. Hava, Londra'ya göre daha nitubetli ve yumuşaktı. Kaloriferle bile uğraşmamıştım, yalnızca elektrik sobasını yakmak yeterli olmuştu; o da şimdiye dek sogumuş olmalıydı. Buzdolabının fişini hâlâ takmış değildim; henüz eve taze yiyecek vesaire de almamıştım. Yatağının yanındaki do-

lapta duran termosifonun kırmızı ışığı hâlâ seçilebiliyordu. Yatmadan önce aşağıdaki odanın perdelerini açarak sabaha hazır bırakmıştım; sonra da diğer valizimi alıp yukarı çıkmıştım. Önceden planlasam, izlerimi bu kadar iyi ortadan kaldıramazdım.

Vaziyet dayanılmaz bir hal almıştı. Aşağıdaki kişinin çıkardığı seslere bakılırsa evde tek başına olduğundan emin görünüyordu. Bu doğru sayılırdı, iyice kulak kabartmama karşın başka bir kişiye ait olabilecek bir mırıltı bile duymamıştım, ama hırsız er geç üst katta da şansını deneyecekti. Hayatım boyunca şiddetten nefret etmişimdir; aslında fiziksel temasın birçok türünden nefret ederim. Çocukluğumdan beri kavga etmemiştim. Lisedeyken bir öğretmen, karakterinde var olan vurdumduymaz bir tavırla bana karides demişti ve bu lakap o zamanki arkadaşlarım tarafından oybirliğiyle kabul edilmişti. Bense bu lakabı hiç uygun bulmamıştım, çünkü karidesler belli bir hızla hareket edebilen, çevik yaratıklardır ve bu "adale" fakiri, çelimsiz bedenime rağmen ben böyle yeteneklere bile sahip değildim. Ailemin, beden yapısı itibariyle erken yaşta ölüme mahkûm olduğum yolundaki inancından daha yeni kurtulmuştum. Yalnızca fiziksel açıdan bakacak olursak, kendimi sınıflandırdığım grup Pope, Kant ve Voltaire'in yer aldığı gruptu. Şu anda size neden hiçbir şey yapmadığımı açıklamaya çalışıyorum. Yaralanmaktan ya da ölmekten korktuğum için değil, bunlara yol açabilecek herhangi bir eylemin ne kadar beyhude olacağını gayet iyi bildiğim için kıpırdamıyordum.

Bir de az önce sözünü ettiğim işime konsantre olup verimli olacağıma dair bir önsezim vardı; bu nokta benim hâlâ yürürlükte olan entelektüel hayatımın gelecekteki sigortasıydı. Son taslağı imha etmeye, yapıtıma konu olan büyüleyici ve hak ettiği değer iğrenç bir şekilde hâlâ kendisine verilmeyen kişiyi yaşatıp, adım altın harflerle yazmaya pek istekliydim. Henüz dörtte üçünü bitirdiğim bir kitap bana nadiren böyle bir güven vermiştir. O yatakta otururken, şu anda içinde bulunduğum bu gülünç durumun hiçbir şekilde yapıtımı tamamlamamı tehlikeye atmasına izin vermemek konusunda, aynı ölçüde kararlıydım.

Fakat aşağıda dolaşan kişinin bende yarattığı ikilemin sancıları

devam ediyordu. Her an merdivenleri tırmanan ayak sesleri duymayı bekliyordum. Ansızın, yüreğimi ağzıma getiren ama hemen ardından içimi rahatlatan bir ses duydum; nereden geldiğini anladığım bir ses. Kulübenin ön kapısının tahta mandalı kapanmıştı. Kapının sessizce açılabilecek bir sürgüsü vardı ama mandalın oturduğu yer çok dardı ve ses çıkarmadan açıp kapatmak imkânsızdı. Duyduğum ses buydu. Bir sonraki ses evin dışından gelince içim sevinçle doldu. Evin ön tarafındaki küçük bahçeden yola açılan ufak kapının gıcırdama sesini fark etmiştim. Anlaşılan, umulanın aksine davetsiz misafirim yeterince ganimet topladığına ikna olmuş, gidiyordu. O sırada hangi dürtünün beni ayağa kaldırıp temkinli adımlarla pencereye doğru yürüttüğünü bilmiyorum. Yatağa girmeden önce ön kapıda, kendisine bir ev emanet edilmiş insanların o kendinden emin gayri meşru mülk sahipliği duygusuyla, kısa bir süre temiz hava alırken, dışarısı çok karanlıktı. Miyopluğum yüzünden güpegündüz, gün ışığında bile, herhangi bir şeyin ne olduğunu saptamam şüpheliydi. Yine de, içimden gelen sese uyarak, karanlık bir gölgenin uzaklaştığını seçebilmek istiyordum... Nedenini bilmiyorum. Belki de artık rahat bırakıldığımdan iyice emin olmak istiyordum.

Bu duygu ve düşünceler içinde, kulübenin önünden geçen yola bakan küçük pencerenin yanından dikkatle dışarıya göz attım. Fazla bir şey görebileceğimi sanmıyordum. Oysa şaşkınlık ve dehşet içinde her şeyi çok iyi görebildiğimi fark ettim; nedeni çok basitti. Aşağıdaki oturma odasının ışıkları açık bırakılmıştı. Bahçe kapısının beyaz çıtalarını seçebiliyordum. Adamdan ise eser yoktu. Birkaç saniye kadar hiçbir ses duyulmadı. Sonra dikkatle kapanan bir araba kapısının hafif sesi duyuldu. Ama bu dikkat, kapı kapatma sesinin evdeki biri tarafından duyulması endişesinden kaynaklanan bir dikkat gibi değildi. Tehlikeyi göze alıp, perdeyi sonuna kadar açtım. Ama kulübeye adını veren dal budak sarmış *holly* (dikenli defne) püsküllleri yüzünden araba, minibüs ya da her nasıl bir araçsa, göremiyordum. Bir an, adamın beni uyandırmadan nasıl oraya kadar gelip de park etmiş olabileceğini düşünerek şaşırdım. Ama kulübeye gelmeden önce yol aşağı doğru hafif rampa yapıyordu. Kontağı kapatarak aracı yokuş aşağı salmış olmalıydı.

Ne düşüneceğimi bilemiyordum. Arabanın kapısı kapandığına göre gidiyor olmalıydı. Ama ışıklar açık bırakılmıştı; ne kadar acemi olursa olsun hiçbir hırsız suç mahallini bu kadar pervasızca bırakıp gitmezdi. Çok geçmeden sorularıma cevap geldi. Ansızın, bahçe kapısının önünde bir şekil belirdi... Ben daha geriye sıçramaya bile zaman bulamadan, kapıdan geçti, eve doğru yürüyerek görebileceğim alandan çıktı. Olaylar tüyler ürpertici bir hızla gelişiyordu. Hızlı hızlı merdivenleri tırmanan ayak sesleri geldi. Panik tüm bedenimi kaplamıştı; bir şey yapmalıyım, harekete geçmeliyim. Fakat elim ayağım tutulmuş, pencerenin yanında donakalmıştım. Sanırım duyduğum dehşet, dehşetin nedeninden çok daha fazla korkutmuştu beni. Orada beni hareketsiz kılan şey, olayın üstüne gitmemenin daha akılcı olacağı düşüncesiydi.

Ayak sesleri, üst katta karşılıklı duran iki yatak odasının önündeki küçük hole ulaştı. Mütecaviz önce soldaki değil de, sağdaki kapıyı açacak olursa ne yapacaktım... Sonunda benim odamın kapısının kolunun çevrildiğini duymam ise bir bakıma merhamet mi sayılırdı acaba... Her şey karanlıktı, hiçbir şey göremiyordum, hâlâ felçli gibiydim; sanki, bilinmeyen ziyaretçi kendiliğinden çıkıp gidebilirmiş gibi boş bir umut besliyordum. Bir el feneri yandı. Fener az önce içinden çıktığım dağınık yatağı buldu. Saniyenin onda biri kadar bir zaman içinde pencerenin önünde duran beni de buluvermişti; yalınayak, pijamalı aptal aptal duran beni. Gözlerimi kamaştıran ışığı engellemek için kolumu yüzüme kaldırdığımı hatırlıyorum; oysa bu hareket çaresiz bir öz savunma gibi görünmüş olmalıydı.

Bir an hiçbir ses çıkmadı. Feneri tutan adamın saldırıya geçmeyeceği açıktı. Durumu normalleştirmek için etkisiz bir girişimde bulundum.

"Kimsiniz? Burada ne yapıyorsunuz?"

Elbette bu sorular sırasıyla aptalca ve abesti ve hak ettiği üzere hiçbir karşılık alamadı. Fakat ben tekrar denedim.

"Burada olmaya hakkınız yok."

Fener üzerimden bir an uzaklaştı. Karşıdaki yatak odasının kapısının açıldığını duydum. Ama sonra, çift lambalı fener ışığı birden tekrar gözlerimi kamaştırdı.

Yine ses yok. Derken, sonunda bir insan sesi duyuldu.

"Yatağa gir."

Ses beni azıcık da olsa rahatlatmıştı. Saldırgan, eğitimsiz bir Dorset aksanı duymayı bekliyordum. Oysa bu aksan inişsiz çıkışsız ve tekdüzeydi.

"Hadi. Gir yatağa."

"Şiddet kullanmaya gerek yok."

"Tamam. Ne diyorsam onu yap."

Bir an durakladıktan sonra yatağa doğru yürüdüm ve asabi bir hareketle yatağın kenarına oturdum.

"Bacaklarını örtünün altına sok."

Yine duraksadım. Ama başka seçeneğim yoktu. En azından fiziksel zulme maruz kalmamıştım. Bacaklarımı örtünün altına sokarak yine yatakta oturur vaziyetimi aldım. Fenerin ışığından hâlâ bir şey göremiyordum.

Daha uzun bir sessizlik oldu bu kez. Sanki beni çözmeye ve değerlendirmeye çalışıyordu.

"Gözlüğünü de çıkar."

Gözlüğümü çıkarıp, yanımdaki sehpaya bıraktım. Fener bir an benden uzaklaşıp, elektrik düğmesini aradı. Şimdi tüm oda aydınlanmıştı. Çok garip sarı elleri olan orta boylu genç bir adamın bulanık görüntüsünü; derken kot olduğunu zannettiğim mavimsi bir takım giymiş olduğunu seçebildim. Odayı boydan boya geçerek yatağımın yanına geldi, yürüyüşünde hafif de olsa atletik bir hava vardı: bu da yirmi, yirmi beş yaşlarından fazla olamayacağını düşündürmüştü bana. Daha önce miyopluğuma bağladığım yüzündeki hayaletimsiliğin nedeni şimdi ortaya çıkmıştı. Yüzüne gözlerini açıkta bırakacak biçimde bir kadın çorabı geçirmişti. Kırmızı örgü bere-sinin altından görünen saçları koyu renk, gözleri kahverengiydi. O sırada uzun uzun beni süzüyordu bu gözler.

"Neden bu kadar ödün bokuna karıştı ahbap?"

Bu o kadar saçma bir soruydu ki cevap vermeye kalkmadım. Uzanıp gözlüğümü eline alarak camlarını inceledi. Ellerindeki tuhaf sarılığın sebebini de o anda anladım; tabii ya, parmak izi bırakmamak için bulaşık eldiveni geçirmişti ellerine. Saklanmış, kuşkulu bir

hayvanın gözlerini andıran o gözler, maskenin üzerinden, bana dikilmişti yine.

"Daha önce böyle bir şey hiç mi başına gelmedi?"

"Kesinlikle hayır."

"Benim de. O zaman biz de sağdan soldan duyduğumuz gibi hareket ederiz, tamam mı?"

Peki anlamında başımı salladım. Döndü ve odaya girdiğinde benim dikildiğim yere gitti. Pencereyi açıp gözlüğümü umursamaz bir hareketle karanlığa savurduğunu, en azından tek anlamı gözlüğümü dışarı atması olabilecek bir kol hareketi gördüm. O anda sinirlendiğimi hissettim ve bunu göstermenin budalalık olacağını. Pencereyi kapatışını ve perdeleri çekişini izledim. Şimdi de yatağın başucuna gelmişti.

"Tamam mı?"

Hiçbir şey söylemedim.

"Rahatla."

"Bu durumda rahatlanacak bir şey görmüyorum."

Kollarını kavuşturup beni bir iki saniye süzdü; sonra ondan sanki bir derdime çare bulmasını istemişim gibi bir parmağını bana uzattı.

"Seni bağlamak zorundayım."

"Pekâlâ."

"Sakıncası yok yani?"

"Maalesef başka seçeneğim yok."

Yine sessizlik, sonra eğleniyormuş gibi hırıltılı bir gülüş.

"Tanrım. Kim bilir kaç kere aklımdan geçirmiştim bunu. Binlerce şekilde. Ama böylesi aklıma hiç gelmemişti."

"Seni hayal kırıklığına uğrattığım için kusura bakma."

Yine ölçüp biçen bir duraksama.

"Burayı yalnızca hafta sonları kullandığınızı sanıyordum."

"Ev sahiplerinden bir süreliğine burada kalmama izin vermelerini istemiş bulundum."

Bu nokta onu biraz daha uzun düşündürdü, sonra sarı parmağını yine uzattı.

"Anlıyorum."

"Neyi anlıyorsun?"

"Sırf arkadaşları yüzünden dayak yemeyi kim ister ki?"

"Sevgili genç adam, boyum senin yarın kadar ve yaşım senin yaşının en az üç katı."

"Kesinlikle. Yalnızca şakaydı."

Dönüp odada gezdirdi gözlerini. Beni odanın ona sunduğu mesleki fırsatlardan daha ilginç bulmuş gibiydi. Şifoniyere yaslanarak yine benimle konuşmaya başladı.

"Okuyup durduğumuz şeyler vardır ya. Yaşlı bunaklar her zaman bir girişimde bulunurlar. Titrek bacaklarıyla ellerinde et bıçağı veya şömine demiriyle üstüne gelmeye kalkarlar."

İç çektim.

"Mal mülk," dedi. "Bunların insana yaptırdıkları. Ne demek istediğimi anlıyor musun?" Ve ekledi: "Bunlar senin durumuna uymuyor. Yani," diye ekledi.

Kendimi örtünün altında kalan ayaklanma bakar buldum. O ana kadar gördüğüm ya da okuduğum hiçbir korku öyküsünde, asıl gayeden başlayarak kurbanının güdülerinin analizini yapan bir karaktere rastlamamıştım. Fenerini salladı.

"Biraz gürültü falan çıkarmalıydın ahbap; anında dışarı sıvışıverirdim. Seninle tanışmak zorunda kalmazdık."

"Acaba cüret edip, ne yapmak için geldiysen onu yapmaya devam etmeni önerebilir miyim?"

Yine hırıltılı bir gülüş. Adam gözlerini benden ayırmıyordu. Sonra başını iki yana salladı.

"Müthiş."

Böyle bir durumda yapılabilecek hızlı ve kasıtlı pek çok eylem biçimi aklıma gelmişti ve bunları nahoş, daha nahoş, en nahoş gibi sınıflandırarak düşünmüştüm, ama tesadüfen karşılaşan iki yabancı arasında geçecek sakin bir sohbet gibi dehşet verici bir sahne hiç aklıma gelmemişti. Tanrı biliyor ya, biraz rahatlamıştım ama yine de bildiğim, alışık olduğum tarzda bir şeytanı görmeyi tercih ederdim; ya da, en azından kendi türüne ilişkin kafamızdaki genel tasavvura daha çok uyan birini. Yüz ifademden düşüncelerimin bir kısmını okumuş olmalı.

"Ben boş evleri soyarım dostum. Ufak tefek insanlarla işim olmaz."

"O zaman kibarca bu şeytani oyununa son ver."

Sert konuşmuştum. İçinde bulunduğumuz saçmalığı bir adım daha ileri götürdük. Bana cevap verirken, sesinde kibar bir sitem vardı adeta.

"Dur bakalım, sinirii olması gereken sen değilsin, benim." Sarı ellerini açtı. "Korkunç bir şok yaşadım, ahbap. Sen burada oturmuş tüfeğini dolduruyor olabilirdin. Falan filan. Odanın kapısını açar açmaz mideme kurşunları doldurabilirdin."

Cesaretimi biraz toplamıştım.

"Dürüst, kanunlara saygılı ve zengin bile sayılmayacak bir çiftin evine girmen ve fazla değer taşımayan ama onların sevip özen gösterdiği eşyaları çalman sana yetmiyor mu da..." Cümlemi bitiremedim, bu tavrının gereksiz olduğunu ona nasıl anlatacağımı bilemediğimden belki de. Öte yandan, tavrım, gecikmiş bir öfkeyi giderek daha fazla yansıtıyordu. Sesindeki sakinlik insanın sabrını tüketiyor, bu tavrıma davetiye çıkarıyordu adeta.

"Londra'da da güzel bir evleri vardır, değil mi?"

O anda karşımdaki kişinin hiçbir sınıfa dahil olmayan İngiliz gençlerinin (benim neslime göre) şaşırtıcı, yeni dünyasına ait olduğunu anladım. Sınıf züppeliğinden kimse benden daha canı gönülden nefret edemez; günümüz gençlerinin belli bir zümrenin âdetlerini ıskartaya çıkarmaları beni zerre kadar rahatsız etmez. Yalnızca daha pek çok şeyi reddetmemelerini dilerim: dile ve entelektüel dürüstlüğe saygı gibi şeyleri. Oysa onlarda, bu tür şeyleri de utanılacak kadar burjuva ürünü olarak görme gibi bir yanlış inanç var. Karşımdakinden farkı olmayan genç adamlara edebiyat dünyasının marjinal kesimlerinden aşinaydım. Onların da özgürlük havalarından ve sözde sınıfsızlıklarından başka verebilecekleri bir şeyleri yoktu ve bunlara ürkütücü bir yırtıcılıkla sıkı sıkı tutunmuşlardı. Deneyimlerime göre bunların en ayırt edici özelliği, tenezzül kokan her şeye karşı keskin bir duyarlılık geliştirmiş olmalarıydı: "Tenezzül kokmak" deyimiyle, kafalarının karışıklığı ve kültürel dar kafalılıktan sonucu ortaya çıkan yeni idollerine karşı

olan her şey kastediliyordu. İşte daha yeni ihlal ettiğim o özel kuralı hatırlamıştım. Arka sokaklardaki sefil bir daireden daha fazla bir şeye sahip olmayacaksın.

"Anlıyorum. İyi bir devrimcinin görevi bu tür suçlar işlemektir, mesele bu mu?"

"Sadece ekmek çalma meselesi de değil. Madem açtın konuyu."

Birden şifoniyerin yanındaki iskemleyi alıp ters çevirerek oturdu, kollarını sandalyenin arkalığma dayadı. Suçlayıcı parmak yine üzerime doğrultulmuştu.

"Benim bakış açımı soracak olursan, doğduğumdan beri evime girmeyen soyguncu kalmadı. Anlıyor musun? Sistem böyle, değil mi?! Marx ne demiş, biliyor musun? Yoksullar zenginlerden çalamaz. Yalnızca zenginler yoksulları soyabilir."

O anda, bir iki hafta önce Londra'daki evimin kablolarını tamir etmek için gelen elektrikçiyle -aynı içerikte olmasa da, aynı tondaki- konuşmamızı hatırladım. Elektrikçi bana, sendikaların adaletsizliği konusunda yirmi dakika süren bir nutuk çekmişti» Çürütülemeyecek kadar yüce görüşleri savunuyormuş gibi bir hava onda da vardı. Bu arada, bizimkinin nutuğu hâlâ devam ediyordu.

"Sana bir şey daha söyleyeyim. Ben hilesiz oynarım. İhtiyacım olandan fazlasını almam, anladın mı? Büyük işlerle ilgilenmem. İşte bu tür evlere girerim. Benim de ait olduğum bir sınıfım vardı. Avcumun içindeydi. Ama onu bulduğum yerde bıraktım. Olay olur, sevgili aynasız kardeşler de başlarını iki yana sallayıp zavallı ev sahibine yine de, soygunun acemice olması nedeniyle şanslı olduğunu söylerler. Sanki ancak bir budala Paul de Lamerie* tepsisini elinden kaçırabilirmiş gibi. Ya da o pek değerli Worcester çaydanlığını. John Seli Cotman** falan. Yalan mı? Oysa sadece gerçek soytarılar, sınıfın, dokunduğun anda kızgın kora dönmesinin pek olası olduğunu bilmezler. İşte böyle; ne zaman şeytan dürtse, sistemi düşünürüm hemen. Beni anlıyor musun? Açgözlülük ölümcüldür. Beni de öldürür. Kendimi bırakırsam elbette. İşte bu yüzden asla açgözlü olmadım. Olmayacağım da."

---

* Paul de Lamerie (1688-1751): Felemenk asıllı İngiliz gümüş ustası, (y.h.n.)

** John Seli Cotman (1782-1842): İngiliz ressam ve oymabaskı sanatçısı. Norwich ekolünün parlak temsilcilerindendir. (y.h.n.)

Birçok insan bana kötü davranışlarını gerekçelendirip, kendilerini haklı çıkarmaya çalışmıştır, ama hiç böylesine gülünç koşullarda olmamıştı. Belki de en gülünç olanı kafasındaki kırmızı yün bereydi. Miyop gözlerime beresi, kardinal başlığı gibi görünüyordu. O sırada kendimden hoşnut olduğumu falan söylersem kesinlikle gerçeğe aykın bir şey söylemiş olurum. Ama birkaç ay sonra çıkacak bir öykünün temellerini attığımı hissettiğimi söyleyebilirim.

"Bir şey daha. Yaptığım bu işle ilgili yani. Tamam, insanlara acı veriyor olabilir... senin dediğin gibi. Sevdikleri şeyler falan. Ama belki de mal mülk sahibi olmanın ne kadar iğrenç bir dolandırıcılık olduğunu da anlamalarına yardımcı oluyordur." Tersten oturduğu iskemlenin arkalığına vurdu. "Yani, hiç düşündün mü bunu? Delilik bu. Bu ne benim ne de senin sandalyen. Senin arkadaşlarının sandalyesi. Sadece bir sandalye. Aslında hiç kimseye ait değil. Bunu düşünüyorum hep. Biliyor musun, alıp eve böyle şeyler götürüyorum ve onlara bakıyorum. Benim olduklarını hissetmiyorum. Onlar neyse o, anlıyor musun? Değişmiyorlar. Öyleler işte." Arkaya doğru kaykıldı, "Hadi bana yanıldığımı söyle."

Bu genç soytarıyla ciddi bir tartışmaya girmekle, bir sirk palyaçosuyla Duns Scotus'un metafizik kuramlarını tartışmak arasında fark olmadığını biliyordum. Olsa olsa onun maskarası olurdunuz. Beceriksiz sorulan ve attığı yemler insanı gülünç bir duruma düşürmek için davetiye çıkarmaktı adeta. Yine de onunla dalga geçmem gerektiği konusunda giderek güçlenen bir his vardı içimde.

"Zenginliğin adil dağılmadığı konusunda sana katılıyorum."

"Ama benim buna bir hal çaresi bulma biçimine katılmıyorsun."

"Herkes senin gibi düşünüyor olsaydı ortada toplum diye bir şey kalmazdı."

Yine doğruldu ve satranç oynarken kötü bir hamle yapmışım gibi başını iki yana salladı. Birden ayağa kalkıp sandalyeyi yerine koyarak şifoniyerin çekmecelerini açmaya başladı. Gelişigüzel karıştırıyordu. Üst çekmeceye biraz bozuk parayla anahtarlarımı koymuştum. Anahtarlarla paraları karıştırdığını duydum ama elini cebine götürmemişti; ben o sırada aklına cüzdanım gelmesin diye sessizce dua ediyordum. Cüzdanım ceketimin cebindeydi, ceketim de

kapının arkasındaki askıdaydı. Kapı açık bırakıldığı için askı da görünmüyordu. Tekrar dönüp yüzüme baktı.

"Bu senin dediğin şey şunun gibi: Yarın herkes kendini öldürse, nüfus sorunu diye bir şey kalmazdı."

"Ne yazık ki benzerliği yakalayamadım."

"Sen sadece konuşuyorsun." Pencere tarafına yürüdü ve duvarda asılı Regent üslubundaki küçük aynada yansımasına baktı. "Yok herkes şöyle yapsaymış, herkes böyle yapsaymış. Ama yapmıyorlar, değil mi? Sistem farklı olsaydı, ben de burada olmazdım. Ama buradayım. Anlatabildim mi?"

Buradalığını vurgulamak istercesine aynayı duvardan çıkarttı. Bu Harika Saçmalıklar Diyarı'nda, Alice rolü oynamaktan vazgeçtim. O çok iyi bilinen kendi bağlamında *Neysem oyum* demek durumu gayet iyi idare edebilirdi ama mantıklı bir konuşmanın temeli olamazdı. Görünüşe bakılırsa, kategorik gereklilikleri çürüterek beni susturduğuna inanıyordu, derken odanın öteki duvarındaki suluboya resimlerin yanına gitti. Her birini teker teker duvardan çıkartıp yakından incelediğini gördüm, aynen bir kır müzayedesindeki potansiyal teklif sahibi gibiydi. Sonunda resimleri koltuğunun altına soktu.

"Öteki odada bir şeyler var mı?"

Derin bir nefes aldım. "Bildiğim kadarıyla yok."

"Eşyalar"ı ile birlikte öteki odaya giderek gözden kayboldu. Artık ses çıkarmamaya özen göstermiyordu. Şimdi de oradaki çekmeceler açılıyordu, gardırop çekmeceleri. Yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Ortadan kaybolan gözlüğüm gözümde olsaydı bile fırlayıp aşağıdaki telefona ulaşma olasılığım neredeyse sıfırdı.

Odadan çıktığını ve holdeki bir nesnenin üzerine eğildiğini gördüm. Çanta ya da torba gibi bir şeydi. Kâğıt karıştırma sesi geldi. Sonunda doğruldu ve yine odanın girişinde durdu.

"Pek bir şey yok," dedi. "Önemli değil Sadece paranı ver, bir de bunları alacağım. Kusura bakma."

"Param mı?"

Şifoniyere bakarak başını salladı.

"Sana bozukları bırakacağım."

"Yeterince almadın mı?"

"Üzgünüm."

"Yanımda fazla para yok."

"O halde fazla bir şey kaybetmeyeceksin, tamam mı?"

Ne tehdit eder bir tavır, ne de sesinde belirgin bir tehdit vardı. Sadece durmuş, beni seyrediyordu. Onu daha fazla oyalamanın yaran yoktu.

"Kapının arkasında."

Parmağıyla yine bana nişan aldı; sonra dönüp kapıyı itti. Spor ceketim ortaya çıktı. Saçma ama utanıyordum. Dorset'te banka bulamam diye, Londra'dan ayrılmadan önce elli pound'luk bir çek bozdurmuştum. Elbette cüzdanı da, parayı da hemen bulmuştu. Paraları alıp saydı. Sonra beni şaşırtan bir hareketle yanıma gelerek banknotlardan birini yatağın ucuna bıraktı.

"Bu beşlik verdiğim rahatsızlık için, tamam mı?"

Paranın geri kalanını pantolonunun arka cebine soktu. Parmakları yine cüzdanımı karıştırmaya başladı. Sonra banka kartımı çıkartıp inceledi.

"Bak, bak, bak. Jeton şimdi düştü. Aşağıda masanın üzerinde duran sensin, ha?"

"Masanın üzerindeki mi?"

"Tüm o daktilo yazıları falan."

İlk üç bölümü daktiloya geçirmiştim. Kapak sayfasına bakıp adımı öğrenmiş olmalıydı.

"Buraya bir kitabı bitirmeye geldim."

"Kitap mı yazıyorsun?"

"Soyulmadığım zamanlar."

Yine cüzdanı karıştırıyordu.

"Ne tür kitaplar?"

Cevap vermedim.

"Peki, aşağıdaki kitap ne hakkında?"

"Senin duymadığın biri hakkında. Lütfen şu iğrenç işi bitirip, kurtulabilir miyiz artık."

Cüzdanı kapattı ve yataktaki beş pound'un yanına fırlattı.

"Neden benim bir şey bilmediğimden bu kadar eminsin?"

"Ben böyle bir şey ima etmedim."

"İnsanlar benim gibileri hep yanlış anlarlar."

Giderek artan öfkemi bastırmaya çalışıyordum. "Kitabımın konusu uzun yıllar önce ölmüş Peacock adında bir romancı. Bugünlerde pek meraklısı yok. Söylemek istediğim bundan ibaretti."

Beni süzüyordu. Yeni kurallardan birini daha ihlal etmiştim ve daha dikkatli olmam gerektiğini biliyordum.

"Peki. Neden onun hakkında kitap yazıyorsun?"

"Çünkü eserlerine hayranım."

"Neden?"

"Bizim çağımızda bulunmayan özellikleri olduğunu düşünüyorum."

"Ne gibi?"

"İnsancıllık. Nezaket. O güçlü inanç..." Ahlâklı olmaya diyecektim ki, dilimi tuttum, "sağduyulu olmaya duyulan inanç",

"Ben Conrad'ı severim. En büyük yazar o."

"Pek çok insan seninle aynı fikirde."

"Sen değil misin?"

"Bence, çok iyi bir roman yazan."

"En büyük."

"Şüphesiz en büyüklerden biri."

"Benim denize merakım vardır. Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi?" Yeterince onaylayıcı olduğunu umduğum bir baş hareketi yaptım ama anlaşılan o sırada onun bilmediği yazarlardan bahsederken takındığım küçümseyici tavrımı kafasında evirip çeviriyordu. "Bazen girdiğim evlerde sağa sola konmuş kitaplara bakarım. Romanlar. Tarih kitapları. Sanat kitapları. Onları alıp eve götürür ve okurum. Hatta antika konusunda, pek çok satıcıdan daha çok şey bildiğimi bile söyleyebilirim. Ben müzelere de giderim. Sadece bakmak için. Müze soymak âdetim değildir. Çünkü bana göre müze soymak demek, yoksul insanların baktığı şeyleri soymak demektir." Buna cevap vermemi bekledi. Ben yine kısaca başımla onayladım. Sırtım ağrıyordu; tüm bu saçmalıkları dinlerken bütün vücudum gerilmişti. Beni rahatsız eden şey adamın tavırları değil, kurduğu tempoydu; her *şey prestissimo* gibi hızlı olması gerekirken *an-*

dante gibi adeta yavaş gidiyordu. "Müzeler zaten olmaları gerektiği gibi. Özel kişilerin mülkü değil. Yalnızca müzeler. Herkesin gidebildiği yerler onlar."

"Rusya'daki gibi yani?"

"Tamam."

Gayet iyi anlaşılabileceği gibi edebiyatçıların eksantrik tiplere zaafı vardır. Ama ne olursa olsun, az önce sizi zar zor kazandığınız kırk beş pound'unuzdan eden bir kişi için kolay kolay "sevimli" sıfatını kullanamazsınız. Ayrıca bende aksan taklit etmek gibi küçük bir yetenek vardır; bu acımasız yeteneğimden anekdot anlatırken faydalanırım. Şu anda ise korku ve öfke dolu olmama rağmen, bana işkence çektiren bu adamın zihinsel ve dilsel tuhaflıklarıyla eğlenmenin zevkine varmaya başlamıştım. Hafifçe gülümsedim.

"Orada hırsızlara ne yaptıklarını bilsen de mi?"

"Bana bak ahbap, bunu orada yapmazdım. O kadar basit. Bunu yapman için nefret dolu olman lazım, evet mi? Burada nefret edecek pek çok şey var. Sorun değil. Tamam, bir sürü şeyde çuvalladılar ama en azından uğraşıyorlar. İşte bu ülkede benim gibi insanların dayanamadığı şey bu. Kimse bir şey yapmaya çalışmıyor. Bu ülkede bir şeyler yapmaya çalışanlar kimler biliyor musun? Lanet olası Tory'ler. Aralarında gerçek profesyoneller var. Benim gibi heriflerin solda sıfır kalır."

"Bu kulübenin sahibi olan arkadaşlarım Tory değil. Hatta, uzaktan yakından ilgileri yok. Benim de öyle."

"Aman ne iyi."

Ama bunu kayıtsız bir tavırla söylemişti.

"Buna sebep olan şeylerin sorumlusu olarak göreceğin kimseler biz değiliz."

"Bana bak, sen kendimi suçlu hissetmemi falan mı sağlamaya çalışıyorsun?"

"Yalnızca, hayatın karmaşıklığının epeyce farkında birinden naçizane bir fikir."

Uzun bir süre bakışlarını üzerimden ayırmadı. Galiba bu kez de adamın -yine aynı zırvaları tekrarlamayacaksa- sözde Marcuse'cü

saçmalıklarına maruz kalacaktım. Fakat birden sarı eldivenli bileğini sıyırdı ve saatine baktı.

"Çok kötü. Eğleniyorduk halbuki. Tamam artık. Çok uzun bir yolculuğa çıkacağım. Bu yüzden kendime kahve yapacağım. Tamam mı? Hadi, kalk bakalım, acele etme, elbiselerini giy. Sonra doğru aşağıya."

Kısa bir süre önce hafifleyen korkum geri dönmüştü.

"Neden elbiselerimi giyiyorum?"

"Seni bağlamam gerek, ahbap. Beklerken soğuktan donmanı istemeyiz. Değil mi?"

Başımla onayladım.

"Uslu çocuk." Kapıya doğru yürüdü ama birden döndü. "Siz de kahve ister miydiniz efendim?"

"Hayır, teşekkürler.

"Çay falan? Benim için iş değil."

Başımla istemediğimi belirttim. Aşağıya indi. Kendimi kötü hissettim, düşündüğümden daha beter sarsılmıştım; üstelik, şu ana kadar yaşadıklarımın işin nispeten eğlenceli kısmı olduğunu da anlamıştım. Şimdi saatlerce bağlanmış bir halde oturmak zorunda kalacaktım, nasıl kurtarılacağım konusunda da en ufak bir fikrim yoktu. Rahatsız edilmeyeyim diye mektuplarımın eve gönderilmesi için başvuruda bulunmamıştım. bu nedenle postacının kulübeyi ziyaret etmesi söz konusu değildi. Süt istersem, Jane'in dediği gibi, çiftliğe gidip kendim almak zorundaydım. Birilerinin kulübeye gelmek için hiçbir nedeni yoktu.

Kalkıp giyinmeye başladım, bir yandan da aşağıdaki bu yeni tarz Raffles* hakkında çıkarımlarda bulunuyordum. Kendi sesinden pek hoşlanması en azından geçmişi hakkında belli belirsiz bir izlenim edinmemi sağlamıştı. Kökeni nerede olursa olsun, doğal ortamının artık Londra, her halükârda büyük bir kent olduğundan oldukça emindim. Belirgin bir yerel aksanı yoktu. Bu yüzden kullandığı tuhaf konuşma tarzına rağmen işçi sınıfından olmadığı düşünülebilirdi. Ama genel olarak sosyal merdivende aşağı inmekten ziya-

---

Sir (Thomas) Stamford Raffles. Singapur'u kuran İngiliz sömürge yöneticisi (y.h.n.)

de basamakları tırmandığını düşünüyordum. Eğitimli olduğu iddiasıyla üzerimde etki bırakmak istediği çok açıktı. Diyelim A-level sınavlarını geçtiğini, hatta şu yeni üniversitelerden birinde bir yıl okuduğunu söylese, inanırdım gerçekten. Pek çok arkadaşımın çocuklarında gözlemlediğim hayal kırıklığından doğan birçok savunma mekanizması onda da vardı.

Maurice ve Jane'in yeniyetme oğulları da son zamanlarda buna benzer kaba saba havalara girmişti. Bu, Hampstead usulü tipik liberal tarzlarıyla, gençlik devrimine sadece ve sadece hoşgörü gösteren anne babasının fena halde ağrına gitti. Oğlan, hukuk okumanın "bir halta yaramayacağına" karar vererek (hiç kuşkusuz, babasının avukat olması da bu kararırın güzelliğini iki kat artırmış olmalıydı) Cambridge'i bırakmış ve folk müziği besteleyeceğini açıklamıştı. Birkaç ay sonra, bu alanda çabuk basan yakalayamayınca huysuzluğu giderek artmış (ailesinden duyduğum kadarıyla) South Kensington'da, bir milyonerin evden kaçan kızının başını çektiği Maocu bir komüne -tabiri caizse- çekilmişti. Çocuğun kariyerine olanları hafife almış olabilirim, gençliğini mahveden Richard'ın yaptığı saçmalıklar karşısında Jane ve Maurice'in duyduğu ağır ve anlaşılır keder dalga geçilebilecek bir şey değildi. Yaşadıkları hüzünlü bir akşamı bana anlatmışlardı: Cambridge'den ayrıldığını açıkladığı o hazin akşam Richard, ailesinin yaşam tarzını ve yaptıklarını aşağılamış, onları pek çok şeyle itham etmişti. Nükleer silahsızlanma ve Fitzjohn's Bulvarı'ndaki çınar ağaçlarını koruma gibi yaşamları boyunca uğruna mücadele verdikleri tüm güzel davalar birer suçmuş gibi yüzlerine vurulmuştu; en büyük suçları (Jane'e göre) 1946 yılında evlendiklerinde birkaç bin pound ödeyerek aldıkları ve hâlâ oturdukları evin şu anda altmış, yetmiş bin pound etmesiydi. Onlarınki civardaki bütün hicivcilerin elinin altında bulunan bir örnek olmuştu ve özel alanlarında yaşadıkları mutlu hayatla, kamusal alanda ayrıcalıklı olmayanlar için sürdürdükleri savaş arasında bir uyumsuzluk olduğuna kuşku yoktu. Belki de babası gibi başarılı bir avukatın ona her başvuran eylem grubuna bedava hukuk danışmanlığı yapmasına rağmen kutlama gecelerine katılmaya hakkı yoktu; belki İşçi Partisi encümen üyesinin (Jane yıllarca bu görevde bulun-

muştu) ünlü aşçı Elizabeth David'in yazılarına girmeye layık yemek pişirme gecelerine katılmaya da hakkı yoktu; ama Richard'ın gözünde onların en büyük suçu dengeli dedikleri bu yaşamın kör bir ikiyüzlülük olduğunu anlamayıp, akılcı ve düzgün olduğuna inanmalarıydı.

Maurice'in öfkesini, oğlunu bencillik ve sorumsuzlukla suçlamasını anlıyordum; yine de Jane'in son saptaması daha doğruydu» Jane, bana göre doğru bir teşhiste bulunarak, *épater la famille** her ne kadar oğlanın düşüşünde rol oynamış olsa da, onda ve onun gibilerde kangrenleşen asıl sorunun uzlaşılması olanaksız bir idealizm olduğunu söylemişti. Estetik zafer ve soylu devrimci yaşam biçimi hayalleri onu o kadar sersemleştirmişti, o kadar serserileştirmişti ki önündeki normal gelecek ona inanılmaz tiksindirici gelmeye başlamıştı. Jane'in gayet güzel söylediği gibi, Everest'i bir günde aşmak istiyordu ama iki gün süreceğini görürse ilgisini kaybediyordu.

Benim karşımdaki isyancı gençlik örneği ise, *Little Red Book'tu*-la** sorunlarını çözmekte biraz daha başarılı, çarpık bir mantıkla bakacak olursak, daha ikna edici olmuştu. Bu genç en azından kendi hayatını kendi kazanıyordu. Kendi tarzında tabii. Altın da altı bir alt-Marksizm olsa olsa gülünç bir şey olabilirdi. Marx'ın bizzat, bizim sevgili eski orta sınıf burjuvamız olarak, sergilenecek ilk kişi olacağı eylemden sonra, yalnızca modaya uygun bir gerekçelendirme.

İlk anda Richard'la bu genç arasında böyle uzun boylu bir karşılaştırma yapmadığımı ,söylememe gerek yok herhalde. Ama giyinirken aklıma Richard'in geldiğini söyleyebilirim. Aşağıdaki genç adamın kır evi Holly'yi nereden bildiğini düşünüyordum. Düşündükçe, bu kulübeye yıldırım düşme olasılığının bile, bu delikanlının bu evi bilme olasılığından daha fazla olabileceği sonucuna varmıştım. Ayrıca, bu evin sahibinin Londra'da oturduğunu biliyordu belli ki. Belki de çiftlikte ya da bölgedeki pub'da duymuştu, ama böyle gereksiz bir riske girmeyecek kadar uyanık biri gibi görünüyordu.

---

* (Fr.) Aileyi hayrete düşürme, (ç.n.)

** Mao Tse-Tung'un sözlerinden derlenen, *Kızıl Kitap* yaygın adıyla bilinen kitap. (y.h.n.)

Maurice, Jane ve onların kulübeleri hakkındaki bilgiyi neden birinci ağızdan, yani bizim asi sıpadan öğrenmiş olmasındı? Bir kriz anında ailesine bağırıp çağırmış olsa da, Richard'da hiçbir zaman kötücüllük ya da kindarlık görmemiştim ve herhangi bir kişiyi anne babasının mülküne bunu yapmaya kasten zorlayabileceğim hayal bile edemezdim. Fakat sözümona dünyayı değiştirecek gençlerden oluşan arkadaş grubunun içinde bundan söz etmiş olabilirdi Richard'da zaten benim aşağıdaki hayta da kendini aynı o gençler gibi siyaset felsefecisi sanıyordu. Az önce birazdan uzun bir yola çıkacağını da söylemişti. Demek ki Londra'ya dönüyordu. Bu hipotez beni dehşete düşürse de son derece mantıklı görünüyordu.

Hâlâ sözlerinden tesadüfen yakalayabileceğim ipuçlarıyla bu düşüncemi teyit etmeye çalışıyordum ki aşağıdan bana seslendiğini duydum.

"Hazırsan ben de hazırım babalık."

Aşağıya inmek zorundaydım. Nasıl yaparın da tahminimi doğrulayacak masum sorular sorarım diye düşünüyordum. Ama aklıma hiçbir şey gelmiyordu; haklı bile olsam Richard'ın ailesinin dostu olduğumu açıkladığım anda onun için bir tehlike olacaktım.

Aşağıya indiğimde onu oturma odasının ortasındaki eski sağlam çiftlik masasında otururr buldum. Ön cepheye bakan pencerelerin perdeleri kapatılmıştı. Ben gelince elindeki kahve fincanını kaldırarak selam verdi. Arkasında mutfağa giden aydınlık koridor vardı.

"Kahve istemediğine emin misin?"

"Hayır."

"Biraz kanyak al o zaman. Dolapta biraz var."

Küstahlıkla özen karışımı tavırları bir kez daha iç geçirmeme neden olmuştu.

"Hayır, teşekkür ederim."

Odaya göz attım. Üç dört resim duvardan indirilmişti; yanında durduğum bu dolaptaki porselen sayısında, son kez gördüğümden bu yana bir azalma olduğundan kuşkulanmıştım.

"O halde şu tarafa geçsen daha iyi olur." Dönüp başıyla mutfak tarafını işaret etti. Bir an ne demek istediğini anlayamamıştım. "Doğal ihtiyaçlar falan derler ya hani."

Maurice ve Jane kulübenin arkasına bir tuvalet ve banyo eklemişti.

"Sen ne kadar süredir..."

"Sabah gelen gidenin olacak mı?"

"Hiç kimse gelmeyecek."

"Pekâlâ."

Odanın karşı tarafına yürüdü. Telefon rehberini eline alıp, karıştırdığını gördüm.

"Ha, bu arada... telefonun kesildi. Kusura bakma."

Sayfaları karıştırmaya devam etti, sonunda bir sayfa kopardı.

"Pekâlâ, ben saat on gibi buranın polisine haber veririm. Uyanabilirsem tabii." Hemen arkasından ekledi, "Şaka yapıyorum, ahbap. Rahatla. Söz, haber vereceğim." Bir an durduktan sonra, "Gidecek misin, gitmeyecek misin?" dedi.

Mutfağa girdim ve bahçeye açılan kapıyı gördüm. Eskiden cam olan boşlukta şimdi kenarları kırık dökük siyah bir delik vardı; ve evdeki hoşluklar uğruna belli bir döneme sadakati feda ettiği için içimden şu anda burada olmayan ev sahibeme lanet okudum. Orada bulunan kendi konuğum içeri girdi ve eşikte, arkamda durdu.

"Yanlışlıkla kendini içeri kilitleme. Lütfen."

Tuvalete girip kapıyı kapatınca kendimi sürgüye bakar buldum. Kulübenin arka bahçesine bakan dar bir penceresi vardı tuvaletin. Sanırın buradan çıkabilirdim. Ama pencereyi açtığımı duyabilirdi. Bahçenin dört bir yanına sık çalılıklar kümelenmişti; dışarı çıkmanın tek elverişli yolu, dolanarak evin ön tarafına geçmekti.

Oturma odasına döndüğümde şöminenin önüne bir sandalyenin çekilmiş olduğunu gördüm. Bu son yakışıksız muameleden kaçmanın yollarını arayarak eşikte dikildim.

"Sana kesinlikle söz veriyorum. Sen kaçana ya da her nereye istersen oraya gidene kadar alarmı çalıştırmayacağım."

"Kusura bakma." Bana yine sandalyeyi gösterdi. Sonra yuvarlak bir şey tuttuğunu gördüm. Ne tuttuğunu göremediğimi anlayınca, "Yapışkan bant. Acıtmayacaktır," dedi.

Sanki bir şey beni bu son hakarete karşı ayak diremeye zorluyordu. Yerimden kıpırdamadım. Bana doğru geldi. Sanki erimiş gibi,

bir biçimde iğrenç, sefil naylon maskesi, bir adım geriletti beni. Ama bana dokunmadı.

Yanından geçerek sandalyeye oturdum.

"Uslu çocuk. Şimdi ellerini sandalyenin kolçağına koy, tamam mı?" Önceden bir dergiden koparıp hazır bulundurduğu renkli kâğıtlardan yaptığı iki şeridi gösterdi. "Bunları bileklerinin üzerine koyacağım, tamam mı? Bantları sökerken kılların yolunmasın diye."

Kâğıdı sol bileğime sarmasını izledim. Sonra bandı sararak kollarımı sıkıca sandalyeye bağladı. Ne yaparsam yapayım ellerimin titremesini engelleyemiyordum. Yüzünü görebiliyordum, hatta -belki de benim yakıştırmamdı- naylon çorabın altında bıyığı olduğunu seçebiliyordum.

"Bir şey sormak istiyorum."

"Buyur bakalım."

"Neden bu evi seçtin?"

"Bir şeyler yakalamaya çalışıyorsun ha?" Ben daha cevap veremeden o devam etti. "Pekâlâ. Perdeler. Evin boyasının rengi. Başlangıçta bunlar beni cezbetti diyelim."

"Ne demek oluyor bu?"

"Bir kilometre öteden hafta sonu kalınan yerlerin kokusunu alırım demek oluyor. Pencerelerinde birinci sınıf kumaş perdeleri olan evler. Kapının üzerinde asılı pahalı gazyağı lambaları. İşte bunun gibi bir dolu şey. Beğendin mi? O kadar da kötü değil, değil mi?"

Cevaplar tatmin ediciydi, ama ben başımı iki yana salladım.

"Neden özellikle burası da, başka bir bölge değil?"

Öteki bileğimi bantlamaya başladı. "Evini bomboş bırakıp giden aptallar her yerde var."

"Londra'dan mı geliyorsun?"

"Londra da neresi?"

Ağzından laf alamayacağım belliydi. Ama bu şakacılığının ardında hafif bir huzursuzluk belirtisi olduğunu da seziyordum. Konuyu aceleyle benim yaşamıma çevirince bu düşüncem doğrulandı.

"Çok mu kitap yazdın sen?"

"On, on iki tane."

"Bir kitap yazmak ne kadar sürer?"

"Kitabına bağlı."

"Şu anda yazmak istediğin kitapla ne kadardır uğraşıyorsun?"

"Birkaç yıldır araştırma yapıyordum. Araştırmak yazmaktan çok daha uzun sürer."

Öteki bileğimi de bantladıktan sonra kısa bir süre hiç konuşmadı. Sonra eğildi. Sol ayak bileğimi sandalyenin ayağına dayadığını hissettim. Yapışkan bandı bu kez ayak bileğime sarıyordu.

"Ben de kitap yazmak isterdim. Belki bir gün yazarım." Sonra birden sordu: "Bir kitapta kaç kelime vardır?"

"Genellikle en az altmış bin kelime olur."

"Amma da çokmuş."

"Senin kelime hazinen de hiç fena değil"

Meşgul olduğu işten başını kaldırıp bir an bana baktı.

"Beklemiyordun, doğru mu?"

"Bunu inkâr edemeyeceğim."

"Eh. Yani..."

Birden susarak bandı sarmaya devam etti. Sonra bir yerlerden makas çıkarıp sol bileğimi sardığı bandın ucunu kesti. Şimdi de öteki ayağıma geçmişti.

"Bütün bunların gerçek anlamını anlatırdım. Sadece bunun değil. Her şeyin. Ne var ne yok. her şeyin."

"O halde, neden yazmayı denemiyorsun?"

"Şaka ediyorsun."

"Hiç de değil. Suçla ilgili konular herkese ilginç gelir."

"Tabii. Aman ne hoş. Sonra da bir bakmışsın kapının önünde polisler duruyor."

"Biraz değiştirerek yazmak zorunda kalacaksın elbette."

"O zaman her şeyi olduğu gibi anlatmış olamam ama değil mi?"

"Sence Conrad hep..."

"Ama o Condrad diyeceksin şimdi de, değil mi?"

Ayaklarımı bağlama işini bitirdiğini anlatan bir makas sesi geldi. Bacaklarımı öne çekip bantların sağlam olup olmadığını kontrol etti.

"Her neyse. Demek birkaç yıldır bu kitabın üzerinde çalışıyorsun. Bayağı uzun bir zaman."

Ayağa kalkıp, eserine baktı. Artık yalnızca bir paketten ve emniyetli paketlemeyle ilgili bir sorundan ibaretmişim gibi rahatsız bir duygu oturdu içime. Ama içimi rahatlatan bir şey de vardı. Artık şiddet kullanmaya neden olacak bir durum kalmamıştı.

"Tamam," dedi.

Mutfağa gitmesiyle, elinde bir bıçak ve çamaşır ipiyle dönmesi bir oldu. Önümde durup birkaç kol boyu ölçü aldı ve bıçakla ipi kesip biçmeye koyuldu.

"Ben değil de, sen benim hakkımda bir kitap yazsan? Ne dersin buna?"

"Ne yazık ki anlayamadığım bir şey hakkında kitap yazamam."

Hızlı bir hareketle çamaşır ipinin ucunu kopardı ve sandalyenin arkasına geçti. Sesi başımın yukarısından geliyordu.

"Neyi anlamıyorsun?"

"Aptal olmadığı her halinden belli olan senin gibi bir adamın nasıl olup da böyle şeyler yaptığını."

Çamaşır ipini sandalyenin arkalığına bağladı. Ellerini omuzlarımdan aşırıp ipi koltukaltımdan göğsüme doladı.

"Arkana yaslan, olur mu?" İpi çekerek sıktığını hissettim. İpin öteki ucunu tekrar tekrar doladı. "Bunları sana açıkladığımı sanıyordum."

"Gençlerin solculuk adına şiddete başvurmalarını anlayabilirim... hatta kamu hayatını kargaşaya boğdukları zaman bile. En azından bir dava uğruna yapıyorlar bunu. Oysa sen yalnızca kişisel çıkar adına yapıyor gibisin."

Bunu söylerken elbette Richard'la ilgili varsayımımı teyit edecek sağlam bir ipucu gelmesini bekliyordum. Ama attığım oltaya gelmedi. Arkamdan çamaşır ipine düğüm attığını hissediyordum. Sonra önüme geçerek beni incelemeye başladı.

"Nasıl oldu?"

"Son derece rahatsız."

Bir an beni süzdü. Sonra yine parmağını bana doğrulttu.

"Ahbap, senin karşındakini can kulağıyla dinlememe gibi bir sorunun var."

Sesimi çıkarmadım. Bir süre daha düşündü.

"Şimdi malları arabaya yüklemeye gidiyorum. Gitmeden önce hoşça kal demek için uğrarım."

Dar koridordaki pencerenin altında duran büyük çantayı aldı ve ön kapıya ilerledi. Oturma odasının kapısından zar zor seçebiliyordum. Kapıyı açık tutmak için çantayı kapının dibine koydu ve oturma odasına girip, bir an gözden kayboldu. Tekrar göründüğünde kolunun altında soluk renkli ve kare şeklinde bir şey vardı. Galiba karton bir kutuydu. Çantayı alıp dışarıdaki karanlığa daldı. Ön kapı yavaşça kapandı. Bir dakika kadar hiçbir ses duyulmadı. Az sonra bir araba kapısının hafif bir sesle kapatıldığını işittim. Bahçe kapısı gıcırdadı ama adam hemen eve girmedi. Bunun nedenini onu tekrar görünce anladım. Bana gözlüğümü gösterip masaya bıraktı.

"Cam gözlerin burada," dedi. "Bir şey olmamış. Kanyak istemediğine emin misin?"

"Hayır, teşekkürler."

"Elektrikli ısıtıcıyı yakayım mı?"

"Üşümüyorum."

"Pekâlâ. O halde tıkaç işini halledelim."

Bandı ve makası eline aldı.

"Yakınlarda kimse yok. Bütün gece bağırsam da kimse beni duymaz."

Bir an tereddüt eder gibi oldu, sonra başını iki yana salladı. "Kusura bakma ahbap. Yapmak zorundayım."

Şimdi de banttan beş altı parça kesip yandaki masaya dizişini izliyordum. Bant parçalarından birini alıp bana doğru gelince içgüdüsel olarak başımı geriye attım.

"Buna gerçekten de hiç gerek yok!"

Biraz durdu. "Hadi. Başladığımız gibi bitirelim."

Zor kullansaydı mücadele edeceğimden emindim ama adam sanki inatçı bir hastayla uğraşan hemşire gibi davranıyordu. Sonunda gözlerimi kapayarak başımı ona çevirdim. Bandı sızlanan ağzıma eğik olarak yapıştırdığını hissettim. Sonra yanaklarının üzerinde kalan kısmım eliyle düzleştirdi Ardından öteki parçaları da yapıştırdı. Yine paniğin eşiğine gelmiştim; yalnızca burnumdan nefes alamayacakmışım gibi geliyordu. Belki aynı korku onda da vardı.

Çünkü birkaç dakika boyunca sessizce beni izledi. Sonra bıçağı alıp mutfağa gitti. Onları tekrar çekmeceye koyduğunu duydum. Mutfağın ışığı kapandı.

Bundan sonra olanları size mümkün olduğu kadar açık aktaracağım. Çektiğim acıyı anlatabilmeye yetecek sözcükleri bulmam kesinlikle imkânsız.

Beni bütün gece sefil bir nöbete bırakacağını düşünmek için her türlü nedenim vardı. Yürüyüp gidecek ve bu onu son görüşüm olacaktı. Ama mutfaktan çıkıp geri geldiğinde büfenin yanında durup alt kapaklarından birini açtı. Ayağa kalktığında kucağında Jane'in ateş yakmak için biriktirdiği eski gazeteler vardı. Şaşkınlıkla adamı izliyordum; ona üşümediğimi söylemiştim. Yan tarafımdaki duvarın yarısı kadar olan eski şömineye doğru eğildi. Şömine taşı üzerinde gazeteleri parçalayıp topak yapmaya koyuldu. Tüm bunları ve daha sonra yaptıklarını yaparken bir kez olsun bana bakmadı. Adeta orada yokmuşum gibi davranıyordu.

Sonunda kalkıp oturma odasına girerek ortadan kaybolduğunda ne yapacağını bildiğimi sanıyordum... bilmiyormuşum; bilseydim de inanamazdım. Ama döndüğü zaman inanmak zorunda kalmıştım. İçinde ana planının ve kilit pasajların el yazısı taslaklarının ve referanslarımı yazdığım küçük ama çok değerli kahverengi kart kutumun bulunduğu klasörümün kırmızı kapağını çok iyi tanımıştım. El ve ayak bileklerimi deli gibi oynatmaya çalıştım. Ağzımdaki banda rağmen bağırmaya kalktım. Belki birtakım sesler çıkarmışımdır ama bana aldırmamıştı bile.

Korkunç bir halde, onun çömelip, zaman zaman kesintiye uğrasa da dört yıldır süren ve yerine konması imkânsız emeğimi şömineye yerleştirmesini, sonra da sakin sakin öne doğru eğilip, gazetenin iki ya da üç ucunu beceriyle ateşe vermesini seyretmek zorunda kalmıştım. Gazeteler yanmaya başlayınca, yine sakin hareketlerle daktilo sayfalarımla ateşi besledi. Arkasından kalın fotokopi dosyamdaki sayfaları ateşe atmaya başladı; el yazması mektuplar, uzun zamandan beri uğraşıp derlediğim Peacock romanları üzerine yazılmış yakın tarihli eleştiriler ve bunun gibi şeyler. Artık herhangi bir ses çıkarmıyordum, ses çıkarmanın ötesinde bir yerlerdeydim; ne

faydası olurdu ki? Bu hayvani ve tamamen keyfi vahşet eyleminden onu hiçbir şey alıkoyamazdı. İnsanın eli ayağı bağlıyken onurdan söz etmesi absürd olurdu. Çaresiz bir öfkenin gözyaşları dökülmek üzereydi ama tek çarem onları bastırabilmek oldu. Bir iki saniye gözlerimi kapadım, klasörden koparılan sayfa seslerini duyunca tekrar açtım. Aynı yöntemli ve katlanılmaz serinkanlılığıyla bu sayfaları da giderek yükselen katliam ateşinin içine attı; alevlerin sıcaklığını elbiselerimde ve yüzümde, açık kalan her yerimde hissedebiliyordum. Biraz geriye çekildi ve yeni yakıtı şimdiye kadar yaptığı gibi yakacağın üzerine değil de, ileri doğru fırlatmaya başladı. Referans kartlarını salladı, onlar da yakılmak üzere dalgalanıyordu artık. Bir süre sonra şöminenin yanında duran demir çubuğa uzandı ve yarısı yanmış kâğıtları ve kartları iyice tutuşmaları için ateşin çok olduğu yere itti. Ah o çubuk benim serbest elimde olacaktı! Büyük bir mutlulukla parçalardım kafasını.

Bir kere bile yüzüme bakmadan oturma odasına gitti. Döndüğünde elinde, notlar eklediğim on ciltlik *Külliyat*'ını ve gelirken yanımda getirdiğim ve masanın üzerine yığdığım, Peacock üzerine yazılmış eleştiri kitapları ve daha önce yayımlanmış çeşitli biyografiler vardı. Her birinden önemleri aşikâr olan, kabarık kâğıt şeritleri sarkıyordu. Bunlar da bir bir ateşe atıldı. Hemen tutuşmayan kitapların sayfalarını el çabukluğuyla açıyordu. Van Doren'in *Yaşam* kopyasının cildinin kopuk olduğunu bile anlayıp usulüne uygun bir biçimde kitabı parçalara ayırdı ve onları gitmeleri gereken yere gönderdi. Şimdi de her sayfanın, her matbu harfin yanıp yok olduğunu görene kadar bekleyeceğine inanıyordum. Ama adam son cildi de ateşe attıktan sonra ayağa kalktı. Belki de kitapların, tek tek sayfalardan daha kolay yandığını fark etmişti ya da gecenin ilerleyen saatlerinde nasıl olsa yanıp kül olacaklarını düşünüyordu ya da artık aldırmıyordu; nasıl olsa vereceği kadar zarar vermişti. Uzun uzun alevlere baktı. Sonra nihayet bana döndü. Elini kaldırdı, bana vuracak sandım. Oysa yumruk yapıp her nedense başparmağını yukarı kaldırdığı sarı eldivenli elini benim kadar "kör" birinin bile yanlış anlamayacağı biçimde burnunun dibine soknakla yetindi. Merhametin olmadığı bir yerde, merhamet işareti yapıyordu.

Zannediyorum elini bu anlaşılmaz pozisyonda en az beş saniye kadar tutmuştu. Sonra dönüp kapıya gitti. Odaya son bir kez göz attı; sinirli bir hali yoktu. Her şeyin düzenli olup olmadığını kontrol eden bir tamirci gibiydi. Sanırım bu incelemeye ben dahil değildim.

Işık kapandı. Ön kapının açılıp kapandığını duydum. Bahçe kapısı gıcırdadı ve o da kapandı. Perişan bir halde orada oturuyor, alevleri ve alevlerin şeytani gölgelerini izliyor, o keskin kokuyu duyuyordum. İnsan eti yakıldığında çıkan kokudan sonra en iğrenç olanı ateşe atılıp yakılan insan bilgisinin kokusuydu. Bir araba kapısı kapandı, motor çalıştı; manevra sesi... vites değişti ve araç dar yolda döndü, farlar evin perdelerini yaladı. Aracın köyün ters tarafına gittiğini, yokuşu tırmandığını anlayabiliyordum. O yönde, Sherborne'a giden anayol vardı (bunu önceki gece beni getiren taksiden biliyordum); Sherborne'a giden anayoldan sonra kim bilir nereye gidecekti.

Sessizliğe, felakete ve sönmek üzere olan alevlere terk edilmiştim.

Sonraki dokuz on saatin; ateşin yavaş yavaş sönmesini izlemenin, giderek artan rahatsızlığımın, yediğim dehşet verici darbeye karşı içimde kabaran öfkenin verdiği şiddetli ıstırabın ayrıntılarına girmeyeceğim. Önümde inkâr edilemez bir gerçek olarak duran küller üzerine düşünmek kabul edemeyeceğim bir şeydi. Dünya çıldırmıştı, artık bu dünyayla hiçbir alışverişim olsun istemiyordum. Yaşamımın geri kalanını intikam almaya, bu sadist şeytanın izini bulmaya adayacaktım. Londra'daki bütün olası kafe ve barları dolaşacak, Jane ve Maurice'e çalınan bütün eşyaları ayrıntılarıyla tarif ettirecektim. Richard'la ilgili kuşkularının üzerine acımasızca gidecektim. Bir iki kez başım düşmüş, uykuya dalmıştım ama bir iki dakika sonra kâbus görerek uyandığımda, kâbusumun gerçek olduğunu fark etmiştim. Elimi ayağımı, kan dolaşımımı sağlamak için oynatabileceğim kadar oynatmaya çalışıyordum. Ağzımdaki tıkacı ya da ipleri gevşetmek için tekrarlayıp durduğum girişimler bütünüyle sonuçsuz kalmıştı. Sandalyeyi yerinden oynatma girişimlerim de öyle. Taş döşemeye yaydığı hasır yüzünden bir kez daha Jane'e lanet okudum. Sandalyenin ayakları üzerinde kayamıyordu, hiçbir şe-

kilde hareket ettirememiştim. Uyuşmanın ne demek olduğunu öğrendim; sonra da çok üşümenin ne demek olduğunu; genç adamın ısıtıcıyı yakma teklifini kabul etmemenin acısını da.

Tahammül edilmez bir yavaslıkta çöken şafak perdelerin arasından içeri sızıyordu. Şafaktan az sonra köye inen bir araba sesi geldi. Tıkalı ağzımdan ses çıkarmak için boşuna çaba sarf ettim. Geçip gidiverdi. Bir kez daha sandalyeyi pencereye yaklaştırmaya çalıştım, ama çeyrek saatlik uğraşım sonucunda ancak bir metre kadar ilerletebildim. Düş kırıklığı içinde son yaptığım hareketle sandalyeyi neredeyse geriye doğru devirecek gibi olunca çabalamaktan vazgeçtim. Kısa bir süre sonra bir traktör geçti yoldan, çiftlikten geliyordu kuşkusuz. Bir kez daha bütün gücümle haykırmaya çalıştım. Ama traktör de ağır ağır evin önünden geçip tepeye tırmandı. Ciddi bir korkuya kapılmıştım. Bu son dakikalarda adama karşı duyduğum tüm güveni kaybetmiştim. Bunları yaptıktan sonra, her şeyi yapabilirdi. Polise haber vereceğine dair verdiği sözün, genç adam için belki de hiçbir değeri yoktu.

Sonunda ileri, kulübenin ön tarafına doğru gitmeye çalışmanın bir hata olduğunu akıl ettim. Arka taraftaki mutfakta bıçaklar vardı; hem sandalyeyi geriye doğru itmek gerçekten de daha kolay oluyordu, çünkü hiç olmazsa ayakkabılarımın topuklarıyla güç kullanabiliyordum. Santim santim mutfağa yaklaşmaya başladım. Hasır yaygının kenarı aşılması zor bir engel oluşturmuştu bana. Ama saat on bir sularında mutfağa girmeyi başarmıştım; neredeyse ağlamak üzereydim. Parmaklarımı bir türlü çatal bıçak takımlarına değdirmiyordum. Sonunda çaresizlik içinde kendimi bıraktım.

Nihayet, öğle vaktinden hemen sonra bir arabanın daha eve yaklaştığını duydum; sabahtan beri yedinci ya da sekizinciydi. Fakat bu seferki kapının önünde durmuştu. Yüreğim yerinden çıkacak gibi oldu. Birkaç saniye sonra birinin kapıya vurduğunu duydum. Sandalyeyi ilk düşündüğüm tarafa sürmediğim için kendime küfrettim. Kapı bir kez daha çalındı; sonra sessizlik çöktü. Köy polisinin aptallığına hırslanmıştım. Ama adama haksızlık etmişim. Az sonra kaygılı bir polis memuru, mutfak kapısındaki kenarları pürtüklü delikten bana bakıyordu.

İşte hepsi buydu.

Beni kurtardıkları o günün üzerinden yaklaşık bir yıl geçti. O andan sonra olanları kısaca anlatacağım.

Beni bağlı olduğum sandalyeden kurtaran bekçi hem nazik hem de becerikli çıkmıştı; zaten o gün herkes çok nazik ve becerikliydi. Bekçi, iplerimi kesip beni serbest bıraktıktan sonra İngilizlerin ezelden beri bütün büyük varoluş krizlerine karşı buldukları çareyi uygulamak konusunda ısrar etti. Benim iki koca bardak koyu çayı içtiğimi gördükten sonra arabasına dönmeye ancak razı olup olayı rapor etti. Doktor geldiğinde üzerimi bile değiştirememiştim. Doktorun ardından iki sivil polis geldi. Doktor iyi durumda olduğumu belirtince komiser yardımcısı beni uzun uzun sorguya çekti. Bu arada bekçi Maurice ve Jane'e telefon etmek için az ötedeki çiftliğe gitmişti.

En azından dillere destan olacak bir öykü yakaladığıma inanmakta hata etmediğimi anlamıştım. "Küstah iblis!" ve benzeri yorumlarla sık sık sözüm kesiliyordu. Kitabının tamamen yakılması çavuşu çok şaşırtmıştı; acaba hiç düşmanım var mıydı? Londra'daki edebiyat *mafya*'sının kirli emellerine ulaşmak için nereye kadar gidebileceği konusunda onu hayal kırıklığına uğratmak zorunda kaldım, ama bu kulübenin özellikle "seçilmiş" olması onu fazla şaşırtmamıştı. Bu tür suç ve suçlulara gün geçtikçe daha sık rastlanıyormuş. Bu sözlerin ardında kinle karışık gizli bir hayranlık duygusu da hissetmiştim. Anlaşılan bu "bir başına rastgele gezip duran tipler" akıllı adamlarmış; yaşadıkları yerin yakınlarında "iş yapmazlar"mış; genellikle büyük kentte yaşarlar ve hafta sonunu geçirmek üzere kulübe alma heveslisi kişilere sömürürlermiş. Çavuş bu adamları nerede arayacaklarını bilemediklerini de itiraf etmişti. Londra'da da olabilirdi... Bristol'de de, Birmingham'da da... Karayollarını ve bu serserilerin yeni sahip oldukları hareket kolaylığını sorumlu tutuyordu.

Biraz düşününce Richard hakkında bir şey söylememeye karar verdim. Bu konuyu önce Jane ve Maurice ile özel olarak konuşmam gerektiğini hissettim. Bekçi Hampstead'deki Jane'le konuşmuş, o

da çok üzüldüğünü, en kısa zamanda hemen buraya geleceklerini bildirmişti. Çiftçi ve karısı da geldi, hiçbir şey duymadıkları ve yardım edemedikleri için özür dilediler; sonra da telefon tamircisi geldi... Tüm bu gelip gidenlere müteşekkirdim, çünkü başıma gelenleri düşünmeme engel oluyorlardı.

Saat yediyi biraz geçe Maurice ve Jane de arabalarıyla geldiler. Bütün hikâyeyi baştan sona kadar bir kez de onlara anlattım. Gelmeden önce uğradığım kayıptan habersiz olduklarından, çok nazik davranıp benim yitirdiklerim yanında kendilerinkinin bir hiç olduğunu söylediler. Mümkün olduğu kadar dolaylı ifadelerle onlara Richard'la ilgili kuşkularımdan söz ettim, ama adamın yaptığı siyasi felsefenin ayrıntılarını vermemiştim. Sonunda Jane'in Maurice'e baktığını görüp bir karara vardıklarını anlamıştım. Birkaç dakika sonra, Maurice cesaretini toplayıp Londra'daki oğluna telefon etti. Diplomatik bir tarzda konuştu: elbette onu kasıtlı olarak böyle bir şey yapmakla suçlamayıp iyi bir avukatın yapması gerektiği gibi ince ince araştırma soruları sordu. Döndüğünde, oğlunun kulübeden kimseye söz etmediğine yemin ettiğini ve kendisinin (Maurice) de buna inandığını söyledi. Fakat bir huzursuzluk duyduğunu görebiliyordum. Komiser yardımcısı çalınan eşyaların listesini almak üzere tekrar yanımıza geldiğinde Maurice'in konuyu ona açtığını duydum. Konuşmalardan söz konusu "komün"ün sonradan basıldığını, fakat olmazsa olmaz kenevirden başka suç sayılabilecek bir şeye rastlanmadığını öğrenmiştim. Verdiğim tarife uyup da o sırada başka bir yerde olduğuna dair sağlam bir kanıtı bulunmayan tek bir genç bulamamışlardı; soruşturmadan hiçbir sonuç çıkmamıştı.

Sonraki haftalar ve aylarda da yeni bir ipucu yakalanmamıştı; halk arasında söylendiği gibi faili meçhul küçük bir suç olayı olarak kalmıştı. Yazı yazmamı onarılmaz bir biçimde etkilediğini bile söyleyemezdim. Elbette, bir ay boyunca acı çektim. Sanırım derin bir küskünlük içindeydim ve o kitabın benim için ne ifade ettiğini bilenlerden hiç birinin teselli girişimlerine izin vermiyordum. Ama Dorset'e giderken yanıma her şeyi almış değildim. İlk üç bölümü daktiloya çektiğim için Londra'daki evimde karbon kopyaları vardı. Hafızamın korktuğum kadar kötü olmadığını görünce de bunu

yeni bir mücadele olarak düşünmeye başladım. Dostlarımdan birinin bana söylediği gibi Peacock'un yeniden oluşturulabileceğine karar verdim; zaten yolun yansını çoktan aşmıştım.

Başımdan geçen bu maceraya böyle bir sonun çok yavan kaçacağının farkındayım. Fakat söylemek istediklerimi henüz bitirmedim. Şu ana kadar yazdıklarımın yalnızca bir önsöz olduğuna dair bir his var içimde.

Yeniden yazdığım Peacock'un tıpkı eskisi gibi olması nasıl mümkün değilse, o akşam olan olayları aynen olduğu gibi anlatmış olmam da mümkün değil. Elimden geleni yaptım ama abartmış olabilirim; özellikle de hasmımla aramda geçen diyaloğu kelimesi kelimesine aktaramamış olabilirim. Kara Güç denen politik hareket mi, artık her nereden geliyorsa, o aptal argoyu belki de benim anlattığım kadar sık kullanmamıştı; adamın açıkça ortada olan bazı duygularını yanlış yorumlamış da olabilirim.

Beni asıl rahatsız eden bir iki önemsiz yanlış anlama veya hafızamın beni yanıltmış olması değil, olanlara hâlâ bir anlam verememem. Tüm bunları yazıya döküşüm aslında olumlu bir sonuca ulaşma denemesi. Kafamdan atamadığım şeyi iki soruda toparlayabilirim: Bunlar neden oldu? Neden benim başıma geldi? Kısacası: Bende olan şey neydi ki bu genç şeytanı bu şekilde davranmaya yöneltmişti?

Ben o geceye, sadece nesiller arası savaşta sıradışı bir olay gözüyle bakamıyorum. Kendimi (ilk hafta öfkeyle söylediğim sözlere karşın) kendi neslimin tipik bir temsilcisi olarak da göremiyorum; o da kendi neslinin tipik bir temsilcisi değildi. Daha doğrusu, yaptığı o son affedilmez şey ondan beklenebilecek bir şey değildi. Bizleri hor görüyor olabilirler, ama bugünün gençleri nefret etmeye bizim zamanımızdakilerden çok daha fazla karşılar. Bu gençlerin aşka yaklaşımlarını, müsamahakâr toplumun dehşetlerini ve geri kalan her şeyi herkes biliyor; bu insanların sevginin değerini düşürürken, oldukça sağlıklı bir şekilde nefretin de değerini düşürdüklerini ise pek fark eden yoktur. Benim kitabımın yakılması da bir bakıma

-belki de her iki yanıyla da- bir tür aforoz ihtiyacıyla bağlantılı bir şeydi. Bu açıdan adamın tipik olmaktan oldukça uzak olduğuna inanıyorum.

Sonrası bir muamma: O affedilmez eylemi gerçekleştirmeden önce şaşılacak denli yumuşak, neredeyse nazik davranışlar sergilemişti. Beni fiziksel olarak incitmek istemediğini söylediğinde ona inanmıştım. Bunu çelişkili olarak, bir tür tehdit gibi, müphem bir ifade şeklinde söylememişti. Tam olarak söylediği şeyi kastettiğinden hemen hemen eminim. Ama bütün bunlar en sonunda (güçsüz yaşlı bir adama) yaptığı şeyin korkunç gaddarlığıyla uyuşmuyordu. Önce bütün davranışlarının soğukkanlı bir aldatmaca olduğunu düşünme eğilimindeydim; ta başından beri, ya da benimle alt kattaki kitap arasındaki bağlantıyı kurduğu andan itibaren nezaketinin kandırma amaçlı olduğunu. Ama şu anda hiçbir şeyden emin olamıyorum. Bunu yapmaya hangi anda karar verdiğini öğrenmek için çok şey verirdim - bu soruyu sorabilmem için şart olarak beraat etmeyi ileri sürse bile. Yatak odasındayken ona tepeden bakmış, yaptığı işin nedenlerini sorgulamış, gerçek genç devrimcilerle onu karşılaştırmıştım, bunlar da onu tahrik etmişti belki. Ama bunların hiçbiri böylesine vahşi bir cezayı hak etmiş gibi gelmiyordu bana, hâlâ da gelmiyor.

Bir başka muamma daha var. En başta tavırlarıma içerliyormuş gibi kayda değer bir hava vardı. Bunun için biraz vicdan azabı duyuyorum; çünkü bu konuda ilk kez gerçeği söylüyorum. Polise, Jane'e ve Maurice'e uykumda yakalandığımı söylemiştim. Bu yüzden hiç kimse beni, ona karşı koymamakla suçlamamıştı; bu bakımdan mütecaviz ve kurban olarak çok küçük bir azınlıkta kalıyorduk. Hâlâ kendimi suçlayıp suçlamadığımdan emin değilim. Pişmanlığım adamın itirafına inanmamdan kaynaklanıyordu; gürültü yapacak olsaydım, sıvışacaktı. tyi de, ona saldırmadığım için kitabımı yaktı demek de çok saçma olurdu. Neden işleri kolaylaştırdığım için beni cezalandırsın? Davranıştan, açıkça görülen alınganlığı göz önüne alınacak olursa, ona karşı koymak olanları değiştirir miydi, değiştirmez miydi acaba? Diyelim ki, onu aşağıladım, hakaret ettim, durumum daha mı iyi olacaktı... acaba?

Mantıklı olsun olmasın, benimle ilgili nefret edebileceği şeylerin listesini çıkarmaya çalıştım: yaşım, çelimsizliğim, miyop olmam, aksanım, eğitimim, yüreksizliğim, başka her şeyim. Herhalde ona değerli, demode, eski kafalı bir ihtiyar gibi görünmüştüm. Fakat bunlar ona, benim yalnızca tanımlanamayan rezilliğiyle ihtiyar bir adam figürü olduğumu göstermişti. "Onlar" dediği kitlenin, o sistemin, yani kapitalizmin bir yandaşı olduğumu gösteren bir şey yoktu. Onun saygı duyduğunu sandığım bir mesleğim vardı; kitapları seviyordu, Conrad'ı seviyordu. O zaman neden benden hoşlanmasındı ya da neden nefret etsindi? Peacock üzerine yazdığım kitabı *New Left Review'un* hoşgörüsüz bakışıyla değerlendirseydi, yani yürürlükten kalkmış bir burjuva sanat biçiminin asalağı olduğumu düşünseydi, bunu söylemeden duramazdı. Zaten entelektüel bir Marksistle uzaktan yakından ilgisi yoktu.

Maurice ve Jane'e göre bu yarı politik açıklama en inandırıcı olanıydı. Ama bence Richard'ın kendi ailelerinde neden olduğu travma dolayısıyla olaya biraz taraflı bakıyorlardı. Richard'la benim genç adam arasındaki benzerliğe gerçek bir benzerlik gözüyle bakmıyordum. Adam beni bir kez bile "Onlar"dan biri gibi görmemişti. Benim politik görüşlerimle hiç ilgilenmemişti. Siyasetle hiç ilgisi olmayan bir şeye saldırmıştı: kitabıma.

Geriye, adamın kullandığı dilden daha gelişkin bir aklı olduğuna dair edindiğim izlenim kalıyordu. Saçma sapan şeyler söylediğinin farkındaydı, hatta bazen bunu beni sınamak için yapıyordu sanki; ona soytanlık yapacağı malzemeyi veren bensem, maskaraya çevrilmeyi hak ediyordum. Ama bu da gerçekten fazlasıyla karmaşık bir durumdu. Olayın özünde ne onun dediklerinin ne de benim verdiğim tepkilerin herhangi bir önemi vardı. Sonradan düşündüğümde, konuşmalarımız başka yönde gelişmiş olsaydı bile bu olayın yine aynı korkunç sonla noktalanacağına inanıyordum.

Maurice'in bir teorisi daha var, ondan da söz etmem gerek: Belki de genç adam bir şizofrendi ve benimle birlikteyken hissettiklerini bastırma çabası ve bunun yarattığı stres sonucunda üzerindeki baskı birikerek öyle bir noktaya geldi ki kişiliğindeki şiddete eğilimli yan ortaya çıktı. Fakat o kararını verdikten *sonra* benim önce

bir kanyak içmemde ısrar etmiş, ısıtıcıyı yakmayı önermişti. Tüm bunlar şizofren biri için fazla bilinçli görünüyordu. Ayrıca, adam bir kez bile fiziksel şiddet belirtisi göstermemiş, kişiliğinin böyle bir yanı olabileceğini belli etmemişti. Elim kolum bağlı, ağzım tıkalıydı. Bana yumruk atabilir, beni tokatlayabilir, canı ne isterse yapabilirdi. Bedenime ondan bir zarar gelmeyeceğine hep güvenmiştim. Saldırı tehlikesi altında olan şey başka bir şeydi.

O tuhaf el hareketinde de önemli bir ipucu olduğuna inanıyorum; yüzüme tuttuğu o saldırgan başparmak işaretinde. Klasik anlamda kullanılmadığı açıktı, yaptığı merhametsizlik bunu gösteriyordu. Modern anlamında. yani, "her şey yolunda" işareti olarak da kullanılmamıştı. Londra'ya döndüğümde, bu işareti evimin karşısında yıkım yapan işçilerin de sık sık kullandığını fark ettim. Ölüm ve yıkım fikirlerini aklımdan çıkaramadığım için belli bir marazi cazibesi olan bir görüntüydü bu benim için. İşçilerin bu parmak işaretini pek çok anlamda kullandığını görmek beni şaşırtmıştı. Gürültü yüzünden bağrışları duyulmayınca bu işaret, "evet" demekti; kimi zaman, "anlıyorum, istediğini yapacağım" anlamında kullanılıyordu, kimi zaman da birbirinin tersi anlamlarda kullanılıyordu: Örneğin, geri geri gitmekte olan bir kamyon sürücüsüne sürekli olarak bu işaret yapılıyordu ve aynı manevra sırasında başparmak aniden kalkarsa bu, "dur-çok iyi" anlamına geliyordu. Bütün bu kullanımlarda eksik olan şey işaretin saldırgan anlamıydı. Ancak aylar sonra bir ışık gördüm.

Ufacık bir kötü alışkanlığım vardır, televizyonda futbol maçı seyretmekten hoşlanırım. Roma sirkinin modern eşdeğerine vakfedilen. akla dayanmayan bu denli büyük bir enerjiyi izlerken, entelektüel anlamda bir üstünlüğün uzağına düşen bu ahmakça kovalamadan ne anladığımdan emin değilim. Ama bir akşam dikkatimi çeken bir şey oldu; futbolculardan biri sahaya çıkarken tribünlerde oturan seyircilere saldırgan bir tavırla bu başparmak işaretini yaparak koşuyordu; hatta seyircilerden bir iki tanesi aynı şekilde karşılık vermişti. Bunun anlamı açıktı (maç daha başlamamıştı): Tüm cesaretimizi topladık. düşmanı yeneceğiz, kazanacağız. Yankısı da sert olmuştu. Birden benim hırsızın işaretinin de bir uyarı olduğunu

anladım: Sert bir maç başlayacaktı ve onun temsil ettiği rakip takım kazanmaya azimliydi. Sandığın kadar kolay kurtulamayacaksın, diyordu etkili bir şekilde. Bu mesajın benim tarafımdan verilmesi için daha çok sebep var gibi düşünülebilir ama ben öyle düşünmüyorum. Kâğıtlarımın yakılması, havaya kaldırılmış başparmağı destekleyen bir kanıttan ibaretti. Bunun altında korku ya da bu özel maçta benim sahaya avantajlı çıkmış olmamdan dolayı duyulan nefret vardı. Ne kadar olanaksız olursa olsun, o andaki fiziksel koşullar altında, ben yine de onun gözünde ondan üstün duran biri olmuştum.

Bütün bunlar beni şimdilik de olsa şöyle bir sonuca götürüyor: Çok az kanıtım var ve elimdeki kanıtları da aramızda geçen her şeyin tamamen anlattığım şekilde olduğuna yemin edemeyeceğimi itiraf ederek çoktan zayıflattım. Kullandığı dildeki bazı özellikler (benim anlattığım kadar sık olmasa da, tekrarlanan özellikler) çok önemli. Bir tanesi, "ahbap" sözcüğünü kullanmasıydı. Gençlerin arasında bunun çok yaygın olduğunu biliyorum. Bu bana karşı biraz kasıtlı kullanılmıştı. Kısmen aşağılayıcı bir niyet taşısa da, sanırım aynı zamanda benimle aynı düzeye gelmeye yönelik dokunaklı bir girişimi de içinde barındırıyordu. Yaş, eğitim ve kültür farkına karşın aramızda hiçbir fark olmadığını anlatmak istiyor gibiydi; gerçekte bu bir farkındalığı gösteriyordu; hatta ikimizi ayıran her şeye karşı duyulan bir nevi dehşetin farkındalığını. Benim duymayı başaramadığım şeyin ("Ahbap, senin karşındakini can kulağıyla dinlememe gibi bir sorunun var") sessiz bir yardım çağrısı olduğunu söylesem çok da abartmış olmam herhalde.

Bir de gerekli gereksiz çoğu lafının sonuna eklediği, "tamam mı" cümlesi var. Bunun da gençler arasında yaygın olduğunu biliyorum; bunun düşünmeden papağan gibi tekrarlanan bir sözden başka bir şey olduğu sonucuna varmak tehlikeli olabilir. Tüm bu nedenlerle, bu sözün yüzyılın en çarpıcı sözlerinden biri olduğuna inanıyorum. Dilbilgisi açısından bakacak olursak "tamam mı" cümlesi, "Haksız mıyım?"dan ziyade "Doğru değil mi?" anlamında eksiltili bir ifade olarak kullanılıyor olabilir, ama psikolojik anlamının "Haksız mıyım?" sorusuna yüklendiğine inanıyorum. Bunun asıl anlamı ise şudur: *Haklı olduğuma hiç de emin değilim.* Bu söz, el-

bette, saldırgan bir tarzda da söylenebilir: "Yanlış düşündüğümü söylemeye kalkma sakın!" Hangisi olursa olsun, taşımadığı bir anlam varsa o da söylenenden emin olunması anlamıdır. Temelinde kuşku ve korku taşır; yitik bir *dil* arayan ümitsiz *bir par ola'dır*. Altında yatan güvensizlik bizzat dilin kendisine aittir. Bu tür insanlar, düşündükleri ve inandıkları şeyden kuşkulandıkları için değil, bunu söyleyebilme yeteneklerine hiç mi hiç güvenemedikleri için bu sözü kullanırlar. Maniyerizm kültürel bir çöküşün belirtisidir. Bu, "Seninle iletişim kuramıyorum," demektir. Kendisinin kıt olanaklara sahip olduğunu düşünmesine yol açan şey, sosyal ve ekonomik nedenler değil, işte bu düşünceydi.

Okuduğum kadarıyla, ilkel kabilelerle karşı karşıya kaldığınızda yüz ifadelerine ne anlam verdiklerini bilmeniz çok önemlidir. Gülümseyen suratlarıyla böyle kabilelere dalıp da hayatını kaybeden değerli misyonerler, dişlerini apaçık göstermenin düşmanlık ifadesi olduğunu bilmiyorlardı... Galiba bu "tamam mı" kullanıcıları bu cümleyi kullanmadan kendilerini ifade eden insanlarla yukarıdakine benzer bir şeyler yaşıyorlardı. Konuşmamın arasına karşılıklı olarak "ahbap"lar ve "tamam mı"lar serpiştirseydim, o gece her şeyin farklı olacağını savunmam kadar absürd bir şey olamaz. Ama aramızdaki kaçınılmaz çatışmanın, dile saygı gösteren ve güvenen biriyle, ondan kuşkulanan ve ona öfke duyan biri arasındaki çatışma olduğuna inanıyorum. Benim günahım orta sınıftan olmak, entelektüel olmak ya da olduğumdan daha varlıklıymış gibi görünmek değil, sözcüklerle yaşayan biri olmaktı.

O gence çok geçmeden kendisini bir sırdan mahrum etmiş biri gibi görünmüş olmalıyım, gizliden gizliye vâkıf olmak istediği bir sırdan. Kitaplara en azından birazcık saygı duyduğunu gösteren o oldukça kızgın ifadesi ("nasıl bir şey olduğunu anlat"; sanki bu cümleciğin zayıflığı, içerdiği arzuyu *ta başında* hadım etmiyormuş gibi!); aslında açıkça ortada olan kendi kitap yazma arzusu: içinde bulunduğumuz durumdaki o çarpıcı sözcük-eylem çelişkisi, evi bir taraftan soyarken bir taraftan sohbet etmesi; bilinçli sarf ettiği belli olan tutarsız ifadeleri; amaç, yumuşak bir dille ifade ettiğim itirazlarımı anlamak gibi görünse de, dinlemeyi reddetmeler; bir konudan

diğerine sıçrayışlar... tüm bunlar kitabımın yakılışını onun gözünde tam bir simge yapmaktan başka bir işe yaramamıştı. Onun asıl yaktığı şey, benim neslimin bir büyüyü onlara aktarmayı reddedişiydi.

Belki o son olay, onun hakkında kitap yazmayı reddettiğim anda alnıma yazılmıştı. Onun bu dileğini züppelik, narsislik ya da ne derseniz deyin onun gibi bir şey olarak görmüş, egosunun yansıması olarak düşünmüştüm. Oysa belki de onun istediği şey -her halü kârda bilinçaltında- bu büyülü güçten biraz ödünç almaktı... belki de kendisi için uygulandığını görmedikçe böyle bir gücün varlığına inanamıyordu. Bir bakıma terazinin bir kefesine kendi duyduğu ihtiyacı, diğer kefesine de uzun zaman önce ölmüş roman yazan dediğim şeyi koymuştu ve en çok gücendiği şey de ondan esirgenen bu kıymetli söz-büyüsü yeteneğinin yine bilmem kim adındaki bir diğer söz-büyücüsü için kullanılmasıydı. Bense onun karşısına kapalı bir dükkân, seçkin bir kulüp, kimsenin giremediği, bilmediği gizli bir dernek çıkarmıştım; işte o da bunu yok etmek istemişti.

Her şey bundan ibaret demek istemiyorum ama olayların özündeki şeyin bu olduğuna inanıyorum. Genç-yaşlı demeden dile ve dilin gücüne hâlâ değer verenlerimize karşı böyle bir suçlama yapılması elbette haksızlıktır. Çoğumuz ister istemez, sözcükleri, sözcüklerin gizini, büyüsünü, bilimini, sanatını ayakta tutmak için elimizden geleni yapmaktayız. Asıl hainlerse bireysel kontrolün dışında kalıyor: görselliğin, televizyonun zaferi, evrensel yanlış eğitimin kurumsallaştırılması, ele avuca sığmaz yüzyılımızın sosyal ve politik tarihi (tarihin derinliklerinden gelen hangi dil ustası mezarında Perikles'in acısından daha büyük bir acıyla ters döner?) ve kim bilir daha nice etken. Yine de kendimi masum bir günah keçisi gibi göstermek istemiyorum. Benim genç şeytan en azından bir konuda haklıydı.

Sağır kaldığım için *gerçekten* suçluydum.

Bu öyküye kasıtlı olarak böyle müphem bir isim verdim, öykünün en başına kasıtlı olarak anlaşılmaz bir epigraf koydum. Bunu çeşitli kobaylar üzerinde denemeden de seçmedim. Genel bir izlenime göre, Koko, (soytarı Coco dolayısıyla) daha aşina olunan Coco kelimesinin acayip bir yazılışı olarak yorumlanıyordu ve bu neden-

le başlıkta "zavallı soytarı" anlamına gelebilecek bir ifade kastediliyordu. İlk anda böyle yorumlanmasında sakınca yok ama öykünün kahramanlarının yalnızca birine ya da diğerine gönderme yapması veya zavallı sıfatının yalnızca bir anlamını taşıması benim hiç istemediğim bir şey olurdu. Oysa Koko'nun yuvarlak kırmızı burunlu, zencefil saçlı Coco ile uzaktan yakından ilgisi yok. Koko Japonca bir sözcüktür ve anlamı da erkek evlattan beklenen doğru tavır, oğlun babaya davranışlarının uygunluğudur.

Öykünün başındaki anlaşılmaz epigraf son sözümü oluşturacak ve bu son söz hem baba hem de oğul üzerine getirilen hüküm olacak. Bu sözler bu adalarda çoktan unutulmuş bir dil olan Cornwall dilinde hüzün dolu bir öngörüyle yazılmış.

Dil uzun mu uzun, el kısa mı kısa:
Ama dilsiz adam kaybetmiştir toprağını da.

Muamma

Kim çamura batarken berraklaşır?
Tao Te Ching

En çok ortadan kaybolan kişiler yeniyetme kızlardır, onların hemen ardından da rüştünü ispat etmemiş delikanlılar gelir. Bu gruptaki gençlerin çoğu işçi sınıfından ailelerin çocuklarıdır ve bu ailelerin neredeyse hepsinde ebeveynlerden kaynaklanan ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Yirmili yaşlarınıza geldiğinizde, ille de işçi sınıfına özgü olmayan, ikinci derecede önem taşıyan bir başka dorık daha vardır hayatta ve bu da kendilerini sıkan evliliklerini ya da ailevi durumlarını terk edip gitmeye çalışan kanlar ve kocalar tarafından yaratılır. Kırk yaşından sonra bu grafik giderek düşer; daha yaşlı olup da gerçekten ve uzun süre ortadan kaybolma vakaları ise çok enderdir ve yine çok yoksul kişilerle sınırlıdır, hatta bunların neredeyse tamamı serseri bir hayat yaşayan ve aile bağları olmayan kişilerdir.

Dolayısıyla, John Marcus Fielding kaybolduğunda, tüm sosyal ve istatistiksel olasılıklar altüst olmuştu. Adam elli yedi yaşındaydı, zengindi, mutlu bir evliliği, bir oğlu, iki kızı vardı, Londra'daki gild ve loncalardan bazılarının yönetiminde görev almıştı (sırf antetli kâğıtta ismi görünsün diye de değil), Doğu Anglia'nın Elizabeth üslubunda inşa edilmiş en güzel malikânelerinden birinin sahibiydi, 1.800 dönümlük çiftliğine bitişik araziyle ilgilenmekten zevk alan bir adamdı; şu köpeği eğitme ve keskin nişancılık konularında -herhangi bir nişaneyle onurlandırılmamış olsa da- ustaydı... yaşayan klişe insan örneklerinin bulunduğu bir bilmem-ne-varyum olsaydı. kendi türünün örneği olarak çok basan kazanacak bir adamdı: Hem kırsal bölgede arazi sahibi olan başarılı bir kent insanı, hem de (tescilli olmasa da) köy eşrafındandı. Hayatının bu ya da şu bölümünün fazlasıyla zamanını aldığını düşünseydi, olay çok anlaşılır bir hale gelebilirdi... ama Fielding vakasının acayip tarafı, adamın aynı zamanda Muhafazakâr bir parlamento üyesi olmasıydı.

13 Temmuz 1973, Cuma günü öğleden sonra saat 2.30'da, Bayan Parsons adındaki yaşı geçkince sekreteri, Fielding'in, Londra'nın Knightsbury semtindeki dairesinin bulunduğu binanın önünden taksiye bindiğini görmüştü. Önce kent merkezindeki kurul toplantısına katılacak, oradan 5.22 trenine binip kendi seçim bölgesinde bulunan ve merkezinde pazar kurulan bir kentteki parti genel merkezine gidecekti. Saat altı buçuğu biraz geçe dönecek, sonra da, iki saat kadar "incelemelerde" bulunacaktı. Yemeğe davet ettiği seçmen bürosu sorumlusu onu daha sonra iki yüz kilometre ötedeki Tetbury Hall'e bırakacaktı. Kişisel temas kurmanın seçmen toplama konusunda çok değerli bir yöntem olduğuna inanan Fielding ayda iki kez böyle "inceleme"ler yapardı. Meşumluğu uygunluğunda yatan o gün ve tarihin gündemi son derece normaldi.

Oysa daha sonra Fielding'in kurul toplantısına hiç katılmadığı ortaya çıkmıştı. Fielding'in dairesine telefon edildi, ama Bayan Parsons öğleden sonra izin almış, hafta sonunu Hastings'teki akrabalarıyla geçirmekteydi. Gündelikçi de evine gitmişti. Toplantılara düzenli olarak katılmasından ya da en azından kaçınılmaz bir mazereti olduğunda haber vermeyi hiç ihmal etmemiş olmasından dolayı

hep örnek gösterilen Fielding'in bu toplantıyı atlaması mazur görülmüş, kurul toplantısı onsuz devam etmişti. Dolayısıyla, ortada bir tuhaflık olduğunu keşfetmek de seçmen temsilcisinin payına düşmüştü. Adam buluşmaları gereken tren istasyonuna gittiğinde Fielding'i boşuna beklemişti. Parti bürosuna dönüp Fielding'in dairesini, cevap veren olmayınca da Fielding'in kır evini aramıştı. Tetbury Hall'deki Bayan Fielding de yardımcı olamamıştı. Kocasıyla en son perşembe sabahı görüştüğünden, bildiği kadarıyla şu anda bulunmadığı yerde olması gerekiyordu. Ancak, London School of Economics'te yüksek lisans öğrencisi olan oğullarıyla birlikte arabayla güneye inmiş olabileceğini düşünmüştü. Fielding'in oğlu Peter, o hafta başı kız arkadaşıyla Tetbury Hall'e gelmekten söz etmişti. Belki Peter, babasıyla kendisinden daha sonra görüşmüş olabilirdi. Seçmen temsilcisi, Bay Fielding yarım saate kadar gelmezse Bayan Fielding'i tekrar aramaya söz vermişti.

Bayan Fielding de, doğal olarak, Londra'daki daireyi aramış, kimseyi bulamayınca Bayan Parsons'ın evine telefon etmişti. Ama sekreter Hastings'teydi. Bayan Fielding, daha sonra, oğlunun okuldan arkadaşlarıyla birlikte kaldığı Islington'daki daireyi aramıştı. Telefonu açan genç, Peter'ın nerede olduğunu bilmediğini, ama hafta sonu şehirde kalacağını "sandığını" söylemişti. Fielding'in eşi son bir girişimde daha bulunarak Peter'ın Hampstead'de yaşayan kız arkadaşını aramış ama telefona kimse çıkmamıştı. Hanımefendi bu aşamada boş yere telaşa kapılmamaya çalışmıştı. Kocası büyük olasılıkla trenini kaçırmıştı ve bir sonrakine yetişiyordu ama her nedense yetişememiş, bu gecikmeden kimseyi haberdar edememişti. Bayan Fielding, seçmen temsilcisi Drummond'ın aramasını bekledi.

Drummond da, Fielding'in treni ya da trende uyuyakalıp ineceği istasyonu kaçırmış olduğunu düşünmüş ve bir adam göndererek her iki yönden gelen trenleri bekleyip Fielding'i bulmaya çalışmıştı. Söz verdiği gibi Bayan Fielding'e telefon ettiğinde bu çabalarına rağmen hiçbir haber alamadığını anlatmıştı. Bayan Fielding o zaman elbette şaşırmış ve telaşa kapılmıştı, ama Marcus konuşamayacak kadar hastalanmış ya da yaralanmış olsa, yanında işle ilgili kim

olduğunun kolaylıkla anlaşılmasını sağlayacak evraklar taşıdığına göre birilerinin onlara haber vereceğini düşünmüştü. Ayrıca, sağlığı yerindeydi, yaşına göre formunda bir adamdı, kalp rahatsızlığı falan yoktu. Bayan Fielding'in o anda duyduğu hafif korku, daha çok eski çekiciliklerini yitirmiş kadınların hissettiği türden bir korkuya dönüşmüştü. Bayan Fielding, o yıl başlarındaki Lambton-Jellicoe skandalıyla derinden sarsılan eş tipine giriyordu. Ama böyle bir konuda şüphe duymasına bile neden yoktu. Kocası özel yaşamında bu skandal karşısında duyduğu tiksintiyi dile getirirken çok samimi görünüyordu ve bu da ahlâk kuralları gevşek bir toplumu ayakta tutan daha başa çıkılmaz unsurlara karşı genel olarak duyduğu tiksinme hissiyle çatışmıyordu.

Aradan bir saat geçmiş, Fielding ne parti binasında ne de Tetbury Hall'de arzı endam etmişti. O anda duydukları düş kırıklığına sebep olan kişinin üç gün sonra gazete başlıklarına konu olacağını bilmeyen sadık seçmenler özürler eşliğinde uğurlanmışlardı. Drummond masasının başında oturup beklemeye razı olmuştu; birlikte çıkacakları akşam yemeği zaten gayri resmi bir yemekti, kendisinden başka kimse davet edilmediği için unutulup gitmişti. İlk haber alan kişinin diğerini aramasına karar vermişlerdi; hiçbir haber alamazlarsa saat dokuzda birbirlerini arayacaklardı. Bayan Fielding artık paniğe kapılmaya başlamış, panik duygusunu Londra'daki daireye yöneltmişti. Santraldan telefon hattını kontrol etmesini istedi. Hatlar bozuk değildi. Londra'daki birkaç ahbaba telefon etti; belki dalgınlığına gelmişti, -gerçi kocası o tür bir insan değildi- belki Marcus birileriyle akşam yemeği ve tiyatro planı yapmıştı da kendisine söylememişti. Bu ihtimalle ilgili yapılan telefon görüşmeleri de işe yaramamış, çoğunda telefona çıkan hizmetliler kibar açıklamalar yaparak aranan kişinin yurtdışında ya da kır evinde olduğunu söylemekten öteye gidememişlerdi. Bayan Fielding oğluna ulaşmak için bir girişimde daha bulunmuş ama bu kez önceki genç adam bile telefona çıkmamış, cevap veren olmamıştı. Peter'ın kız arkadaşı ve Bayan Parsons hâlâ ulaşılamaz bir yerlerdeydi. Bayan Fielding'in endişe ve çaresizlik duyguları iyice artmıştı ama o özünde pratik ve nerede ne yapılacağını bilen bir kadındı. Londra'daki ya-

kın arkadaşlarından birini aradı -bu hem yakın bir arkadaştı, hem de Knightsbridge'deki dairelerine komşuydu-, ondan daireye gidip, kapıcıya kapıyı açtırmasını rica etti. Sonra kapıcıya telefon edip kocasının dairesinin kapısını açması için yetki verdi ve aynı zamanda adamın kocasını görüp görmediğini öğrenmek istedi. Ama kapıcı ona, saat altıda işe başladığından beri Bay Fielding'in masasının önünden geçmediği bilgisinden başka bir bilgi veremedi.

On dakika kadar sonra, gönderilen arkadaş daireden telefon etmişti. Marcus'tan bir iz yoktu ve her şey olması gerektiği gibi düzgün görünüyordu. Bayan Parsons'ın masasının üzerindeki randevu defterine de bakmış ve günlük programını okumuştu. Sabah programında hiçbir randevu görünmüyordu ama bu da normal sayılırdı. Parlamento üyesi, alışkanlıkları gereği cuma sabahını boş bırakır, bu zamanı pek acil olmayan yazışmalara ayırırdı. Neyse ki Bayan Fielding randevu defterinde. saat üçte yönetim kurulu toplantısı olduğu belirtilen bir şirketin müdürünü tanıyordu. Bir sonraki hamlesi onu aramak olmuştu. Aradığında bu gizemli kaybolma hikâyesinin 5.22 trenini kaçırmadan önce başladığını ve Bayan Parsons'ın da o öğleden sonra saat üçten önce daireden ayrıldığını öğrendi (Bayan Fielding bunda bir fesatlık aradı, zira Hastings'e yapılan masum ziyaretten habersizdi). Bayan Fielding artık olanların önceki günkü bir şeyle ilgili olduğunu düşünmeye başlamıştı. Marcus perşembe sabahı saat dokuzda dairedeydi; onunla kendisi bizzat konuşmuştu: ama o andan itibaren her şey belirsizdi. Bir şeylerin yolunda gitmediği açıkça ortadaydı.

Drummond arabasıyla Hall'e gelmeye karâr vermişti; böylece birlikte bir eylem planı üzerinde çalışabileceklerdi. Bu arada Bayan Fielding yerel polise haber vermiş ama onları yalnızca tedbirli olmak adına aradığını söylemişti... acaba Londra'daki hastaneleri ve kaza kayıtlarını kontrol edebilirler miydi? Çok geçmeden Drummond gelmiş, hemen ardından da son yirmi dört saat içinde kimliği belirlenemeyen bir kişiyle ilgili bir kaza ya da felç vakası olmadığı öğrenilmişti. Hanımefendi ve Drummond diğer olasılıkları gözden geçirmeye başlamışlardı; politik amaçlı adam kaçırma ya da benzer bir şey. Ama Fielding, İsrail yanlısı olmaktan çok ılımlı bir Arap

yanlısıydı. Parlamentoda bunu "hak etmiş" bunca adam varken, Kara Eylül veya benzeri bir hareketin hedefi olması hemen hemen hiç mümkün değildi. Yasalara ve düzene bu kadar bağlı olmasına, Ulster'da etkin bir politika izlenmesi gereğine inanmasına karşın IRA'nın öldürülecekler listesinde de yukarlarda bir yerde olması mümkün değildi. Kırk yılda bir yaptığı avam kamarası konuşmalarının neredeyse tümü ya ekonomi ya da tarımla ilgili olurdu.

Drummond, hangi durumda olursa olsun, adam kaçıran kişilerin bu kadar uzun bir süre sessiz kalmayacaklarına dikkat çekmişti. Siyasetle ilgisi olmayan bir adam kaçırma ise söz konusu olamazdı; ondan çok daha zengin adamlar vardı... zaten mesele fidye almak olsaydı Fielding'in o sırada yurtdışında olan kızları Caroline ve Francesca daha uygun hedefler olabilirdi. Hem, öyle bir şey olmuş olsaydı fidye talebi de çoktan gelmiş olurdu. Konuyu tartıştıkça geçici bir hafıza kaybı fikri üzerinde daha çok düşünür olmuşlardı. Ama hafızalarını kaybedenler bile kim olduklarını ve nerede oturduklarını bilemediklerinin farkına varıp bir şeyler yapmaz mıydı? O bölgede hasta bakan, televizyonun başında pinekleyen doktora telefon edildi, adam hazırlıksız yakalanmıştı. Bay Fielding son zamanlarda unutkanlık belirtisi göstermiş miydi? Canı sıkkın veya gergin miydi? Sinirli ya da endişeli miydi? Hepsinin cevabı da olumsuzdu. Peki ya ani bir şok? Hayır, hiçbiri. Hafıza kaybı söz konusu değildi. Doktor kibarca hastane kayıtlarını yoklamalarını önerdi ama bunu zaten yapmışlardı.

Bayan Fielding bir kez daha, yaşamının sakin ve dingin ufkunda tamamen özel yaşama dair bir skandalın belirmekte olduğundan kuşkulanmaya başlamıştı artık. Daha önce nasıl Londra'daki dairede yatan baygın bir beden hayal ettiyse, şimdi de Paris'te iki kişinin akşam yemeği yemekte olduklarını hayal etmeye başlamıştı. Mum ışığında gördüğü kadın elbette ciddi suratlı Bayan Parsons değildi. Ama geçen yaz Londra'da her zamankinden daha az zaman geçirmişti. Her an telefon çalabilir, Marcus evlilikleri hakkında çoktandır gizlenen bir gerçeği açıklayabilirdi... insanlar nedense başkalarını, kendilerine yakın olanlardan daha iyi tanırdı. Aklına kendi sosyal sınıfının ve yaşamının dışından biriyle yaşanan gizli kapaklı bir

ilişki geliyordu. Londra'nın doğusundan sarışın bir piliç, kim bilir kim. Bayan Fielding, içinden, kimseyle paylaşmadığı bir yerlerden gelen bir dürtüyle, o gece bu konuda daha fazla düşünmek istemediğine karar vermişti. Bütün iyi muhafazakârlar gibi o da mahrem hayatın dışına sızmayan ahlâki bozuklukla alenileşen skandal arasındaki farkı keskin çizgilerle ayırırdı. Böyle bir şeyi ortalığa yaymak, o şeyi yapmaktan daha büyük bir kabahatti

Tam da bunun üstüne, adeta bu kararını teyit etmek için arayan bölgenin polis müfettişi başka türlü yardım edip edemeyeceğini sormuştu. Bayan Fielding, rahat ve kaygısız görünmeye çalışıp, muhtemelen pireyi deve yaptığını söyleyerek polisi idare etmişti; basın işe karışacak diye ödü kopuyordu. Sonunda Drummond'ın düşündüğü gibi düşünmeye karar vermişti. Bu durumun mutlaka doğal bir açıklaması olmalıydı; kim bilir, kayıp bir telgraf, belki de Bayan Parsons'ın arayıp haber vermeyi unuttuğu bir şey vardı. En azından sabaha kadar bekleseler iyi olacaktı. O zamana kadar Peter da babasının kaldığı daireye gider, etrafı daha iyi araştırırdı.

Filipinli uşak Drummond'ı saat on biri biraz geçe yolcu etmişti. Drummond da kendine göre sonuçlar çıkarmıştı. O da bir skandaldan kuşkulanıyordu ve gizliden gizliye şok geçirmişti. Şaşkınlığı yalnızca politik açıdan değildi. Bayan Fielding, birinci sınıf bir parlamento üyesi eşi olmasının yanı sıra hâlâ çekici bir kadındı.

Maceracı Peter, sonunda gece yansını biraz geçe telefon etmişti. Önce annesine inanamadı. Konuşmalarında, Peter'ın babası ve kız arkadaşı Isobel ile önceki akşam, yani perşembe akşamı yemek yediği ortaya çıktı. O sırada tamamen normal görünmüştü babası, hafta sonu planında herhangi bir değişiklikten de söz etmemişti Bununla birlikte, Peter annesinin endişelerine hak verdi; Knightsbridge'deki daireye gitmeyi kabul etti, geceyi orada geçirecekti. Bayan Fielding, kocası kaçırıldıysa, kaçıranların yalnızca o adresi bildiklerini ve gece orada kimse kalmazsa, dairenin telefonunu boşuna çaldıracaklarını düşünmüştü.

Ama Peter tekrar telefon ettiğinde -saat bire çeyrek vardı- eve son giren kişinin söylediklerinin aynısını tekrarlamıştı. Her şey normal görünüyordu. Bayan Parsons'ın masasındaki evrak sepeti de

hiçbir ipucu vermiyordu. Babasının yatak odasında alelacele bavul hazırlanmış gibi bir görüntü yoktu, bütün bavul ve valizler annesinin tarif ettiği gibi yerli yerinde duruyordu. Not defterinde ne Drummond ne de Bayan Parsons için bir not vardı. Gelecek hafta için hazırlanmış her zamanki randevu listesi, pazartesi günü yapılacak bir başka yönetim kurulu toplantısıyla ve öğle yemeğiyle başlıyordu. Geriye pasaportu kontrol etmek kalmıştı. Ama o da ofisteki dosya dolabında duruyor olmalıydı. Dolap kilitliydi; iki anahtarın biri Fielding'de, diğeri de Bayan Parsons'taydı.

Ana oğul Londra polisini alarma geçirip geçirmeme konusunu bir kez daha tartıştılar. Sonunda sabaha kadar bekleme kararı alındı. Belki Bayan Parsons'la ilgili ikincil muamma sabaha kadar çözülürdü. Bayan Fielding gece pek uyuyamadı. Uykusu beş altı kez bölünmüştü. Cumartesi sabahı altıyı biraz gece kalkıp arabasıyla Londra'ya gitmeye karar verdi. Saat dokuza doğru Londra'ya vardıktan sonra ipucu bulma ümidiyle daireyi bir kez daha gözden geçirerek oğluyla yarım saat kadar konuştu. Kocasının bütün elbiseleri yerindeydi, aniden yolculuk hazırlığı yapılmış görüntüsü veren bir şey yoktu. Bir kez daha Bayan Parsons'ın Putney'deki evini aradı. Cevap yoktu. Bu kadarı yeterdi.

Bayan Fielding gerekli olduğunu düşündüğü iki telefon görüşmesi daha yaptı. Saat ona gelirken evinden aradığı içişleri bakanıyla bizzat görüştü. Mesele yalnızca olayın polise intikal edip etmemesi değildi, en azından polis tarafından tam bir araştırma yapılmadan olayın aleniyet kazanmasının arzu edilen bir durum olmadığını düşünüyordu.

Birkaç dakika sonra kayıp avı meslek erbabının elindeydi.

Cumartesi sabahına gelindiğinde, işin sırrı çözülmese de, tablonun ana hatları ortaya çıkmıştı. Komşularından birinin yardımıyla Bayan Parsons'ın Hastings'teki akrabalarının yanına gittiği öğrenilmiş, kendisine hemen telefon edilmişti. Kadın büyük bir şok geçirmişti. Bay Fielding'in yanında neredeyse yirmi yıldır çalışan biri olarak olanlara inanamamıştı. Hatırladığı kadarıyla Bay Fielding

önceki gün çıkarken Bayan Parsons'a kurul toplantısında gerekecek belgelerin çantasına konup konmadığını bile sormuştu. Sekreter onun dosdoğru toplantının yapılacağı Cheapside'a gitmek niyetinde olduğundan emindi.

O gün kapıcı polise, taksi sürücüsüne verilen adresi duymadığını ama beyefendinin normal göründüğünü söyledi; yalnızca "azıcık telaşlı" gibiydi. Bayan Parsons hemen Londra'ya dönerek evrak dolabını açtı. Pasaport yerinde duruyordu. Bildiği kadarıyla, ne tehdit mektubu, ne telefon alınmıştı. Son zamanlarda bankadan yüksek miktarda para çekilmemişti. Yolculuk planı ya da rezervasyon yapılmamıştı. Hafta boyunca Bay Fielding'in davranışlarında hiçbir tuhaflık göze çarpmamıştı. Bayan Parsons, Bayan Fielding'e hissettirmeden, soruşturmayı yürütmek üzere alelacele inisiyatifi ele alan başkomisere başka bir kadın olasılığının "son derece mantıksız" olduğunu da iletti. Bay Fielding eşine ve ailesine bağlı bir adamdı. Onun özel sekreteri olarak on sekiz yıldır en ufak bir sadakatsizlik belirtisi gözlememişti.

Neyse ki o gün Bay Fielding taksiye binene kadar kapıcı taksi sürücüsüyle bir iki laf etmişti Sürücüyü öyle iyi tarif etti ki öğle saatlerine doğru adamı buldular. Sürücüden alınan bilgiler hafıza kaybı olasılığını siliyordu. Müşteriyi gayet iyi hatırlıyordu, adam nereye gideceğini biliyordu. Onu Cheapside'a değil, British Museum'a götürmüştü. Fielding yol boyunca konuşmamış, sadece okumuştu; gazete mi, yoksa çantasındaki belgeleri mi okumuştu bilemiyordu. Taksi sürücüsü adamın müzeye doğru yürüyüp yürümediğini hatırlamıyordu, çünkü Fielding parayı ödeyip iner inmez adamın dikkati başka bir müşteriye kaymıştı. Ama bu konuda onlara müzeden yardımcı oldular. Vestiyer sorumlusu Bay Fielding'in evrak çantasını getirip önlerine koydu; zaten cuma günü müze kapandığından beri bu çanta kimse tarafından geri istenmediği için dikkat çekmişti. Çantanın kilidi usulünce açıldı. İçine baktıklarında *The Times* gazetesi, kurul toplantısıyla ilgili belgeler ve Fielding'in o gün ilerleyen saatlerde seçim bölgesinde yapacağı incelemeyle ilgili bazı yazışmalardan başka bir şey olmadığını gördüler.

Bayan Fielding kocasının sanatla biraz ilgilendiğini, hatta ara sı-

ra sporla ilgili baskı resimler ve yağlıboya tablolar aldığını anlattı; ama British Museum'a gitmesi için bir neden bulamıyordu... hem de başka hiçbir işi olmadan. En azından onunla birlikte olmaya başladığı yıllardan beri Marcus'un British Museum'a bir kez olsun gitmediğini biliyordu. Çantayı emanet alan vestiyer sorumlusu anlaşılan müzedeki tek görevliydi ve etrafında temmuz ayı için doğal olan turist kalabalığı varken parlamento üyesini hatırlayabileceği umulan tek kişiydi. Fielding'in kuzey çıkışına doğru yürüyüp oradan başka bir taksiye binmiş olması da bir ihtimaldi. Tüm bunlar takip edildiğini bilen bir adamın davranışlarını andırıyordu; son gittiği yönün neresi olduğuna dair iz bırakmamaya kararlı birinin.

Polis artık pazar gününden sonra bu olayın saklanamayacağını düşünüyordu. Asılsız dedikodular çıkmadan önce resmi ağızdan pazartesi gününün gazetelerinde duyurulması daha iyi olacaktı. Ağır bir asap bozukluğu en akla yatkın tahmin gibi görünüyordu; dağıtılacak bir fotoğraf en azından daha kolay bulunmasına yardımcı olabilirdi. Elbette, polis Bayan Fielding'in tahminlerinden daha fazlasını araştırdı. Özel güvenlik birimleri harekete geçirildi. Ama Fielding hiçbir zaman bakanlık rütbesine sahip olmamıştı; bu nedenle devlet sırrı taşıması ya da casusluk gibi bir skandal söz konusu olamazdı. Bağlı bulunduğu şirketler onun güvenilirliğinden asla şüphe etmemişlerdi... iş dünyasıyla ilişkili bir skandal da olasılıklardan çıkarıldı. Geriye Lambton-Jellicoe tarzında bir skandal kalıyordu; şantajdan kaçan bir adam olma olasılığı. Ama bu yönde bir kanıt yoktu. Bütün belge ve kâğıtları gözden geçirildi; ne gizemli bir adres ne de şüpheli bir mektup vardı. Onu şahsen tanıdığına inanan insanların hepsi Fielding hakkında hep bir ağızdan son derece olumlu şeyler söylüyorlardı. Banka hesapları incelendi; kaybolmasından birkaç hafta önce bir yana, son aylarda bile açıklanamayacak bir para çekme olayı olmamıştı. Yazın belli miktarda hisse senedi almıştı ama borsacısı satılan her şeyin portföyün değerini artırmak amacıyla satıldığını gösterebilirdi. Hepsi yeni yatırımlara dönüşmüştü. Vasiyetnamesinde de son zamanlarda ailesiyle ilgili yeni bir düzenleme yapmamıştı; değişmeyen maddeler uzun yılar önce belirlenmişti.

16 Temmuz, Pazartesi günü, Bay Fielding bütün günlük gazete-

lerin ilk sayfasındaydı. İş hayatının bir özeti verilmişti. Yüksek mahkeme yargıcının yaşayan tek oğluydu. Oxford Hukuk Fakültesinden üstün başarıyla mezun olur olmaz, 1939'da orduya katılmış, Kuzey Afrika seferi sırasında piyade subayı olarak görev yapmış ve cesaret madalyası almıştı. Kalazar* hastalığına yakalandığı için çürüğe çıkmış ve savaşı Savaş Bakanlığı'nda inzibatlardan sorumlu yarbay olarak bitirmişti. Savaşı takip eden yıllarda şirket ve vergi hukukunda uzmanlaşmış bir avukat olarak başarı kazanmış, 1959'da politikaya atılmak üzere barodan ayrılmış; derken bunları yöneticilik görevleri, Doğu Anglia'daki yaşamı, Tory Partisi içinde merkez sağda işgal ettiği konum izlemişti.

Kurul toplantısına beklenirken gelmemesi dışarıdan müdahale sonucu alınmış bir karar gibi görünse de, polisin politik amaçlı bir kaçırma vakası ihtimalini hâlâ göz ardı etmediğini söylemesi üzerine bildik spekülasyonlar üretilmeye başlandı. Fakat Fielding'in avukatı bir basın toplantısı düzenleyerek kesin bir tavırla, bu tür tatsız bir olasılığın hiçbir biçimde söz konusu olmadığını belirtti. Polis ise parlamento üyesinin yasalara tam anlamıyla uyan bir vatandaş olduğunu onayladı. Bay Fielding şimdiye dek herhangi bir soruşturma ya da dava konusu olmamıştı.

Sahte isim ve belge ile yurtdışına çıkmış olması varsayımından yola çıkılarak Heathrow Havaalanı ve Kıta Avrupası'nın ana limanları araştırıldı. Ama pasaport polislerinden, havayolları bilet satış görevlilerinden ya da hosteslerden hiçbiri söz konusu şahsın yüzünü hatırlayamadı. Fielding biraz Almanca ve Fransızca biliyordu, ama sıradan bir Fransız ya da Alman zannedilecek kadar değil; zaten pasaportunu bırakmış olması hâlâ İngiltere'de olduğunun güçlü bir göstergesi sayılırdı. Gazete ve televizyonlarda sık sık haber olması ve fotoğraflarının yayınlanması halktan belli ölçekte bilgi akışı sağlamıştı. Her olasılığın üzerinde durulmuş ama hiçbir sonuca varılamamıştı. Yabancı basında da çok sayıda haber çıkmıştı; artık, sırf yeterince haber yapılmadı diye bulunamadığı gibi bir yorum da söz konusu olamazdı. Belli ki -hâlâ yaşıyorsa tabii- ya biri tarafın-

---

* Tıpta *Visceral leishmaniasis* olarak anılan kalazar genellikle sivrisinek aracılığıyla bulaşan ve tedavi edilmediği takdirde ölümcül bir hastalıktır. (ç.n.)

dan saklanıyordu ya da kendisi saklanmıştı. Saklanıyor olması ona yardım eden birilerinin bulunduğu anlamına gelirdi ama parlamento üyesinin tanıdıklarından hiçbiri bu işi yapmış gibi görünmüyordu. Böyle bir şey yapma olasılığı olan birkaç kişi çaktırmadan gözetim altına alındı; bunlardan biri de Bayan Parsons'tı. Evdeki ve ofisteki telefonları dinlendi. Ama bir şey çıkmadı. Bu kaybolma vakasının üzerinde, hem hükümet, hem de polis ve özel dedektifler açısından, bir hicap bulutu kümelenmişti adeta. Akıllara durgunluk veren bir durumdu. Bu tür açıklanmayan olaylara bakan uzmanlar bu vakayı *Mary Celeste** vakasına benzetiyorlardı.

Fakat haber olan hiçbir öykü yeni bir gelişme olmadan haber niteliğini sürdüremezdi. Fleet Street'te Fielding, olayın ortaya çıkmasından on gün sonra zımnen "ölü" ilan edildi.

Öte yandan Bayan Fielding, davayla ilgili memurları dürtmekten âciz ya da bunu yapmaya gönülsüz biri de değildi. Kocasının kaybolması olayına yeterli önemin verilmesini sağlamak için elinden geleni yapıyordu; polise Fleet Street'te otonomi verilmeyecekti. Maalesef onlar kendilerine sorulacak olursa üzerlerine düşen her şeyi yapmışlardı. Zaten çok zayıf olan ipuçları da iyice kaybolmaya yüz tutmuş, daha fazla bilgi olmaksızın yapılacak bir şey kalmamıştı; bundan sonra gelecek bilgiler soruşturma ve araştırmalardan ziyade tanrıların mucizesine kalmıştı. Onlar bu özel örümceğin örebilecekleri en geniş ağı örmüşlerdi, ama artık hamle yapması gereken sinekti. Bu arada yeni araştırma raporları isteyen Bayan Fielding'in de sakinleştirilmesi gerekiyordu.

30 Temmuz'da, Yeni Scotland Yard'da yapılan bir toplantıda o zamana dek tam gün bu vaka üzerinde çalışan ekibin dağıtılmasına, vakanın fiilen örgütün kıdemsiz üyelerinden birinin, şimdiye dek

---

* 1872'de kaptan, karısı, kızı ve sekiz kişilik mürettebatla, İtalya'ya gitmek üzere alkol yüklü bir halde denize açılan gemi, 4 Aralık 1872'de başka bir gemi tarafından bulunur. Gemide kimse yoktur, seyir defterindeki son kayıt 24 Kasım tarihlidir. Saatin bozuk, pusulanın kırık olmasından, sekstant, kronometre ve cankurtaran sandallarının bulunmamasından gayrı hiçbir olumsuzluk görünmemektedir. Ancak, gemidekilerden de bir iz görünmemektedir, (y.h.n.)

"siyasi" olasılıklar üzerine toplanan bilgileri karşılaştırma gibi esasen bir masa başı işini yürütmüş, Devlet Güvenlik Polisi'nde görevli bir komiser yardımcısının ellerine bırakılmasına (tahmin edileceği gibi, çoğunluğun oyuyla) karar verildi. Özellikle Bayan Fielding'in bilgi toplanması konusundaki baskıları dolayısıyla, soruşturma, sözde hâlâ önemini koruyor görünecekti. Seçilen komiser yardımcısı, olan biteni gayet iyi anlıyordu: Ondan beklenen, tek başına bir müfreze gürültüsü yapmasıydı. Yeni bir şeyler keşfetmesi beklenmiyordu, sadece arzu edilen sonuca varmak için gereken her şeyin yapıldığı izlenimini verecekti. İş arkadaşlarından birine dediği gibi, yalnızca içişleri bakanını kızdırmamak için kullanılan bir sigorta olacaktı.

Komiser yardımcısı bunun bir tür sınav olduğunun farkındaydı. Özel okul mezunu olup teşkilata geçen az sayıda insandan biri olarak, üniforma asını giydiği ilk günden beri daha yüksek bir rütbeye geçeceği belli olan bu memur, bıçak sırtında yürüdüğünü biliyordu. Orduya ya da donanmaya eleman yetiştiren aileler olduğu gibi nesiller boyu polislik yapmış aileler vardır, ve bu memurun ailesi üç nesildir kanun koruyuculuğu yapmaktaydı. Yakışıklı, kıvrak zekâlıydı ama bunlar orta sınıfa özgü düzgün tavırları ve aksanıyla birleştiğinde ona zararlı olabilirdi, gelgeldim aynı zamanda iyi bir diplomattı. Henüz memuriyetin orta kademelerindeki basamakları tırmanan polis memurlarının tipik küçük burjuva zihinlerinde kendisi gibi birinin uyandıracağı önyargıları biliyordu. Falan müfettişin bir ahmak olduğunu düşünebilir, onaylanmış yöntemlerin dışına çıkılması gerektiği aşikârken kuralların harfi harfine uygulanmasına ya da bazı amirlerinin "eğitimli" görünmek için başvurdukları tahrif edilmiş, mide bulandıran jargona içinden homurdanabilirdi. Ama duygularını belli etmemeye büyük bir özen gösteriyordu. Bu size Makyevelci bir tutum gibi gelebilir, evet, öyleydi; ama onu iyi bir dedektif yapan da buydu. Dahası, yüksek sosyal çevrelerde soruşturmalar için çok uygun bir memurdu. Şık kumarhane ve lokantalarda dolaşıp, mesleğini fark ettirmeden yiyip içip sohbet edebilecek biriydi; şehirde dolaşan zengin ve şık bir genç adam zannedilebilirdi kolaylıkla. Bu özelliği örgüt içinde biraz kıskançlığa yol açsa da,

polisiye olmayan ortamlarda mesleki deformasyonla ilgili basmakalıp düşüncelere kapılanların kafasını karıştırıyordu. Ailesinin temiz ve kusursuz geçmişinin (babası hâlâ saygın bir polis şefiydi) etkisi büyüktü; bir bakıma, bu meslek için iyi bir reklam sayılabilirdi; zaten bu nedenle seçkin insanlarla temasa geçilmesi gereken bu göreve onu seçmişlerdi. Adı Michael Jennings'ti.

Jennigs bütün gününü artık iyice kabarmış olan Fielding dosyasını inceleyip, bu gizli kararın izlerini sürmekle geçrdi. İncelemeyi bitirdikten sonra *Oyunun Vaziyeti* adıru verdiği gayri resmi bir özet çıkardı. Listede olasılıklar ve bu olasılıkların karşı savları yer alıyordu.

1. İntihar. Ceset yok. İntihar eğilimi ya da intihar etmesinin görünür bir nedeni yok.

2. Cinayet. Ceset yok. Özel bir düşmanı olduğuna dair bir gösterge yok. Siyasi düşmanları olsaydı olayın sorumluluğunu kamuoyu önünde üstlenirlerdi.

3. Kaçırılma. Kaçıranlar bağlantıya geçmedi. Fielding'in kaçırılması için özel bir neden yok.

4. Hafıza kaybı. Hafızalarını kaybedenler yalnızca kaybolurlar, saklanmazlar. Doktorlar buna ait bir belirti olmadığını söylüyor.

5. Hayatı tehlikede. Kanıt yok. Geçmişteki kanıtlara bakılırsa, hemen polisi arardı.

6. Şantaj tehdidi. Ne dolandırıcılık yaptığına, ne de vergi kaçırdığına dair kanıt var. Cinsel davranış bozukluğu hiç göstermemiş.

7. İçinde bulunduğu hayattan sıkılmış. Kanıt yok. Parasal ya da ailevi sorunları yok. Meslek yaşamı boyunca güçlü bir toplumsal görev duygusu geliştirmiş. Hukuki bir zihniyete sahip, ehliyetsiz biri değil.

8. Zamanlama. Parsons'ın izinli olduğu o öğleden sonradan (on gün önceden belliymiş) yararlanmak için kasıtlı bir plan mı yapılmış? Ama F. diğer toplantılarını da erteleyerek ya da Parsons'a bütün gün izin vererek daha fazla zaman kazanabilirdi. Bu yüzden, yapacağı yerinde inceleme için 6.35'te hâlâ ortada görünmediğinde, polisin içeri girmesinin an meselesi olduğunu varsayacak olursak,

dört saat yeterliydi. O halde bunu uzun süredir planlıyor olabilir mi? Kısa sürede hayata geçirebilir miydi?

Çavuş ikinci bir başlık attı: *Uçuk Fikirler*.

9. Aşk. Bilinmeyen bir kadın ya da kız. Seksten öte bir anlamı olmalı. Bir nedenle sosyal açıdan zarar verebilecek biri mi (evli, farklı sınıf veya ırktan)? Aynı dönemde kaybolan kişileri araştır.

10. Eşcinsellik. Hiçbir kanıt yok.

11. Paranoya. Kendi uydurduğu bir tehlike. Önceki davranışlarda böyle bir şey görülmemiş.

12. Geçmişin hayaletleri. Evlenmeden önce yaşadığı bir skandal, savaş zamanı ya da meslek yaşamında edinilen bir düşman? Kanıt yok ama araştır.

13. Mali durum. Acaba yurtdışında gizli bir hesap açtırsaydı, bunu ne şekilde yapardı?

14. Tilki avı saplantısı. Tilkiyle özdeşleşme, paralellik kurma. Tazılar kayıp mı kalsın? Ama neden?

15. İflas eden evlilik. Karısından almak istediği bir tür intikam. Karısı ondan uzaklaşmış mı, araştır.

16. Dinsel bir kriz. Sırf göstermelik, ılımlı bir İngiltere Kilisesi üyesi. Sıfır olasılık.

17. Parlamento üyesi olmasıyla ilgili yurtdışında yapılan gizli işler. Ama skandallara yol açabilecek ya da casusluk yapabilecek biri değil. Protokole çok bağlı; bir sorun olsa Dışişleri Bakanlığı'na başvurur, en azından karısını uyarırdı. Boş ver.

18. Oğlu. Pek uymuyor. Onunla bir kez daha görüş.

19. Lojistik. Tamamen ortadan kaybolması tek kişilik bir operasyon olamaz. Saklandığı bir yer, yiyecek aldırdığı, gözcülük yaptırdığı birileri daha olmalı.

20. Bir yerlerde *mutlaka* bu durumla ilgili bir ipucu olmalı. Birine bir ara bir şeyler söylemiş olmalı. Belki karısından ziyade Parsons'a bakmalı? Parlamentodaki ve City'deki arkadaşlarını dene.

Komiser yardımcısı bir iki sözcük daha karaladı. Bunlardan biri ayıp bir sözcüktü, yaptığı çözümlemenin altına büyük harflerle yazılmıştı.

Ertesi hafta işe, Bayan Parsons'la başladı. Fielding'in kızı Francesca, Malaga yakınlarındaki bir villadan, diğer kızı Caroline de Yunanistan'daki yat gezisinden dönmüştü ve bütün aile şu anda Tetbury Hall'deydi. Bayan Parsons vekâlet etmek üzere Londra'da kalmıştı. Komiser yardımcısı, Bayan Parsons'ı bir kez daha Bay Fielding'in kaybolduğu cuma sabahına götürdü. Bay Fielding on beş kadar gündelik mektup yazdırmıştı; Bayan Parsons onları daktiloya çekerken Bay Fielding başka evrak işleriyle uğraşmıştı. Bir kez borsacısını aramıştı, Bayan Parsons'ın bildiği kadarıyla başka bir görüşme yapmamıştı. Bay Fielding sabahın büyük bir bölümünü oturma odasında geçirmiş, hiç dışarı çıkmamıştı. Bayan Parsons yanın saat kadar dışarı çıkmıştı, Sloane Meydanı'ndaki şarküteriden sandviç almıştı. Biri biraz geçe dönmüş, kahve yapmış ve sandviçleri onları isteyen patronuna götürmüştü. Cuma günleri böyle üstünkörü yemek yemesi çok olağandı. Bayan Parsons döndüğünde Bay Fielding'de hiçbir değişiklik görmemişti. Bayan Parsons'ın Hastings'te geçireceği hafta sonunu konuşmuşlardı, Bay Fielding de ona Tetbury Hail'de bir kez olsun konuk ağırlamadan geçireceği kendi hafta sonunu dört gözle beklediğini söylemişti. Bayan Parsons Bay Fielding'le çok uzun bir süreden beri çalıştığı için, çok gayri resmi bir ilişkileri vardı. Bütün aile onu kısaca "P" diye çağırıyordu. Hall'de sık sık kaldığı oluyordu. Sekreter olduğu kadar "yan dadı" da sayılırdı.

Fielding'in geçmişini sorgulamaya geçtiğinde, komiser yardımcısı karda yürüyüp izini belli etmemesi gerektiğini keşfetmişti. "P", patronunun ismine yasal ya da siyasi açıdan leke sürülmemesi için korkunç bir korumacılık gösteriyordu. Komiser yardımcısı kinik bir bakış açısıyla, gizliden gizliye, özellikle de Londra'nın iş merkezinde, yasaların lafzına sadık kalırken, hukuku çiğnemenin daha pek çok yolu olduğunu düşünüyordu; Fielding de rüzgâr olmayan kuytu

bir köşede korsanlık yapmak için olağanüstü bir donanıma sahipti. Fakat Bayan Parsons yurtdışındaki hesaplar konusunda çok acımasızdı. Bay Fielding vergi kaçırıp rahat eden düzenbazlara hiç sempati duymazdı; o yıl patlak veren bir başka Tory skandalı olan Lonrho olayıyla ilgili görüşleri başbakanınkiyle aynıydı. Bu tür meseleler, ona göre "kapitalizmin kabul edilemez yüzü" idi. Tilki kurnazlığıyla konuya giren komiser yardımcısı, ama en azından diyordu, *diyelim ki* Fielding yurtdışında hesap açtırmak istedi, bunu kendi başına halledemez miydi? Ancak bu noktada kadının sekreter gururunu incitmişti. Bay Fielding'in mali işlerini ve kaynaklarını en az patronu kadar iyi biliyordu. Böyle bir şey mümkün değildi.

Olayın cinsellikle ilgisini sorgulamaya kalkan komiser yardımcısı granit gibi sert bir kayaya çarptı. Bayan Parsons bu konuda hiçbir şey bilmediğini ve söyleyecek hiçbir şeyi olmadığını beyan etti. Bay Fielding gizli kapaklı ilişkilere girecek son insandı. Öz saygısı buna izin vermezdi. Jennings hareket tarzını değiştirdi.

"Bay Fielding o cuma sabahı, önceki gün oğluyla yediği yemekten söz etmiş miydi?"

"Söylemişti. Çocuklarını çok sevdiğimi bilir."

"Onlarla arası iyi midir?"

"Elbette."

"Ama siyaset konusunda anlaştıkları söylenemez."

"Sevgili genç adam, onlar baba oğul. Tartıştıkları zamanlar da olmuştur tabii. Bay Fielding bu konuda şakalar yapardı. Bunun geçici bir dönem olduğunu bilirdi. Bir keresinde Peter'ın yaşındayken aynı onun gibi düşündüğünü anlatmıştı. Kesin olarak biliyorum, 1945'te neredeyse İşçi Partisi'ne oy veriyormuş."

"O perşembe akşamı tartıştıklarına dair bir şeyler sezdiniz mi?"

"Kesinlikle hayır. Peter'ın iyi göründüğünü, yeni kız arkadaşının çok tatlı olduğunu söyledi." Sonra ekledi: "Galiba hafta sonu birlikte Hall'e gidemeyecekleri için azıcık üzülmüştü. Ama çocuklarının kendi hayatını yaşamasını istemiştir hep."

"Yani Peter'ın izlemeyi seçtiği yola hozulmuyor muydu?"

"Hayır, kesinlikle hayır. O çok parlak bir çocuk. Akademik anlamda."

"Ama babasının izinden gitmiyor, ha?"

"Herkes Bay Fielding'in on dokuzuncu yüzyıldan kalma bir tür zalim olduğunu düşünüyor. Oysa benim gördüğüm en geniş görüşlü adamdır o."

Komiser yardımcısı gülümsedi. "Kim bu herkes Bayan Parsons?"

"Amiriniz, mesela. O da bana bu soruları sormuştu."

Komiser yardımcısı kadına yaltaklanmayı denedi: Hiç kimse Bay Fielding'i ondan daha iyi bilemezdi, bilse bilse o bilirdi.

"Nasıl kafa patlattım bilseniz. Tabiatıyla. Ama hâlâ olanlara inanamıyorum. Bir sebep aradığımda aklıma gelen..."

"Tahminleriniz mi var yoksa?" Komiser yardımcısı tekrar gülümsedi.

Kadın kucağında kavuşturduğu ellerine baktı. "Şey. Kendini çok zorluyordu."

"Yani?"

"Belki saçma... Aslında bunu söylememem lazım. Sadece bir kurgu."

"Yardımcı olabilir."

"Belki de, bir şeyler ters gitti. Kaçtı. Ama eminim ki birkaç gün içinde ne yaptığının mutlaka farkına varırdı. O hep standartlarını yüksek tutan bir adam olmuştur, ama belki bütün o gazete haberlerini okuduktan sonra, bilemiyorum..."

"Evet?"

"Yalnızca tahmin yürütüyorum, ama bence... yaptığından çok utanabilirdi. Emin değilim tam olarak ama belki de..."

"Kendini öldürmüş olabileceğini mi söylüyorsunuz?"

Anlaşılan öyle düşünüyordu, ama başını iki yana salladı. "Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum. Bunun ani bir kararla yapılmış olduğundan çok eminim. Hazırlıksız bir şey. Bay Fielding düzenli olmaya çok dikkat ederdi. Her şeyi kuralına göre yapardı. Bunlar ona uygun tavırlar değil. Yani bu tür yöntemler, yaptığı şey. Yapmışsa, tabii."

"Ama işe yaradı mı diyorsunuz? Eğer yapmak istediği buysa?"

"Böyle bir şeyi kendi özgür iradesiyle yapmış olamaz. Aklı başındayken yani. Mümkün değil."

Komiser yardımcısı Bayan Parsons'ta bir an için bir kayıtsızlık, başa çıkılmazlık sezdi; belki de kadının Fielding için her şeyi yapabileceğini, bu kritik noktada sonu gelmeyen yalanlar söylemesinin de buna dahil olduğunu kavramıştı yalnızca. Patronuna karşı hislerinde cinsel bir şeyler de var gibiydi, ama yaşı bir yana, fiziksel görünüşünde, oldukça tıknaz vücudunda, büzülmüş dudaklarında, gözlüğünde, hiç evlenmemiş sekreterlere özgü resmi giysisinde çekicilikten eser olmaması (kendini zorlayıp kadının eski halini, geçmişte patronuyla arasında bir ilişki yaşanmış olabileceğini hayal etse bile, bunun böyle bir sadakatle değil, olsa olsa düşmanlıkla sonuçlanabilecek olması) bu kuşkularını neredeyse aklına gelir gelmez bertaraf etti. Yine de bu kuşkuların gölgesi komiser yardımcısının bir sonraki sorusuna da bulaşmıştı.

"Boş kaldığı akşamlar ne yapardı? Bayan Fielding şehir dışında olduğu zaman mesela?

"Her zamanki şeyler. Kulübe giderdi. Tiyatroyu çok severdi. Sık sık arkadaşlarıyla akşam yemeğine çıkardı. Ara sıra briç oynamayı severdi."

"Hiç kumar oynar mıydı?"

"Ara sıra. Derby ya da Grand National gibi. Başka şeylerle ilgilenmezdi."

"Kumarhanelere gitmez miydi?"

"Kesinlikle gitmediğine eminim."

Komiser yardımcısı sorgulamaya devam etti. Uzak da olsa, zayıf noktaları, utanılacak bir şeyleri yakalamaya çalışıyor ama hiçbir yere varamıyordu. Adamın durmaksızın çalışan biri olduğu yolunda belli belirsiz bir anıştırma ve bir zaaf anında harakiri yapma olasılığı gibi akıllara sığmaz bir tahminden başka bir şey edinememişti. Jennings, Bayan Parsons'ın gizliden gizliye inandığı şeyleri değil, olmasını arzu ettiği şeyleri anlattığından kuşkulanıyordu. Kimselere söylemeden ölmeyi seçen bir patron, fikir olarak, şımarık bir kıza tutulmasının ya da utanç verici başka bir skandalla lekelenmesinin yaratacağı dehşetten çok daha kabul edilebilirdi.

Hazır hâlâ dairedeyken, gündelikçi kadını da görmeyi istedi. Kadın yeni bir şey söylemedi. Tanımadığı bir kişinin evde kaldığına dair bir iz görmemişti; ne iç çamaşırı, ne rujlu kadehler ne de mutfak masasına açıklanmaz bir şekilde bırakılmış bir çift kahve fincanı. Kadın, Bay Fielding'in bir beyefendi olduğunu söylüyordu. Jennings, böyle kanıtları ortada bırakmayanlara mı, yoksa böyle şeyleri hiç yapmayan kişilere mi beyefendi dendiğini tam anlayamamıştı.

Fotoğrafların çoğu aynı zamanda bastırılmış bir şehvet düşkünlüğünü de anıştıran bir enerjiyi akla getirdiğinden (Fielding'in pek az fotoğrafında gülümsemesi garipti), bir tür cinsel-romantik çözüm komiser yardımcısının hâlâ aklına yatıyordu. Zayıf, sakalsız bıyıksız, uzunca boylu bir adamdı, gayri resmi anlarında bile özenli giyindiği belli oluyordu. Hiç de kadınlara itici gelebilecek bir tip değildi. Komiser yardımcısı, bir gün, sadece birkaç dakika, bu kurak çölde petrol bulduğunu düşündü. O ilk hafta sonu kaybolduğu bildirilen diğer kişilerin listesini inceliyordu. Kayıp vakalarından bir tanesiyle ilgili bir ayrıntı, Notting Hill'de ailesiyle yaşayan Batı Hint Adaları'ndan bir sekreterin kaybolması ona epeyce tanıdık geldi. Kız, Fielding'in yönetim kurulunda bulunduğu sigorta şirketinin Londra'daki genel merkezinde çalışıyordu. On dokuz yaşındaki kayıp kız, iyi eğitim görmüş birine benziyordu; babası sosyal hizmet görevlisiydi. Jennings, her dedektifin düşünü kurduğu zekice yapılmış manevrayı düşündü: Powel yanlısı biri olmayan Fielding yönetim kurulu toplantısına giderken kız tarafından yolu kesilmiş, babası adına bir halkevi toplantısına davet edilmiş, esmer yanaklara ve kızın cüretine âşık olmuştu... sonrası boş hayaller. Komiser yardımcısı tek bir telefonla kızın izinin bulunduğunu öğrendi - ya da kız ortadan kaybolduktan birkaç gün sonra kendisini aramalarına gerek kalmamıştı. Şarkıcılık hayallerine kapılıp, Bristol'daki Batı Hint müziği yapılan bir kulübün gitaristiyle kaçmıştı. Kulübe beyazların girmesi kesinlikle yasaktı.

Fielding'in, Londra'nın iş merkezindeki ve parlamentodaki iş arkadaşları da (daha doğrusu tatile çıkmamış olan birkaç arkadaşı) Jennings'e yardımcı olamadılar. Londra'nın iş merkezindekiler Fielding'in keskin zekâsına ve hukuk bilgisine saygı duyuyorlardı.

Politikacılar da Bayan Parsons gibi onun kimseye benzemeyen çok iyi bir adam, kent dışındaki seçim bölgelerindeki faaliyetleriyle birinci sınıf bir üye, aklı selim bir parti mensubu, her zaman bilinçli konuşan, çok nazik ve güvenilir bir adam olduğu izlenimini veriyorlardı... olanlara çok şaşırmışlardı. Hiçbiri önceden bir ruhsal çöküntü işareti gördüğünü hatırlamıyordu. En önemli şey olan psikolojik ipucu hâlâ ele geçirilememişti.

Yalnız bir parlamento üyesi biraz daha yardıma hazırdı. Şans eseri, bir yıl önce Fielding'le birlikte tarafsız bir yasa tasarısını destekleyen, İşçi Partili olup da parti disiplinine uymayan bir politikacıydı bu. En azından meclis çatısı altında Fielding'le bir iş arkadaşlığı kurmuştu. Adam, Fielding'in dışarıdaki hayatı ya da "kaçıp gitme"sinin nedenleri hakkında hiçbir şey bilmediğini söylemişti; ama sanki "bir nedenden aşikâr" diye ekledi.

Komiser yardımcısı neden böyle düşündüğünü sordu.

"Kesinlikle kayda geçilmeyeceksiniz ama."

"Elbette efendim."

"Sizin de bildiğiniz gibi, sürekli kendini dizginleyen bir adamdı. Uysal atın çiftesi hikâyesi. Bir şeyler dönüyordu muhakkak,"

"Sizi tam olarak anlayamadım efendim."

"Ah, yapma evlat. Mesleğin sana hiç kimsenin mükemmel olmadığını göstermiş olmalı. Ya da dostumuzun olmaya çalıştığı gibi mükemmel olunamayacağını." Açıkladı: "Bazı Tory'ler kendini beğenmiştir, bazıları da bencil namussuzlardır. O her ikisi de olmak istemişti. Çalıp çırpmış zengin bir adam ve nüfuzlu bir kişi. Üstelik de bu devirde. Sonu iyi gelmez elbet. O da bunu bilemeyecek kadar aptal değildi." Parlamento üyesi soru soran bakışlarla süzdü komiser yardımcısını. "Neden burada başaramadığını merak ettin mi hiç?"

"Başaramadığını bilmiyordum, efendim."

"Oturduğu koltuk emniyetli. İyi yönetim. Parti denetçilerinin gözünden düşmeyeceksin. Ama hepsi bundan ibaret değil, evlat. Önemli meselelerde gözlerini boyayamadı. Avam kamarasındakiler hayvan gibidir. Onları idare etmeyi ya öğrenirsin ya da öğrenemezsin. Dostumuz nasıl idare edeceğini bilemeyenlerdendi. Bunu o da

biliyordu. Bir keresinde bana itiraf etmişti."

"Sizce neden idare edemiyordu acaba?"

İşçi Partisi üyesi ellerini açtı. "Sıradan insanların hassasiyetlerine hitap etme yeteneği yoktu belki... Ama o artık değişemeyecek kadar katıydı. Üstelik üçkâğıtçıların oyunlarıyla hep iç içe olmak zorunda kalmış biri." Burnunu çekti. "Namı diğer seçkin vergi danışmanı..."

"Sizce bir biçimde çöküntüye mi uğradı?"

"Belki başka bir anlamda oldu bu. Belki de hayatının ilk güzel şakasını yapmaya karar verdi."

Jennings gülümsedi ve anlamazlığa vurdu.

"Doğru mu anlıyorum efendim? Sizce Tory politikaları Fielding'i hayal kırıklığına mı uğratmıştı?"

İşçi Partili parlamento üyesi keyifle homurdandı.

"O noktada insani duygular arıyorsunuz. Fielding'de bu duyguların fazla olduğunu sanmıyorum. Sıkılmış olduğunu söyleyebilirim. Tüm bu işler onu fena halde sıkmıştır herhalde. Meclisten, Londra iş merkezinden, öküzlerin karşısında Lord Cömert'i oynamaktan bıktı. Bir çıkış arıyordu. Şahsen, ona iyi şanslar diliyorum. Umarım herkese örnek olur."

"Fikirlerinize saygı duyuyorum efendim, ama ne ailesinden ne de yakın arkadaşlarından bu görüşlerinizi destekleyecek bir şey duyduğumu söyleyemem."

Parlamento üyesi gülümsedi. "Aman ne tuhaf."

"Onlar da bıktığı şeylerin arasında mıydı?"

Parlamento üyesi dilini şaklattı. Sonra göz kırptı.

"Çirkin bir adam da sayılmaz hani."

"*Cherchez la femme?*"*

"Aslına bakarsan aramızda bahis oynadık, ben paramı kadına koyarım. Sadece tahmin tabii."

Bu gerçekten yalnızca bir tahmindi. Tek bir kanıtı bile yoktu. Söz konusu parlamento üyesi Fielding'den çok daha iyi tanınan bir figür, kavgacı bir "showman", bir numaralı Tory düşmanı ve güvenilmez bir gözlemciydi. Ama bastırılmış bir ihtirastan söz etmişti ve

* (Fr.) Bir kadının peşinde mi? (ç.n.)

bir düşmanın gözleri bazen bir dosttan daha keskin olabilirdi.

Jennings, dost olması gerekirken düşman göründüğü için değilse de, teorik açıdan kilit tanık olarak gördüğü bir sonraki kişiyle görüştü. Oğul Peter'dı bu. Komiser yardımcısı resmi olarak var olmayan bir dosyaya erişmişti. Dosyada Peter hakkında fazla bilgi yoktu, hatta Fielding'in oğlu olduğundan öte pek bir şey yazmıyor gibiydi. İyi kötü YS (Yeni Solcu) olduğuna değiniliyor, "entelektüel değil, duygusal açıdan ilgi gösterdiği, hareketin merkezinde olmaktan çok uzak" olduğu belirtiliyordu. Peter hakkındaki bilgiler, "Geçici Sempatizan mı?" notuyla bitiyordu. Bu notta, sosyalizm karşıtı davaya casusluk yapacak (yani nefret ettikleri davayı dışarıda benimsemiş gibi görünecek) kadar kendini adamış olanlara özgü bir tavır, Marksizme duyulan gerçek bir nefret havası hâkimdi.

Komiser yardımcısı, Peter ile Knightsbridge'deki dairesinde *görüştü*. Babası gibi o da uzun boylu ve yakışıklıydı. Yine babası gibi o da gülümsemekte zorlanıyordu. Dairenin lüks havasını hor gördüğünü belli ederken bile gösteriş yapıyor gibiydi. Hâlâ aynı hikâyeyle vakit kaybediliyor olmasından da şikâyetçi görünüyordu.

Jennings aslında belli bir siyasi görüşün taraftan değildi Babası gibi o da polislerin muhafazakâr hükümetler döneminde daha rahat ettiğine katılıyor, Wilson'ı hakir görüyordu. Komiser yardımcısının Heath'ten hoşlandığı da söylenemezdi. Siyaset dünyasının kanıksanmış genel samimiyetsizliğine, yalanlara ve olan bitenin örtbas edilmesine, küçük hesaplara duyduğu nefret, her iki partiye karşı duyduğu nefreti de kat kat aşıyordu. Öte yandan, Peter'ın sandığı gibi faşist bir domuz da değildi. Kurallara ve adalete inanırdı; hiç başına gelmemişti ama polisliğin fiziksel boyutundan, dedikodularını duyduğu ve bir iki kez de tanık olduğu sınırsız vahşet vakalarından ise hiç hoşlanmazdı. Jennings esasen yaşamı insanın genellikle kendi için, ancak zaman zaman da bir görev duygusuyla oynadığı bir oyun olarak görüyordu. Yasalardan yana olmak kuralların bir parçasıydı, ahlâki bir zorunluluk değildi. Dolayısıyla, siyasi nedenlerden çok tüm o belli belirsiz toplumsal nedenler, bu oyunu oynayanların nedenleri yüzünden, ta başından beri hoşlanmamıştı Peter'dan... tıpkı insanın, avantajlara haksız yere fazlasıyla sahip olup da onları ye-

rinde kullanmayı beceremeyen rakibinin yarattığı bu çelişkiden hoşlanmayışı gibi. Jennings'e göre, "düzmece", bu duruma en uygun sözcüktü. Ona göre, polislere karşı sonradan edinilmiş küçümseyen solcu bakışla, genetik sınıfsal küçümseyici bakış arasında fark yoktu. Gördüğü şey yalnızca küçümsemeydi ve Jennings bu tür duyguları saklamayı karşısında oturan genç adamdan çok daha iyi biliyordu.

Perşembe akşamki "yemek" konusu kendiliğinden açılmıştı. Peter saat altı civarında babasına telefon edip hafta sonu eve gelmeyeceğini söylemişti. Bunun üzerine babası o akşam birlikte yemek yemelerini teklif etmiş, Isobel'i de getirmesini önermişti. Fielding yalnızca akşam birkaç saat onlarla birlikte olmak istemişti. Onu Charlotte Caddesi'nde yeni açılan kebapçıya götürmüşlerdi. Babası zaman zaman onlarla "kenar mahallelerde" dolaşmaktan hoşlanır, lokantalarda hiç bilmediği yemekleri epeydir yiyormuş gibi davranırdı. Son derece normal görünüyordu; o "her zamanki kentli hayat adamı tavrı". Siyaset tartışmaktan "yıllar önce" vazgeçmişlerdi. Aileyle ilgili konuşmuşlardı. Watergate'ten söz etmişlerdi. Babası Nixon konusunda (vekâleten görevinden azledilmesinin adil olmadığına dair) *The Times* gazetesinin tavrını benimsemişti, ama Beyaz Saray yönetimini ciddi ciddi savunmaya kalkmamıştı. Isobel ise şu anda yoksul, ama ileride film yönetmeni olacak bir Fransızla evlenen ve bebek bekleyen kız kardeşinden söz etmişti. Manş ötesi bu zorlu ilişkinin dehşeti Fielding'i eğlendirmişti. Fazla ciddi bir şeyden söz etmemişlerdi; ertesi gün olacaklara işaret eden hiçbir şey olmamıştı. Hep beraber saat onda kalkmışlardı. Babası bir taksi bulmuş (ve gece bekçisinin söylediğine göre doğrudan evine gitmişti), onlar da Oxford Caddesi'ndeki bir sinemada film seyretmişlerdi. Birbirlerine iyi geceler dilerlerken son bir elveda havası esmemişti.

"Onunla tartıştığınız günlerde, babanızı ikna ettiğinizi düşündüğünüz oldu mu hiç?"

"Hayır."

"İnançları sarsılmış gibi göründü mü hiç? Siyasetten bıkmış gibi bir hali var mıydı?"

"Size olağanüstü gelebilir ama hayır."

"Ama sizin bundan nefret ettiğinizi biliyordu, değil mi?"

"Ben yalnızca onun oğluyum."

"Tek oğlu."

"Ben vazgeçmiştim. Ne anlamı vardı ki? Yalnızca yeni bir tabu oluşturmaktan başka bir işe yaramazdı."

"Başka hangi tabuları vardı?"

"Her zamanki elli bin tane tabusu." Peter gözlerini odada gezdirdi. "Onu gerçeklikten uzak tutacak her şey."

"Bir gün hepsi sizin olacak, değil mi?"

"Bunu bilemeyiz," dedi ve ekledi: "İsteyip istemememe bağlı."

"Seks konusunda da tabuları var mıydı?"

"Hangi açıdan?"

"Bayan Dodgson'la olan ilişkinizin mahiyetinden haberi var mıydı?"

"Bu nasıl bir soru böyle?"

"Affedersiniz efendim. Gelmek istediğim nokta size gıpta edip etmediği."

"Böyle bir şeyden hiçbir zaman söz etmedik."

"Bir fikriniz de mi yok?"

"Pek öyle soylu bir aileden gelmemesine karşın babam ondan hoşlanırdı. Bu arada, ben tabuyla bunları kastetmemiştim. oğlunun..."

Komiser yardımcısı elini kaldırdı. "Pardon, beni yanlış anladınız. Ben o yaştaki bir kızla birlikte olmayı aklından geçirmiş midir demek istemiştim."

Peter önce ona, sonra uzattığı bacaklarına ve ayaklarına baktı.

"Onun buna cesareti yetmezdi. Hayal gücü de."

"Yoksa ihtiyaç mı duymazdı? Anne ve babanızın çok mutlu bir evliliği vardı sanırım. değil mi?"

"Tersini mi söylemek istiyorsunuz?"

"Hayır efendim. Yalnızca soruyorum."

Peter uzun uzun onu süzdü, sonra kalkıp pencerenin yanına gitti.

"Pekâlâ. Bakın. Belki de siz benim hangi koşullar altında yetiştirildiğimi bilmiyorsunuz. Fakat ilk prensip, 'asla. asla, asla hisieri-

ni belli etme'dir. *Bence,* annem ve babam mutluydular. Gerçeği bilemem. Belki de kapalı kapılar ardında yıllarca birbirlerine bağırıp durdular. Belki de babam pek çok başka kadınla birlikte oldu. Olduğunu sanmıyorum ama gerçekten bildiğim bir şey yok. Bu onların dünyasıydı ve onlarla yaşarken ben de o dünyanın bir parçasıydım. Böyle durumlarda rol yaparsın. Yer yanlana kadar gerçeği belli etmezsin." Başını pencereden başka yöne çevirdi. "Bana babam hakkında soru sormanızın bir faydası yok. Bana onun hakkında istediğinizi söyleyin, ben kategorik olarak bu doğru değil diyemem. *Bana kalırsa* o, tıpkı olduğunu iddia ettiği gibi biriydi. Ama öyle olduğu için de... bilemiyorum işte."

Komiser yardımcısı bir süre sessiz kaldı.

"Geriye dönüp baktığınızda... o akşam boyunca size rol yapmış olabileceğini düşünüyor musunuz?"

"O gece yaşanan bir polis sorgulaması değildi, yapmayın Tanrı aşkına. İnsan bunlara dikkat etmez."

"Anneniz, yüksek makamlara başvurup soruşturmayı sürdürmemizi istedi. Ama devam etmek için elimizde pek fazla veri yok."

Peter Fielding iç geçirdi. "Pekâlâ."

"Hayatı boyunca rol yapma düşüncesi demiştik... babanızın bunun bilincinde olup olmadığına dair bir fikriniz var mı?"

"Sosyal olarak derseniz, bazen, diyebilirim. Tahammül etmek zorunda olduğu bütün o korkunç can sıkıcı işler. Herkesle havadan sudan konuşmak zorundaydı, falan. Ama çoğu zaman bundan bile zevk alırmış gibi görünürdü."

"Bunların yer almadığı bir yaşam ister gibi göründü mü hiç?"

"Kullanabileceği insanların olmadığı bir yaşam mı? Şaka ediyorsunuz."

"Siyasi kariyerinde istediği kadar yükselemediği için hayal kırıklığı yaşamış mıdır sizce?"

"Bu da tabuydu."

"Avam kamarasında birine buna benzer bir şeyler söylemiş."

"Bunun imkânsız bir şey olduğunu söylemiyorum. Arka sıraların parlamentonun belkemiği olduğuna dair bir şeyler söyler dururdu. Bunu asla yutmadım tabii." Gelip komiser yardımcısının karşı-

sına oturdu. "Anlayamazsınız. Hayatım boyunca çektim bunu. Hep rol yaptık. Özellikle, seçim toplantılarında. Bir çıkarınız olan önemli insanlara karşı. Eski dostlara karşı. Aileye karşı. Sadece sahnede gördüğüm aktörlerin gerçek hislerini sormanız gibi bir şey bu yaptığınız. Cevaplarını gerçekten bilmiyorum."

"Yaptığı son numara hakkında da bir teoriniz yok, öyle mi?"

"Üç kere bravo, diyorum. Eğer her şeyi ardında bırakıp gittiyse tabii."

"Ama böyle yaptığını düşünmüyorsunuz, öyle mi?"

"Bunun istatistiksel olasılığı Britanya'nın kodamanlarının toplam sayısına karşı 'bir' olabilir ancak. Yerinizde olsam bu konuda iddiaya girmezdim."

"Anneniz aynı görüşte değil sanırım?"

"Annemin görüşleri yoktur. O sadece zevahiri kurtarır."

"İki kız kardeşiniz de sizinle aynı siyasi görüşü mü benimsiyor?"

"Sürüden ayrılan bir tek kızıl koyun vardır bizde."

Komiser yardımcısı hafifçe gülümsedi. Sorgulamaya devam etti, ama aynı cevapları alıyordu. Sorgulanan kişi konumundaki Peter göstereceği kişisel tavrın açık ve net olması, problemin çözülmesinden daha önemliymiş gibi kâh öfkeli kâh kayıtsız cevaplar veriyordu. Jennings, bir şeylerin saklandığını, bunun bir tür sıkıntı ya da kalbin derinliklerine gömülmüş bir sevgi gibi bir şeyler olabileceğini tahmin edecek kadar zekiydi; belki de Peter ikiye bölünmüştü, yarısı görünüşte bağımsız benliğine en uygun olan şeyi -yaşam boyu süren rol yapmanın görkemli bir biçimde kesintiye uğramasını- istiyordu, diğer yarısı da her şeyin eskisi gibi devam etmesini istiyordu. Eğer göründüğü gibi sadece geçici bir "sempatizan" ise, basının komünizmin siyasi değilse de, sosyal karşılığı olan bir dünyaya dalış yapması onun için son derece utanç verici bir şey olurdu; bu durumda yaşlı adam ona adeta şu cümleyi söylemiş gibi olmuştu: Gerçekten tüm dünyanın yüzüne tükürmek istiyorsan, işte bunu böyle yapacaksın.

Komiser yardımcısı gitmek üzere ayağa kalkarken, Peter'ın kız arkadaşı Isobel Dodgson Londra'ya döndüğünde onunla da görüş-

mek istediğini söyledi. Kız, Fielding'in kayboluşundan on gün kadar sonra Paris'e gitmişti ve hâlâ oradaydı. Her şey masum görünüyordu. Kızın kardeşi yeni doğum yapmıştı ve bu ziyaret uzun zaman önce planlanmıştı. Öyle bile olsa -zekice elde edilmiş bir başarı hayali söz konusuydu- Bayan Dodgson ve karışık Fransız akrabalarının gidiş gelişleri birkaç gündür izleniyordu - ve bu akrabaların sıkıcılık düzeyinde masum oldukları anlaşılmıştı. Peter Fielding kızın ne zaman döneceğini tam olarak bilmiyordu. Ama bir haftayı geçmeyeceğini düşünüyordu, çünkü yayınevindeki işine dönmesi gerekiyordu.

"O da sizin on kez duyduğunuz şeyleri tekrarlayacaktır."

"Kısa da olsa onu da görmek isterim."

Jennings eline hiçbir şey geçmeyen bir görüşmeyi daha arkada bıraktığında, genç adamın acılarının, çözümlenmemiş bir Oidipus kompleksinden kaynaklanmış olabileceği yolundaki derin düşünceleri aşmıştı.

Daha sonra, önceden randevu aldığı Tetbury Hall'e gitti. Önceki gidişinde etrafı çevrili malikânenin ışıltılı görkemini görmek şerefine nail olmuştu, bu kez de bir grup seçkin komşuyla görüşecekti. Jennings onların arasındayken yürüttüğü soruşturmanın öznesinin başka bir yönünü gördü; herkes kesinlikle (ne olduğu bilinmeyen) kötü bir şey olduğu konusunda garip bir görüş birliğine varmış gibiydi. Kurban için çekincesiz övgüler yağdırılıyor, sanki ilçedeki herkes, *Müteveffa* için, "Onu kalbimize gömdük" diyordu. Fielding av köpeklerinden çok iyi anlayan bir adamdı ya da sık sık bölgeden ayrılmak zorunda olmasaydı, bu "köy için çok yararlı" olabilirdi; (önceki milletvekilinin tersine) herkes tarafından sevilen bir adamdı. Komiser yardımcısı, kanıt olmayan, hatta ortada cesedin bile bulunmadığı siyasi bir cinayetin ne siyasi ne de cinayet olabileceğini açıklamaya çalıştı, ama edindiği izlenime göre böyle söylemekle çağdaş bir kent gerçekliğinin hüzünle görmezden gelmişine ihanet eden biri olarak görülüyordu. Fielding'in, av ve atıcılık sezonunun yaklaştığı dünyalarından bilerek ve isteyerek çıkıp gittiğine ciddi olarak inanabilecek tek bir kişi yoktu aralarında.

Sadece bir kişi Fielding hakkında az da olsa değişik bir görüş

belirtmişti. Tüvit takım giymiş bu genç adam Fielding'in çiftliğini yönetiyordu. Bu, Jennings'in tanıdığı bir dünya değildi, ama otuz yaşındaki bu yöneticinin kısa, öz ve canlı ifadelerinden etkilenmişti. Adam Fielding hakkında Jennings'inkine benzer hisler taşıyordu: Fielding'de hem rahatsız edici, hem de saygı uyandıran bir şeyler vardı. Rahatsız edici tarafı kâhya açısından belli ki istediği gibi kendi kendisinin patronu olamadığı duygusundan kaynaklanıyordu. Fielding "her konuda kendisine danışılmasını" istiyor, kararları "muhasebeye uygun" olduğu takdirde onaylıyordu; kâhya bazen neden bilgisayar sistemi kurdurmadıklarını merak ediyordu. Yine de kâhya, öyle diken üstünde durarak çok şey öğrendiğini de itiraf ediyordu. Jennings'in sıkıştırması üzerine ağzından "bölünmüş" kelimesi çıktı: Fielding'in iki farklı insan olduğu duygusuna kapılmıştı. Bir tanesi acımasız ve çiftliğinden en büyük kân elde etmek isteyen biri, diğeri de "insanlarla güzel ilişkiler kuran, çok anlayışlı ve züppelikle alakası olmayan biri" idi. Bu "kaybolma dolabı"nın başladığı günden iki hafta önce Fielding'le bir araya gelip büyük projeler üzerine konuşmuşlardı. Patronunun tüm bu planların ıneyvelerini aslında göremeyeceğini bildiğini gösteren en ufak bir ipucu fark etmemişti kâhya. Jennings en son olarak ve saygı çerçevesi içinde kalarak kâhyaya, Bayan Fielding'in kocasını kıskandıran bir şey yapmış olup olamayacağını sordu.

"Mümkün değil. En azından buralarda olmaz. On dakikada bütün köy duyardı."

Bayan Fielding de böyle bir ihtimalin sıfır olduğunu söyledi. Jennings, Peter'a güvenmese de, annesinin zevahiri kurtarmak için hareket ettiği düşüncesine hak vermek zorunda kaldı. Bayan Fielding'e gayet usturuplu bir dille Jennings'in, şu andaki rütbesine karşın "teşkilatımızın en iyi adamlarından biri" olduğu, başından beri tam zamanlı olarak bu vaka üzerinde çalıştığı ve çok gelecek vaat eden bir dedektif olduğu anlatılmıştı. Jennings, özel okul öğrencisi kimliğini takındı ve sosyal kurallara özen gösterdiğini belli ederek, onunla şahsen tanışma şerefine erdiği için mutlu olduğunu söyledi.

Dava konusunda yaptığı işlerden biraz söz ettikten sonra, kaynakları vermeden, Bayan Parsons'ın ve İşçi Partili milletvekilinin

teorilerine geçti. Kocasının pişman olduğu bir şey yapması ve saklandığı yerde utançtan intihar etmiş olması fikri Bayan Fielding tarafından inandırıcı bulunmadı. Kocasının tek kaygısı, kendisi yüzünden başkalarının endişe ve sıkıntı duyması olurdu ve bu duruma mümkün olduğu kadar çabuk son verirdi. Bayan Fielding bu olayın kaçınılmaz olarak herkes tarafından duyulması nedeniyle kocasının siyasi kariyerinin onarılmaz bir hasar alacağını kabul ediyordu, ama Bay Fielding'in "yaşamak için daha pek çok nedeni" vardı.

Bayan Fielding, siyasi hayatın kocasını hayal kırıklığına uğratmış olması teorisini kabul etmeyi de aynı ölçüde reddediyordu. Kocası asla romantik bir düş gezgini olmamıştı, bakan olabilmesine yetecek kadar azime ve özel yeteneğe sahip olmadığını çoktan kabullenmiş biriydi. Parlamentoda hararetli tartışmalara girecek kadar iyi olmadığını biliyordu. Kaldı ki, hayatının diğer bölümlerine çok daha fazla zaman ayırması, kabine listesine aday olmayı falan beklemediğinin bir göstergesiydi. Bayan Fielding Marcus'un fazla hırslı olmadığını, aptallık derecesinde iyimser de sayılmayacağını, bir sonraki seçimlerde koltuğunu bırakmayı bile düşündüğünü söyledi. Fakat onun hayal kırıklığı içinde de olmadığını, yalnızca kendine düşen görevi yerine getirdiğine inandığını ekledi. Komiser yardımcısı bu konuda tartışmadı. Bayan Fielding'e son on beş günü açıklayabilecek makul bir teorisi olup olmadığını sordu.

"Kimse bundan başka bir şey konuşmaz oldu ama..." Oldukça zarif ve üzerinde çok çalışıldığı belli olan bir çaresizlik hareketi yaptı.

"En azından hâlâ hayatta olduğunu hissediyorsunuz, değil mi?" Hemen ekledi: "Bunu en iyi siz hissedersiniz."

"Şu anda bir boşluktayım. Bir an onun kapıdan gireceğini düşünüyorum, sonra..." Yine aynı hareketi yaptı.

"Bir yerde saklanıyorsa, kendine bakabilmeyi becerebiliyor mudur? Mesela, yemek pişirebilir mi?"

Kadın hafifçe gülümsedi. "Kimse böyle gizli saklı bir hayat süremez, sizin de bildiğiniz gibi. Savaş zamanları hariç. Evet, kuşkusuz kendine bakmayı becerebilir. Mecbur kalan her insan gibi."

"Aklınıza hiç yeni bir isim geliyor mu... uzak geçmişinden bir isim falan? Onu saklayabilecek birisi?"

"Hayır," dedi kadın. "Bırakın da sizi öteki kadın teoriniz yüzünden duyduğunuz mahcubiyetten kurtarayım. Benden bir şey saklamak onun yapısına tamamen aykırı bir şey. Yani, diyelim ki, başka birine âşık oldu, ama bunu bana mutlaka söylerdi. Olsaydı..."

Jennings başıyla onayladı. "Bunu kabul ediyoruz Bayan Fielding. Aslında açmak istediğim bir konu değildi. Ama yine de teşekkürler." Devam etti: "Aslında, dostlar... belki de yurtdışında bir villası falan olan biri demek istemiştim."

"Elbette yurtdışında evleri olan ahbaplarımız var. Herhalde hepsinin isimleri vardır sizde. Ama hiçbir dostumuzun bana ve çocuklara böyle bir şey yapacağına inanmak istemiyorum. Bunu aklımdan bile geçiremem."

"Kızlarınızın bir yardımı olabilir mi acaba?"

"Sanmıyorum. Ama bir şey sormak isterseniz buradalar."

"Belki daha sonra." Gülümseyerek buzları eritmeye çalıştı. "Oldukça hassas bir konumuz daha var. Bütün bunlar için çok üzgünüm."

Hanımefendi ellerini uysalca iki yana açtı... lütufkâr kurbanlık, görev gereği.

"Olayın psikolojik tablosunu çıkarmaya çabalıyorum, desem? Londra'da oğlunuza da aynı soruyu sordum. Oğlunun siyasi görüşleri babası için hayal kırıklığı yaratmış olabilir mi diye."

"O ne cevap verdi?"

"Önce sizin görüşünüzü alırsam çok minnettar kalacağım."

Mesele "hassas" falan değil, saçmalıktan ibaretmişçesine omuzlarını silkti.

"İnsanın kendisinin de başka türlü olmak isteyebileceğini keşke anlasa... herhalde demek istediğimi anladınız."

"Ama biraz hayal kırıklığı vardı, öyle mi?"

"Kocam başta doğal olarak biraz üzülmüştü. İkimiz de üzülmüştük. Ama... karşı olmaya karar verdiyse ne yapabilirsiniz? Oğlumuz tüm diğer konularda onunla gurur duyduğumuzu gayet iyi bilir."

"Yani insan güzel bir hayat kurabilmek için yıllarca çalışıp didindikten sonra bir de bakıyor ki, oğlu, yani vârisi bunu istemiyor. böyle bir tablo düşünürsek yanlış yöne mi sapmış oluruz?"

Bayan Fielding sıkıntıyla iç geçirdi.

"Ama Peter istemiyor değil ki. Peter bu eve, yaşadığımız hayata bayılır. Ne derse desin." Yüzünde belirgin bir soğuk ifadeyle gülümsedi. "Bence sadece konuyu dağıtacak şeyler bunlar. Uzun zaman önce olmuş bitmiş şeyler. Bizim iki de kızımız var. Bunun unutulmaması lazım." Devam etti: "Peter'ın Karl Marx'la küçük flörtü dışında herkesin kıskandığı, iç bunaltacak kadar mutlu bir aileyiz."

Komiser yardımcısı, Bayan Parsons'tan edindiği izlenimin benzerini şimdi de Bayan Fielding'den ediniyordu. Hanımefendi de gerçeği düşünüp söylemektense bilmemeyi tercih ediyordu. Jennings, Bayan Fielding soruşturmanın sürmesinde ısrar ettiği için orada bulunan biriydi, ama anladığı kadarıyla gerçeğin ortaya çıkarılmasını umutsuzca beklemekten çok gösteri yapmakla ilgileniliyordu. Sorgulamaya devam etti ama hiçbir şey öğrenemedi. Sanki kadın kocasının nerede olduğunu biliyor ve onu korumak istiyor gibiydi. Birden komiser yardımcısının aklına çılgınca bir şey geldi. Kafasından geçirdiği bu hayali Bayan Fielding'in kocasının kaybolduğu o ilk akşamki asabiyetinden başka bir şey üzerine kurmuyordu: Komiser yardımcısı o gün kibar kibar oturma odasında sohbet edeceğine, eline arama izni alıp Tetbury Hall'ü köşe bucak aramalıydı. Ama Bayan Fielding'in böyle bir suçu işleyebileceği fikri, onun açıkça gösterdiği özelliklere hiç mi hiç uymuyordu... yaşamında ona biçilen rolle, sosyal statüsüyle iyice bütünleşmiş, ayrıcalıklı bir dengesi ve ayrıcalıklı bir hayal gücü eksikliği olan bir kadın. Komiser yardımcısı işin içinde derinden yaralanmış bir gurur olduğunu da hissediyordu. İçinde bir kin besliyor olmalıydı ve yine içten içe buna büyük bir öfke duyuyordu. Her şeyi açıkça ortaya koysaydı komiser yardımcısı ona çok daha fazla sempati duyacaktı.

Fielding'in iki kızıyla da kısa bir görüşme yaptı. İkisi, tek bir cephe oluşturmuş gibiydi. Babaları bazen yorgun görünürdü, *deli* gibi çalışıyordu ama mükemmel bir babaydı. Olay olduğu sırada Yunanistan'da, yat gezisinde olan küçük kardeş Caroline olaya biraz yeni ve ötekilere uymayan bir açıdan baktı. Dediğine göre, babasının kır yaşamından ne büyük bir keyif aldığını bilen pek az insan vardı. Hatta "annesi bile" bunun farkında değildi. Babası çift-

likte her şeye karıştığı için Tony'yi (çiftlik kâhyası) çileden çıkarıyordu. Ama babası bunu çok sevdiği için yapıyor gibiydi. Kimseye karışmak değildi amacı, sanki "aslında Tony'nin yerinde olmak istiyordu". O halde neden Londra'daki hayatını terk etmemişti? Caroline bilmiyordu. Ona göre babası "hepimizin düşündüğünden" daha karmaşık biriydi. Hatta şu ana dek dile getirilen en çılgınca olasılığı ileri sürmüştü.

"Yunanistan'daki Athos Dağı'nı bilir misiniz?" Komiser yardımcısı başını iki yana salladı. "Tekneyle geçerken görmüştük. Yalnızca manastırlara ayrılmış bir dağ gibi. Orada keşişlerden başka kimse yaşamıyor. Hepsi erkek. İneklere ve tavuklara bile izin yok. Biliyorum, saçma görünüyor ama böyle bir yer işte. Onun öyle bir yerde başını dinleyebileceğini düşünüyor insan."

Ama inzivaya çekilmeye özlem duyduğuna dair bir kanıt istediğinde, herkes gibi bu iki kız kardeş de bir şey söyleyemedi. Erkek kardeşlerinin ikiyüzlülük dediği şeylere ise göreve bağlılık ve özveri diyordu kızlar.

Birkaç dakika sonra Bayan Fielding komiser yardımına zahmetleri için teşekkür etti ama saat yanına gelmiş olmasına rağmen onu yemeğe davet etmedi. Jennings Londra'ya dönerken gayet haklı olarak kendisinin de yemeğe davet edilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Aslında Jennings bu kahrolası vakada sabrının son haddine yaklaştığını hissediyordu. Hâlâ görmesi gereken insanlar vardı ama genel tabloya bir şey katabileceklerini sanmıyordu; kaldı ki genel tablo da bomboştu. Mücadele etme hissinden yenilgi hissine hızla kaydığını biliyordu; sonunda her şey gereksiz iş peşinde koşma yerine bundan kaçınma meselesine dönüşecekti. Görüşülecekler listesinde öncelikli olarak üstünü çizmek için her türlü gerekçeye sahip olduğu kişi, Peter'ın kız arkadaşı Isobel Dodgson'dı. Ön soruşturma sırasında onunla ayrıntılı bir görüşme yapılmış, ama önemli bir bilgi alınamamıştı. Ama teşkilatta dolaşan gündelik bir dedikoduyu da unutmamıştı: Güzel bir kız, hiçbir şey bilmese de değişiklik yaratabilirdi. Oysa karşılaştığında gördüğü üzere Caroline ve Francesca, sadece isimleri güzel olan kızlardı.

Isobel Dodgson Ağustos'un 15'inde Paris'ten döndü. Yıllardır görülen en sıcak haftaların ortasındaydılar. Komiser yardımcısı bir not bırakıp, döner dönmez en kısa zamanda onunla görüşmek istediğini bildirmişti ve kız ertesi gün, yani inanılmaz boğucu ve rutubetli o perşembe günü, Jennings'i aradı. Jennings'in Hampstead'e gidip, o öğleden sonra onu görmesini kararlaştırdılar. Isobel Dodgson aklı başında ve kayıtsız biri gibi duruyordu. Hiçbir şey bilmiyordu, neden görüşmeleri gerektiğini de anlamamıştı. Ama Jennings, kızın daha önce Peter'la konuşmuş olduğunu tahmin ettiği için onun dediklerine uygun hareket ettiğine inanıyordu.

Jennings, Isobel Dodgson'a onu daha Willow Road'daki evinin kapısında görür görmez kapıldı. Kız şaşırmış gibiydi, sanki başka birini bekliyordu. Oysa Jennings zile bastığında, tam söylediği saatte geldiğini düşünmüştü. Belki de kız, üniformalı, daha yaşlı birini bekliyordu; tıpkı Jennings'in daha güvenli bir tip beklediği gibi.

"Komiser yardımcısı Mike Jennings. Aynasız."

"Ah, affedersiniz."

Ufak tefek bir kız, etkileyici oval bir yüz, kahverengi gözler, siyah saçlar; mavi çizgili beyaz bir elbise vardı üzerinde, bileklerine kadar iniyordu. Çıplak ayaklarına sandalet giymişti... ama hepsi bu değildi. Jennings bir anda, capcanlı bir insanın varlığını hissetmişti, geçmişte değil şu anda yaşayan ve Peter'a hiç benzemeyen birinin varlığını. Gülümsedi ve başıyla uzakta bir yeri işaret etti.

"Heath'e gitmemiz mümkün mü acaba? Sıcaktan bunaldım. Odam fırın gibi."

"Olur."

"Anahtarımı alıp geleyim."

Jennings kapıdan uzaklaşıp kaldırımda beklemeye koyuldu. Güneş görünmüyordu, ama donuk bir buğunun, sanki bir havasızlık bulutunun içindeydiler. Komiser yardımcısı lacivert spor ceketini çıkarıp koluna aldı. Sonunda kız da gelmişti. Elinde küçük bir cüzdan vardı. Bir kez daha birbirlerine temkinli birer gülücük sundular.

"Bütün gün gördüğüm en sakin görünüşlü insansınız."

"Öyle mi? Bu yalnızca yanılsama."

East Heath Road'a çıkan küçük yokuşu tırmandılar. Yolun kar-

şısına geçip, havuzlara uzanan yeşil alan boyunca yürüdüler. Kız, haftaya pazartesi gününe kadar işe dönmeyecekti; zaten bütün yaptığı şey bir yayınevinin angarya işleriydi. Geçici bir süre de olsa şüphelilerden biri olduğu dönem içinde araştırdığından, Jennings onun hakkında sandığından daha fazla şey biliyordu. Yirmi dört yaşındaydı, İngiliz edebiyatı bölümünden mezundu. Çocuk öykülerinden oluşan bir kitabı bile basılmıştı. Anne babası boşanmıştı, bir ressamla evli olan annesi şu anda İrlanda'daydı. Babası York Üniversitesi'nde profesördü.

"Size ne anlatabileceğim hakkında hiçbir fikrim yok."

"Döndüğünüz günden bu yana Peter Fielding'le görüştünüz mü?"

Kız hayır anlamında başını salladı. "Yalnızca telefonda. Kır evindeydi."

"Rutin bir konuşma. Sohbet. diyelim."

"Siz hâlâ?.."

"Başladığımız yerdeyiz. Aşağı yukarı." Ceketini öteki koluna geçirdi. Hareket ettikçe terliyordu. "Fielding'leri ne kadar zamandır tanıdığınızdan tam olarak emin değilim."

Çok ağır yürüyorlardı. Bu doğruydu, aslında elbisesini beğendiğini söylemenin bir yolu olarak tasarlamıştı ama, kız sıcağa rağmen beyaz pamuklu elbisesinin altında serinlemiş görünüyordu. Küçük, narin bir bedeni vardı, on altı yaşında gibi duruyordu ama on altı yaşındaki birine göre çok daha deneyimli olduğu da belliydi, İlk başta verdiği ürkek görünüme rağmen aslında kendinden emin biriydi. Ağır bir Fransız parfümü kullanan ve Jennings'le göz göze gelmekten kaçınan. konuşurken ya yere ya da önünde uzanan Heath'e bakan seksi bir genç kadın.

"Bu yaz tanıştık. Yani üç aydır tanıyorum Peter'ı."

"Ya babasını?"

"Malikâneye iki ya da üç kez gittik. Bir keresinde de Londra'daki dairesinde bir parti vermişti. Bir iki kere de dışarıda yemek yemiştik. Son seferki gibi. Ben sadece oğlunun kız arkadaşıydım. Onu pek iyi tanımıyordum aslında."

"Ondan hoşlanmış mıydınız?"

Kız gülümsedi ve bir an ses çıkarmadı.

"Pek sayılmaz."

"Neden?"

"Tory bunlar. Ben bu şekilde yetiştirilmedim."

"Pekâlâ. Başka bir şey var mı?"

Kız hınzırca çimlere baktı. "Böyle sorular soracağınızı tahmin etmemiştim."

"Ben de. Şu anda içimden geleni yapıyorum." Kız gözlerinde şaşkınlık ifadesiyle Jennings'e baktı; bu kadar içtenlik beklemiyordu; sonra yine gülümseyerek başını çevirdi. "Elimizde bütün veriler var. İnsanların onun hakkındaki düşüncelerini değerlendiriyoruz," dedi Jennings.

"Hoşuma gitmeyen şey, kendisi değil aslında. Onların yaşam biçimi."

"Arkadaşınızın rol yapmakla geçen bir hayat olarak özetlediği yaşam biçimi mi?"

"Bir farkla: Rol yapmıyorlar. Zaten öyleler, değil mi?"

"Kravatımı çıkarmamın bir sakıncası var mı?"

"Elbette yok."

"Bütün günü kendimi serin sulara bırakmanın hayalini kurdum."

"Ben de."

"Burada en azından bunu yapabileceğiniz yerler var." Bayanlar havuzunun önünden geçiyorlardı. Ağaçlar ve çalılar bir duvar gibi havuzu çevrelemişti. Jennings kravatını katlarken soğuk bir gülümsemeyle ekledi: "Bedelini ödeyerek."

"Lezbiyenlerden mi söz ediyoruz? Siz nereden biliyorsunuz onları?"

"Yolun yukarısında üniformalı çalıştığım zamanlardan. Haverstock Hill miydi?"

Kız başını salladı. Jennings düşünüyordu: Ne kadar basit, diye düşündü ya da basit olabilir... lafı dolandırmasalar, gerçekten ne düşündüklerini ve bildiklerini söyleseler, elli yıl öncesini değil, bugünü yaşasalar ve hissettiği ama kendine bile itiraf edemediği şeyleri ifade edebilse. Fielding'den giderek daha az hoşlanıyordu. Fiel-

ding'den de, yaşam biçiminden de. insan tembelleştikçe, beyni yıkandıkça, gazetelerin rengârenk pazar eklerinde sunulan değerlere, üstlerinin, mesleğinin yargılarına safça inandıkça, açık zihinli ve bağımsız insanların var olduğunu unutuyordu; gerçekleri gören ve korkmayan insanların...

Ansızın kız konuştu.

"Orada yaşlı sokak serserilerinin dövüldüğü doğru mu?"

Jennings bir anda yere inmişti. Gösterdiği tepki, duyduğu şokun yanında solda sıfır kalırdı. Satrançta piyon almak için hamle yapacakken, karşısındakinin tek bir hamlesiyle şahını kaybedip mat edilen biri gibi olmuştu.

"Belki." Kız çimlere bakıyordu. Bir iki saniye sonra Jennings, "Şahsen benim yaptığım onlara bir fincan çay vermek olmuştur," dedi. Ama sessizlik devam ediyordu.

"Özür dilerim. Bunu sormamalıydım." Yan gözle ona doğru baktı. "Siz pek polis gibi değilsiniz."

"Buna alışkınız."

"Bir kere kulağıma çalınmıştı. Özür dilerim, ben..." Başını iki yana salladı.

"Önemi yok. Bununla yaşamak zorundayız. Aşırı tepki."

"Sözünüzü de kestim."

Ceketini omzuna atıp gömleğinin düğmelerini açtı. "Yaşadığı hayatın onu hayal kırıklığına uğratıp uğratmadığını keşfetmeye çalışıyoruz. Erkek arkadaşınız bana babasının her şeyi arkasında bırakıp gitmeye ne cesaretinin ne de hayal gücünün yeteceğini söyledi. Siz de aynı fikirde misiniz?"

"Peter mı dedi bunu?"

"Evet, tam da bu sözlerle."

Kız bir an cevap vermedi.

"Bazen başka bir yerlerdeymiş gibi görünen bir adamdı. Sanki bir şeyleri formalite icabı yapıyormuş gibi, anlatabiliyor muyum?"

"Başka?"

Kız yine durakladı. "Tehlikeli kelimesi uygun değil, ama o sanki.. fazla kontrollü biriydi. Biraz takıntılı biri mi desem? Yani ka-

fasına bir şey taktığı zaman durdurulamayacak biri." Yanlış bir şey söylemiş gibi hafifçe başına vurdu. "Tam olarak ifade edemiyorum. Ama Peter'ın böyle demesine şaşırdım..."

"Devam edin."

"Sanki derinlerde bir yerlerde katı, değişmez bir şeyler vardı. Bence bu, cesaret gerektiren bir şey. Bir de arada bir kendini gösteren o dalgınlık. Sanki başka bir yerlerdeymiş gibi durması. Bu da hayal gücü olduğunu göstermez mi?" Yüzünü ekşitti. "Dedektiflik mi yapıyorum?"

"Hayır, yardımcı oluyor bunlar. Peki, o son akşama ne diyorsunuz? O akşam da başka yerlerdeymiş gibi mi duruyordu sizce?"

Kız başını iki yana salladı. "Garip ama her zamankinden neşeliydi. Şey... neşeli dedim. Pek öyle bir insan değildi, yani şey değildi..."

"Keyfine bakan biri mi?"

"Yani neşesi yalnızca nezaket gereği değildi, demek istiyorum."

"Kararını vermiş birisi gibi miydi? Rahatlamış biri gibi?"

Kız bakışlarını yere dikerek bu sözleri düşündü. Sanki her an geri dönebilirlermiş gibi yavaş yürüyorlardı. Başını iki yana salladı.

"Gerçekten bilemiyorum. Ama duygularını bastırıyormuş gibi değildi. Vedalaşıyormuş gibi de değildi."

"Hoşça kal derken bile mi?"

"Beni yanağımdan öptü, sanırım Peter'ın da omzuna dokundu. Tam olarak ne yaptığım hatırlayamıyorum. Ama sıradışı bir şey olsaydı fark ederdim. Yani, ruh hali biraz olağandışıydı. Peter babasının yaşlandıkça olgunlaştığı gibi bir şeyler söyledi. Öyle bir izlenim bırakıyordu. Bize iyi davranıyor, yakınlık gösteriyordu."

"Her zaman böyle değil miydi?"

"Bunu demek istemedim. Yalnızca... sanki formalite icabı yapmıyordu bir şeyleri. Belki Londra yüzündendi. Kır evine gittiği zamanlar daha fazla hissettiriyordu o başka bir yerdeymiş duygusunu. Ya da bana öyle geliyordu."

"Herkes onun orada daha mutlu olduğunu düşünüyor."

Kız yine düşündü, sözcükleri doğru seçmeye çalışıyordu. "Evet,

belki de gösteriş yapmaktan hoşlanıyordu. Aile tablosu sergilemek falan gibi. *En famille** olmak."

Jennings, "Şimdi size çok kaba bir soru sormak zorundayım," dedi.

"Hayır. Öyle bir şey yapmadı."

Cevap o kadar çabuk gelmişti ki, Jennings kahkahayı patlattı.

"Siz benim bir numaralı tanığımsınız!"

"Bunu bekliyordum."

"Bir bakış bile mi yoktu, ya da ne bileyim?.."

"Erkeklerin bana bakışını ikiye ayırırım. Olağan ve olağan olmayan. Bana ikinci tür bakışla hiç bakmadı. Gördüğüm kadarıyla."

"Kur yapıp yapmamasını kastetmedim, daha genel de olsa bu tür bir hava sezdiniz mi?.."

"Tarif edebileceğim bir şey sezmedim."

"Ama bir şey vardı, öyle mi?"

"Hayır. Gerçekten de yoktu. Psişik saçmalıklar işte. Böyle şeyler kanıt olamaz."

"Dizlerimin üzerine çöküp yalvarmam mı gerekiyor?"

Dudakları aralandı ama bir şey söylemedi. Yandaki patikaya geçip Kenwood'un yolunu tuttular.

Jennings, "Kötü titreşimler mi alıyordunuz?" diye sordu.

Kız hâlâ tereddüt ediyordu, sonra başını iki yana salladı. Siyah saçlarının çıplak boynuna değen uçlarında kendiliğinden zarif dalgalar oluşmuştu.

"Onunla yalnız kalmaktan hoşlanmıyordum. Bu yalnızca bir ya da iki kez oldu. Belki siyasi görüşü yüzündendir, bilemiyorum. Uzaktan büyü dedikleri şey işte. Peter'ın üzerinde sanki kimyasal değişiklikler yaratıyor gibiydi."

"Ne gibi?"

"Yani, bir tür asabiyet gibi. Savunmaya zorlamak gibi. Eskiden olduğu gibi tartışmaya falan girmiyorlardı gerçi. Her şey uygarca konuşuluyordu. Ama lütfen bu konuda kimseye bir şey söylemeyin. Bu yalnızca benim fikrim. Somut bir şey değil"

"Evliliği iyi miydi sizce?"

---

*(Fr.) Ailece, (ç.n.)

"Evet."

"Tereddüt ettiniz."

Çim kaplı tepeyi tırmanırken kızın bakışları yine yerdeydi. "Annemle babam ben on beş yaşındayken ayrıldılar. Ben... bir şeyler hissettim sayılır... belli belirsiz bir şeyler. Anne babaların bilip de çocukların bilmediği şeylerden. Bence, sahte olmayan ilişkilerde insanlar birbirine kaba davranır. Güvenli olduğunu bilirler, riske girmezler. Ama Peter onların hep böyle olduğunu söylüyor. Bir keresinde bana onların bir defa bile kavga ettiğini duymadığını söylemişti. Görüntü hep aynı. Belki ben zaten hep olmakta olan bir şeylerin ortasında sahneye çıktım."

"Bayan Fielding'le hiç konuştunuz mu?"

"Ona konuşma derlirse." Biraz suratını astı. "Yüzeysel."

"Bay Fielding'le yalnız kalmaktan hoşlanmayışınızın açıklaması bu mu?"

"Bu çok küçük bir şey."

"Telepati yeteneğiniz olduğunu kanıtladınız zaten." Kız yine gülümsedi. Dudaklarını sımsıkı kapatmıştı. "Peki bu titreşimler cinsel içerikli miydi?"

"Bastırılan bir şeyle ilgiliydi, diyelim. Bir şey işte..."

"Hadi söyleyin. Çılgınca da olsa, söyleyin."

"Sanki aniden bana bir şey söyleyecekmiş gibi duruyordu. Sanki aniden kendini koyverecekmiş gibi. Öyle yapacağını falan hissetmiş değilim. Anlatılabilecek bir şey değil."

"Mutsuz olduğu anlaşılıyordu, öyle mi?"

"Tam olarak o da değil. Sanki tüm bu görüntünün ardında başka biriydi o aslında. Bunun bir anlamı yok ama sonradan bunları uydurmuş da değilim." Omuzlarını silkti. "Bütün bu olanların ardından bazı şeyler birbirine uyuyor sanki. O kadar şaşırılacak bir şey değil."

"Sizce bu 'başka' dediğiniz kişi, herkesin tanıdığı o kişiden farklı biriydi, öyle mi?" Kız istemeden de olsa başıyla hafifçe onayladı. "Daha iyi biri mi, daha kötü biri mi?"

"Daha dürüst biri, desek?"

"Siyasi çizgisini değiştirmekten falan söz etti mi? Sol kanada geçmekten?"

"Kesinlikle hayır."

"Sizi müstakbel gelin olarak onaylıyor gibi görünüyor muydu?"

Kız biraz utanmış görünüyordu.

"Ben henüz evlenmek niyetinde değilim. Bizimki öyle bir ilişki değildi."

"Onlar bunu anlayışla karşılıyorlar mıydı?"

"Bizim yattığımızı biliyorlardı. Kır evinde kaldığımızda ayrı odalarda kalmak gibi bir saçmalık yaşamıyorduk."

"Ama o daha farklı bir şeyler duyuyordu size karşı ve siz bundan hoşlanmıyordunuz, öyle mi? Yoksa çok mu basitleştiriyorum?"

Kız birden ona tuhaf bir bakış attı; sanki bir an onun kim olduğunu anlayıvermişti. Sonra bakışlarını uzaklara çevirdi

"Biraz oturalım mı? Şuradaki ağacın altına mesela?" Jennings cevap vermeden o tarafa yöneldi. "Sizden gizlediğim bir şey var. Daha önce söylemiş olmam gereken bir şey söyleyeceğim. Polisler için çok küçük bir şey olabilir, ama söylemeye çalıştığım şeyi açıklamama yardımcı olabilir."

Yine o çabukluk; küçük bir gülücükle Jennings daha ağzını açmadan sustumayı başarmıştı.

"Önce oturalım, lütfen."

Çocuk gibi bağdaş kurarak oturdu. Jennings ceketinin cebinden bir paket sigara çıkarıp. ikram etti. Kız istemeyince sigarayı geri koydu. Jennings de kızın karşısına uzanıp dirseğine yaslandı. Çimler bile yorgundu. Hava boğucuydu. İnce mavi çizgili, çok sade, beyaz elbise; göğüslerinin üst kısmında yuvarlanan omuzlar; soluk renkli, biraz buğdaya çalan ten; o gözler; siyah saçlarını ayıran çizgi. Kız kuru bir çim yaprağı koparıp kucağında onunla oynamaya başladı.

"Son kez yemek yediğimizde..." Güldü. "Son yemek mi desem? Peter gelmeden önce onunla birkaç dakika yalnız kalmıştık. Peter, LSE'de bir toplantıdaydı. Biraz geç kalmıştı. Bay Fielding asla geç kalmazdı. Öyle. Bana geçtiğiniz hafta neler yaptığımı sordu. Geç Victoria dönemi romanlarının gençler için yeni baskılarını hazırla-

mıştık -hani şu abartılı resimlerle dolu kitaplar, bir trendi mali avantaja dönüştürecek bir proje-, ben de ona bu romanlardan bazılarını okuduğumu söylemiştim." Tırnağıyla çim yaprağını boydan boya ikiye ayırmaya çalışıyordu. "Hepsi bu. Ertesi gün British Museum kitaplığına gidip araştırma yapmam gerektiğini söylemiştim." Komiser yardımcısına çevirdi bakışlarını. "Sonradan da vazgeçtim, gitmedim. Ama o gün ona böyle söylemiştim."

Jennings bakışlarını yere indirdi. "Bunu neden bize anlatmadınız?"

"Kimse sormadı desem yetmez mi?"

"Sizin zekânızda biri için, hayır."

Tekrar çim yaprağıyla oynamaya başladı. "O halde korkaklıktan diyelim. Bir de tamamen masum olduğum bilgisi var."

"Size müze konusunda hiç mi bir şey söylemedi?"

"Hiçbir şey. Sadece lafı geçti. Ona o gün okuduğum kitabı anlattım daha çok. Hepsi buydu. Sonra Peter geldi."

"Ve siz hiç müzeye gitmediniz?"

"Prova baskılar yüzünden panik yaşanıyordu yayınevinde. Bu yüzden bütün cuma günümü onları okuyarak geçirmiştim." Yine Jennings'in gözlerinin içine baktı. "Kontrol edebilirsiniz. Paniği hatırlayacaklardır."

"Zaten kontrol etmiştik."

"Tanrıya şükürler olsun."

"O öğleden sonra herkesin nerede olduğunu biliyoruz." Jennings doğrularak bakışlarını çimlerden Highgate Hill'e çevirdi. "Masumsanız neden sustunuz ki?"

"Tamamen kişisel nedenlerle."

"Öğrenmemin bir sakıncası var mı?"

"Mesele Peter. İlişkimiz bir süredir kesintiye uğradı. Bu, daha önce başlayan bir şey aslında. O hafta sonu Tetbury'ye gitmememizin nedeni benim bu öneriyi geri çevirmiş olmamdı." Başını kaldırıp komiser yardımcısına baktı. Yeteri kadar anlatıp anlatmadığını sorar gibiydi. Sonra yine önüne baktı. "Beni oraya götürmek istemesinin tek nedeninin sizin dediğiniz o şey olduğunu düşünmüştüm... şu müstakbel gelin meselesi. Beni elde etmek için, nefret

ediyor gibi yaptığı bir şeyi kullanıyordu. Bundan hoşlanmamıştım. Hepsi bu."

"Ama yine de onu korumak istediniz."

"Babası konusunda kafası kesinlikle çok karışık. Ben de düşündüm ki... ne söylesem kuşku uyandıracaktı. Bir de Bayan Fielding meselesi var. Yani, masum olduğumu *ben biliyorum* ama herkesin böyle düşüneceğinden emin değildim. Üstelik bunun bir anlamı olabileceğini düşünmedim, hâlâ da düşünemiyorum."

"Sizi orada bulmuş olsaydı, ne isterdi sizden?"

Bağdaş kurmaktan vazgeçip, Jennings'le yan yana oturur hale geldi. Ellerini dizlerine doladı. "Önce benim yayın dünyasında olmamla ilgisi var gibi gelmişti. Ama ben önemli bir insan değilim ki. Bunu o da biliyordu."

"Sizce kitap falan mı yazacaktı? İtiraflar falan?"

Kız hayır anlamında başını salladı. "Bence anlamsız."

"Bunu bize söylemeniz gerekirdi."

"Öteki polis ne istediğini açıklamamıştı. Ama siz söylediniz."

"Teşekkürler. Ama yine de yaptığınız çok büyük bir yaramazlık."

"Gerçekten pişmanım."

Başını öne eğdi. Jennings gülümsemesini bastırdı.

"Size bir şey söylemek istediğine dair o izleniminiz buna mı dayanıyor, yoksa daha önce başka bir şey mi olmuştu?"

"Küçük bir şey daha vardı. Haziranda Tetbury'de oldu. Yeni inşa ettikleri at ahırlarını göstermek için beni dışarı davet etmişti. Aslında bu bahaneydi. Aslında bir biçimde beni övmekti niyeti. Peter'ın benimle iyi anlaşmasına memnun olduğu yolunda bir şeyler söyledi. Sonra kendi etrafında da böyle mizah duygusu olan birine ihtiyaç duyduğunu söyledi, *'Bizpolitik hayvanların hepsi gibi,'* dedi." Kız bu sözleri ağır ağır, madde madde okur gibi söylüyordu. "Bundan eminim. Aynen bu kelimeleri kullandı. Sonra, insanın hayata başka türlü de bakılabileceğini zaman zaman unuttuğuna dair bir şey. Hepsi buydu, ama bir şekilde bana kendisinin mükemmel olmadığını bildiğini anlatmak ister gibiydi. Tetbury'nin bana göre olmadığını, ama benim yanıldığımı, ait olduğum çevreyi sandığım

kadar küçümsemediğini de anlatmak ister gibiydi." Devam etti: "Çok minik, çok zayıf izlenimlerden söz ediyorum. Bir de tabii, geriye dönüp bakınca fark edilen şeylerden. Belki o zaman bir anlamı yoktu söylenenlerin."

"Anlaşılan Peter, British Museum olayı hakkında bir şey bilmiyor?"

"Bu konuda konuşmadık. İyi ki de konuşmadık. Bazen öyle bir havası oluyordu ki, sanki içten içe, hayatımı kendim kazanmıyormuşum gibi davranmaktan hoşlanıyordu."

Jennings, kızın geçmiş zamanlı cümleler kurduğunu fark etti.

"Yani bilseydi de size inanmazdı, öyle mi?"

"Siz inanıyor musunuz?"

"Aksi takdirde burada olmazdınız. Ya da bana anlatıyor olmazdınız."

"Evet, haklısınız, sanırım anlatmazdım."

Jennings tekrar dirseğine yaslandı ve resmi görev kılıfı altında kişisel merakını ne ölçüde doyurabileceğini düşünmeye başladı.

"Çok kafası karışmış görünüyor. Şu Peter..."

"Aslında tam tersi. Kafası karışık değil. Asla karışamaz. Su ve yağ gibi. İki ayrı insan gibi."

"Peki, babası da aynı böyle olabilir mi?"

"Ama Peter her şeyi belli eden biridir. Saklayamaz." Konuşurken başı öne eğikti, ellerini dizlerinin üstüne kenetlemiş, hafifçe sallanıyordu. "Bu tür insanları bilirsiniz... sahte tavırlarla dolu bir yaşam, yemek masasının başında bekleyen uşaklar, falan filan. Tamam, insana iğrenç geliyor ama en azından normal. Peter'ın annesini düşünün." Omuzlarını silkti. "Resmi tavırlı bir ev sahibesi olması gerektiğine gerçekten inanıyor. Beyefendileri porto şarabı ve purolarıyla baş başa bırakmak gibi şeyler onun için önemli." Sonra Jennings'in sağında solunda dolaştırdı bakışlarını. "Ama babası başka. Adam kesinlikle aptal biri değildi. Siyasi görüşleri ne olursa olsun."

"Sahteliğin farkındaydı yani?"

"Ama bunu bildiğini belli etmeyecek kadar da zekiydi. Yani, renk vermedi demek istiyorum. Sanki özür diler gibiydi, kendince tabii. Ama bana söylediği bir şey vardı. Tutarsız bir şey. Açıklamak

zor." Gülümsedi. "Hepsi o kadar önemsiz şeyler ki. Neden size açıklamakla uğraştığımı bile bilmiyorum."

"Belki de sizi bilgi saklamaktan dolayı gizli ittifak suçundan tutuklamakla, size Kenwood'da çay ısmarlamak arasında karar veremeyen biri olduğumun farkındasınız da ondan!"

Kız gülümseyerek dizlerine baktı. Birkaç saniye geçti.

"Hep polis miydiniz?"

Jennings ona babasının kim olduğunu anlattı.

"Ve mesleği seviyorsunuz, öyle mi?"

"Sizin kuşağınızdan pek çok kişi tarafından cüzamlı gibi görülmeyi mi?"

"Ciddiyim."

Jennings omuzlarını silkti. "Bu vakayı sevmiyorum. Kimse bu vakanın çözülmesini istemiyor. Meseleyi kurcalamayalım, neyse ne falan deniyor. Bu aramızda kalsın."

"Ama bu can sıkıcı bir şey olmalı."

Jennings gülümsedi. "Bu öğleden sonraya kadar öyleydi." Hemen, "Size asılmıyorum. Siz benim, bu davayla ilgili şu ana kadar gördüğüm en mantıklı konuşan insansınız," diye ekledi.

"Yani hiçbir ipucu elde edemediniz mi?"

"İleriye götürecek bir şey bulamadık. Ama sizden bir şeyler çıkabilir. Biriyle daha görüştüm. Aşağı yukarı sizin söylediklerinize benzer şeyler söyledi. Ama bu kadar iyi ifade etmemişti."

Kız bir şey söylemedi.

"Az önce söylediğim şey için özür dilerim. Polis şiddeti falan konusunda."

"Önemi yok. Olur böyle şeyler. Polislerin de küçük kız çocukları vardır."

"Gerçekten cüzamlı gibi mi hissediyorsunuz?"

"Bazen."

"Bütün arkadaşlarınız polis mi?"

"Mesele o değil. İşin kendisiyle ilgili bir şey. Otorite gibi görünmek zorunda olmak gibi. Memuriyet mi desem? Zaman zaman saygı duymadığın insanların kurallarına uymak, asla kendin gibi olamamak falan."

"Bu sizi endişelendiriyor mu?"

"Hoşlandığım insanlarla tanışınca. Kendi gibi olmayı başaranlarla."

Kız uzaklara baktı.

"Bu yüzden her şeyi bırakır mıydınız?"

"Ne yüzünden?"

"Kendi kendiniz olmak için."

"Neden soruyorsunuz?"

"Yalnızca..." Omuzlarını silkti. "Öyle bir laf ettiğiniz için belki."

"Neden?"

Kız bir an hiçbir şey söylemedi, sonra dizlerine baktı. "Kendime ait bir teorim var. Onup bitenler hakkında. Ama çok çılgın bir şey." Sırıttı. "Çok da tumturaklı. Dinlemek istiyorsanız bu size bir bardak çaya mal olur." Cüzdanını gösterdi. "Yanıma hiç para almamışım."

Jennings ayağa kalktı ve elini uzattı. "Anlaştık."

Kenwood House'un oradaki ağaçlara doğru yürüdüler. Kız, yaptığı anlaşmaya sıkı sıkıya bağlıydı. "Teorisi" çay içene kadar beklemeliydi. Bir süre tesadüfen tanışan iki yabancı gibi konuşup, birbirlerine işlerinden bahsettiler. Bu mesleklere atfedilen sözde göz kamaştırıcılık ve heyecan açısından her ikisinde de hayal kırıklığı yarattı bu sohbet. Jennings çocuk öyküleri hakkında bilgisi olduğunu söyleyince, kız daha genel, başka deyişle daha yetişkinlere yönelik edebi emelleri olduğunu itiraf etti. Bir roman yazmaya çalışıyordu ama çok ağır ilerliyordu. Bir sürü şeyi silip yeni baştan alman gerekebiliyordu; kendisinin gerçekten yazar mı, yoksa edebiyatla ilgilenen bir aileden gelmenin kurbanı mı olduğunu bilemiyordu. Jennings de kendi işi için aynı şeyleri düşünüyordu. O da kendi işinden aynı ifadelerle söz ederek, *işinde* yaşadığı düş kırıklıklarını, haftalarca ilerleme kaydedemediği vakalar olduğunu anlattı. İkisi de farklı kültürel geçmişlere sahip olmalarına rağmen, o andaki durumlarında söze dökülmemiş bir benzerlik bulunduğunu ortaya çıkarmaya çalıştıklarını fark ettiler. Jennings çay alırken kuyrukta tanığının arkasında durup kızın ensesini seyretti. Elbisenin bittiği yerde başlayan yumuşak tene, süt beyazı tenin üzerindeki mavi askıla-

ra bakarken onu iş dışında da tekrar görmeyi çok istediğini biliyordu. Kızlarla sorunu yoktu. Bu fiziksel bir şey değildi, cinsel açıdan güvensizlikle de ilgisi yoktu, hatta sınıfla ya da kültürle de ilgili değildi. Bu, psikolojik bir şeydi; yapılan gaflara rağmen -aslında gafın kendisi de dürüstlük demekti- duygu ve kişisel ilişki alanında daha çabuk ilerleyen, daha hassas işleyen bir zekâyla karşı karşıya olduğunu biliyordu... ve iki farklı insan olmalarının yarattığı her zamanki elverişsizlik ve ona eklenen siyasi anlamda yeni bir engel daha, zekânın da ilerlemesi halinde, cüzzam olarak adlandırdığı şey. Kızda, onda olmayan bir özellik vardı: işlenmemiş bir toprak gibi uzanan bir potansiyel. Jennings, sanki bu sürpriz öztanrıçasını bekliyordu; Jennings'in izleyecek bir yöne ihtiyacı vardı; kıza sadece göstermek kalıyordu. Tek kelimeyle, bir dürüstlük göstermesi. Uzun zamandır hiçbir kızı bu kadar kısa zamanda ve bu kadar çok istememişti. Ama, akılcı bir karar vermişti.

Kendilerine köşede bir masa buldular. Kız, bu kez sigarayı kabul etti.

"Dinleyelim bakalım."

"Hiçbiri gerçek değil. Hepsi kurgu."

Kız dudaklarını ısırdı; rujsuz dudaklar adamın tepkisini bekliyordu.

"Olayı çözecek bir şey mi?"

"Etraflıca düşünmek gerek. Diyelim ki her şey, Fielding olayıyla ilgili her şey bir romanda geçiyor. Burada oturan siz ve ben de buna dahiliz. Polisiye bir öykü. Tamam mı? Bir yerlerde biri bizi yazıyor, bizler gerçek değiliz. O her kimse bizimle ilgili her şeye, kim olduğumuza, ne yapacağımıza karar veriyor." Çay kaşığıyla oynadı, hınzır koyu renk gözleriyle ona bakıyordu. "Anlayabiliyor musunuz?"

"Öyle diyelim."

"Öykünün bir de sonu olması lazım. Sonunda olayların çözülmediği polisiye öykü olmaz. Yazar sizseniz, sonunu da düşünmeniz lazım."

"Son bir ayımın çoğunu buna harcadım..."

"Evet, ama gerçekte yaptınız bunu. 'Bende fazla veri yok, bu

yüzden bir sonun nasıl olacağına ben karar veremem' ile 'Bende fazla veri yok, ama bir karar vermek zorundayım' arasındaki fark bu."

Aralarındaki dengesizliğin biraz azaldığını hissetti; sonunda kız da hataları olabileceğini göstermişti; düşünsel zevzeklik. Onun kadar çekici olmayan biri yapsa, bu onu rahatsız ederdi ama o anda içini rahatlatmıştı. Gülümsedi.

"Biz de oynarız bu oyunu. Ama neyse, önemi yok."

Kız yine dudaklarını ısırdı. "*Deus ex machina* olasılığını silmemizi teklif ediyorum. Buna iyi sanat diyemem. Berbat bir kandırmaca, gerçekten."

"Önce sen onun ne..."

Kız sırıttı. "Makineyle inen Tanrı. Takdiri ilahi. Yunan tragedyasından, İnsan önermelerinden mantıklı bir sonuç çıkmayınca, yapılan kötülüklerin acısını çıkarmak için dışarıdan bir şeylere başvurursun. Kötü adamın olduğu yere yıldırım düşer. Yürürken kafasına baca devrilir. Bilirsin işte?"

"Şimdi ayaklarım daha sağlam bastı."

"Elbette British Museum hikâyesi tamamen tesadüf olabilir. Öte yandan kaybolan adam aslında kızı görmeye kararlı biri olabilir. Bu yüzden yazar adamı -kızın kütüphanede olmadığım görünce- kızın çalıştığı yayınevine telefon ettirir. Kızın o gün nasıl geçirdiği belli olmayan bir zaman dilimi vardır. İşten çıktığı saat beş buçuk ile Peter Fielding'le o korkunç yemeğe gitmek üzere buluştuğu saat sekiz arası."

Jennings birdenbire ciddi olarak bütün bunların bilgi ve yeteneği dışında olduğunu hissetti. Tedirgin olmaya başlamıştı; bu kızın ondan hoşlandığı anlamına gelir miydi? Yoksa kız onunla resmen dalga mı geçiyordu? Bu da kızın ondan hoşlanmadığı anlamına mı gelirdi?

"O halde buluştular mı?"

Kız parmağını kaldırdı.

"*Yazar* onları buluştura*bilirdi*. Tek yapacağı kendiliğinden olmuşçasına bir şeyler ayarlamaktı. Aslında kayıp adam bunu daha önceden planlamış olsaydı her şey daha iyi ayarlanabilirdi. Şuna

benzer bir şeyler söyleyebilirdi... Hayatımda yer alan tüm o üstü kapalı baskılar altında eziliyordum, kimden yardım alacağımı bilemiyordum, sen bana anlayışlı ve aklı başında bir kız gibi göründün, sen..."

"Aklı başında olan kız mı anlatıyor bana bunları?"

"Yalnızca bunların kanıtlanamayacağını bilmesi halinde. Olabilir yani. Nasılsa bugüne kadar polis böyle bir buluşma olduğundan kuşkulanmadı."

"Düzeltiyorum: Açığa çıkaramadı."

"Aynı şey."

"Yani, adam kıza kendini acındırmaktan başka bir şey yapmamış olabilir, değil mi? Riyakâr görünen bu adam bütün çaresizliğini bir bir döküyordu. Tam bir ümitsizlik. Bunları yazıya dökmek çok zor, ama imkânsız değil. Olaylar öyle gelişiyor ki kız bağımsızlığıyla gurur duyuyor. Bir de insanları yargılama yeteneği var. Ve unutmayalım ki adamın kaçtığı yaşama, kızın ayıracak vakti yok," Gerçek kız plastik çay kaşığıyla oynamaya başladı, ona gülümsemeksizin baktı; onu deniyordu. "Olayın cinsel yanı yok. Kız bunu sırf iyi kalpli olduğu için yapıyor. Fazla bir şey de yapmıyor. Adamın birkaç gün için saklanabileceği bir yer bulmaya çalışıyor, adam kendine bir yer ayarlayana kadar. Kız yufka yürekli biri olarak yaptığı işin doğru olduğuna da inanıyor. Üstelik yakışıklı ve ona çay ısmarlayan oldukça çekici komiser yardımcısı bile kızın ağzından laf alamıyor."

Jennings kendi fincanına ve tabağa dikti gözlerini, "Acaba siz bana?.."

"Yazar burasıyla istediği gibi oynayabilir."

"Bir insanı saklamak o kadar kolay bir iş değildir."

"Ya."

"Özellikle kendiliğinden gelişen olaylarda ve keşfedilebilecek mali düzenlemeler yapılmamışsa. Ve bir de kendiliğinden gelişen olaylara göre hareket etmeye alışık kimseler değillerse."

"Çok doğru."

"Ayrıca, kızın karakterinin de böyle olduğunu sanmıyorum."

"Daha mı geleneksel?"

"Hayal dünyası daha geniş."

Kız dirseğine dayanarak gülümsedi.

"Sizce yazarımız böyle bir sonu yırtıp atmak zorunda mı kalırdı?"

"Daha iyi bir seçeneği varsa, evet."

"Var. Bir sigara daha alabilir miyim?"

Jennings kızın sigarasını yaktı. Kız eğilerek çenesini ellerine dayadı.

"Yazar bu hikâyeyi tekrar okusa dikkatini çeken ne olurdu sizce?"

"En başta böyle bir hikâyeye hiç başlamaması gerektiği."

"Neden?"

"Doğru dürüst bağlantılar kurmayı unutmuş."

"Kitabın kahramanı hakkında bir fikir vermiyor mu bu? Bilirsiniz, kitaplarda bu karakterlerin bir nevi kendi hayatları olur."

"Kanıtların bulunmasını istemiyor muydu?"

"Yazar bununla yüzleşmek zorunda kalır. Ana karakter onu terk etti. Bu yüzden elinde yalnızca o karakterin olayları kendi istediği tarzda yönlendirmesi kaldı. Çaresiz. Öyküye doğru dürüst bir final bulamadı."

Komiser yardımcısı gülümseyerek, "Ama yazarlar canları istediği gibi yazabilirler," dedi.

"Sizce dedektif öykülerinin sonunda her şey açıklanmalı mı? Kuralların bir parçası mıdır bu?"

"Gerçek olmayan öykülerde, evet."

"O halde bizim öykümüz gerçekdışı edebiyat kurallarına uymuyorsa, bu onun gerçek hayata yakın olduğunu mu gösteriyor?" Kız yine dudaklarını ısırdı. "Tüm bunların *gerçekten* olduğunu bir kenara bırakırsak. O halde doğru olmalı."

"Bunu neredeyse unutmuştum."

Kız, fincan tabağını kül tablası gibi kullanmaya başladı.

"Yani, yazanınızın yapabileceği tek şey, bu ana karakterin neden onu kurallara bağlı kalmamak gibi korkunç bir edebi suç işlemeye zorladığına dair ikna edici bir gerekçe bulmak değil midir?" Kız, "Zavallı adam," diye ekledi.

Komiser yardımcısı aralarındaki aşılmaz mesafeyi hissetmeden edemiyordu: fikirlerle yaşayanlar ve gerçeklerle yaşamak zorunda olanlar. Orada öylece oturup onu dinlemek zorunda kaldığı için içten içe küçük düşürüldüğünü hissediyordu. Oysa o, karşısındaki kızı kendi yatağında çırılçıplak, nefis çıplaklığıyla düşlüyordu. Ya da kızın yatağında. Herhangi bir yatakta. Yatak olmasa da olurdu. İnce giysisinin altından meme uçları belli oluyordu; elleri ufacık, gözleri ışıl ışıldı.

"Ve tesadüfen siz de bunu buldunuz mu?"

"Adamın hayatına bir yazar girmişti. Bir bakıma, diyelim. Erkek değil. Bir sistem, bir bakış açısı diyebilir miyiz? Adamı yazan bir şey. Onu gerçekten kitaptaki bir karakter haline getiren bir şey."

"Yani?"

"Hiçbir zaman yaş tahtaya basmayan biri. Her zaman doğru olanı söyleyen, doğru giysileri giyen, doğru görünüşü yansıtan biri. Bütün doğrular büyük d ile yazılıyor tabii. Oynamak zorunda olduğu bütün o roller. Londra'nın iş merkezinde. Kırda. Parlamentonun sıkıcı ve görevine bağlı bir üyesi. Sonunda, özgürlüğünü kaybediyor. Hiçbir seçeneği kalmıyor. Sadece sistemin söyledikleri."

"Ama bu..."

"O zaman kendisinde alışılmadık bir şeyler aramak zorunda hissetmeli insan kendini. Çünkü adam alışılmadık bir şey yapıyor." Komiser yardımcısı başıyla onayladı. Kız bakışlarını kaçırıyordu. "Gözünün önünden bir perde kalkıyor. Ama bu perde muhtemelen bir anda kalkmıyor. Yavaş yavaş, santim santim yükseliyor. Adam kendisini başka biri tarafından yazılan bir karakter gibi hissediyor, bir kurmaca karakteri. Her şey planlanmış. Her şeyin yeri ve sırası belli. Yaşarken fosil gibi bir şey olmuş adeta. Kimse onun görüşlerinin değişmiş olduğunu bilemez, bunu ondan beklemez de. Peter'ın siyasi görüşlerine inanmaya başlamış. Londra iş merkezini küçük ve nahoş bir zenginler kumarhanesi gibi görüyor, zaten öyle. Her şeyi eşit oranda suçluyor. Her şey ondan faydalanmış. Onu sınırlamış. Ona köstek olmuş."

Sigarasının külünü silkti.

"Kupür kataloğunu hiç gördünüz mü?"

"Neyini?"

"Tetbury'deki kütüphanesinde duruyor. Hepsi mavi maroken bir kılıfın içinde. Yaldızlı süslemeleri var üstünde. Adının baş harfleri. Tarihler. Basında çıkan yazı ve resimleri. Yıllar öncesinde avukatlık günlerinde başlamış. *Times'ta.* yayımlanan hukuk haberleri vesaire. En ufak şeye kadar var. Yerel fuarların falan açılışını anlatan kupürler bile var."

"Sizce bu anormal mi?"

"Daha ziyade aktörlere yakışan bir şey bu. Bazı yazarlar da böyledir. Tanınıp tanınmadıklarını öğrenmek için... saplantılı bir ihtiyaç olabilir mi?"

"Olabilir."

"Bu müthiş bir korku aslında. Başarısız olmaktan, iz bırakamamaktan korkuyorlar. Ama yazarlar ve aktörler sonuçlarının önceden kestirilmesi çok daha zor işlerle uğraşıyorlar. Kendilerine dair sonsuz bir iyimserlik besleyebilirler. Çoğu böyle. Bir sonraki kitabım muazzam bir kitap olacak, bir sonraki filmim olay yaratacak gibi şeyler düşünmeyi seviyorlar." Hem ikna etmek, hem de ne düşündüğü anlamak istercesine Jennings'e baktı. "Öte yandan ikiyüzlü bir açıklıkla sergiliyorlar hayatlarını. Kancıklar. Kimse diğerinin şöhretini kabul etmiyor; özellikle de başarılıysalar. Aslında bu bir bakıma sağlıklı bir düşünce tarzı. Ama bu adam öyle değil. Tory'ler başarıyı çok ciddiye alır. Bu konuda kesin tanımları vardır. Bu yüzden kaçış yoktur. Belli bir pozisyon olmalıdır. Statü. Etiket. Para. Zirvede nefes alınacak çıkış noktaları çok sınırlıdır. Başbakan olacaksın. Ya da büyük bir avukat. Mültimilyoner. Ya bunlardan biri olursun ya da başarısızsındır." Devam etti: "Evelyn Waugh'u düşünün. Korkunç bir Tory züppesi. Ama aynı zamanda çok cazgır ve çok komik bir tip. Buna benzeyen birini düşünün, zannettiğimizden çok daha geniş bir hayal gücü olan, ama Waugh gibi emniyet supapları olmayan birini düşünün. Başarılı kitap desen, yok. Koyu Katoliklik desen, yok. Kıvrak zekâ, yok. İçki yok, özel hayatta tuhaf davranışlar yok."

"Bu da onu diğer binlercesine benzer biri yapıyor."

"Ama elimizde onunla ilgili bir gerçek var. O binlercesinin yap-

madiği bir şeyi yaptı. Böyle biri için, kendini başarısız ve kapana kısılmış gibi hissetmek çok daha acı olmalı. Hayatındaki her şey çok standart, belli bir mutabakata uygun olduğundan, mutluymuş gibi davranmaya zorlanmıştı. Yaratıcı gücü yoktu. Peter söyledi bunu bana. Avukat olarak duruşmalarda bile çok iyi değildi. Yalnızca kanun bilgisi hakkında uzmanlığı vardı." Devam etti: "Bir de kültürel zevkleri var. Bir keresinde bana tarihi biyografiler okumaktan çok zevk aldığını söylemişti. Büyük adamların hayatlarını. Tiyatroyu da çok seviyordu. Bütün bunları bilmemin sebebi, konuşabileceğimiz başka bir konu olmamasından. Winston Churchill'e de hayran olduğunu anlatmıştı. Gelmiş geçmiş en büyük oyuncu."

Komiser yardımcısının aklına bir şey gelmişti: Bayan Parsons, Fielding'in 1945'te "neredeyse" İşçi Partisi'ne oy vereceğini anlatmıştı. Ama bunda tutarsız bir yan yoktu.

"Devam edin," dedi.

"Kötü bir kitaptaki önemsiz bir karaktere benzemeye başlamıştı. Kendi oğlu bile onu küçümsüyordu. Yaşayan bir ölüye dönmüştü, sahte bir makinede birinci sınıf görünen bir dişli gibiydi. Çok ayrıcalıklı ve çok başarılı görünmesine karşın çok anlamsız ve başarısız hissediyordu kendini." Kız şimdi de masanın üzerinde görünmez bir izi takip ediyordu parmaklarıyla; bir kare, içinde bir nokta olan bir daire. Komiser yardımcısı, kızın iç çamaşırı giyip giymediğini düşündü. Kızı at biner gibi dizlerine otururken, kollarını onun boynuna dolarken, ona işkence ederken düşledi. Vahşiliği düşledi. Geçmişteki ilişkilerinde var olmadığını ansızın fark ettiği bir şeye âşık oluveriyordu insan. "Sonra birden bir gün bu kokuşmuşluğa ve acıya son verecek şeyin ne olduğunu bulur. Ona bir tür ölümsüzlük kazandıracak şeyi."

"Terk edip gitmek."

"İnsanların unutmadığı şeyler çözülmeyen şeylerdir. Hiçbir şey bir gizem kadar güçlü olamaz." Şekiller çizen parmağını kaldırdı. "Ama gizem olarak kaldığı sürece. Eğer onu takip eder ve bulurlarsa, her şey berbat olur. Bu durumda yine kendisine yazılan o öyküye girecekti. Bir bunalıma. Kaçığın teki. Her neyse artık."

Artık bir şeyler yer değiştirmeye, geçmişten gelen ipucu parça-

ları pıhtılaşmaya başlamıştı ve kızı dinlemek onunla birlikte olmakla aynı şeydi artık. Arka plandaki gürültüler, diğer insanların sesleri, bunaltan sıcak, hepsi onlardan uzaklaşmaya başlamıştı. Rahatsız eden bir tek şey kalmıştı ama idare edecekti artık.

"Yani, aslında her şey onun iyiliği için mi?"

Kız yine gülümsedi. "Tamının hilesi."

"Nasıl, anlayamadım?"

"Teologlar *Deus absconditės,* yani kaybolan Tamı diye bir şeyden söz ederler. Nedeni açıklanmaz. Bu yüzden onu asla unutamayız."

Jennings yine Bayan Parsons'ın sözlerini hatırladı. "Sizce intihar mı etti?"

"Bütün parama bahse girerim."

Jennings bakışlarını kızdan ayırarak yere indirdi.

"Sizin şu yazar... bununla ilgili bir senaryosu var mı?"

"Bu yalnızca bir ayrıntı. Ben sizi dürtülere inandırmaya çalışıyorum."

Jennings bir an bir şey söylemedi, sonra kızın gözlerine baktı. "Maalesef beni ilgilendirmesi gereken şeyler de bu ayrıntılar."

Kız da ifadesiz bir yüzle onun gözlerine baktı. "O halde sıra sizde. Sizin alanınız."

"Bu konu üzerinde düşündük. Manş'tan geçerken gece kendini denize atmış olabilir. Ama araştırdık. Gemiler kalabalık, güvertede çok sayıda insan varken olmaz. Şansı yaver gitmemiştir."

"Onu küçümsememelisiniz. O da böyle bir şeyin riskli olacağını biliyordu."

"Özel teknelerden kaybolan yok. Bunu da araştırdık."

Kız, kaşlarının altından ona bir göz attı; ufak bir gizli ittifak belirtisi; ortaklaşa çevrilen bir hileye gırtlağına kadar batmıştı; derken mahcup bir ifadeyle başını öne eğdi;

"Size uygun bir su birikintisi söyleyebilirim. Hem de özel bir su."

"Nerede?"

"Tetbury Hall'ün arkasındaki koruda. Bu su birikintisine göl diyorlar. Aslında büyük bir gölcük. Ama çok derin olduğu söyleniyor."

"Kimseye görünmeden nasıl gider oraya?"

"Tetbury civarını çok iyi biliyor. Zaten arazinin çoğu ona ait. Ava çıkar. Londra'dan yürüme mesafesinde uzaklaşsa bile yeterdi."

"Nasıl yapacaktı bunu?"

"Kılık değiştirse? Araba kiralayamazdı. Trene binmek de riskli olurdu. Otobüs olabilir mi?"

"Sürekli otobüs değiştirmesi gerekirdi."

"Acelesi yoktu. Gece olmadan evin yakınlarında olmayı istemezdi. Birkaç kilometre geride bir durakta inmiş olamaz mı? Sonra açık arazide yürümüş olamaz mı? Yürümeyi seviyordu."

"Kendini nasıl suyun dibinde tutacaktı? Boğulmuş bedeninin suyun altında kalması için epey ağırlık gerekir."

"Şişirilebilir bir şey olmaz mı? Şişme yatak? Araba lastiği? Yeterince açılınca havasını indirirsin."

"Bana kâbus olmaya başlıyorsunuz."

Gülümseyerek arkasına yaslanıp kollarını kavuşturdu. Sonra güldü ve her şeyi bir kenara atarcasına bir hareket yaptı.

"Kendimi Agatha Christie sanıyorum bazen."

Jennings kızı izliyordu. Kız yere baktı, sahte bir pişmanlık ifadesi takınmıştı.

"Bunları anlatırken ne kadar ciddisiniz?"

"Paris'teyken bu konu üzerinde çok düşündüm. Daha çok British Museum olayı yüzünden. Benimle neden görüşmek isteyebileceğini çözemiyordum. Yani görüşmek istemediyse, bu bir risk olurdu. Tesadüfen benimle karşılaşabilirdi. Sonra bir de şu var: Okuma salonuna öylece giremezsin. Kartını göstermen lazım. Bunun araştırılıp araştırılmadığını bilemiyorum."

"Herkese, her şeye bakıldı."

"İşte bu yüzden bunun bir tür mesaj olduğunu sanıyorum. Aslında beni görmek niyetinde değildi, ama bir nedenle onun verdiği kararın bir parçası olduğumu bilmemi istiyordu. Belki de Peter yüzünden. Neden bilinmez, ona ifade ettiğimi düşündüğü bir şey yüzünden."

"Kendi bir çıkar yol bulamadığı için mi?"

"Belki. Konu, benim özel biri olmam falan değil Normal dün-

yada. Ben yalnızca onun dünyasında ender bulunan bir şeydim muhtemelen. Sanırım sırf benimle konuşmaktan hoşlandığım ifade etmek içindi. Benim dünyama girmekten hoşlandığını. Ama yapamadı."

"Peki neden Tetbury Hall?"

"Uygun da ondan. Agatha Christie tarzı. Kimsenin bakmayı akıl edemeyeceği bir yer. Ve temiz, düzenli bir yer. O çok tertipli bir adamdı, dağınıklıktan nefret ederdi. Kimsenin arazisine tecavüz etmemiş olacaktı üstelik. Silah odasında beynine kurşunu sıkmak gibi bir şey."

Jennings kızın gözlerine baktı. "Beni rahatsız eden bir şey var. O gün işinizden çıktıktan sonraki iki saat."

"Sadece şaka yapıyordum."

"Ama evde değildiniz. Bayan Fielding sizi de aramış."

Kız gülümsedi.

"Şimdi ne kadar ciddi olduğunuzu sorma sırası bende."

"Sadece bağlantıları kuruyorum."

"Ya cevap vermezsem?"

"Sizin yazarın buna izin vereceğini sanmam."

"Yo, hayır, verir. Zaten bütün amacı bu. İyi insanların görevleri olduğu kadar içgüdüleri de olur."

Şakalaşıyorlardı, ama Jennings yine de kendisinin sınandığını biliyordu; işte tam olarak öğrendiği bu olmuştu. Tuhaftı ama bu kayıp vakası son yarım saat içinde tüm önemini yitirmişti; mesele, kızın teorisini kabul edip etmemek değildi, ama şimdi o da herkes gibi, yine de farklı bir nedenle bunun önemli olmadığını kabul ediyordu. Bir eylem yapılmıştı ve bunu parçalara bölmek, her ayrıntıyı tek tek keşfetmeye çalışmak değildi önemli olan. Önemli olan şey, karşısında duran kahverengi gözlü, hayat dolu yüz, yan meydan okuma yan takılmaydı. Bu bir suç değildi. İlkin her şeyin bir entrikadan ibaret olduğunu düşündü, daha fazla sorgulama gerekip gerekmediğine dair bir dizi düşünce geçti aklından ama vazgeçti. Sonunda gülümsedi ve başını öne eğdi.

Kız tatlı bir sesle, "Artık gitmem gerek. Beni kehanetim yüzünden tutuklamayacaksanız tabii," dedi.

Willow Road'daki evin girişine geldiklerinde yüzleri birbirlerine dönük durdular.

"Geldik."

"Çay için teşekkürler."

Jennings etrafına baktı, istemeden resmi bir tavır takındı.

"Telefon numaram var sizde. Aklınıza başka bir şey gelirse..."

"Saçma sapan fantezilerden başka ını?.."

"Bunu demek istemedim. Çok keyifliydi."

Bir an ikisi de konuşmadı.

"Üniforma giymeliydiniz. O zaman kim olduğunuzu hatırlardım."

Jennings bir an tereddüt ettikten sonra elini uzattı. "Kendinize iyi bakın. Roman çıkınca ben de alacağım."

Kız adamın elini kısa bir an sıktıktan sonra kollarını kavuşturdu.

"Hangisi?"

"Sözünü ettiğiniz roman."

"Bir tane daha var. Cinayet romanı." Adamın omuzlarının üzerinden caddeye baktı. "Yalnızca fikir olarak var kafamda. Teknik ayrıntılar hakkında bana yardımcı olacak birini bulduğumda belki..."

"Polisiye işlemler gibi mi?"

"Onun gibi şeyler. Daha doğrusu, polis psikolojisi falan."

"Bu çok zor bir şey değil."

"Düşündüğünüz biri var mı?.."

"Birini tanıyorum."

Sandaletinin tekini ayağından yarı yarıya çıkardı; kaldırıma bakarak bir süre düşündü; kavuşturduğu kollarını hâlâ açmamıştı.

"Acaba yarın akşam bana yardımcı olabilir mi, olamaz herhalde..."

"Yemekte ne istersiniz?"

"Aslında kendim pişirmeyi tercih ederim." Havaya baktı. "İşe gitmediğim zamanlar."

"Beyaz şarap? Sekiz gibi. iyi mi?"

Kız evet anlamında başım salladı ve dudaklarını ısırdı. Biraz alaycı, biraz da kuşkuluydu.

"Bu telepati falan mı?.."

"Ben istedim. Ama..."

"Fark ettim. Ve aynı fikirdeyim."

Kız adamın gözlerine baktı bir an, sonra hoşça kal dercesine elini kaldırdı ve ön kapıya doğru ilerledi: siyah saçlar, ince bir bedenin yürüyüşü, beyaz elbise. Kapıda cüzdanını kurcaladı, anahtarı kilide soktu, bir an geriye döndü, tekrar elini kaldırdı. Sonra içeri girip gözden kayboldu.

Komiser yardımcısı ertesi sabah Tetbury Hail'deki gölcüğün taranması için gayri resmi ve başarısız bir girişimde bulundu. Daha sonra vakadan çekilmek ve vakanın zımni olarak kapatılması için aynı ölçüde başarısız bir girişimde daha bulundu. Olan bitene ilişkin ayrıntılı yeni teorisi inandırıcı bulunmadı. Yarın yamalak psikolojik teorilerle vaktini boşa harcamak yerine, gidip sağlam kanıtlar bulma konusunda ilerleme kaydetmesi söylendi. Ayrıca, tatil bitince Westminister'a dönecek avam kamarasının, üyelerinden birinin izinin neden doğru düzgün araştırılmadığını sorabileceği haddinden fazla vurgulanarak hatırlatıldı. Komiser yardımcısı o anda bilmiyordu ama yakınlarda vuku bulacak tarihi bir olay onu rahatlatacak; o ağustos ayındaki bombalı mektup salgını, onu bırakmak istediği vakadan kopartacaktı.

Yine de, ertesi günün sabahı gelmeden, yemek yenmeden, Sauvignon içilmeden, öpüşülmeden, çıplak ayaklı aşçı sonunda ve yumuşaklıkla ayağa kalkıp, farklı ama aynı ölçüde hoş uzun elbisesini çıkarmaya ikna edilmeden (ve kuşkulandığı gibi, elbisesini çıkarınca savunmasız kaldığı, yine de daha sonra hiç de masum bir kurban olmadığı ortaya çıkmadan) önce, Jennings bütün bunların sorumluluğunu John Marcus Fielding'e yüklemeye kalkmamıştı.

İnsan teninin yumuşak pragmatizmi, insan yapımı olsun, ilahi olsun, hiçbir muammanın alçaltamayacağı ya da azaltamayacağı bir şiirsellik taşır; aslında tek yaptığı şey, neden olmak, sonra yürüyüp gitmektir.

Bulut

Ah, farklı taşımalısın pişmanlığını.

Vaatlerle capcanlı, mavi ve yeşille yıkanan ilk yazın havada süzüldüğü soylu bir gün, değirmenin yanındaki terasta bulunanları çoktan güneş ve gölge olarak ikiye ayırmıştı. Sally ve Catherine, Cannes'da çok rastlanan o turuncu brandalı ahşap plaj şezlonglarına adeta tabuttaymışçasına uzanmışlardı; kara gözlükler takıp, bikinilerini giymiş, sessizlik içinde, çevrelerinde olup biten diğer etkinliklerin dışında kalmışlardı. Peter ise üzerinde şortuyla, ayakları ve üstü çıplak bir halde güneş şemsiyesinin altındaki kahvaltı masasında, Paul ve Annabel Rogers'ın karşısında oturuyordu. Üç çocuk terasın hemen aşağısındaki çayırda suyun kenarındaki fırıldağı yakalama-

ya çalışıyorlardı. Dizlerinin üzerine çökmüş, uzanıp fırıldağı kapmaya çalışan minikler ara sıra küçük çığlıklar atıyor, kendi aralarında bir şeyler mırıldanıyorlardı. Önce lacivert yusufçuklar, sonra soluk kükürt sarısı bir kelebek kanatlarını çırparak hızla yanlarından geçti. Irmağın karşısından bakan biri sakin burjuva zenginliğinin ormanın ortasındaki açıklıkta parlayışını; formda bedenleri, tepelerinde *Martini* yazan (yakınlardaki bir mağazadan hoş.bir *trouvaille**) kırmızı ve camgöbeği mavisi güneş şemsiyesini, beyaz boyalı ferforje sandalye ve masaları, güneş vurmuş kayaları, zümrüt yeşili ırmağı, göğe yükselen yaprak yüklü söğüt ve kavakların oluşturduğu açık yeşil duvarları görürdü. Akıntı yönünde, su bendinin sönük telaşı ve bir yerlerde gizlenen bir ötleğen kuşu; gür, inişli çıkışlı sesiyle söylediği İngilizce olmayan bir şarkı.

Bu manzara tuhaf bir kuşatılmışlık duygusu veriyordu, adeta bir tablo gibi, hatta, tamamen kentleşmiş ve sentetik bir çağda fark edilmesi beklenmese de, bu sekiz kişinin modern giysileri ve renkleri ortamla uyumsuz olmasaydı, bir Courbet tablosuna benzetilebilirdi. Her taraf yapraklarla dolu ve nem içindeydi; ve tam o anda değirmenin arkasındaki ağaçlarda gizlenen bir asma kuşunun çığlığı bu ısı, nem ve yeşillik bileşimine, tam da kendi yabancılığım, o cılız astropikalliğini tarif eden -alabildiğine yapraklı, alabildiğine nemli, yerinin ve mevsiminin bütün zenginliğini taşıyan Orta Fransa ve mayıs sonu- bir ses katmıştı. Bir yandan duyulan Anglosakson insan sesleri. Öyle çok şey birbiriyle uyumsuz ya da beklediğinizden farklıydı ki. Orda olsaydınız, elbette.

"Kararlar, kararlar," diye mırıldandı Paul dostça.

Havari Peter gülümsedi, ellerini ensesine götürerek kıllı göğsünü güneşe doğru şişirdi, bilin bakalım şortumun atında ne var, edasıyla.

"Senin hatan. Akşam yemeğiymiş. İnsanın kendine gelmesi için yirmi dört saat geçmesi gerek."

"Çocuklara söz vermiştik," dedi Annabel.

"Hoş, Tom'un umurunda olmaz. Bütün gün yayılmaya bayılır."

---

* (Fr.) Buluş, (y.h.n.)

Annabel aşağı tarafa baktı. "Ne yazık ki bizimkilerin umrunda."

Paul, Peter ve Sally'nin gelmelerinin gerekmediğini ima ediyor.

"Hayır, hayır, elbette geleceğiz." Peter ellerini ensesinden indiriyor masadakilere yan yan bakıp sırıtıyor. "Hengâme işte. Biz sersem köleleri serbest bırakırsanız, kendimizi tam bir atalete kaptırır, çökeriz." Sonra ekledi: "Bunun için eğitim almak gerek." Sonra yine ekledi: "Biz zavallı çalışan baş belalarının nasıl yaşadığını unutuyorsunuz."

Annabel gülümsüyor: Gürültüye kulak veriyor.

"Devam et. Damarına bas bakalım." Peter pembe beyaz kolunu ırınağa doğru sallıyor. "Doğrusunu istersen. Bazı insanlar."

"Sen olsan sıkıntıdan ölürdün."

"Ah, tabii. Bir denesene. Ciddiyim, şu anda kaç oldu, Paul, söylesene."

"Kırk mı desem? Biraz zorlarsam, tabii."

"Tanrım."

Ama Peter aniden parmaklarını çıtlatıp düzleştiriyor, dönüp yüzü onlara dönük oturuyor. Ufak tefek, bıyıklı, gri gözlü, bilindiği üzere kendinden emin ve tahmin edildiği kadarıyla dinamik biri. Dinamik olarak tanındığını kendisi de biliyor. Küçük zeki maymun. Kafesi ise zaman. Gülümseyerek ellerini açıyor.

"Boş verin lanet olası programı. Daha iyi bir fikrim var. Büyükanneye söyleyeyim de, burayı satın alıp bitap yapımcıların dinlenme yeri yapsın. Ne dersiniz?"

"Eğer böyle dolap çevirirsen, on şiline alabilirsin."

Peter avcunu açık tutarak uzatıyor ve hayali bir mektup okuyor.

"Sayın Bay Hamilton, son gider hesabınızda görünen bir kalem hakkında, yani muazzam bir restorasyon geçirmiş muhteşem bir Fransız değirmeni için elli yeni penilik izahı imkânsız bir meblağ talep etmiş olduğunuz için bir açıklama yapmanız beklenmektedir. Bildiğiniz gibi, bu başlık altında size ayrılabilecek tediye miktarı yılda kırk dokuz penidir ve hiçbir koşul altında..."

Çığlıklar. Neyse ki.

"Baba! Baba! Orada bir yılan var!"

İki erkek ayağa kalkıyor, güneşlenen kızlar başlarını kaldırıyor. Annabel sakin bir sesle, "Uzak durun ondan," diye seslenıyor.

Sally bandanalı başını kaldırıyor, "Tehlikeli değiller mi?"

Annabel güneş şemsiyesinin gölgesi altında gülümsüyor.

"Onlar sadece suyılanı."

Sally kalkıp ırmağa bakan sardunya ve çöl zambağı saksılarının aralıklarla durduğu korkuluk duvarının yanından geçerek terasın köşesinde duran Peter ve Paul'e katılıyor. Catherine kendini şezlonga bırakıp başını öteki tarafa çeviriyor.

"İşte! İşte orada!"

"Tom, yaklaşma!" diye bağırıyor Peter.

Yaşı diğerlerinden daha büyük olan Candida hemen işgüzarca Tom'u kolundan tutup geri çekiyor. Yılanın, kayalık ırmak kıyısında kavisler çizerek yüzerken başıyla su yüzeyinde minik dalgalar oluşturmasını izliyorlar. Küçük bir yılan, altmış santim bile yok.

"Tanrım, bu gerçek bir yılan."

"Zararsızdır bunlar."

Sally kollarını kavuşturup uzaklaşıyor. "Sevmiyorum bu hayvanları."

"Ve biz de bunun *ne* anlama geldiğini biliyoruz."

Sally önce etrafına bakıyor, sonra Peter'a dil çıkarıyor. "Yine de hoşlanmıyorum işte."

Peter gülümseyip ona doğru bir öpücük yolluyor; sonra Paul'ün yanında arkasına dayanıp aşağıya bakıyor.

"E güzel, bu da cennette olduğumuzun kanıtı galiba."

Yılan, teras duvarının dibindeki sığ suda biten sarı zambakların arasında gözden kayboluyor. Peter'a göre her şey her zaman kaybolmak üzeredir. Dönüp korkuluk duvarının üzerine oturuyor.

"Bizim oturum ne zaman Paul?"

"Bu akşam iyi mi?"

"İyi."

Üç çocuk teras merdivenlerini tırmanıyor. Candida sitemli bir ifadeyle Annabel'e bakıyor.

"Anne, hani bütün sabah oturmayacağım demiştin?"

Annabel kalkıp bir elini uzatıyor. "O halde gel de beraber toparlayalım."

Yeniden şezlonguna yatmak üzere çömelen Sally soruyor, "Annabel, yardım?.."

"Hayır, lütfen. Sadece yiyecekleri buzdolabından çıkaracağım."

Catherine kara gözlüklerinin ardında bir sürüngen sessizliğiyle yatıyor; güneşe boğulmuş, güneş depoluyor, kendiyle meşgul. Etrafındaki insanlardan çok, geçmekte olan o güne benziyor.

Hepsi dağınık düzende ırmağın uzak kıyısındaki çayırda yürüyorlar. Önde içecek sepetini taşıyan sakallı Paul, kızları, Peter'ın küçük oğlu; hemen arkasında ellerinde diğer sepetlerle Annabel ve kız kardeşi Catherine ve otuz metre kadar arkalarında televizyon yapımcısı Peter ile kız arkadaşı Sally. Mayıs çimenlerine, uzun saplı düğünçiçeklerine ve çayır papatyalarına dizlerine kadar gömülerek yürüyorlar. Az ötede yükselen sarp kayalar, çalıların arasından yüzlerini gösteren kayalar, yaklaşmakta oldukları o farklı dünya. Masmavi gökyüzünde epeyce yukarılardan gelen kırlangıç çığlıkları. Rüzgâr yok. Paul ve çocuklar bir koruya girip, yaprak ve gölgelerin arasında kayboluyor. Annabel ve kız kardeşi de onları izliyor. En sondaki çift ise çiçekli gün ışığında aylak aylak ilerliyor. Peter'ın kolu kızın omzunda, kız konuşuyor.

"O kızı anlayamıyorum. Ağzından cımbızla laf almıyor."

"Beni uyarmışlardı."

Kız ona bakıyor. "Yoksa ondan hoşlanıyor musun?"

"Yok canım, daha neler."

"Dün gece ona bakıp duruyordun."

"Yalnızca yakınlık göstermek için. Dün geceyle ilgili kıskançlığa kapılacak halin yok herhalde."

"Kıskançlık değil. Merak ettim."

Peter onu kendine çekiyor, "Fark etmez, ikisi için de teşekkürler."

"Ben erkeklerin böyle gizemli kadınlardan hoşlandığını sanırdım."

"Şaka ediyorsun. Yapmacık jestleri var."

Kız ona kaşlarının altından bir bakış atıyor. Adam omuzlarını silkiyor, sonra bumunu çekercesine bıyık altından gülümsüyor. Kız başka taraflara bakarak konuşuyor. "Ben de aynısını yapardım. Söz konusu olan sensen." Peter kızın şakağını öpüyor. "Domuz."

"Ne lanet işler bunlar."

"Yani o ben olsaydım, *sen* bir şey yapmazdın öyle mi?"

"Tatlım, insan ille de..."

"Yeni bir piliçle yatağa girerdin."

"Siyah pijamalarla."

Kız onu iterken gülümsüyor da. Koyu kahverengi kolsuz bir bluzun altına pamuklu kumaştan açık leylak rengi, siyah ve beyaz çizgili bir pantolon giymiş. Bol paçalı, popoyu sımsıkı saran. Sık sık geriye atılan uzun sarı saçlar, adeta bir bebeğinki gibi savunmasız ve yumuşak ifadeli bir yüz. Tecavüze davetiye çıkarıyor gibi; Laclos onu ölümsüzleştirmiş. Paul bile ona bakmaktan kendini alamıyor; modaya uygun bir kız arkadaş olarak ona kaçamak bakışlar atıyor herhalde, tam bir piliç: provalık plastik popo... Bu kız alfabenin P harfi için yaratılmış. Peter onun elini tutuyor. Kız uzaklara dikiyor gözlerini.

"Ama Tom buna bayılıyor," diyor ve ekliyor: "Keşke Tom kim olduğumu bilmiyormuş gibi bakıp durmaktan vazgeçse." Peter kızın elini sıkıyor. "Galiba Annabel benim üç günde ona yapamadığımı birkaç saatte yaptı."

"Annabel bu konularda eğitimli de ondan. Tom'un yaşında, bencil küçük piç kurulan olurlar. Yani, bizler onun için yedek çocuklarız. İnsanlara bakışı böyle."

"Gerçekten elimden geleni yaptım Peter."

Peter tekrar onu saçlarından öpüyor ve ellerini aşağı kaydırarak kalçasını okşuyor.

"Gece olana dek beklemek zorunda mıyız?"

"Utanmaz çapkın."

Kız kalçalarını kıvırarak gülümsüyor.

Az ileride, Annabel Catherine'in sessizliğine son veriyor. Cathe-

rine beyaz bir Levis kot, pembe bir gömlek giymiş. Çizgili kırmızı Yunan tarzı örgü çantası omzunda.

"Gelmek zorunda değildin Kate."

"Önemi yok."

"O halde biraz konuşmayı denesen. Olmaz mı?

"Söyleyecek bir şeyim yok. Aklıma bir şey gelmiyor."

Annabel taşıdığı sepeti diğer eline geçirirken sinsi sinsi kız kardeşine bakıyor.

"Bu insanlar söz konusu olduğunda elimde değil."

"Biliyorum."

"İyi de, bu kadar belli etmek zorunda değilsin."

"Üzgünüm."

"Paul aslında..."

"Bel, farkındayım."

"Ama kız en azından uğraşıyor."

"Ben öyle suratıma bir gülümseme kondurup dolaşamam. Senin yaptığın gibi."

Bir süre hiç konuşmadan yürüyorlar.

Catherine, "Bu sadece şey değil..." diyor, bir an duraklayıp devam ediyor: "Diğer insanların mutlu olması meselesi. Fazlalık, uyumsuz bir kadın olduğun hissi. Her zaman için."

"Geçecektir," dedikten sonra ekliyor Annabel: "Biraz uğraş."

"Tam annem gibi konuştun."

Annabel gülümsüyor. "Paul de hep böyle söylüyor."

"Akıllı adam."

"Çok kötüsün."

"Sen başlattın."

"Ama bu haksızlık."

Catherine aniden dönüp ona bakan ablasına gülümseyerek karşılık veriyor.

"Bizim aptal Bel'e haksızlık, öyle mi? Korkunç kocası, korkunç evi ve korkunç çocuklarıyla zavallı Bel'e? Onun gibi olmayı isteyebilecek biri var mıdır?"

Annabel duruyor. İşte yine o bildik küçük gösterilerden biri.

"Kate, ben böyle görünmüyorum!"

"Evet, öyle görünüyorsun. Benim de sana imrenmekten başka bir şey yapmamam gerekiyor." Arkadan gelen ablasıyla hafifçe başını çevirerek konuşuyor. "En azından sen gerçeksin."

Annabel kardeşinin arkasından yürümeye devam ediyor. "Her neyse. Candy tam bir felaket. Bu konuda artık bir şeyler yapmam gerek," diye sürdürüyor konuşmayı. "Bu, sayın ekselanslarının hatası, 'Geçici bir evre' deyip duruyor. Bir başka deyişle, Tanrı aşkına, çocuklarımla ilgili bir şey söyleyip beni rahatsız etme, diyor."

Catherine gülümsüyor. Annabel, "Komik değil," diyor. "Ayrıca senin neden onlara bu kadar cephe aldığını da anlamıyorum."

"Çünkü her şeyin değerini düşürüyorlar."

"Senin kadar değersizleştirmiyorlar ama."

Bu laf üzerine Catherine bir süre susuyor.

"On paralık insanlar."

"Onları tanımıyorsun bile," diyen Bel devam ediyor: "Bence o kız çok şeker."

"Sakarin gibi mi?"

"Kate."

"Artistlere dayanamam. Özellikle de kötü olanlara."

"Kız dün gece elinden geleni yaptı." Catherine hafifçe omuzlarını silkiyor. "Paul, Peter'ın çok zeki olduğuna inanıyor."

"İşine yarayabilecek biri yani."

"Bence sen entelektüel züppelerin en korkuncusun."

"Paul'ü suçlamıyorum."

"Ama onlar bizim arkadaşlarımız. Peter bizim dostumuz."

Ca herine Bel'e dönüyor ve gözlüğünü indirerek bir an ablasının gözlerinin içine bakıyor; sen benim ne demek istediğimi gayet iyi biliyorsun dercesine. Yine susuyorlar. Ağaçların arasından çocukların sesleri geliyor. Annabel daralan patikaya dalarak yine önden yürüyen Catherine'in peşi sıra ilerlerken onunla konuşmaya devam ediyor.

"İnsanlarda hep kötü, olumsuz bir şeyler bulmaya bayılıyorsun. Bunu yapmasan."

"Ben bulmuyorum. Onları neyse o yapan şeyleri görüyorum."

"Ama suçluyorsun. Suçluyor gibisin diyelim."

Catherine cevap vermiyor.

"Evet, bence tam böyle yapıyorsun."

Annabel yüzünü görmüyor olsa da, Catherine'in başını sallayışıyla ona katıldığını değil, onu iğnelediğini ifade ettiğini biliyor. Yol genişleyince Bel yine kardeşiyle yan yana yürümeye başlıyor. Elini uzatıp kız kardeşinin pembe gömleğinin koluna dokunuyor.

"Bu renge bayılırım. İyi ki bu renk almışsın."

"İşte şimdi olduğun gibisin."

Gülünç, korkunç: Gülümsememek elde değil.

"'Catherine! Annenle böyle konuşmana asla izin veremem!'"

Hain Bel, yaptığı taklitle eski hatıraları canlandırıp içini acıtıyor Catherine'in. Bir zamanlar öfkeden gözyaşlarını tutamadığında onu anlayan aklı başında tek bir kişi vardı. Elini uzattığı ve ellerini sıkıca tuttuğunu hissettiği biri... ne kadar tipik bu berbat, çarpık benmerkezcilik, ucuz dişi tavırlar, bazen ne kadar nefret ederdi ondan (geçmişindeki o kişi bir keresinde ne demişti: sütün ardındaki obsidyen taşı), bu kadar yalın birinin böylesine yakınında olması, sonra aniden yitip gidivermesi, sanki her şey bir şakaymış gibi, yalnızca öyleymiş gibi yapılması...

"Kate, bak! İşte bunlar benim salepgiller familyasından orkidelerim."

Annabel, patikanın yanındaki ağaçların arasındaki güneşli açıklığa doğru seğirtiyor. Çimenlerin arasından beş altı zarif beyaz çiçek boy vermiş. Annabel, her şeyi bir kenara bırakıp en uzun saplı iki çiçeğin üzerine eğilerek kendini onların güzelliğine kaptırıyor. Catherine onun yanında bekliyor.

"Neden senin oluyormuş onlar?"

"Çünkü geçen yıl onları ben buldum. Çok güzel ama, değil mi?"

Kız kardeşinden dört yaş büyük olan Bel otuz bir yaşında. Ondan biraz daha güzel, biraz daha toplu, daha yuvarlak yüzlü, soluk tenli, kızıl saçlı, soluk yeşil gözleriyle daha İrlandalı. İrlandalı kanı büyükannelerinden geliyor ama İrlanda'da hiç yaşamadıkları için İrlanda aksanıyla konuşmuyorlar. Annabel, eski hasır şapkası, bol ve uzun kollu krem rengi elbisesiyle bir nedimeye, çizgi dışında kalan birine, çağın edebiyatçı kadınlarına benziyor; çilli cildi güneşe

karşı çok hassas olduğu için hep gölgelerde kalan bir kadın. Giyinişindeki hesaplı umursamazlığa rağmen o gelişigüzel zarafeti, onu tanıyan her kadının sonunda ona gıpta etmesine yol açan bir farklılık... hatta ondan nefret etmesine. Böyle bir kadının modaya uyan bir kadından çok daha fazla akılda kalması haksızlık. O sırada ırmağın karşı kıyısında bir bülbül aniden bir şakıma koyveriyor. Annabel orkidelerine bakıyor; bir tanesine dokunup koklamak üzere eğiliyor. Catherine yere çömelmiş ablasına bakıyor tepeden. Peter'ın sesi her ikisinin de başlarını aynı tarafa çevirmelerine neden oluyor.

"Bakın, bunlar vahşi orkideler," diyor Annabel, "salepgil familyasından."

Peter ve ondan azıcık daha uzun boylu, uzun saçlı kız Catherijie'in yanına geliyor. Catherine kenara çekiliyor. Çiçeklere bakıp, küçük ve gösterişsiz olduklarını görünce hayal kırıklığına uğramış gibiler.

"Selofan ve pembe kurdele nerede?"

Sally gülüyor, Annabel gücenmiş gibi yaparak Peter'a doğru elini sallıyor. Catherine bir an bakışlarını Peter'a dikiyor, sonra yere indiriyor.

"Ne diyeceğim, ver şu sepeti ben taşıyayım," diyor Peter.

"Fark etmez, ben taşırım."

Ama Peter uzanıp sepeti alıyor. "Erkek özgürlüğü."

Catherine hafifçe gülümsüyor.

Annabel ayağa kalkıyor. Ağaçların arkasından Candida'nın onları çağıran sesini duyuyorlar; bol yapraklı Fransız ağaçları arasından gelen genç, otoriter ve tiz bir İngiliz sesi.

Şirin bir kertenkele. Yemyeşil.

Beş yetişkin ve üç çocuk, hepsi bir araya gelerek kâh gölgeli, kâh güneşli patikada ilerlemeye devam ediyor. Üç kadın çocuklarla birlikte biraz önden yürürken, konuşan iki erkek arkadan geliyor; bir güneşe bir gölgeye karışırlarken ırmak hep sollarında; bir yanda konuşma gölgeleri, diğer yanda sessizliğin güneş ışıkları. İnsan sesleri düşüncenin düşmanı; düşüncenin değil, düşünmenin. Catherine'e

bakan biri (ne kutsal bir mabet bu biri) çaba gösterdiğini, ablasının yanından Sally'ye gülümsediğini, hatta gönülsüz bir pingpong oyuncusu gibi de olsa ona bir iki soru yönelttiğini görebilirdi... Aptalca bir oyun ama madem ısrar ediyorsunuz, madem Bel ısrar ediyor, madem gün öyle gerektiriyor, öyle olsun. Kadınların üçü de kendi seslerinin arasından arkadaki erkeklerin ne konuştuğunu duymaya yarım yamalak da olsa çabalıyorlar. Resmen değilse de "oturum" başlamış gibi görünüyor. Bunu Peter başlatmış olmalı; her şeyi yoluna koymaya, bir şeyleri bir araya getirmeye, düzenlemeye bayılan Peter. En önemli fırsat kaçmadan öncesini hesaplayan Peter. Sarı süsen çiçeği tarlasına dalan bir yılan gibi. Parasının harcanmakta olduğunu gören gizli bir cimri gibi gerilen, önce gülümseyip sonra acı çeken, sonra da birden kendini koyveren.

Peter, kendisine göre en önemli noktanın bakış açısı olduğunu, asıl meselenin programı doğru yerden yakalamak olduğunu söylüyordu. Her şeyin bir açıklaması olmalıydı -mesela, neden bunca insan gelip bu bölgede ev almak istiyordu-, acaba bu neden sadece ekonomiyle mi ilgiliydi? Ya da bir tür kaçış mı? Yoksa yalnızca moda olduğu için mi, herkes birbirinden gördüğü için mi yapıyordu bunu? Paul'ün cevaplarını dinlemiyor, fikir üstüne fikir üretiyordu; insan bütün bu çabaların boşuna olduğunu, bu telaşa gerek olmadığını, bu kadar plan ve tartışma olmaksızın da iyi bir şey çıkarılabileceğini, bu kadar lafın gereksizliğini anlayabiliyordu; bir haber yapılmalıydı, hızlı olmalıydı, şans ve doğaçlamayla. Bir makale gibi derinliği olmalı diyordu Peter; bu insanların ne kadar şanslı olduğunu gösteren güzel bir fotoğraftan ibaret olmamalı. Vesaire vesaire.

Bir yalıçapkınının bir görünüp bir kaybolan gök mavisi bir pırıltı misali önlerine geçmesiyle, Candida çığlık attı.

"Önce ben gördüm! Değil mi anne?"

Gereksiz italik sözcükler gibi, zaten açık olan bir şeyin altı çiziliyor hep.

"Güzel resimlerden oluşan elli dakikalık bir şey istemiyorum kesinlikle," dedi Peter. Sanki güzel resimler kariyerini ciddi bir biçimde sarsabilirmiş gibi konuşmuştu.

İnsan böyle anlarda yitenin, her şeyin iyi gittiği anlarda bile bir

türlü sahip olamadığı bir duygu olduğunu seziyordu daha sonra: süreklilik duygusu. Görünürde bir amacı, güzelliği ve anlamı olmasa da yapmam gereken şey B'dir dersin ya, tek sebebi de A ve C arasında duruyor olmasıdır. Demek artık her şey aralarında iletişim olmayan küçük adalara dönüştü, onlara geçmek için atlama taşı yapabileceğiniz başka adalar, hedefi olan bir hedef, gerekli bir aşama olmaksızın. Küçük adacıklar kendi uçsuz bucaksız denizlerine yerleştirilmişlerdi; bir dakika ya da en fazla beş dakikada bir adadan diğerine geçiliyordu; farklı bir adaya ama aslında aynı: aynı sesler, aynı maskeler, sözcüklerin ardında aynı anlamsızlık. Yalnızca ruh halleri ve sahne değişmiş biraz; geri kalan her şey aynı. Ve duyulan korku hem geri bırakılma hem de devam etme korkusu; hem geride bırakılan adaların hem de önümüzde uzanan adaların korkusu. İnsan, kendini dil kuramlarına, kurgu ve yanılsama kuramlarına adıyor; bir de aptalca fantezilere. Birden son bölümleri olmayan bir kitap olduğumuzu düşlemek gibi; insan hep o tamamlanmamış son sayfada kalır. Vahşi orkidelere eğilen sevilen bir yüz, sessizliği bozan bir ses, öylesine bir çatlak; kötü bir fotoğraf gibi ebediyete dek sabitlenmiş bir çatlak. Ve bunu anlayan tek bir kişi... Bel kurnaz bir inek, Paul ise... meşin derili, öküz Paul... insan neden buradayım diye düşünmeden edemiyor.

Sanki burada olmayıp da nerede olsa; yoksa eninde sonunda burada olmak isteyeceğini keşfetmek mi aslolan... Belki de süreklilik denilen şey yalnızca istemekten ibarettir, önünde sokak lambalarının küçük, parlak ve güvenli ışıklarını görmek. En korkuncu, hiç kimseden sevgi beklemiyor olmak, artık beklememek. Erkek geri dönseydi bile... her biri birer koşul. Hiçbir şeyi affetmemek, hiçbir şey vermemek ve hiçbir şey istememekten başka bir anlamı yoktu tüm bunların gerçekten de; bir paket gibi alınıp küçük bir adadan diğerine taşınmaya razı olmak demekti bu; gözlemleyerek, yargılayarak ve nefret ederek... yoksa bu bir meydan okuma gerektiren bir şey miydi? Gelin beni şaşırtın, yanıldığımı kanıtlayın; adaları tekrar birbirine bağlamak mı?

Bunları belli etmemeye özen göstermeliydi. Birinin sefaletinden yararlanmanın hiçbir yaran olmazdı...

Irmağa dik uzanarak az ilerideki boğazı haber veren yamaçların orada duruyorlar; kayaları, katılan yeni küçük dereleriyle ırmak daha hızlı; topraksa, Fransız köylüsü bile olsan ekilip biçilemiyor. Durdukları yerin hemen yukarısında, akıntıya karşı, oraya buraya dağılmış kütükler, gelişigüzel yayılmış bitkiler ve ırmak kenarına su içmeye gelen taş fil sürülerini andıran iri, yuvarlak, gri kaya parçaları bir araya toplanıp pitoresk bir görüntü oluşturmuş. Bel piknik yerini seçiyor; suyun az yukarısında, bir kayın ağacının altında, hem güneşli hem gölgeli, küçük, yüksekçe bir açıklık burası; eğilip sepetleri açmaya başlıyor, Sally ve Catherine ona yardım ediyor. Paul iki şişe şarabı ve Coca-Cola kutularını alıp ırmakta soğutmaya götürüyor. Küçük kızlar da onunla birlikte gidip ayakkabılarını çıkarıyor, ırmağa karışan minik bir dereden taşları yalayarak akan suya temkinli hareketlerle sokuyorlar ayaklarını. Çığlıklar. Peter oğluyla kısa bir yürüyüşe çıkıyor; diyeceğini demişken, işlerini hallet-mişken ve varoluşuna dair bugünlük de yeterince neden bulmuşken artık oğluna birkaç dakikalığına babalık yapabilir.

Paul ayakkabılarını ve çoraplarını çıkararak pantolonunun paçalarını kıvırıyor. Deniz kıyısındaki yaşlı bir turist gibi komik ve metotlu. Erkenden ağaran saçları ve yol yol aklı karalı taraz sakalı, o koyu gölgesiyle entelektüel ve *distingue** olmaya namzetken olamamış, edebi bir figürden ziyade az da olsa bir denizciyi andıran Paul, kızları Candida ve Emma'yla su kıyısındaki taşları dürtüp kaldırarak kerevit arıyor. Üç kadın, kayın ağacının altında ayaktalar. Sally fermuarını indirip pantolonunu bacaklarından sıyırıyor, sonra da kahverengi bluzunu çıkarıyor. Değirmenin orada giydiği mavi üzerine beyaz çiçekli bikinisi var üzerinde. Bikinisinin altını iki yanında pirinç halkalar tutuyor. Bir üçüncü halka da üstteki parçayı arkadan birleştirmiş. Zarif, ufak bir popo, biçimli bacaklar. Cildi ve bikinisinin kumaşı birbirine uymuyor; öyle bir bikini yanık tende daha iyi dururdu. Bu ayrıntılar oradaki birinin yine dikkatini çekmiştir. Sally bir kuğu zarafetiyle Peter ve oğlunun durduğu dere kıyısına doğru yürüyüp kırk beş metre kadar uzaklıktaki bir kayanın üzerinde duruyor. Bel ve Catherine, güneşli alana, Paul ve küçük kızla-

* (Fr.) Seçkin, (ç.n.)

rın olduğu tarafa yöneliyorlar. Köpüklü sular; sular sıçratan ayaklar; yusufçuklar ve kelebekler; düğünçiçekleri ve sarı papatyalar, gökyüzünden düşmüşçesine minik mavi çiçekler. Sesler, hareketler, kaleydoskop. Sanki şöyle bir sallayınca hepsi bir anda kayboluverecekmiş gibi. Geniş kenarlı hasır şapkasının altından o rahat Iuno gülümseyişiyle bakan Bel'in çilli süt beyaz teni, başının etrafında kafes kafes örülmüş şapkası, delik delik. Çekirdekler, elektronlar, Seurat, hepsi birer atom. Günün gerçekten kabul edilebilir ilk adası. Çocukların hüküm sürdüğü bir *en famille.** Güzel şirin kızılgerdanın ötüşü içimi neşeyle dolduran tek şey. O sırada eski şarkılardan parçalar şakıyordu.

Candida, onların arkasından, "Çok hoş," diye bağırıyor her zamanki tarif edilmesi zor, makul otoritesiyle. "Hadi. Henüz canımız yemek istemiyor."

"Keşke çocuklara vurulması gerektiğine inanan biri olsaydım," diye mırıldanıyor Bel.

Catherine gülümsüyor ve espadrillerini çıkarıyor.

Bir sonraki ada beş (yoksa on mu desek) dakika ötede. Paul minik bir kerevit yakalamış; o hoş tutarsızlık, fani yapı parçalanıyor. Paul taşları bir bir kaldırırken hepsi onun etrafına toplanıyor. Her taş kaldırıldığında Candy ve Emma'nın beklenti dolu çığlıkları duyuluyor; her an bir taşın altından kerevit çıkabilir. Peter, Sally ve Tom da çığlıklarla çağrıhyor. Av var, gerçekten. Paul aniden elini uzatıp bir şey yakalıyor; parmaklarının arasında daha iri, küçük bir ıstakoz; bir şeyler göımeye gelen konuklar için çok iyi bir zamanlama. Tanrım. İnanılır gibi değil. Candida bir koşu kayın ağacının altındaki piknik yerine gidip, alelacele boşalttığı bir plastik kutuıyla geri dönüyor. Peter da suya girip Paul'ün yanına geliyor. Ne hoş. Rekabet. İşte sana bir oyun. Sally Tom'un elini tutarak ona plastik kutuyu gösteıiyor; işte baba bunlardan yakalayacak. Küçük oğlan bir süre kutudaki hayvana bakıyor; kerevit ani bir hareketle kutudan çıkmaya çalışınca oğlan geri sıçnyor. Sally eğiliyor ve kollarını oğlanın

* Antik Yunan tanrıçası Hera ile bir tutulan, aslında ayın değişimlerini simgeleyen Roma tanrıçası, (y.h.n.)

omuzlarına koyuyor. Kraliyet çay fincanının devri söz konusu sanki; İnanç, Ümit ve Merhamet pozları; çayın yetmediği kişiler için tabii.

Geldikleri taraftaki ağaçların arasında bir şekil beliriyor; üzerinde soluk mavi bir giysi, ayağında kauçuk botlar, başında siyah kenarlı eski bir hasır şapkayla yanık tenli bir balıkçı, balık tutmaya gelen bir köylü. Elli yaşlarında, sağlıklı bir görünümü var. Onları umursamıyor. Bir omzunda yere paralel taşıdığı uzun bir bambu kamış, diğerinde haki renkli çadır bezinden bir sırt çantası. Bizimkiler kerevite bakmayı kesip ayağa kalkıyor. Erkekler yüzlerinde aptalca bir ifade, küçük erkek çocukları gibi suçlu suçlu bakıyorlar; girilmemesi gereken sulardalar; bu yabancının ne olduğu belli olmayan bir tehlike anlamına geldiğini sezmiş gibi davranan çocuklar da babaları gibi duruyorlar. Ama adam sessiz sakin, piknik alanının yanından geçip güneşli alana giriyor, aşağıdaki çimenlerin oradan akıntıya karşı yürüyerek onlara doğru devam ediyor. Adamın onlara kısa bir bakış fırlattığını görüyorlar. Yaklaşıp yanlarından geçerken parmağını şapkasının kenarına götürüyor.

" *'sieurs... 'dames*"*

*"Bonjour"*** diyor Paul. Sonra da ekliyor: *"Bonne pêche."****

"Merci."

Az ötedeki kayalıklar ve sık ağaçların arasından boğaza doğru kendi halinde ilerleyip gözden kaybolurken arkasında bir duygu bırakıyor, bir hatırlatma; burası kendi yaşamı ve âdetleri olan yabancı bir toprak. Birisi bir şey duyuyor ama ne? *Ça İra****** Çapulcuların mırıltısı, geceye ait ayaklar. Tırpana bir sap uydurmuş. Belki sadece ciddi bir balıkçı olduğu içindir; adamın bugün yapıp bitirmesi gereken işler var. Boş şeylerle oyalanan grubumuz tekrar kendi dünyasına dönüyor. Yalnızca Catherine iyice gözden kaybolana dek adamın mavi sırtına bakmayı sürdürüyor.

*Ah, ça ira, ça İra. Les aristocrates, on les pendra.*******

Ve sudan çıkıyor, adam sanki gittiği yöne onu da çekiyor. Islak

---

* (Fr.) (kıslt) Baylar-bayanlar. (ç.n.)
** (Fr.) İyi günler, (ç.n.)
*** (Fr.) İyi avlar, (ç.n.)
**** (Fr.) İşler yoluna girecek, (ç.n.)
***** (Fr.) İşler yoluna girecek. Aristokratlar, hepsini asacağız, (ç.n.)

ayaklarına espadrillerini geçirip çiçeklere bakar gibi yaparak yavaş yavaş uzaklaşıyor. Sırtını döndüğü yönden sesler, bağrışlar, kahretsinler, hay Allahlar geliyor. Aman ne hoş. Bu gece kafesler onu. Vakit tamam, beyler, kapatıyoruz. İyi geceler Bili. İyi geceler Lou. İyi geceler. İyi geceler.* Tam önünde yarısı suda, yarısı kıyıda durup yolunu kesen ilk kocaman kayanın arkasından dolaşan küçük bir patika var. Catherine kayanın üzerine çıkıyor ve dönüp geride kalanlara bakıyor. İki erkek şu anda ekip halinde çalışmakta; Peter taşları kaldırıyor, Paul elini hızla suya daldırarak yakalamaya çalışıyor. Bel tembel tembel sudan çıkıp piknik malzemelerini bıraktıktan ağaca doğru yürüyor. Şapkasını çıkartıp saçlarını düzeltiyor. Gölgeye gelene kadar bitap düşmüş adeta.

Catherine devam ediyor. Kayanın öteki tarafına geçince gözden kayboluyor. Çakıl taşlı patika taş fil sürüsü boyunca döne döne ilerlerken ara sıra düzleşiyor, sonra ırmağın yukarısındaki ağaçlara yaklaşırken tekrar yokuş yukarı uzanıyor. Her adımında gürültü çıkarıyor çakıl taşları. Bölgenin yerlileri buraya Premier Saut diyor, ilk sıçrayış; neredeyse bir şelale, daralan suyun birden çağlaması; meşhur bir alabalık bölgesi. Catherine, küçük şelalenin yukarısındaki uzun havuzcuğun oraya güçlükle tırmanıyor; serinlik, derinlik, yosunlar ve otlar. Kanarya sarısı bir kuyruksallayan kuşu, havada hızla alçalıp yükselerek havuzun uzak köşesine doğru uçuyor. Kız, kıyıya inen yamacın altında, su kenarındaki bir taşın üzerine oturuyor, akıntıya karşı koyu yeşil renkli dingin suya dikiyor gözlerini; güneş ışığının benekleriyle puanları, dans eden toz zenecikleri, asabi kuyruklu kuş. Yerden küçük bir dal parçası alarak havuza atıp suda sürüklenmesini izliyor. Dal parçası önce yavaş yavaş, sonra hızlanarak Saut'nun engellenmiş hengâmesinde gözden kayboluyor. O gitti, gitti o.

Kız şimdi üşüyormuş gibi omuzlarını hafifçe öne çıkartarak oturuyor, elleriyle dirseklerini kavramış, dalgın dalgın suya bakıyor. Ağlamaya başlıyor. Ama duygusuz bir ağlayış gibi bu. Güneş gözlüğünün arkasında, gözpınarlarına dolan yaşlar yavaş yavaş süzülüyor yanaklarından aşağı. Yaşları silmeye bile yeltenmiyor.

T.S. Eliot, *Waste Land*, A Game of Chess *[Çorak Ülke*, Bir Satranç Partisi, çev.: Suphi Aytimur, 2000, Adam Yayınlan].

Bel ağacın altından grubu çağırıyor. Pembe piknik örtüsünün ve bir sürü *charcuterie* mamulünün, uzun ekmeklerin, peynirlerin, bıçakların, piknik bardaklarının, elmaların, portakalların, çocuklar için üç küçük kâse çikolatalı kremanın yanında duruyor.

Candida cevap veriyor. "Hayır anne! Daha *hazır* değiliz!"

Paul ona doğru dönerek bir şeyler mırıldanınca Sally dönüyor, Bel'e doğru ilerliyor beyaz bedenli nazlı, narin nedime; şimdi de bir rı-kızı oluyor; sonra Paul'ün küçük kızı Emma koşarak yanından geçiyor; minik Tom da koşmaya başlıyor; sanki yetişemezse bütün yiyecekler tükenecek. Sonra iki erkek ve Candida yakaladıkları yedi kerevitin durduğu plastik kutuyla birlikte yürümeye başlıyor. Candida şikâyet halinde; bir tane daha yakalasalardı herkese birer tane kerevit düşecekti; yemekten sonra birkaç tane daha yakalamaları gerekiyor. Evet, evet, yakalarlar tabii. Ama şu anda herkesin karnı aç. Paul şarabı hatırhyor ve serinlemesi için bıraktığı yere dönüyor. Bir şişe Muscadet *sur lie;* öteki Gros-Plant bekleyebilir.

"Kaç kişi kola içiyor, el kaldırsın!"

Yetişkinler ve çocuklar örtünün etrafına oturuyorlar. Yalnızca Paul ayakta. Tirbuşonla. Peter, çocuklara kola koymak için eğilen Sally'nin kalçasına küçük bir şaplak indiriyor.

"İşte hayat bu!"

"Yapma!"

Kızın çıplak sırtına öpücük konduruyor,. sonra dönüp Tom'a göz kırpıyor.

Annabel bağırıyor: "Kate? Yemek yemiyor musun?"

Sonra Candida ve Emma ona katılıyor. "Kate! Kate!"

"Tamam, bu kadar yeter. İstediği zaman dönecektir nasılsa."

Emma, "Ama o zamana kadar bütün yiyecekler biter," diyor.

"Çünkü domuz gibi yiyorsun."

"Hiç de değil!"

"Evet, öyle!"

"Candy!"

"Ama öyle," diyen Candy kız kardeşinin uzanan eline vuruyor. "Önce konuklar."

Bel, "Tatlım, şarap bardaklarını tutar mısın baban doldururken?"

Sally piknik örtüsünün öteki tarafındaki Emma'ya bakarak gülümsüyor. Güya büyümüş de küçülmüş gibi davranan ablasından tamamen farklı olduğundan olsa gerek, daha güzel, daha utangaç, daha sessiz bir kız Emma. Keşke Tom da... Sally, Tom'un ekmeğine *pâte* sürüyor. Tom şüpheyle onu izliyor.

"Mmmm, bu çok nefis bir şeye benziyor."

Emma kerevite de biraz verip veremeyeceklerini soruyor. Peter gülüyor. Emma buna güceniyor. Candida kardeşine aptal olduğunu söylüyor. Bel Emma'yı kenara kaydırıp kızının yanına oturuyor. Şimdi de Candida güceniyor. Paul bakışlarını akıntıya karşı, kayaların olduğu taraftan Bel'e çeviriyor. Bel başını hafifçe öne eğerek kocasına onay veriyor.

"Baba, nereye gidiyorsun?"

"Kate teyzene bakıp geleceğim. Belki de uyuyakalmıştır."

Candida annesinden tarafa göz atarak, "Eminim yine ağlıyordur," diyor.

"Tatlım, yemeğini ye lütfen."

"Hep ağlıyor zaten."

"Evet. Peter ve Sally bunu anlıyor. Hepimiz anlıyoruz. Ama hiçbirimiz bu konuda konuşmayacağız." Gülümsemekte olan Sally'ye doğru küçük bir *moue** yapıyor. Peter şarapları koyuyor.

"Anne, ben de biraz alabilir miyim?"

"Çok konuşmayı kesersen, evet."

Paul ilk kayanın üzerine çıkıp boğaza bakıyor. Sonra gözden kayboluyor. Geride kalanlar yemeğe devam ediyorlar.

Peter: "Bu şey çok lezzetli. Nedir bu?"

"*Rillettes*** mi?"

Candida, "Daha önce bundan hiç yememiş miydin?" diye soruyor.

"Bunlardan," diye düzeltiyor Bel.

"Biz bunlardan her gün yeriz. Hemen hemen her gün."

Peter kendi başına bir şaplak atıyor.

"Yine yakalandı. Tam da işin sonuna gelmişti. Ama o anda ger-

---

* (Fr.) Dudak bükme, somurtma, (ç.n.)

** (Fr.) Domuz kıymasıyla yapılan bir tür köfte, (y.h.n.)

çek ortaya çıktı ve herkes daha önce hiç *rillettes* yemediğini anladı." Sandviçini örtünün üzerine bırakıyor, başını yana çevirip elleriyle yüzünü kapatıyor. Hıçkırık. "Özür dilerim Bayan Rogers. Ben bu masaya oturmaya layık değilim. Asla cüret etmemem gerekirdi. "

Kayaların arkasından Paul'ün Kate'e seslendiğini duyuyorlar. Peter'ın gırtlağından bir hıçkırık daha çıkıyor, numaradan.

Bel, "Bak, gördün mü yaptığını," diyor.

"Aptalca davranıyor."

"Peter çok ama çok hassastır."

Sally Candida'ya bakıp göz kırpıyor. "Tıpkı gergedan gibi."

"Biraz daha alabilir miyim?" diye soruyor Tom.

"Biraz daha, *lütfen"*

"Lütfen."

Peter, araladığı parmaklarının arkasından Candida'ya bakıyor. Candida yine çocuk oluyor, kıkır kıkır gülüyor, soma tıkanıyor. Emma pırıl pırıl gözlerle onlara baktıktan soma o da katılıyor kahkahalara. Küçük Tom ciddiyetle izliyor.

Paul, kızın havuza inmek için geçtiği noktaya gelmeden biraz önce Kate'in pembe gömleğini gördü. Yanına gelene kadar konuşmadı.

"Yemek yemek ister misin Kate?"

Kate hayır anlamında başını salladı; soma yanındaki taşın üzerine koyduğu güneş gözlüğüne uzanıp taktı. Bir an duran Paul uzanıp elini kızın pembe omzuna koydu.

'Keşke elimizden bir şey gelse."

Kız gözlerini havuza dikmişti.

"Bu çok aptalca. Ama sanki birden bir şeyler beni ele geçiriyor."

"Bunu hepimiz anlıyoruz."

"Keşke ben de anlasam."

Paul de onun yanındaki taşa oturup, hafifçe ona doğru döndü.

"Sigaran var mı Paul?"

"Var ama Gauloises."

Adamın gömlek cebinden çıkarttığı paketten bir tane aldı. Kibrit alevine doğru yaklaştı, dumanı içine çekti, soma üfledi.

"Henüz hiçbir şey olmadı. Şu an, hâlâ o olay olmadan önceki an. Sanki olmuş gibi olacağını biliyorum. Ve elimden hiçbir şey gelmiyor."

Paul dirseklerini dizine dayayıp öne doğru eğilerek, sanki bu tür kuruntuları gayet mantıklı bulurmuş, kendisi de bunları hep yaşarmış gibi başını salladı. Ne iyi bir adam; gayret ediyor; nedeni ise zaten hep gayret etmesi. Benim gibi ol, yumuşak ol, erkek ol, ne varsa ona razı ol; aslı olmasa da adı olsun, yeter. Bunca yıldan sonra bile sık sakalına, güzel ağzına bakınca insan biraz çilekeşlik, kurnazlık, keskin bir zekâ bekliyor, yalnızca dürüstlük, vasatlık ve işlerin oluruna bırakılmasını değil.

"Kate, sen basmakalıp sözlerden etkilenecek türde bir insan değilsin. Bu yüzden böyle bir durumda biz zavallı ölümlülerin dili tutuluyor." Kız bir an başını öne eğdi. "Neden gülümsüyorsun?"

Kate ellerine baktı. "Sen ve Bel birer tanrısınız. Zavallı bir ölümlü olan benim."

"Basmakalıp sözlere inanıyoruz diye mi?"

Kız yine hafifçe gülümsedi. Susuyordu. Sonra adamın gönlü olsun diye konuşmaya başladı.

"Bel sıktı camını. Ama onun hatası da değildi. O ikisini görünce saldırgan bir kadın oluveriyorum."

"Ne dedi sana?"

"Dediğim şeyi."

"Büyük bir acı içindesin. Bunun ne kadar zor olduğunu biliyoruz."

Tekrar sigarasının dumanını üfledi Kate.

"Geçmiş zaman duygusunu kaybettim. Her şey şimdiki zamandan ibaret." Ama başını iki yana sallayarak, böyle müphem ifadeler kullanmanın da ne kadar anlamsız olduğunu anlatmak istiyor gibi. "Geçmiş, bir şeyleri hesaba katmana yardımcı oluyor. Ama bir de kaçamazsan..."

"Peki geleceğin de bir yardımı olmaz mıydı?"

"O, ulaşılamaz bir şey. Şimdiki zamana zincirlenip kalıyorsun. Neysen ona."

Paul bir çakıl taşı alıp suya doğru, birkaç metre uzağa fırlattı.

Tuzak, işkence; insanları kitap gibi okuduğunda ve yaptıklarının nedenlerini onlardan bile daha iyi bildiğinde yakalandığın.

"Acaba, ha gayret deyip bu zinciri kırsan da davranışlarını..." Cümlesini bitirmiyor.

"Normalleştirsen mi demek istedin?"

"En azından hareketlerini."

"Mr. Micawber* gibi mi? Birden değişiverse her şey?"

"Tatlım, ekmek de bir klişedir."

"Ve açlığa ihtiyacı vardır."

Paul gülümsüyor. "Zaten bir çeşit açlık var ama değil mi? En azından sana yardım etmeye çalışan bizlerin karşılaştığımız engelleyici durum için bunu söyleyebilirim."

"Paul, sana yemin ederim her sabah ben..." Cümlesini yarıda bırakıyor. Yan yana oturup suya bakıyorlar.

Paul yumuşak bir sesle, "Mesele biz değiliz Kate. Çocuklar. İnsan birden fazla korumacı oluyor. Ama onlar bunu anlayamıyorlar."

"Ben gerçekten çabalıyorum. Özellikle onlara karşı."

"Biliyorum."

"Mesele, irade gücünü tamamen yitirmek. Minicik bir tepkinin insafına kalmak. Olanlar. Her şeyi en baştan yeniden sorgulamak. Neden diye düşünüp durmak. Neden o. Neden ben. Neden şu, bu. Neden filanca."

"Keşke tüm bunları yazıya döksen."

"Yapamam. Yaşadığın şeyi yazamazsın." Biten sigarasını suya fırlattıktan sonra aniden dönüp bir soru soruyor. "Sen ve Bel benim de kendimi öldüreceğimden mi korkuyorsunuz?"

Paul hemen cevap vermiyor. Sonra, "Sence korkmalı mıyız?" diye soruyor.

"Hayır. Ama benim bunu yapmamamın ne anlama geldiğini düşündünüz mü?"

Paul bu soru üzerine bir süre düşünüyor.

"Ne anlama geldiği konusunda ümitlendik."

---

* Charles Dickens'ın *David Copperfield* adlı eserinin sevimli, komik kahramanı. Sürekli şansının döneceği inancıyla borç alıp bir işlere girişen ve sonunda başını derde sokan, ama sıkıntılarını ailesine belli etmemeye çalışan biridir, (y.h.n.)

"Bence bunun asıl anlamı benim olduğum gibi olmaktan hoşlanıyor olmam. Geldiğim noktadan." Ona bir bakış atıyor. Romalılannkine benzeyen baş o sırada suya bakıyor; bilge senatör, keşke onu aramaya çıkmasaydım diyor içinden. "Benim bir şeylere vurmaya, patlamaya ihtiyacım var. Güzel güzel konuşmaya değil."

Paul bir an susuyor. "Keşke bu kadar farklı insanlar olmasaydık."

"Seni küçümsemiyorum Paul"

"Yalnızca kitaplarımı."

"Buna karşı çıkacak binlerce mutlu okurun var." Kate devam ediyor: "Seni küçümseseydim Bel'e bu kadar gıpta etmezdim."

Paul yere bakıyor. "Şey..."

"Sahte tevazu bu. Ne kadar çok çalıştığını kendin biliyorsun."

"Kendi tarzımızda."

"Bel'in ne despot olduğunu bilirim. Göstermez ama ben bilirim."

"Bazen."

"Aslında biz kardeş değiliz. İki uzlaşmaz üslubuz."

Paul sırıtıyor. "İşkence üsluplarısınız. Aç bir adama yemek yedirmeyen."

İnsan nasıl Bel'in kasıtlı olarak takındığı safiyane tavıra, güzel pembe gömleklere gülümsemeden edemiyorsa, şimdi de aynı suçu gizlemek için gülümsüyor: aynı sıyrılma taktikleri, yanındakini güç durumda bırakmalar, sabırsızlık. Komünyon ayinindeki ekmek ve şarabı İsa'nın et ve kanına dönüştürmekten söz ediyor, adamın tek düşündüğü şey ekmek ve şarap.

Catherine ayağa kalkıyor. Paul de kalkıp kızın gözlüğünün ardından gözlerini yakalamaya çalışıyor.

"Konuşuruz tüm bunları Kate. Herkes gittikten sonra."

Kız adamı uyarmadan kucaklıyor ve bu ani hareket, bu kenetlenme karşısında Paul'ün irkilerek geri çekildiğini hissediyor. Başını bir an için adamın omzuna gömüyor, kollar ihtiyatla sarıyor Kate'i. Sırtına hafifçe vurup dudaklarını hafifçe kızın başına değdiriyor. Zavallı, mahcup adam. Ve Kate yine düşünmektedir: orospu, aktris, hesapçı... neden yaptım bunu? Ve aptal: Hangi piskopos dinamit taşır... ya da alıp onu bir başkasının eline verir kendi katedralinde?

Sevgili öküz. İşin acımasız tarafı, böyle muhteşem bir danayı öldürmek.

Kate geri çekilip, onun şaşkın gözlerine bakarak sırıtıyor; sonra cansız bir sesle konuşuyor.

"Müslümanlar şanslıymış."

Annabel sırtını kayın ağacına dayamış oturuyor; hâkim ana tanrıça. Şapkasız, ayakkabısız ve hafiften kendini salmış. Bir bardaktan daha fazla şarabı midesine indirmiş olan Candida, başını annesinin kucağına koymuş uyuyor. Bel ara sıra kızının başını okşuyor. Sally daha ileride, güneşe çıkmış; çimenlere geri dönmüş, yanı başında bir Ambre Solaire şişesi. Ambre Solaire'in koku menzilinde oturuyor iki erkek. Peter dirseğine dayanmış, yüzü hâlâ dik oturmakta olan Paul'e dönük uzanmış. İki ufaklık suyun kenarında çakıl taşlarından baraj yapıyor. Catherine bir kolundan destek alarak Peter ve Annabel'in arasına oturmuş, küçük kahverengi bir karıncanın çimenlerin arasından bir ekmek kırıntısını taşımasını izliyor. Şarap bardakları şimdi termosla getirdikleri kahveyle dolu.

Paul, program için çağrışımlar taşıyan bir bakış açısı düşünüyor ve anlatıyor: İngilizlerin Fransızlarla ilişkisinin garip bir biçimde orta sınıf tarzı olduğunu, oysa *milord* ve büyük turne zamanından bu yana buraya gelen İngiliz ziyaretçilerin mutlaka eğitimli, az çok varlıklı ve elbette muhafazakâr insanlar olduğunu ve sonuç olarak edindikleri izlenimlerde buradaki müşkülpesent iyi yaşam, yemek ve şarap züppeliği vesaireden söz ettiklerini, Fransa'nın fazlasıyla püriten bir ülkede yaşamanın dezavantajlarını unutmak için iyi bir yer olduğunu, *ça va de soi** bu Püriten tarafın Fransızların politikasını da, Napoleon tarzı o gülünç merkezi bürokrasisini de hakir görmeye yeteceğini, bu yüzden hainliğimizle tanınmamıza şaşmamak gerektiğini, Avrupa'nın baş merkezci ulusunun İngiltere olduğunu anlayamadığımızı, yani, Londra'nın yaşam biçimine Britanyalılardan başka kimin saygı göstereceğini -bir Fransız bunu yapar mı hiç-, başka kimin bu kadar absürd bir şekilde davranış, konuşma ve

* (Fr.) Kuşkusuz. (ç.n.)

giyim tarzını yerleşmiş kalıplara uydurmaya çalıştığını, oysa Fransızlara bakınca, adamların yemek ve şarabın kalitesinden başka bir şey düşünmediklerinin görülebileceğini, bizimse tek düşündüğümüzün yemek masasında oturan diğer insanların uygun giyinip giyinmedikleri, masanın güzel ve temiz hazırlanıp hazırlanmadığı olduğunu, bu yüzden bir şeyleri korkunç bir şekilde birbirine karıştırdığımızı...

"Dinleyin," diyor Bel. "Bu bir asma kuşu."

Paul bir an konuşmayı kesiyor. Irmağın karşısından gelen o akşkan ıslığı dinliyorlar.

Bel, "Onları asla göremezsin," diyor.

"Devam et," diyor Peter. Uzanıp bir sigara alıyor; biraz geç olsa da, Catherine'e de ikram ediyor ama Catherine istemiyor. "Bu anlattığın ilginç bir şeye benziyor."

Paul, demek istiyor ki, gülünç bir şekilde birbirine karıştırıp anlayamadığımız şey, Versailles'dan bu yana süren merkezileştirilmiş Fransa miti, merkezi Fransa düşüncesi ile Fransızların bireysel keyiflerinin önüne çıkan her şeyi küçümsediği düşüncesi. Yuvamıza dönüp son derece özgür, demokratik ve siyasi bağımsızlığa sahip olduğumuz inancını taşımamıza rağmen, iş kişisel zevklere gelince, başkalarını memnun etmeye odaklanarak, dünyanın en çok boyun eğen ulusu olduğumuz ortaya çıkıyor. İşte bu yüzden (bu doğaçtan çelişkiyi beceren) bütün Fransız hükümetlerinin doğasında aslında faşizm varken, Fransız halkının doğası faşizmi uzun süre kabul edemez; öte yandan *bizim* yerleşik kalıplara uygun hareket etme aşkımız o kadar yayılmaya müsait ki, faşistlere teslim olmaya o kadar uygun bir kültürümüz var ki, tüm o anayasal keşmekeşi (Paul'ün garip sözcüklerinden biri) geliştirmeye, gerçek doğamıza karşı kamu güvenliğini korumaya yönelik kim bilir kaç önlem almaya mecbur kalıyoruz.

"Bunu bir yere bağlarsak güzel olur," diyor Peter.

Bir şey daha var, diyen Paul, Peter'ın içmeyeceğini gösteren el işaretinden sonra Candy'nin bardağına Gros-Plant şarabının kalanını koyuyor ve devam ediyor. İngiliz işçi sınıfının Fransa'ya hiç gelmeyişinin, paket turlara katılmayışının sonucunun, pis yabancı ye-

meklere ya da iğrenç Latin tarzı sekse karşı proleter bir nefretten kaynaklanmadığı bellidir; nereden mi belli: Mayorka, Costa Brava, İtalya, Yugoslavya ve Allah bilir daha nerelere sürü halinde gidişlerinden; evet nefret ettikleri şey o değil de ne o zaman: Fransa'nın zevk alabilmek için önce eğitimli ve görgülü olmayı gerektiren bir ülke, lanet olası züppelere ve orta sınıf hedonistlerine terk ettikleri bir ülke olması ya da en azından bu ülkeyle ilgili zihninde beliren gülünç görüntü ve konudan çıkmadan önce dile getireceği gibi, çok fazla içmiş ki bu da İngilizlerin atlar, köpekleri ve *le sport* için yaşayan, her durumda cesaretini koruyabilen, soğukkanlılıklarıyla meşhur fanatiklerden, melon şapkalı monarşi manyaklarından oluşan bir millet oldukları yolundaki Fransız yanılsamasını açıklar. Birkaç kilometre ötedeki şu şatoyu ele alalım. Acaba Peter, o şatonun lanet olası oturma odasında en yüksek mevkide neyin durduğunu tahmin edebilir mi? Majestelerinin kayınpederinin ölümü üzerine başsağlığı dileyen konta, Edinburgh Dükü'nün sekreterinden gelen çerçeveli teşekkür mektubu. Anlayın işte, diyor Paul. Daha fazla devam edemeyip susuyor.

"İngilizce konuşur mu? Belki bunu kullanabilirdik."

Bel söze karışıyor. "İşçi sınıfının Fransa'ya gelmemesinin nedeni, burasının çok pahalı olması. Bu kadar basit."

Peter gülüyor. "Şaka ediyorsun. Bazılarının ne çok kazandığını bir bilsen."

"Kesinlikle," diyor Paul. "Bu kültürle ilgili bir şey. Burada insanlar müşterinin en iyiyi istediğine inanıyor. Biz ise insanların en ucuzu istediğini varsayıyoruz."

"Birkaç yıl önce paket turlar üzerine bir program hazırlamıştık. Seçme nedenleri olarak neler söylediklerine inanamazsınız. Moruk kadının biri Mayorka'da en çok sevdiği şeyin ne olduğu sorulduğunda, ülkedeki yiyeceklerin ve odaların bizimkilerle aynı olması olduğunu söyledi."

Eliyle başına vuruyor; sanki onun bunu inanılmaz bulması moruk kadının ne kadar aptal olduğunu kanıtlıyor.

"Dediğim şu. İnsanların paralarını nasıl harcayacağı konusunda özgür bırakıldığı ülkelere lanet olsun."

"Paraları varsa," diye tekrarlıyor Bel.

"Bunun parayla falan ilgisi yok, anlasana. Ben beyin yıkamaktan söz ediyorum." Tekrar Peter'a dönüyor. "Fransa'da bir köylü, hatta fabrika işçisi bile, ekonomi merdiveninin daha üst basamaklarındaki biri gibi yediği yemeğe, içtiği şaraba dikkat eder. İş keyfe gelince, tam anlamıyla eşitlikçiler. Yani, adamların düğünlerde yaptıkları harcamaya bak. Bildiğin köylü, bir çiftçi ya da postacı. Muhteşem yiyecekler geliyor Peter, inanamazsın. Ve gösterdikleri özeni görsen; kasaba gidiyorlar, et seçimi üzerine uzun uzun tartışılıyor; *patisserie'sinden* tut, *charcuterie'*sine kadar her şey tek tek en ufak ayrıntısına kadar düşünülüyor."

tyi ki katkı maddelerinin fiyatı düşük.

Peter evet anlamında başını sallayarak Paul ve Annabel'i anladığını belirten bir bakış atıyor.

"Amma şanslılar değil mi. Bunu inkâr edebilir miyiz?"
"Ayrıcalıklı olma duyguları var. Bu da kaçınılmaz."
"Ama sen bunun bir kenara atılması gerektiğini ileri sürer gibisin. Gerçekten de Manchester ve Birmingham'ın sürüler halinde buraya gelmesini ister misin?"

Bel sırıtıyor. "İyi bir soru. Yoldaş Rogers'a sor."
Paul, hadi canım sen de der gibi karısına el sallıyor. "Bunun tek nedeni Fransa'ya paket turlar düzenlenmeyişi. Burası hâlâ bir şeyleri kendi başına keşfetmeni gerektiren bir yer."
"Bu da eğitimli bir beyin gerektiriyor, değil mi?"
"Sadece açık bir zihin olsa yeter. Püriten ahlâkla örümceklenmemiş beyinler."

"Bu bakış açısını da sevdim." Annabel'e bakarak gülümsüyor. "Annabel, sence tipik biri mi o?"

"Bence, yurdundan uzak düşmüş birinin standart tepkileri. Sence Kate?"

Catherine hafifçe gülümsüyor ama cevap vermiyor.

"Haydi baldız. Sırtından bıçaklanan enişteni savun."

"Kişi mutluysa, hayatının değişmemesini istemesi normaldir."

"Ama insan bunun birazını paylaşmak ister, değil mi?"

Bel, onun yerine cevap veriyor: "Sevgilim, neden gerçeği kabul

etmiyorsun? Sen en büyük koltuk sosyalistisin."

"Teşekkür ederim."

"Bir şişe Jolly ile Mao'dan çok Maocu olursun."

Peter kıs kıs gülüyor. "Annabel, bu laf da çok iyiydi. Mao'dan çok Maocu. Bunu unutmamam lazım."

Paul parmağıyla Annabel'e uyarı işareti yapıyor; içindeki korkunç Rus keşişi harekete geçmiş.

"Tatlım, benim bildiğim kadarıyla sosyalizmin amacı insanlığı yukarı çekmektir. İnsanları, her kapitalistin bayıldığı en düşük ortak paydaya indirmek değil."

Ve böylece konuşmaları sürüyor da sürüyor. Paul'ün bu şekilde, büyük kültür tartışmalarının hiç susmayan yorumcusu olarak yüksekten atmasından nefret ediliyor, Görünen o ki, akşamüzeri yorgun argın yollara dökülen, makine gibi çalışmaktan canı çıkmış insanların yanında şanslısın, yukarıdasın, seçilmiş kişisin, çaresizsin. Onları güdülemek, onları açıklamak bayağılığın en büyüğü, yalanın en büyüğü... bir tür yamyamlık. Öğle yemeğinde git doğranmış domuz ye; arkasından da doğranmış öteki hayatları, kuşbaşı edilmiş gerçekliği yersin. Ekilen biçildi, gitti. Geri kalanı hasat sonrası başakları toplamak; parçacıklar, imalar, fanteziler, egolar. Yalnızca laf kırıntıları, anlamsız korkunç sonuç.

Tüm bu arı kovanı gibi toplanıp toplanıp vızıldayarak dağılan sözler olmadan da yeterince yoğun zaten; yeterince gerçekdışı; o hoplayıp zıplayan, fokurdayan, oradan oraya atlayan eril fikirlerin gerçekdışılığını saymasak bile fazlasıyla gerçekdışı; hatta bunların mikrop olduğunu, üreyebileceklerini, bir kış akşamı beyinsiz milyonlarcasının bunların yeni nesillerini izleyeceğini ve karşılığında da hastalık kapacağını bilmeseydik bile. O, Bel'in tembel asabiyetini çok iyi anlayabiliyor; öyle itiraz kabul etmez şekilde konuşmak için değil, ama adamın bu kadar önemsiz, anlamsız bir şey yüzünden buna izin verdiğini görmek, öylesine değersiz, sığ bir *hıyar*, ağaçlara bakınca gelip geçici saçmalıklarının pejmürde kulübelere dönüştüreceği odunlardan başka bir şey görmeyen bir hıyar; gerçeği, yaşamı, açıklanmayanı yasadışı ilan eden; ancak hapishanede kendini güvende hisseden biri.

Bilinen bir şey var: Paul Fransızların alayının yok edilmesini istediğini de söyleyebilirdi; herhangi bir şeyi, örneğin, söylediği şeylerin tam tersini de ileri sürebilirdi ama o sefil küçük tabutçu yine başını sallayacak ve onun ne inanılmaz, ne muhteşem olduğunu açıklayacak ve duruma kendi bakış açısından bakmaya çalışacaktı.

Ve bunun kendi hatası olduğunu da biliyor: Bel'e despot dememesi gerekirdi. Tüm bunlar karşı kanıt getirmek içindi; ama böyle yapınca öteki kanıtlandı.

Bu: ve gerçek ağaçlar, su kıyısındaki iki çocuk, güneşin altındaki -şimdi yüzüstü yatmakta olan- sessiz kız ve süslü mavi-beyaz ufak kalçalar. Ağaçlar ve fundalık, su yüzeyinde yayılan kayalar, yukarıdaki sessiz uçurumlar, kavruk cansız gezegen, rüzgârsız güneş, gün tıpkı yemekten artan ekmek kırıntıları gibi bayatlıyor, artık yan saydam ve yükselen bir gün değil; geçirgenliğini yitirmiş, eylemsiz bir gün; erkek seslerinin tüm hataları, *soi-disant** ciddi erkek seslerinin tüm o beyhudeliği ve mikroplu haliyle yaraları kaşıması: Şu anı tek bilen kadınlardı. Şu bön kız bile yalnızca sırtındaki güneşi, altındaki çimeni ve toprağı biliyordu. Bel yalnızca kendini, uyuyan çocuğunun başını ve öteki çocuğunun su kıyısındaki küçük kıpırdanmalarını biliyordu; konuşmaya yaptığı katkı, hatta Paul'ü hafifçe iğnelemesi, sessiz merkez rolünü oynayan Bel'in kendi arzusunu tatmin etmesinden başka bir şey değildi; sivri okların yönüyle azıcık oynamıştı. Biri, bir keresinde bir yaz akşamı evde dördü birlikteyken Bel'in Paul'ü çok daha kötü iğnelediğine tanık olmuştu. Adam hızla yerinden fırlamış ve kendini bahçeye atmıştı. Utanç dolu küçük bir sessizlik. Sonra Bel de aynı hızla kalkmış ve odayı terk ettiği gibi kendini dışarı atmıştı; alacakaranlık çökmüştü; her şeyi görmüşlerdi pencereden; Bel doğruca bahçenin uzak bir köşesinde duran Paul'ün yanına gitmiş, onu kendine çevirip kollarını beline dolamıştı. Bunlar sanki bir ders gibiydi. Onlar da içerden ikisini seyretmişti, o gülümsemişti. Daha sonra bu konuyu hiç açmamışlardı. Biri bu anıyı boncukları ve broşlarıyla birlikte saklamıştı; ardından ağlamak için; bu tarz ve insanın düzgün benlik duygusunun bu kadar değişmiş olması.

* (Fr.) Sözümona. (ç.n.)

O biri, Bel'in yerinde olsaydı; kendi kendisinin sahibi, gurur vesaire gibi şeylerin ötesinde.

Emma ağır ağır dört yetişkine yaklaşıp annesinin yanında durdu-

"Ben de Candy gibi yatmak istiyorum."

"Tatlım, bırak uyusun. Burada ikinize birden yer yok ki."

Enıma ona elini uzatan teyzesine sokuluyor. Küçük kız yere çömeliyor ve teyzesinin kucağına gömülüp debelenmeye başlıyor. Catherine kızın sarı saçlarını okşayıp, yanağına düşen ipeksi bir tutamı kenara çekiyor.

Paul dirseğine yaslanıp esniyor. "İşte en akıllımız!"

Peter yan yana Catherine'e gülümsüyor. "Kusura bakma. Böyle güzel bir günde iş konuşmak iğrenç, biliyorum."

"Zevkle dinledim."

Gözlerini Peter'dan kaçıran Catherine, kucağındaki küçük kızın sarı bluzunun yakasına dokunuyor.

Paul homurdanır gibi, "Ve tek bir fikre bile katılmadın," diyor.

Catherine hafifçe omuzlarını silkip piknik örtüsünün karşısındaki adama bakıyor. "Ben Barthes'ın sözlerini düşünüyordum."

Peter, Barthes'ın kim olduğunu soruyor; biri, Peter'ın bunun Bart gibi yazılan bir ad sandığını, soyadı olduğunu anlamadığını hissediyor. Paul kimden söz edildiğini açıklıyor. Peter parmaklarını şaklatıyor.

"Daha geçen gün biri bana ondan söz ediyordu." Yattığı yerden doğrulup Catherine'e dönüyor. "Evet, ne demiş o?"

Catherine Emma ile konuşuyor gibi anlatıyor. "Barthes turist rehberlerini incelemiş. Denemelerden oluşan bir kitabında. Faydacı ve bütünüyle modern şeylerin monoton olduğu fikrinin nasıl pazarlandığını anlatıyor. İlginç olan tek şey tarihi anıtlar ve güzellikler. Pitoresk olanın, sonunda yalnızca dağlar ve güneşli plajlarla ilişkilendirilmesinden söz ediyor." Bir an durup ekliyor: "Hepsi bu."

Ne alaka tabii.

Paul, "Dağlar meselesi romantiklerle başlamıştır mutlaka," diyor.

Catherine parmağını Enıma'nın saçlarının aras na sokuyor. Petrarca'yla başladı, ama insan çok şey bildiğini belli etmemeli.

"Bana kalırsa, seyahatlerde hayal gücü kullanılmamasının nedeninin esasen orta sınıftan kaynaklandığına işaret etmeye çalışıyor. Yani, orta sınıfın güzellik anlayışından. Rehberlerin, bir kasabadaki kiliseye üç paragraf ayırırken, yaşayan kasabanın kendisini iki satırla geçiştirmelerinden."

Paul, piknik örtüsünün diğer tarafına yeniden yatıp ellerini başının altına koyuyor. "Esâs olarak gayet iyi nedenlerle yapıyorlardı."

"On üçüncü yüzyıl mimarisinin yirminci yüzyıl gerçekliğinden daha önemli olduğuna inanıyorsan."

"Neden olmasın? Madem tatildesin."

Catherine yüzükoyun yatmış Paul'e bir göz atıyor.

"O halde neden Fransızların ve İngilizlerin sahte imgelerinden nefret ediyorsun? Onlar da seçilmiş gerçekliğin tıpatıp aynısı."

"Neden öyle olsun, anlamadım."

Saçma. Catherine'i azıcık sıkıştırsan insana benzer bir hal alıyor. Paul gülümsüyor.

"Sen tipik burjuvaların tatilde görülmeye değer dedikleri şeyleri doğru buluyorsun. Bunlarla, senin bu hiç hoşlanmadığın ulusal karakterin tipik burjuvaları arasındaki fark ne?"

Paul gözlerini kapattı. "Azıcık kestirirsem buna sıkı bir cevap bulabilirim."

Bel konuşuyor: "Bak sen, ekselansları da yorgun düşermiş."

"Yuuh." Paul ellerini karnında kavuşturuyor.

Peter dirseğine yaslanmış, yattığı yerden Catherine'e bakıyor. "Bu adamı anlamak acayip zormuş, değil mi? Bana öyle anlattılar."

"Genel mesaj oldukça açık."

Bel mırıldanıyor: "Kate onun İngilizceye çevrilen kitaplarından birinin editörlüğünü yapmıştı."

"Ya! Tanrım. Gerçekten mi?"

"Editörlüğünü yapmadım, yalnızca düzeltisini yaptım."

"Aslına bakarsan baştan çevirdi denilebilir."

"Bir iki küçük öneride bulundum diye böyle düşünüyorsun."

Catherine Bel'i uyarıyor, daha doğrusu uyarmaya çalışıyor ama gözlerini yakalayamıyor. Bel'i böyle yakalamak kolay değil.

"Peki, nedir bu genel mesaj?"

Catherine önce tereddüt ediyor, sonra hemen athyor.

"İletişim kurmamıza yarayan birçok gösterge kategorisi olduğundan söz ediyor. Ve bunların içinde en kuşkulu olanının dil olduğunu söylüyor; Barthes'a göre bunun temel nedeni dilin kapitalist güç yapılan tarafından yozlaşıp bozulmuş olması. Fakat aynı durum, iletişimde kullandığımız, sözel olmayan diğer birçok gösterge sistemi için de geçerli."

Peter kopardığı bitki sapını çiğniyor.

"Reklamlar falan mı yani... ya da bunun gibi şeyler mi?"

"O dediğin özellikle rezil bir manipülasyon aracı. Özel iletişimlerin de çoğu reklam. Göstergelerin yanlış... ya da beceriksizce kullanımı diyebiliriz." Artık durmak için çok geç, biri tuzağa düştü bile. "Bir cümle, söyleyenin demek istediği anlamı taşır. Gizliden gizliye demek istediği anlamı. Bu tam tersi de olabilir. Söyleyenin demek istemediği bir anlamı da taşıyabilir. Kendi gerçek doğasının göstergesi olan anlamı. Kendi tarihinin. Zekâsının. Dürüstlüğünün. Vesaire."

Paul sözde uykusunun arasında söze atılıyor: "Ta ki anlam hakkındaki her şey anlamın kendisinden daha önemli olana kadar. 'Tuzu uzat' cümlesi anlam yüklü bir gösterge yapısı haline gelir. Ve lanet olası tuz bir türlü uzatılmaz."

Catherine gülümsüyor. "Bazen."

"Kraut," diye homurdanıyor Paul. "Fransız da değil."

Bel, "Kapa çeneni de uyu," diyor.

Peter sinyaller gönderiyor: Ben ciddi bir adamım. Hatta yavaş yavaş konuşuyor.

"Bana geçen gün ondan bahseden arkadaş demişti ki... orta sınıfın din anlayışının yavan olduğunu falan mı söylüyormuş?"

"Sanırım o buna *ethos* demiştir."

"Çünkü özgünlük yıkıcıdır; doğru mu?"

"Bu, koşullara göre değişir."

Bel, kız kardeşinin eğik başına bakarak düşünüyor.

"Nasıl?"

"Kişinin özgün gibi bir izlenim bırakması beklenen orta sınıf ortamları vardır. Eğlenceli. Hatta devrim niteliği taşıyan. Fakat bu

ortam bir tür geçersiz kılma göstergesidir. Koz oynar yani."

Bel "Mesela, yemekten sonra uyumana izin veren topluma lanet yağdırmayı bitirdikten sonra yemeğini yiyip hemen uyuman gibi," diyor.

Paul, "Duydum bunu, bak," diye mırıldanıyor.

Peter dikkatinin dağılmasına izin vermiyor. "Yani, gerçek özgünlük etkin devrimci bir nitelik taşımalı, öyle mi? Adamın geldiği nokta bu."

"Bana kalırsa Barthes gibi yazarlar, insanların iletişim kurma ve birbirlerini kontrol etme biçimlerini anlamalarını sağlamakla daha çok ilgileniyorlar. Sözel ya da değil açık göstergelerle olup bitenin gerçek anlamı arasındaki ilişkiyi yani."

"Ama önce toplumu değiştirmelisin, değil mi?"

"Daha çok bilinçlendikçe bunun da olması beklenebilir."

"Yani, demek istiyorum ki... bu yalnızca insanların basmakalıp sözlerini yakalamaktan ibaretse, yalnızca sözcük gözlemek gibi bir şey. Kuş gözlemek gibi. Değil mi?"

"Bence ornitolojinin de faydaları var."

"Ama pek de önemli değil, değil mi?"

"Kuşlar, insan toplumlarının temeli olsaydı, önemli olurdu. İletişimin olduğu gibi yani."

Tüm bunlardan söz ederken hep Emma'ya bakmakta olan Catherine, göz ucuyla Peter'ın onaylarcasına başını salladığını görüyor. Sanki Catherine onaylanması gereken bir şey söyledi. Catherine basit bir şeyi fark ediyor: Bu adamdan nefret ediyor. Adam, mutlu da olsa, göz ardı edilebilecek kadar önemsiz de olsa, bir şeylerin simgesi, iğrenç bir gösterge olma hakkını elde etmeye başlıyor. Çünkü gerçekte Peter, Barthes'ı ve göstergebilimi sınamıyor, Barthes'la ya da göstergebilimle değil, Catherine'le uğraşıyor, onu sınıyor. Tüm erkekler gibi kendi çocuksu, küçük hesaplarını yapıyor: Neden bana gülümsemiyorsun, ben ne yaptım, kullandığım dilden hoşlanmadığını biliyorum ama dilime özen gösterdiğimde bana saygı göster lütfen.

Emma aniden doğruluyor ve annesinin yanına gidip kulağına bir

şeyler fısıldıyor. Bel onu kucaklıyor ve yanağından öpüyor, beklemek zorunda.

"Sence bu televizyona da taşınabilir mi?"

"Ne olabilir mi?"

"Bu adam... Barthes. Bana anlattığın bu şeyler."

"Ben bunların okunmak için yazıldığına inanmayı tercih ederim.

"Bu senin de ilgini çekmez mi? Birkaç fikir kâğıda dökülüp bir taslak oluşturulsa... bu gösterge denen şeylerin hepsi sözel değilse, bunu örneklemek eğlenceli olabilir."

Catherine ona bir an bakıp hemen gözlerini kaçırıyor. Adam elindeki bitki sapıyla çimde gezinen bir böcekle oynuyor. Uzun sarı saçlı başı öne eğik. Catherine Bel'e çeviriyor bakışını; Bel'in kolları Emma'ya sanlı, yüzünde zarif ve ölümcül gülümsemesi.

"Ben Barthes konusunda uzman değilim. Hem de hiç. Ama yüzlerce insan..."

Peter sırıtıyor. "Uzmanlar berbat metinler yazar. Bir şeyleri gözden geçirmek ya da görüşme yaparken kullanmak için bunlara başvurabilir insan. Ama ben işin özünü kavrayan insanı tercih ederim, İşi kendi başına çözen birini."

Bel, "Sana iş teklif ediliyor," diyor.

Peter, "Yalnızca bir fikir," diyor. "Şu anda aklıma geldi."

Catherine aniden paniğe kapılıyor.

"Ama ben..."

Peter "Cidden. İstersen gel bu konuyu bir konuşalım. Kente indiğinde uğrarsın belki," diyor. Arka cebini yokluyor. "O denemeler kitabının ismini versene bana."

"*Mythologies*" diye tekrarlıyor Catherine, bu kez İngilizce telaffuz ediyor.

Peter küçük bir deftere not alıyor. Catherine bir kez daha Bel'e bakıyor. Bel'in yüzünde kayıtsız bir ifade var, eğleniyor mu, onaylıyor mu, belli değil. Catherine bakışlarını Peter'a çeviriyor.

"Ben gerçekten de bunu yapamam. Hayatımda hiç metin yazmadım."

"Metin yazarları sürü sepet. Sorun değil"

"O zavallılardan böyle söz etmek ne korkunç," diyor Bel, sonra, "kim olursa olsun birinden böyle söz etmek," diye manasızca ekliyor.

Yosma.

"Özür dilerim. Ama ben..."

Peter not defterini cebine koyup omuz silkiyor.

"Fikrini değiştirirsen."

"Şimdiden dürüstçe söyleyeyim. Değiştirmem."

Peter ellerini iki yana açıyor; Catherine Bel'e bakıp bu teklifi reddetmesindeki katkısını fark etmesini istiyor. Ama Bel zırhlı uysallığı içinde. Emma'yı öne itiyor.

"Hadi, şimdi yap bakalım."

Emma mahcup bir ifadeyle Catherine'in yanına gidiyor, sonra eğilip kulağına fısıldıyor.

"Şimdi mi?"

Küçük kız evet diyor başıyla.

"Emma, ama şimdi hiçbiri aklıma gelmiyor."

"İstersen yaparsın," diyen Emma ekliyor: "Geçen yazki gibi."

"Ama epeydir yapmadım."

Bel, "Gizli bir yer bulmuş. Kimse sizi duyamaz," diyor.

"Çok güzel bir yer. Çok gizli."

"Sadece sen ve ben mi?"

Küçük kız başını sallıyor, olumlu cevabı vurguluyor. Sonra fısıldıyor: "Candy uyanmadan gidelim."

Catherine gülümsüyor: "Tamam."

"Hadi. Çabuk olmalısın."

Catherine omuz çantasına uzanıyor, sonra kalkıp Emma'nın elinden tutuyor. Küçük kız onu ağacın arkasına, geldikleri patikaya götürüyor, sonra o patikada ilerliyorlar. Peter, gözden kaybolunca-ya dek izliyor onları. Dönüp Bel'e bakıyor, sonra yine önüne, yere çeviriyor bakışlarını.

"Ne yazık ki, pek başarılı olduğum söylenemez."

"Tanrı aşkına, dert etme. Şu anda sürekli kendini savunma halinde. Ona böyle bir teklifte bulunman büyük incelik."

"Döner mi yine?.."

"Galiba. Olanları kabul ettikten sonra."

"Korkunç bir şey," diyor Peter.

"Galiba henüz çok erken."

"Evet, elbette."

Paul hafiften horlamaya başlıyor.

Bel, "Sarhoş serseri," diye mırıldanıyor.

Peter sırıtıp bir an sessizliği koruyor. "Daha epey bir şeyler çıkacakmış diye duydum. Paul demişti."

"Evet. Son bir kitap daha çıkar diye düşünülüyor."

"Korkunç." Peter başını iki yana sallıyor. "Böyle biri. Hem *de bu şekilde.*"

"En kolay incinenler hep onlar olur, bilirsin."

Peter evet dercesine başını sallıyor. Bir an durup, bir kez daha başını iki yana sallıyor. Ama bu kez önce boylu boyunca uzanmış Sally'ye, sonra aşağıdaki oğluna göz atıyor.

"Evet. Benim ara sıra girdiğim şu meşhur baba rolü."

Dizleri üzerinde duruyor, sonra ayağa kalkıyor. Bel'e öpücük gönderiyor -yemek harikaydı- ve Tom'un baraj yaptığı yere doğru yürüyor.

"Ne *diyeceğim* Tom, aman Tanrım, bu müthiş bir baraj."

Paul horluyor. Bel gözlerini kapatıp bir zamanlar tanıyıp arzuladığı, fakat her nedense hiç yatmadığı bir adamı düşlemeye başlıyor.

Bu "gizli" yer çok uzakta değil, patikada, kaya kümesinden ayrı düşmüş iri kaya parçasının bulunduğu yerden başlayan bir bayırın biraz yukarısında. Arkasındaki fundalığın arasında kuytu bir yer var; gözlerden uzak, güneşli bir taş köşe, papatyalar ve sivrilerek uzayan parlak mavi adaçayları, bir tane de kırmızı gelincik.

"Emma, burası çok güzel."

"Sence bizi bulurlar mı?"

"Ses çıkarmazsak bulamazlar. Hadi gel, şurala oturalım. Şu küçük ağacın altına." Catherine oturuyor, küçük kız da beklenti dolu çöküyor yanına. "Bak sana ne diyeceğim. Sen çiçek topla, bu arada ben de bir öykü düşüneyim."

Emma hemen fırlıyor. "Hangi çiçek olursa olsun ama değil mi?"

Catherine evet dercesine başını sallıyor. Kırmızı çantasında el yordamıyla sigarasını bulup, bir tane yakıyor. Çocuk küçük güneşli çukura iniyor, ama dönüp teyzesine bakıyor.

"Prenses öyküsü, değil mi?"

"Tabii."

Aklına hiçbir şey gelmiyor; en basit öykülerin hayaletlerini bile hatırlamıyor; paramparça olmuş o adanın hayaleti dışında hiçbir şey. Biraz nezaket, e başka? Sırf kendisine de değil, bir o kadar da Bel'e karşı. Başka bir şey yok, yok başka bir şey, sadece kaçış. Çocukluğuna, sarı gömleğinin ve beyaz külotunun içindeki o küçük dişi şeye, çıplak bacaklı haline, ciddi bir suratla inatçı bitkileri çekiştirdiği; çok uslu, sessiz, saklambaç ebesi gibi bakmadığı anlara; bir oyun bu, sanat değil. İnsanın sarı saçlı yeğeni, en sevdiği yeğeni, masumiyete duyduğu inancın kaynağı, yumuşak tenlisi, minik ağızlısı, içten bakışlısı; eskisinden de daha çok sevdiği. Küçük çocuklar ve anne olmayanlar arasındaki o tuhaf ayrım; Sally'nin seksi görünmemek için beceriksiz girişimleri, hevesli bakıcı rolleri. İnsan nasıl Bel'e özenmez. Evrim. İnsan ağlamamak, konsantre olmalı.

Keşke. Keşke. Keşke.

"Hazır mısın Kate?"

"Hemen hemen."

"Ben terledim."

"Hadi gel o zaman."

Çocuk, Catherine'in oturduğu diken yapraklı ağaç altına giden küçük yükseltiye tırmanıp elinde çiçeklerle yine teyzesinin karşısına çömeliyor.

"Çok güzel çiçeklerin."

"Maviler çok kötü. Kopmuyorlar."

"Olsun."

Emma açmamış sarı papatyalardan bir tanesini alıyor, Catherine'e bakıyor, sonra bakışlarını yere indiriyor.

"Mutsuz olmandan hiç hoşlanmıyorum."

"Ben de hoşlanmıyorum Emma. Ama bazen insanın elinde olmuyor."

Çocuk çamurlu topraklı çiçeklerine bakıyor.

"Aklına öykü gelmediyse önemli değil." "Çok önemli değil yani," diye ekliyor.

"Az mı önemli?"

Emma evet anlamında başını sallıyor, bu derecelendirmeden memnun. Beklenti dolu bir sessizlik, Catherine sigarasından bir nefes çekip bırakıyor.

"Bir zamanlar bir prenses varmış."

Ve Emma çocukların ritüellere uyulması yolundaki o tuhaf ısrarcı tavırlarıyla harekete geçiyor; çiçekleri yere bırakıyor, öne doğru bir adım atıp, Catherine'in yanına oturabilmek için dönüyor. Catherine kollarını ona doluyor ve onu biraz daha yaklaştırıyor kendine.

"Güzel miymiş?"

"Elbette. Hem de çok güzelmiş."

"Güzellik yarışması mı kazanmış?"

"Prensesler güzellik yarışmalarına girmeyecek kadar üst düzeyde kişilerdir."

"Neden?"

"Öyle şeyler aptal kızlar içindir. Ve bu prenses çok zeki bir kızmış."

"Senden pek daha mı zekiymiş?"

"Benden çok daha zekiymiş."

"Nerede yaşarmış?"

"Hemen şu tepenin ardında. Uzun zaman önce."

"Bu gerçek bir öykü mü?"

"Bir bakıma gerçek."

"Gerçek olmasa da önemi yok."

Catherine sigarasını atıyor ve yakınında bulduğu tek bitki sapını eline alıyor.

"Çok da mutsuzmuş. Neden biliyor musun?" Emma başını sallayarak bilmediğini belirtiyor. "Çünkü annesi ve babası yokmuş. Kız kardeşi ya da erkek kardeşi de yokmuş. Kimsesi yokmuş."

"Sonu mutlu bitecek mi?"

"Bekleyip göreceğiz."

"Bence mutlu bitecek, sence?"

Ne tuhaf bu üçüncü dünya, bizim güçlerimizin ötesinde. Catherine küçük kızı okşuyor.

"Bir gün erkek kardeşleri ve kız kardeşleriyle pikniğe gitmiş. Kral annesiyle, kraliçe babası da varmış tabii. Buraya gelmişler. Tam da bizim piknik yaptığımız yere, tamam mı?" Emma başını salladı. "Ama küçük prenses yaramazmış. Bir oyun oynayayım, demiş. Bir yere saklanmış; şimdi herkes beni arasın diye düşünmüş. Şimdi seninle benim oturduğumuz bu yere girmiş, önce biraz oturmuş, hava o kadar sıcakmış ki, biraz uzanmış, sonra da çok uykusu gelmiş."

"Uyumuş."

"Uyumuş, uyumuş, uyumuş. Uyandığında hava çoktan kararmışmış. Tek görebildiği şey yıldızlarmış. Ailesini çağırmış, bağırmış, bağırmış ama sesini kimseye duyuramamış. Çok korkmuş. Yine ailesine seslenmiş, bağırmış da bağırmış. Ama gecenin geç saatleriymiş; herkes çoktan eve gitmiş. Kız bir tek ırmağın sesini duyuyormuş. Şırıl şırıl şırıl. Çok geç, çok, geç, çok geç diyormuş sanki."

"Kızı aramamışlar mı?"

"Bu olay o kadar uzun yıllar önce olmuş ki, o çağlarda insanlar sayı saymasını bile bilmiyormuş. Buna inanabiliyor musun? Kral bile ancak yirmiye kadar sayabiliyormuş. Ve bunların yirmi üç tane çocukları varmış. Yirmiye kadar sayarlar, gerisini de tahmin ederlermiş."

"Onu katmamışlar o sayıya."

"Ve yapayalnız kalmış." Ve bir yerlerden öykünün gerisi de gelmeye başlıyor ve bu dönüm noktasından sonra geleceği olan bir öykü. "Eve yürümeye kalkmış. Ama hep düşüyormuş; karanlık olduğu için de nerede olduğunu bir türlü anlayamıyormuş. tyice uzaklara gitmiş. Böğürtlen çalıları elbisesini yırtmış, ayakkabılarından birini kaybetmiş. Ağlamaya başlamış. Artık ne yapacağını bilemiyormuş."

"Çok mu korkmuş?"

Catherine minik yeğenini biraz daha çekiyor kendine. "Hem de ne çok korkmuş, bir bilsen. Sabah şafak sökünce de durum değişmemiş. Çok büyük bir ormanın içinde olduğunu anlamış. Her taraf ağaç doluymuş, hem de her taraf."

"Annesiyle babası kaybolduğunu anlamamışlar mı?"

"Elbette, fark etmişler. Ertesi sabah. Ormana dönüp onu aramışlar. Ama kız gece o kadar uzaklara gitmiş ki onu bulamamışlar. Bütün buldukları o tek ayakkabıymış."

"Bence onu bir kurt yedi sanmışlardır."

"Çok zekisin. Tıpkı öyle düşünmüşler. Hepsi çok üzgün bir halde eve dönmüş. Bizim kız da ormanın içinde kilometrelerce ötede bir yerde yapayalnızmış. Çok acıkmış. Sonra birden bir ses duymuş. Dönüp bakınca bir de ne görsün: Bir sincapmış bu! Kız yesin diye fındıklarının yerini gösteriyormuş. Sonra bir ayı gelmiş ama kötü bir ayı değilmiş bu. Sevimli, cana yakın bir ayıcık. Bu sevimli ayı ona küçük bir evin nasıl yapılacağını göstermiş; bir de otlardan yatak yapmayı öğretmiş. Ormandaki tüm kuşlar ve hayvanlar ona yardıma gelmişler. Ona ormanda yaşamayı öğretmişler."

Küçük kız Catherine'in boştaki eline uzanıyor, oyuncakla oynuyor gibi. Küçük parmakları gümüş nikâh yüzüğünü çevirmeye çalışıyor.

"Sonra ne olmuş?"

"Hepsi kıza çok cana yakın davranıyormuş. Ona çiçekler, yiyecekler getiriyor, evine süsler yapıyorlarmış. Ona ormanı öğretiyorlarmış. Ormanda bir tek kötü şey varmış. Sen biliyor musun bunun ne olduğunu?" Emma hayır anlamında başını sallıyor. "Adamlar."

"Neden?"

"Çünkü kötü adamlar ormana gelip zavallı hayvanları avlıyormuş. Hayvanlar da insanları hep böyle sanıyorlarmış. Bütün insanların kötü olduğuna inanıyorlarmış. Kıza da bunlardan birini görürse hemen kaçmasını söylemişler. Kız da onlara inanmış. Bu arada çok ürkek ve utangaç bir kız olmuş bizimki."

"Fare gibi." Catherine Emma'nın sarı göğsünde gezdiriyor parmağını. Küçük kız titreyip, iyice teyzesine sokuluyor. "İşte böyle yaşıyormuş. Aradan yıllar geçmiş. Kız büyümüş, kocaman olmuş."

"Kaç yaşındaymış?"

"Kaç yaşında olsun isterdin?"

"On yedi."

Catherine sarı saçlara bakarak gülümsüyor. "Neden on yedi?"

Emma biraz düşünüyor ama neden bulamıyor. Bilmiyor.

"Her neyse. Kız da tam on yedi yaşına gelmiş. Birden olağanüstü bir şey olmuş. Kız yine buraya, bizim şimdi oturduğumuz yere gelmiş. Hava yine çok sıcakmış, tıpkı bugünkü gibi. Ve kız yine uykuya dalmış. Tam bu ağacın altında." Emma yukarı bakıyor, ağacın orada olduğunu hatırlamak ister gibi. "Ama bu kez uyandığında gece değilmiş. Hâlâ gündüzmüş. Ama eskisinden daha korkunç bir şey olmuş. Her tarafta av köpekleri dolaşıyormuş. Kurtlar gibi. Hırlayıp havlıyorlarmış. Orada burada. Şurada da." Korkutmak için Emma'ya da dokunuyor ama küçük kız tepki vermiyor. Bu iş çok ileri gidiyor. "Kâbus gibiymiş. Bağıramamış bile. Ama sonra daha da kötü bir şey olmuş. Bil bakalım ne olmuş?"

"Ejderha mı gelmiş?"

"Daha kötü."

"Kaplan."

"Bir adam!"

"Hem de bir avcı."

"Kız da adamı öyle sanmış. Çünkü onlar gibi giyinmiş adam. Ama aslında bu adam çok sevimli ve kibar biriymiş. Yaşlı da değilmiş. Kızla aynı yaştaymış. On yedi yaşında. Ama unutma, kız hayvanların dediğini aklından çıkaramıyormuş. Bu gencin çok nazik olduğunu görmesine rağmen çok korkuyormuş. Onu öldüreceğini sanmış. Hatta genç, köpeklere uzaklaşmasını emrettiğinde o hâlâ öldürüleceğini sanıyormuş. Hatta delikanlı, çiçek toplayıp kızın yanına geldiğinde, yere çökerek onun dünyanın en güzel kızı olduğunu söylediğinde bile, hâlâ öldürülmekten korkuyormuş."

"Adam numara yapıyor sanmış."

"Kız bunların ne anlama geldiğini bilmiyormuş ki. Ona inanmak istiyormuş. Ama hayvan arkadaşlarının ona söyledikleri aklından çıkmıyormuş. Bu yüzden hiçbir şey söylemeden oracıkta öyle yatıyormuş."

Emma dönüyor, kıvrılıp teyzesinin kucağına yerleşiyor ve onun yüzüne bakıyor.

"Sonra ne olmuş?"

"Genç onu öpmüş. Kız birdenbire artık korkmadığını düşünmeye başlamış. Doğrulup, gencin ellerini tutmuş ve ona her şeyi anlatmaya koyulmuş. Kim olduğunu bilmediğini, adını bile unuttuğunu söylemiş. Her şeyi anlatmış. O kadar uzun yıllardan beri ormanda hayvanlarla birlikte yaşıyormuş ki. Genç de ona kim olduğunu söylemiş. O bir prensmiş."

"Biliyordum."

"Çünkü sen çok akıllısın."

"Sonu böyle mi bitiyor?"

"Sen böyle bitmesini mi isterdin?"

Emma hayır anlamında başını sallıyor. Sanki sözcükler gibi prens ve prensesin kendileri de teyzesinin ağzından çıkacakmış gibi bakıyor. Süreç. İnsan öykülere inanmak zorunda değil, sadece anlatılabilsinler yeter.

"Prens onu sevdiğini, onunla evlenmek istediğini söylemiş. Ama bir sorun varmış. Prens olduğu için evleneceği kızın da prenses olması gerekiyormuş."

"Ama o bir prenses."

"Anna prenses olduğunu hatırlamıyormuş ki. Güzel elbiseleri, tacı falan da yokmuş." Gülümsüyor. "Üzerinde hiçbir giysi yokmuş."

"Hiç mi!"

Catherine başını iki yana sallıyor.

Emma hayret içinde. "Hatta şey bile?.." Catherine başını iki yana sallıyor. Emma dudaklarını ısırıyor. "Bu çok ayıp."

"Çok güzel görünüyormuş. Çok hoş, upuzun, kahverengi saçları varmış. Kahverengi teni de güzelmiş. Küçük bir vahşi hayvana benziyormuş."

"Üşümüyor muymuş?"

"Yaz mevsimiymiş."

Emma evet diyor başıyla ama bu acayip yenilik onu epey şaşırtıyor, merakını uyandırıyor.

"İşte böyle. Sonunda prens hiç giysisi olmayan bu güzel kızla evlenemeyeceği için çok üzgün bir halde uzaklaşıp gitmek zorunda kalmış. Kız da onunla evlenemeyeceğini bildiği için ağlıyormuş. İşte kız yine tam burada hiç durmadan ağlamış, ağlamış... Sonra bir-

den bir yerden bir ses gelmiş. Ku-kuuu-ku-kuuu. Tam şuradan, yukarıdan. Ağaçtan."

Emma başını kaldırıyor, sonra dönüp teyzesine bakıyor.

"Neymiş o?"

"Ne olduğunu biliyorsun."

"Unuttum."

"Baykuş. Yaşlı, kahverengi bir baykuş."

"Biliyordum aslında."

"Baykuşlar çok akıllıdır. Ve bu baykuş da baykuşların en yaşlısı ve en akıllısıymış. Aslında büyücüymüş."

"Ne demiş?"

"Ku-kuuumaa-ku-kuuuumaa, sa-kın... ağ-la-ma."

Emma gülüyor. "Bir daha söylesene, nasıl demiş?"

Catherine yine yapıyor. "Sonra baykuş uçarak kızın yanına gelmiş ve ona neler yapabileceğini anlatmış. Büyücüymüş ya. Prenses olmak için sarayda mı yaşamak gerek? O halde ona güzel elbiseler verebilirmiş. Bir saray verebilirmiş. Ama ikisini aynı anda veremezmiş."

"Neden veremezmiş?"

"Çünkü bunun büyüsü çok zormuş. Her seferinde büyünün bir kısmı yapılabiliyormuş." Emma başıyla onaylıyor. "Kızın bütün istediği prensi bir daha görmekmiş. Bu yüzden baykuştan güzel elbiseler istemiş. O çırılçıplak kızın üzerinde bir anda çok güzel beyaz bir elbise, başında inci ve elmaslardan bir taç belirmiş. Daha sandıklar dolusu elbiseler, şapkalar, ayakkabılar ve mücevher de varmış. Atlı arabalar taşıyormuş bunları. Uşaklar ve hizmetçiler de varmış. Tıpkı gerçek bir prenses gibiymiş. Kız o kadar mutlu olmuş ki saray meselesini unutmuş. Atma atlayıp dörtnala prensin yaşadığı kaleye gitmiş. Önce her şey çok güzel gitmiş. Prens onu alıp kral ve kraliçeyle tanıştırmış. Onlar da kızın çok güzel ve zengin olduğunu düşünmüşler. Bütün o güzel elbiseler ve başka her şey nedeniyle prensin bu kızla evlenebileceğini söylemişler. Düğünü kızın sarayında yapmak istemişler. Kız ne yapacağını bilememiş. Sarayı varmış gibi davranmış mecburen. Onları ertesi gün kendi sarayına davet etmek zorunda kalmış. Sonra hepsi giyinip kızın sarayını gör-

meye gitmişler. Kız onlara yolu tarif etmiş. Ama oraya gittiklerinde... herkes küçük dilini yutmuş."

"Saray falan yokmuş."

"Sadece öylesine kıraç bir arazi. Hatta, bataklık. Kız tam bu arazinin ortasında güzel elbiseleriyle duruyormuş."

"Onun aptal olduğunu düşünmüşlerdir."

"Prensin babası çok ama çok kızmış. Bunun aptalca bir şaka olduğunu söylemiş. Özellikle de kız onları selamlayıp, sarayıma hoş geldiniz majesteleri dediği zaman iyice köpürmüş. Prenses çok korkmuş, ne yapacağını bilememiş. Ama baykuş ona elbisesinden vazgeçip saray isterse kullanması gereken sihirli sözcüğü de söylemişmiş."

"Söylesene neymiş."

"Onun sesinin tersiymiş. Uuuuk-uk-uuuk-uk. Söyleyebilir misin?"

Küçük kız gülüyor ve başıyla hayır diyor.

"Kız bunu söyleyebiliyormuş. Söylemiş de. Bir anda güzel bir saray belirmiş. Bahçeler, asmalar. Ama bu kez de elbiseleri yokmuş. Bir tek örtü bile. Kralla kraliçenin yüzleri görülmeye değermiş. Hayretler içinde kalmışlar. Tıpkı senin şimdi olduğun gibi. Bu büyük bir *kabalık*, demiş kraliçe. Bu kız utanmazın teki, demiş kral. Prenses kederden mahvolmuş. Saklanmaya çalışmış ama saklanamamış. Uşaklar gülmeye başlamış. Kral sinirden köpürüyormuş, hayatında hiç bu kadar büyük bir hakarete uğramadığını söylüyormuş. Zavallı kızın aklı başından gitmiş. Yeniden güzel elbiselerini istemiş. Ama bu kez de saray ortadan kaybolmuş, yine o boş arazinin ortasında kalmışlar. Kral ve kraliçenin sabrı taşmış. Prense bu kızın çok kötü bir cadı olduğunu ve onu bir daha asla ama asla görmemesi gerektiğini söylemişler. Sonra hepsi atlarına atlayıp gitmiş. Kız da gözyaşları içinde kalakalmış."

"Sonra ne olmuş?"

Irmak kenarındaki ağaçlardan asma kuşunun ıslığı duyuluyor.

"Sana prensin ismini söylemedim. Adı Florio imiş."

"Bu çok tuhaf bir isim."

"Eski isimler böyleymiş."

"Kızın adı neymiş?"

"Emma."

Emma burnunu kırıştırıyor. "Bu çok saçma."

"Neden?"

"Emma benim."

"Annenle baban neden sana Emma adını koydular sanıyorsun?"

Küçük kız düşünüyor, sonra omuzlarını silkiyor; tuhaf teyze, tuhaf soru.

"Bence okudukları bir öyküdeki bir kız yüzünden."

"Prenses mi?"

"Ona biraz benzeyen biri yüzünden."

"İyi bir kızmış, değil mi?"

"Tanırsan, evet." Emma'nın karnını gıdıklıyor. "Bir de çok soru sormadığı zamanlar."

Emma kıvranıyor. "Soru sormayı seviyorum," diyor.

"O zaman öyküyü bitiremem."

Emma kirli avuçlarıyla ağzını kapatıyor. Catherine küçük kızın parmağını öpüp, kucağına koyuyor; kız onun hareketlerini izliyor. Asma kuşu yine ormağın onların bulunduğu kıyısından, daha yakın bir yerden ötüyor.

"Prenses ormanda geçen mutlu yıllarını düşünmüş. Bir de o anda ne kadar mutsuz olduğunu. Sonunda yine bu ağacın altına gelmiş ve bilge baykuşa ne yapması gerektiğini sormuş. Baykuş şu dalda, bir gözü açık, bir gözü kapalı oturuyormuş. Kız ona olanları anlatmış. Prens Florio'yu sonsuza dek kaybettiğini söylemiş. Bunun üzerine baykuş ona çok bilgece sözler söylemiş. Eğer prens onu gerçekten seviyorsa onun prenses olup olmaması fark etmezmiş. Elbiseleri, mücevherleri ya da sarayı olup olmamasına aldırmazmış. Onu yalnızca o olduğu için severmiş. Ve o kızı böyle sevmeden, kız asla mutlu olamazmış. Baykuş, kıza artık prensi aramamasını söylemiş. Prens gelip onu buluncaya kadar beklemeliymiş. Kıza bir de, çok iyi, çok sabırlı olduğu ve dediklerini yaptığı takdirde onun için son bir sihir daha yapacağını söylemiş. Yine buluşuncaya kadar ikisi de hep on yedi yaşında kalacakmış."

"Çok uzun sürmüş mü bu?"

Catherine ona gülümsüyor. "Hâlâ sürüyor. Çok uzun yıllardan beri. Hâlâ on yedi yaşındalar. Ve hâlâ buluşamadılar." Asma kuşu yine şakıyor, akıntı yönünde uzaklaşıyor. "Bak, dinle."

Küçük kız başını çeviriyor, sonra teyzesine bakıyor.

Bir kez daha üç heceli flüt melodisi geliyor kulaklara. Catherine gülümsüyor.

"Flo-ri-o."

"Bu bir kuş."

Catherine hayır anlamında başını sallıyor. "Prenses. Prenses prensi çağırıyor."

Minik bir edebiyat eleştirmeninde gizli kuşkular. Mantığı -en kötü canavar- bunu kabul edemiyor.

"Annem kuş diyor."

"Hiç gördün mü gözlerinle?"

Emma biraz düşünüp başını iki yana sallıyor.

"Çok zekidir. Asla göremezsin. Üzerinde hiç giysisi olmadığı için utanıyor. Belki de deminden beri o ağaçta bizi dinleyip duruyordu."

Emma diken yapraklı ağaca kuşkuyla bakıyor.

"Ama onlar ermiş muradına diye, mutlu bitmiyor."

"Öğle yemeğinden önce ben nereye gittim biliyor musun? Yolda prensesle karşılaştım. Onunla konuşmaya daldım."

"Ne anlattı?"

"Prensin geleceğini duymuş. Bu yüzden sürekli onun adını çağırıyormuş."

"Ne zaman gelecekmiş prens?"

"Her an gelebilir. Çok yakında."

"Ondan sonra mutlu yaşayacaklar mı?"

"Elbette."

"Bebekleri de olacak mı?"

"Hem de bir sürü."

"Çok mutlu olacaklar ama, değil mi?"

Catherine evet anlamında başını sallıyor. Masum gözler yetişkin gözlerle karşılaşıyor. Küçük kız yavaşça gülümsemeye başlıyor, bedeni de gülümsemesine uygun harekete geçiyor. Ayağa kalkıyor,

aniden şefkat dolu bir oğlan çocuğu gibi Catherine'in uzattığı bacaklarına sarılıyor, at biner gibi oturuyor, bacaklarından aşağı kayıyor, onlara tutunuyor, teyzesini yere yatırmaya çalışıyor, büzdüğü küçük dudaklarıyla ağzını öpüyor... Catherine onu itekleyip gıdıklayınca da çığlıklar atıp kıkırdıyor. Bağırıp çığlıklar atarken birden duruyor, yere uzanıyor, hınzır gözlerini kısıyor, yeni bir yaramazlık düşünüyor. Öykü çoktan unutulmuş gibi ya da öyle görünüyor; harcanması gereken bir miktar enerji daha var.

"Sizi bul-dum!" diye bağırıyor Candida avazı çıktığı kadar. Aşağıdaki yoldan görünmelerine engel olan kayanın yanında dikiliyor.

"Git buradan," diyor Emma, oturduğu yerde doğrulan Catherine'e sıkı sıkı yapışıyor. "Senden nefret ediyoruz, git buradan."

Saat üç. Paul uyanmış, sırtüstü yatan Bel'in yanında dirseğinden destek alarak uzanmış, yüksek sesle *The Scholar Gipsy'yi** okuyor. Bel gözlerini yukarı dikmiş kayın ağacının yapraklarına ve dallarına bakıyor. Güneşin altında uzanan Sally Paul'ün ses menzilinde. Peter, üzerinde şortu, Sally'nin yanına uzanmış. Çocukların üçü de yine ırmağın kıyısında oynuyor. Düzensiz aralıklarla alçalıp yükselen sesleriyle Paul'ün monoton sesi tezat yaratıyor. Catherine ortalıkta görünmüyor. O gün diğer günlerden daha garip geçmiş gibi; sanki ısı ve sessizlik günün saatlerinden bağımsız, kendi bildiği bir seviyede seyrediyor. Uzaklarda, vadinin bir köşesinden traktör sesi geliyor ama böcek vızıltıları ve Premier Saut'nun kendi hafif çalkantılı sesleri arasında traktör sesi çok zor duyuluyor. Kayın ağacında tek yaprak kımıldamıyor, sanki yan geçirgen yeşil bir maddeyle boyanmış ve kocaman bir cam fanusa girmiş gibi duruyor. Başını iyice geriye atıp gözlerini ağaca diken Bel, aşağı bakıyormuş gibi hayal etmenin keyfini çıkarıyor. Kate'i düşünüyor ya da Kate'i düşündüğünü düşünüyor ve Paul okuyor. Bel okunan satırları ara sıra yakalıyor, bir de kocasının sesinin iniş ve çıkışlarını fark ediyor. Bunun suçluluk yaratması işten bile değil; insanın kendi hoşnutlu-

* Victoria dönemi şairlerinden Matthew Arnold'un (1822-1888) ünlü şiiri, (y.h.n.)

ğundan emin olması. Bel doğaya, huzura, gayesiz dolaşmaya ve mantıksız da olsa düzenin hem kaçınılmaz hem de faydalı olduğuna inanıyor; bir tanrı gibi çok erkeksi ve belirli bir şeye değil de, daha çok bilim, felsefe ve zekânın ardında olup bitenleri uysallıkla ve garip bir biçimde izleyen kendisinin belli belirsiz bir muadiline inanıyor. Sade, dengeli, ırmak gibi akıyor; havuz, sıçrayış değil... zaman zaman kabarmış ya da kabarıyor, salt hayatın kabarmadığını ya da buna gerek olmadığını kanıtlamak için... bu yaprakların dokusu kim bilir ne kadar güzeldir, Victoria dönemi sözcüklerinin yeşil yaprakları, ne kadar az değişime uğradılar; yalnızca sözcüklerin kullanımı biraz değişti. Ama aradan geçen yıllar kayın yapraklarını da değiştirdi; ama işte bu kadar değişti, yani hemen hemen hiç.

"Uzak köylerin kızları mayısta Fyfield deki karaağacın etrafında dans etmeye gelirler..."

Hepsi nasıl da uyumlu.

O muhteşem şiiri dinlemeye başladı, neredeyse ezbere bildiği şiiri; geçmişteki okumalarında, bazen Paul'le geçirdiği hayatında bu şiirin özel tarihine, çağrışımlarına, anılarına anlamlar verirdi; insan bu şiirde nasıl yaşayabilirdi, keşke Catherine, mayısta kızlar... keşke her şey *Hamlet* gibi olmak zorunda olmasaydı; o sefil entelektüel hıçkırıkların öyküsü, duvarlar, rüzgârlar ve kışla ilgili sözcük oyunları. Bile bile her türlü sadelikten kaçış. Kendisini Hamlet yerine koyması ne aptalca; Ophelia olsa neyse, elinde değildi yine o sıralar. Fakat öteki olmayı seçmek, neredeyse sapkın bir iradeyi gerektiriyor, kasıtlı bir seçimi. Bel Somerville'deyken bu konuda bir girişim olmuştu: dişi Hamlet. Absürd. İnsan başrolde pandomimci oğlanları düşünüp duruyordu, oysa ona Sarah Bernhardt yakışırdı. Olay örgüleri, drama, zoraki eylem; insanın yaşamını uydurabileceği, yaşam enerjisiyle dolu güzel şiirler varken, okuma zahmetine girdiği ve belki de bu gece, cam hâlâ isterse, üzerine çıkmasına izin vereceği erkekler varken. Absürd. Keşke *Observer'daki* o yazıyı kesseydi; yapraklar nasıl kurutulmalı yazısını; gliserinle kurutuluyordu galiba, renklerini de koruyormuş. Bir de Candy'yi nasıl sakinleştirmen, ne korkunç cıyaklıyor!

"Hâlâ o zapt edilemez ümidi emziriyor / Hâlâ o dokunulmaz gölgeye asılıyor / Ani bir isteğin itkisiyle boşanmış dizginlerinden, gecenin gümüşe boyadığı ağaç dalları / Uzak ormanın eteklerinde, kimsenin izlemediği..."

Bel uyuyakalıyor.

Bir iki kıta sonra Peter ayağa kalkıp Sally'nin başında dikiliyor ve kızın sırtına bakıyor. Sally bikinisinin üzerini çözmüş, yanlardan göğsünün beyazlığı görünüyor. Peter yerden kısa kollu gömleğini ve sandaletlerini alıp, yalınayak, çocukların olduğu tarafa yürüyor. Şiir okuma olayı ona kesinlikle sahte geliyor, hatta biraz da utanç verici buluyor. Canı sıkılıyor. Herkesin bir yerlere çökmesi, Sally'nin güneşin altında sızıp kalması, bu yavaşlık onu sinirlendiriyor. Top falan oynasalar ya, normal enerjilerini dökebilecekleri bir şey yapsalar. Çocuklar da canını sıkıyor. Dikilip seyrediyor.

En iyisi Sally bir çalılığın arkasında bikinisinin geri kalanını da çıkarsa; şöyle iyi, hızlı bir çarpışma. Ama o geleneksel bir kız, göründüğünden daha utangaç... sadece biçimlendirilebilen biri. Karısıyla ayrıldıktan sonra birlikte olduğu tüm diğer kızlar gibi; bir de bedeli var; çok zeki değil, şaşırtıcı değil, ne kayıtsız ne de kıvrak zekâlı. Zaten iş bunlara gelince, Bel ile kahrolası kardeşinin yanında Sally pek yetersiz duruyordu. Onu buraya getirmemeliydi. Tamam, yanında dolaştırmak için iyi bir parçaydı. Yatmak ya da birlikte görünmek için de. Hani bazı programlar vardır ya, onlar gibi. Oysa insan daha iyisini hak ediyor, daha fazlasını.

Neyse ki Tom, fazlasıyla kendinden emin büyük abla tarafından yönetilmekten pek mutlu görünüyor. Küçük piç, annesinin yerine geçmeye bayılıyor. Peter gömleğini giyiyor ve dönüp kayın ağacının altına bakıyor. Paul'ün mavili sırtı, yüzükoyun yatan Bel, yayılan krem rengi elbisesi, iki pembe tabanlı ayak... hadi itiraf edelim, bu kadından hoşlanıyor, neden bilmiyor ama her zaman hoşlandı. Peter ırmağa çeviriyor bakışlarını. İlk kayaya yaslanıp sandaletlerini giyiyor ve Catherine'in daha önce gittiği taraftaki ağaçların oraya, Premier Saut'nun yukarı kesimindeki dar boğaza doğru yürüyor. Hatta Catherine'in oturup küçük göle baktığı yere kadar tırmanıyor; acaba yüzsem mi diye düşünüyor. Su çok mu akıntılıdır acaba? Ha-

vuzun ortasına küçük bir dal parçası fırlatıyor. Kesinlikle çok akıntı var. Şortunu indirip, suya işiyor.

Tekrar patikaya tırmanıyor, sonra yukarıdaki kayalıklara uzanan ağaçlardan oluşan kemerden geçerek yoluna devam ediyor. Açık bir alana geliyor. Toprak engebeli. Orada burada dikenli çalılar var, aralarda geniş taşlı alanlar. Öyle böyle önce elli metre kadar çıkıyor, sonra yüz metre kadar ilerliyor. Ağaçlara, kayalara, ırmağa ve düzlüğe yukarıdan şöyle bir bakabileceği bir noktaya ulaşıyor: Irmağın kenarındaki çocuklar küçücük görünüyorlar. Sally bıraktığı gibi yatıyor, Paul ve Annabel kayın ağacının altındalar; uzaktan yalnızca krem rengi ve mavi iki şekilden ibaret bir halde, o çok uygar etkinliklerine devam ediyorlar. Sigara almak için elini cebine atıyor, sonra sigarasını piknik örtüsünün üzerinde unuttuğunu hatırlıyor, boş veriyor. Hava ne sıcak. Arkada yükselen kayalıklara bakıyor: Gri ve kızılımsı aşıboyası; birkaç tanesi batıya yol alan güneşi kesip gölge düşürüyorlar. Açılar. Ölüm. Bir gayret biraz daha, bir yüz metre daha tırmanıyor, artık dimdik bir sutta, taştan bir duvarın üzerinde duruyor.

Artık uçurumun eteğinden aşağı inme zamanı. Aşağısı çalılarla, meyilli kaya yığınıyla kaplı. Keçiyolu gibi bir şey var, çok eskiden kalma hayvan pislikleri. Irmağın uzağındaki bu sarp kayalıklar aşınınca yuvarlaklaşmış; ısı iyice artıyor adeta. Aşağıdaki çocuklara bakıyor, acaba onlara seslensem mi diye düşünüyor. Kızılderililerin savaş narasını atsa; oradaki görüntüyü bir bozsa. Aslında milletin ne düşündüğü kimin umurundaydı; bütün yaptığı başkalarının çerçöpünden faydalanmak, işleri halletmek, bir yerlerde zevzeklik etmek, birilerine tahakküm etmek; oyununu kendi kestirme kurallarıyla oynamaktı. Yapımcılık müthiş bir şey, o baskı. Hiçbir yerde uzun süre duramaz, dolaşıp dururdu; bir çiçeğin tadını alıp ötekine giden biriydi. Ama burada bir misafirdi. Bizim Paul'ü severdi, yaptığı şeyler falan hoşuna gidiyordu. Paul'e imrenirdi; Bel'i iyi becermişti, kendi de bir gün aynısını yapmak isterdi ona. O oyuncu gözler, kâh gülümseyen kâh alay eden gözler; ne düşündüğü anlaşılmıyordu. O kadar gizemliydi ki. Kayıtsızlığı, sahte iddiasızlığıyla uzak tutuyordu herkesi ama küçük parmağında elli Sally'yi oynatırdı; hele o

müthiş memeleri, dün gece giydiği elbise.

Orta boydan biraz kısa, düzgün vücutlu adam döndü ve tam tepesindeki uçuruma bakarak kafasına kaya düşüp düşemeyeceğini düşündü. İçi rahattı.

Erotik güneş. Erkek güneş. Apollon ve o öldü. Bir zamanlar onun şiiri. Birisi iç çamaşırlarıyla uzanmış; kara gözlüklerin arkasındaki gözleri sımsıkı kapalı, sürecin farkında, lanet olası aylar; saklanıp bekliyor. Kapalı olmalı. İnsan Emma ile birlikteyken bile bunu dü-
şünüyor; çünkü erkeği orada, her an bekliyor. İşte bu yüzden öteki insanlara tahammül edemiyor, ötekiler onu gölgeliyor, onun ne kadar güzel olduğunu anlamıyorlar. Şimdi iskeletten öte bambaşka bir maskesi var yüzünde. Aına gülümsüyor, canlı, adeta etten kemikten. Yine zeki, ona el ediyor. Öteki taraf. Huzur. Kapkara huzur. Emma'nın gözlerini görmeseydi, Emma nefret ediyoruz dediği zaman, o evet evet evet diyerek nefes almamış olsaydı. Nefret ediyoruz. Çorak. Bir tek buna sıkı sıkı tutunmuştu: korkaklık, beklemek, isteyip cesaret edememek.

Ölüm. O öküze yalan söylemişti, şu andan kaçamamakla ilgisi yoktu. Tersine, tüm gelecekleri, tüm geçmişleri yaşıyordu, hem dün hem yarındı o; bugün, iki tane amansız, uçsuz bucaksız değirmen taşı arasında kırılgan bir zerreydi adeta. Hiç. O olay olmadan önceki her şey geçmişti, her şey sözcükler, kırık parçalar, yalanlar ve unutuştu.

Neden?

Çocukça. İnsan yapılara, kesin olaylara tutunmalı. Göstergelerin yorumlarına. Alfa olan, birinci olan kendisiydi. Asıl kendisi değerli (ah, evet), nadir, o biliyor. Bütün değerli hatalarıyla birlikte, bunu anlıyor. Çok kötü bir suç işlediğini biliyor; bu da anladığını gösteriyor, çünkü ondan başka hiç kimse bunun varlığını kabul etmiyor. Kendi oturduğu dalı kesmişti. Kendi yuvasını dağıtmıştı. Atasözlerini çiğnemişti. *Ergo** anladığını kanıtlamak. Anlanıştı, yani.

Fiil çekimleri.

---

* (Lat.) O halde, (ç.n.)

Kirlilik, enerji, nüfus. Tüm Peter'lar ve Paul'ler. Uçup gitmeyecek. Ölen kültürler, ölen topraklar.

Avrupa sona eriyor.

Kurmacanın ölümü; zaten zamanı geldi de geçti bile.

Oysa o, artık hayranlık duyulmayan bir yazarın romanındaki gibi, artık modası geçmiş bir sanata yerleşiyor hâlâ, kendini erotik buluyor, onurunu lekelediğini hissediyor. Sanki bunu ondan daha önce yapmış gibi, planladığını, sabit, kaçınılmaz bir şey olduğunu biliyor. Erkeğin bir keresinde kilisenin bahçesinde onu becermesi gibi; mezar taşına *Mezarlar arasında sahip olmak*ı yazması gibi. Bu hoşuna gitmemişti. Şiirdi hoşuna gitmeyen, sahip olmak değil.

*Il faut philosopher pour vivre** Yani, insan sevmemeli.

Kendine acımayla dolu gözyaşları, eller sinsi saçlar arasında saklı. Sıfatların aktarımı. Yakıp kül etmek ve kökünü kazımak; yasaklamak, geçersiz kılmak, imha etmek. Dönmeyeceğim. Ben olarak dönmeyeceğim.

Ve Catherine bulduğu öteki gizli yerde yüksek otlar arasında yatıyor, hem birleştiriyor hem ayrışmış, hem yazıyor hem yazılmış, burada ve yarın. Genç, koyu renk saçları, acılı dudakları olan bir ceset; ellerini yanlara bırakmış, yapmayı düşünerek yapıyor yapacağını. Uyumsuz iç çamaşırları, sımsıkı kapalı gözleriyle.

Her şeyin tersine döndüğü yer, bir girildiğinde geriye hiçbir şeyin kalmadığı yer. Kara delik, kara delik.

Bu kadar durağan hissetmek, iradesiz, dokunulamayan gölge; ama o denli güçlü ve o denli dengeli.

Hâlâ rüzgârdan eser yoktu. Peter, aramaya çıktığı el değmemiş bölgede geçirdiği yarım saatten sonra sıkılmış, ötekilerin yanına dönüş yolculuğuna başlamıştı. Fil benzeri kaya kümesine doğru giden yer yer taşlarla kaplı bayırdan inerken piknik arkadaşları ve ırmak gözden kaybolmuştu. Bu bayırdan uçurumlara geri dönülüyordu. Bu kayaların yanına gelmeden ne kadar büyük olduklarını anlayamıyordu insan. Aralardaki boşluklar çalı ve dikenlerle doluydu. Dö-

* (Fr.) Yaşamak için felsefe yapmak gerek, (ç.n.)

nüp daha kolay geçitler bulsa iyi olacaktı. Arkadaki uçurumun kayalıklarından aşağı yukarı ne yöne gidileceğini tahmin edebilse de, burası doğal bir labirent gibiydi. Mesafeyi iyi tahmin edememişti. Demek ki bu keçiyolu, ırmaktan çok daha ileriye doğru kıvrılıyordu. O sırada neredeyse bir yılana basmak üzere olduğunu fark etti.

Daha bakamadan yılan kaçmıştı bile. Ama derisinde şekiller mi vardı ne? Bundan neredeyse emindi. Herhalde bir engerekti. Yılan her ne cinsse, birilerine bu haberi yetiştirene kadar beyninde kesinlikle bir engerek olacaktı. Yoldaki çalılardan bir dal koparmayı başardı ve daha temkinli yürümeye başladı. Maden arayan tetkikçiler gibi önündeki her yeşil yığını yoklaya yoklaya ilerliyordu. Birden bu beş dakikalık işkence dolu süreç sona erdi. Doğrudan ırmağa inen bir patikaya rastlamıştı; belli belirsiz ve dolambaçlıydı ama gittiği yer belliydi. Annabel'in birkaç yüz metre aşağıdaki kayın ağacının tepesini gördü. Patika düzleşti, içerdikleri mikayla güneşte hafifçe parlayan masif kayaların etrafından döndü. Birden on, on beş metre kadar ötedeki iki büyük kayanın arasındaki gölgeli boşlukta Catherine'i gördü.

Bir diğer kocaman kayanın yanına, sırtüstü uzanmıştı. Uzun ilkyaz otlarının arasına neredeyse saklanmıştı vücudu; öyle saklanmıştı ki geçerken göremeyebilirdi bile. Gözüne takılan, kızın kayanın üzerine bıraktığı kırmızı espadrilleri olmuştu.

"Kate?"

Kızın başı otların arasından hızla dönünce iki kayanın arasından ona gülümseyerek bakan adamı görüyor. Ürkek bir kuş gibi boynunu uzatmış, suçluyor. Peter sakin ol demek isteyen ellerini kaldırıyor.

"Kusura bakma. Uyarsam iyi olur dedim. Az önce bir engerek gördüm." Başını sallayarak devam ediyor: "Hemen şurada."

Kara gözlükler hâlâ ona bakıyor. Kız bir kolundan destek alarak doğruluyor ve şöyle bir etrafına bakıyor, sonra da adama dönüp hafifçe omuzlarını silkiyor. Burada öyle bir şey yok. Peter onun sabahki bikinisiyle değil, iç çamaşırlarıyla yattığını fark ediyor. Birbirine uymayan çamaşırlar: beyaz sutyen, koyu mor külot. Kızın görünmek istemeyeceği bir hal. Kara gözlükler, orada engerek ol-

masının adamın hatası olduğunu söylüyor. O daima davetsiz bir misafir, sonuç çıkaran biri.

"Acaba sigara falan var mıdır yanında?"

Kız önce tereddüt ediyor, sonra isteksiz bir hareketle çimenler üzerindeki Kent paketine uzanıyor. Peter elindeki dalı atıp onun yanma geliyor. Kız hâlâ koluna dayanmış, bacakları kıvrık oturuyor. Peter, katlanmış Levis ve pembe gömleğin yastık olarak kullanıldığını görüyor. Kız paketi ona uzatıyor, sonra da Yunan tarzı kırmızı çantasına uzanıp çakmağı çıkarıyor; küçük beyaz bir kutu ve turuncu plastik silindir. Adamın yüzüne bakmıyor.

"Sağ ol. Sen de ister misin?"

Kız hayır anlamında başını sallıyor. Peter sigarasını yakıyor.

"Yemekten sonra kabalık ettiysem kusura bakma. Hayırsever biri gibi davranmak değildi niyetim."

Kız yine başını iki yana sallıyor, adamın ayaklarına bakıyor. Fark etmez ama şimdi lütfen git.

"Tahayyül edebiliyorum ne kadar..." Ama tahayyülü onu ancak cümlenin ortasına kadar götürebiliyor. Çakmağı ve sigarayı geri veriyor. Kız sessizce geri alıyor. Sonunda adam vazgeçiyor ve eller çaresizce iki yana açılıyor.

"Seni rahatsız etmek istemedim. Amacım engereği haber vermekti."

Tam adam dönüp gidecekken kız hareket ediyor; neredeyse yılan kıvrakhğında bir kol. Parmakları adamı çıplak ayak bileğinin biraz yukarısından yakalıyor, kısa bir tutuş, ama adamı durdurmaya yetiyor. Sonra o el, elbiselerin yanına doğru uzanıp güneş kremi tüpünü alıyor. Kremi adama doğru tutup sonra sırtını gösteriyor. Bu tavır değişikliği o kadar ani ki, o kadar beklenmedik, o kadar bayağı, yüzündeki ifadesizliğe rağmen o kadar gizli bir dostluk çağrısı ki, adam gülümsüyor.

"Elbette. Uzmanlık alanımdır."

Kız yüzüstü dönüp dirseklerine dayanarak uzanıyor. Adam kızın yanına çömeliyor, bak, bak, bak, tüpün kapağını açıyor, küçük bir *café-au-lait** dil uzanıyor dışarı. Kız kara saçlarını öne atıyor, sonra

* (Fr.) Sütlü kahve. (ç.n.)

elini uzatıp omuzlarında saç kalıp kalmadığını kontrol ediyor. Öylece uzanıyor, gözleri katlanan elbiselerinde, bekliyor. Peter kızın başka yöne çevirdiği yüzünü süzüyor ve kendi kendine gülümsüyor. Sonra sol eline azıcık krem sıkıyor.

"Santimetre kareye ne kadar olsun?"

Aldığı tek cevap hafif bir omuz silkiş oluyor. Adam uzanıyor ve kızın sol omzunu ovalamaya başlıyor, sonra kürekkemiklerine geliyor. Kız sırtüstü yatarken otların bıraktığı izlere bakıyor. Cildi ılık, kremi emiyor. Adam bir an çekip düzleştirdiği avcuna bir miktar daha sıkıyor, kız sanki bu kısa temas kesintisini bekliyormuş gibi o anda dümdüz uzanıyor, ellerini arkaya atıyor ve sutyenini çözüyor. Peter ne yapacağını bilemez halde oturuyor, kendini sıkışmış hissediyor, beklenmedik bir yol ayrımında gibi hissediyor. Bir tartışma yürütürken, bir önceki cümlesinin içinde birden aslında kendi savını çürüttüğünü fark eden bir adam gibi. Kısılıp kalıyor. Sessizlik. Kız yine dirseklerine yaslanıyor, çenesini ellerine dayayıp uzaklara bakıyor.

Adam mırıldanıyor: "Çok yumuşak bir cildin var."

Ama artık anlıyor, biliyor ki, kız cevap vermeyecek. Kremi kendisine yakın omuza sürmeye başlıyor, bu kez daha fazla kremliyor. Sonra sutyen askılarının cildi kırıştırıp iz bıraktığı yere iniyor. Kız, ovalayan bu el hareketlerine en ufak bir tepki vermiyor; oysa adam artık daha bastırarak, daha yavaş ovalayarak bel çukuruna kadar iniyor. Durup biraz daha krem sıktığında, ortaya gül kokusuna benzeyen tatlı bir koku yayılıyor ve kız yine dümdüz yatıyor, yüzü öteki tarafa dönük, elleri hâlâ çenesinin altında, dirsekler dışarıda. Peter'ın elleri, kızın vücudunu bölen koyu mor bandın hemen üzerinde bir ileri bir geri gidiyor.

"İyi mi?"

Kız hiçbir şey söylemiyor, en ufak bir işaret yok. Isı, kaygısız bir beden. Adam tereddütle yutkunuyor, sonra daha alçak bir tonla konuşuyor.

"Bacaklar?"

Kızda en ufak bir kıpırtı yok.

Aşağıdan, göremedikleri bir yerlerden bir çocuk çığlığı geliyor.

Hançer gibi: Öfke ve şikâyet karışımı bir çığlık; Emma'nın sesine benziyor. Kuvveti azalan bir ağlama, gözyaşları gelmek üzere. Sonra da haykırılan bir "Senden *nefret* ediyorum!"

Bu Emma.

Onu teskin eden bir ses. Sonra sessizlik.

Peter'ın eli Catherine'in bel çukurunda durmuşken tekrar hareket geçiyor, yavaşça bir aşağı bir yukarı geziniyor; parmaklar yanlardan her seferinde daha fazla içeri giriyor; sanki kayıtsız bir mükemmeliyetçilikle hareket ediyor; öte yandan her şey dikilmiş, kalkmış, vahşi, her açıdan vahşi; lanet olası sinirler, evcilleşen vahşi; yapacağını bilmek, erotik olduğu kadar çileden çıkartıcasına tuhaf olması. Adamın parmakları kızın görünmeyen sol yanında geziniyor, koltukaltının kenarında dolaşıyor. Kız sol kolunu yüzünden uzaklaştırıyor ve elini kalçasına götürüp külotunu hafifçe aşağı çekiyor. Sonra elini yine yanağının altına yerleştiriyor. Peter duraklıyor, sonra sigarasını atıp, kızın dokunduğu yerdeki kumaş parçasına uzanıyor. Kız adamın soyması için vücudunu biraz o tarafa, biraz bu tarafa hafifçe döndürüyor. Peter biraz daha krem alıp kalçaları ovalıyor, beline çıkıyor, sonra tekrar geri dönüyor. Eğilip kızın sağ omzunu öpüyor, hafifçe ısırıyor, tatlı kokulu krem. Kız hiçbir tepki vermiyor. Dirseğine yaslanıp kızın yanına uzanıyor ve sol eli okşamaya devam ediyor, hafifçe aşağılara kayıyor, uyluklarının üst kısmındaki yumuşak tene, kalçalara, yarık çizgisine.

Peter gömleğini çıkarıyor. Dizlerinin üzerinde doğruluyor ve çevresine şöyle bir göz atıyor. Kızın üzerine doğru eğiliyor ve mor parçayı çekiyor. Külot dizlerine inince Catherine, rahatça çıksın diye dizlerini kıvırıyor. Ama hepsi bu kadar. Çırılçıplak yatıyor, kafası öteki yana dönük, bekliyor. Peter tekrar doğrulup, sağa sola bakmıyor; sonra oturuyor ve dengesini sağlayıp şortunu çıkarıyor. Elleri kızın koltukaltlarında, dört ayak üzerinde duruyor Peter. Kız başını biraz çevirip yüzünün kollarına iyice yaslanmasını sağlıyor. Adam yumuşak bir tavırla kızın sol omzunu tutup onu biraz çevirmeye çalışıyor. Kız hareketsiz yatıyor. Biraz daha güçle çekiyor bu kez. Kız azıcık kıpırdıyor, hafifçe dönüyor, ama yüzü hâlâ saklı, yere gömülü adeta. Peter bu kez onu daha çok zorluyor sırtüstü yatma-

ya. Ortaya çıkan yüz hemen sola yana döndürülüyor. Profil. Çıplak boyun, ağız. Peter uzanıp kızın kara gözlüğünü çıkarıyor. Gözler kapalı. Yanağındaki bir tutam siyah saçı kenara çekiyor. Sonra sürünüp çömeliyor ve kasık kıllarını öpüyor, sonra göbeğini, sonra her iki göğsünü de. Belli etmese de heyecanlanıyor kız. Kendini kızın üzerine bırakıyor, kaçırdığı ağzını arıyor. Ama üzerine bıraktığı ağırlık buna nedenmiş gibi başını hızla öteye çeviriyor kız. Peter ısrar ediyor ama kız daha şiddetle çeviriyor başını. Aniden inatçılığı tutan kızın tırnakları adamın omzuna geçiyor, hızla itiyor onu; debeleniyor, bir yandan kıvrılıp mücadele ederken başını hızla bir o yana bir bu yana çeviriyor. Peter dizlerinin üzerinde doğruluyor, dört ayak vaziyette. Catherine'in elleri düşüyor. Başı yanda, kıpırdamadan yatıyor.

"Kaayyy-ate! Pee-ter!"

Çocukların, Paul'ün, belki Sally ve Bel'in sesleri sanki bir şef tarafından yönetiliyormuş gibi koro halinde çınlıyor. Kayalıkların oradan hafifçe yankılanıyor. Sonra kaçınılmaz bir ses duyuluyor; bir tek Candida'nın sesi.

"Gi-di-yoooo-ruz!"

Gitmek.

Catherine başını çeviriyor, gözlerini açıyor ve dimdik Peter'a bakıyor. Çok garip, sanki Peter'ı göremiyor, adamın bilmiş, hafif alaylı gülümseyişinin ötesine bakıyor. Peter bu bakışın kendisine değil, kendisinden öte bir yerlere gittiğini düşünüyor, hep böyle anımsayacak. Elbette bu bir numara, azmış nevrotik bir kadının hastalıklı oyunu, o kadar. Çok hasta bir kadın, çok seksi bir kadın. Ona böyle sahip olmak, bir kez olsun bu solgun ve yılmaz gözlere sahip olmak.

"Kaayyy-ate! Pee-ter!"

Catherine üç ya da dört saniye daha Peter'dan gözlerini ayırmıyor, sonra yavaşça, sanki Peter öyle istemiş de onun arzusuna uyuyormuş gibi uysal bir tavırla adamın açtığı bacaklarının ve kollarının arasında dönüyor, yine yüzüstü, yüzü yere gömülü ve bekliyor.

Sally giyinmiş; Bel kayın ağacının altında, yeniden doldurulmuş üç piknik sepetinin yanı başında Sally'ye çocukların giysilerinden söz

ediyordu. Paul ve üç çocuk hâlâ suyun içinde, bir yandan beklerken bir yandan da biraz daha kerevit yakalamaya çalışıyorlar. Akıntı yönündeki patikada beliren Peter'ı ve salladığı eli ilk gören, o yöne doğru bakmakta olan Bel oluyor. Cevap olarak tembel tembel kalkan Bel'in eli üzerine Sally de başını çeviriyor. Peter gülümsüyor.

"Kusura bakmayın. Amma karışık yerler buralar ya."

"Bağırmaktan boğazımız yırtıldı."

"Her taraf engerek dolu. Çocukların yanıma gelip bunlarla karşılaşmasını istemedim."

Sally irkiliyor. "Engerek mi!"

"Bir tanesine neredeyse basıyordum."

"Ah, Peter!"

Bel konuşuyor. "Sizi uyarmalıydım. Buralarda bunlardan birkaç tane var," diyor.

"Önemi yok. Anında kaçtı gitti."

"Öggh." Sally arkasını dönüyor.

Bel gülümsüyor. "Kate'e rastladın mı bir yerlerde?"

Peter çevreye bakınıyor. "Hayır, burada değil mi?.."

"Neyse. Belki de dönüş yolunu tutmuştur bile." Dönüp diğerlerini çağırıyor. "Hadi bakalım. Peter geldi."

"Yapma anne! Daha istediğimiz kadar toplayamadık."

Bel su kenarına gidiyor. Sally Peter'ı süzüyor.

"Nereye gittin?"

"Hemen yukarıda bir yerlere." Kayalıkların orada bir yerleri gösteriyor.

"Böyle çekip gitme lütfen. Çok korktum."

Peter çimenlerde gezdiriyor gözlerini. "Sıkıldım. Bizim Paul'ün kitap okumasını çekemiyorum. Tom neler yaptı?"

"İyiydi."

"Sigaramı gördün mü?"

Kız sepetlerden birine doğru eğilip karıştırarak ona sigarasını uzatıyor. Candida geliyor yanlarına, yine suçlayacak.

"Avazımız çıktığı kadar bağırdık."

Peter ona yılanları anlatıyor. Artık hepsi birlikte ve emniyetteler.

Irmağın aşağısında, Bel yüzü Paul'e dönük duruyor ve ırmağın ilerisindeki boğazı gösteriyor.

"Gerçekten çok kötü. Kate konusunda ne yapacağımı bilemez oldum."

"Belki dönmüştür."

"Bari bize haber verseydi." Bu sözleri söylerken, yüzü hâlâ küçük Tom'la birlikte yaptıkları barajla ilgilenen Emma'ya dönük. "Tatlım, dönüyoruz. Tom'la beraber gidin de elbiselerinizi giyin." Emma aldırmıyor. Bel Paul'e bakıyor. "Bu öğleden sonra karar verdim. Fazla endişeleniyoruz. Bu da ekmeğine yağ sürüyor."

"Onu aramamı ister misin?"

"Hayır." Bu kez sesi daha sert çıkıyor. "Emma!"

Sonra Paul'e dönüyor: "Galiba Peter'la iş yapmak istiyorsun."

"Genel fikir buydu."

"Kate'in ne kanıtlamaya çalıştığını anlamıyorum."

"Kendisinin anladığından da emin değilim." Paul Emma'ya dönüyor. "Emma, Kate teyzenin eve dönmekten söz etmediğinden emin misin?"

"Yine mi kayboldu?"

Bel ellerini iki yana açıyor. "Hayır, tatlım. Her neyse. Hadi gel. Tom, sen de gel."

Paul, "İstersen bakayım," diyor.

Bel başını çevirmeden cevaplıyor, "Hayır."

Emma ve Tom'un elinden tutup kayın ağacına doğru yürüyor. Sally onlara doğru gelip, onu Tom'dan kurtarıyor. Paul, sakallarını sıvazlayarak onları izliyor.

Ağacın altındayken Candida Kate olmadan eve dönemeyeceklerini söylüyor. Bel, Kate'in çay yapmak üzere eve dönmüş olma ihtimalinden söz ediyor. Peter hangi yöne gittiğini soruyor. Sally dizlerinin üzerinde, yeşil bir havluya basmakta olan Tom'un bacaklarını ve ayaklarını kuruluyor. Candida, belki de Kate'i engerek ısırmıştır, diyor. Bel gülümsüyor.

"Onlar öldürmez tatlım. Zaten teyzenin sesini duyduk. Amaçsızca gezinip durmuştur."

Engerek yılanlarından birine *Hamlet*'i oynuyordur.

Sally havluyu Bel'e uzatıyor.

Gerileyen Emma, "O havlu ıpıslak," diyor.

"Bebek," diyor Candida.

Paul dönüp, Peter'a alaycı bir ifadeyle gülümsüyor.

"İyi bir piknik için en gerekli şey eski toprak bir başçavuş olmalı."

Peter gülüyor. "Süper bir gün; muazzam bir yer burası. Buraları kullansak iyi olur aslında."

"Kate için kusura bakma. Bazen çekilmez oluyor."

"İnşallah bizim yüzümüzden değildir."

"Bu da nereden çıktı! Tabii ki, hayır. Ama Bel... endişeleniyor."

Bel'in sert sesi duyuluyor. "Emma, çeneni kapatmazsan dayağı yiyeceksin."

İki erkek de başlarını çeviriyor. Emma dudaklarını sımsıkı kapatmış, annesi sert hareketlerle dizlerini silerken, krizin eşiğinde. Candida takla atıyor: amacı hiç de yorulmadığını ve epeyce büyüdüğünü göstermek. Bel, Emma'ya pembe pantolonunu giydiriyor, düğmesini ilikliyor ve küçük kızın başından öpüyor.

"Evet," diyor Paul, "hadi bakalım, Hıristiyan askerler!"

Önden gidiyor. Candida babasının yanında, patikaya giriyorlar. Oğlunun elini tutan Peter da onları izliyor.

"Ne gündü ama, değil mi Tom?"

Aralarına Emma'yı alan Bel ve Sally kerevitlerden söz ediyorlar.

Bir dakika kadar sonra, sesler kısılıyor, piknik yeri bomboş kalıyor; yaşlı kayın, çimenler, uzayan gölgeler, kayalar, mırıldanan su. Siyah, beyaz ve tarçın rengi bir çavuşkuşu ırmağın üzerinden uçarak kayın ağacına doğru geliyor ve alt dallardan birine konuyor. Bir an sonra az öncekilerin oturdukları çimenlerin üzerinde uçuşuyor, duruyor, ibiğini titretiyor. Sivri gagasını aniden toprağa batırıyor ve bir karınca ölüyor.

Emma'nın sandaletlerinden birinin bandı kopunca Bel diz çöküyor. Sally, Peter ve Tom'a yetişmeye çalışıyor. Geride, yeniden yürümeye başladıklarında, Emma annesiyle konuşuyor, Candy'ye söyleme-

mesi şartıyla -barajının yanındaki çalı çırpıdan yapılmış o güzel evin üstüne bastığı için onu affetmemiş- Prenses Emma'nın hayvanların yardımıyla yaptığı evi, Kate teyzenin peri masalını ya da artık belirli bir sonu olan masalın değiştirdiği kendi versiyonunu anlatıyor. Önlerindeki Sally, hâlâ oğlunun elini tutan Peter'a yetişiyor. Peter dalgın bir tavırla kolunu kızın beline doluyor. Kız adamın boynunu kokluyor.

"Kimin güneş kremini kullandın sen?"

Peter da kokluyor. "Ne bileyim. Orada duran bir kremdi işte." Göz kırparak yüzünü ekşitiyor. "Tom artık burada yaşamak istiyor."

Sally eğiliyor. "Öyle mi Tom? Sevdin mi burasını?"

Küçük oğlan başını sallıyor. Ormanın iç kısımlarındaki çalıların arasında daralan yollarda tek sıra halinde yürümeleri gerekiyor. Peter Tom'u öne itiyor. Sally en arkadan Peter'ın sırtına bakarak yürüyor. Patika yine genişliyor. Tom, ertesi gün bir kez daha pikniğe gidip gitmeyeceklerini soruyor.

"Ne bileyim evlat. Neden olmasın... Eğleniriz aslında, fena mı olur."

Sally Peter'ın omzuna çok yakın yürüyor ama dokunmuyor, Peter'ın profiline bakıyor.

"O kadını görmediğine emin misin?"

Peter ona ters ters bakıyor. Kız bakışlarını patikaya çeviriyor.

Kız, "Bu sabah o da senin gibi kokuyordu," diyor.

Peter inanmaz gözlerle bakıyor ve hoşuna gitmiyor da değil. "Sevgilim. Saçmalama lütfen." Sonra: "Huysuzluk yapma. Herhalde onun kremiydi. Yemekten sonra bir ara sürmüştüm."

Kızın gözleri hâlâ patikada. "Eşyaları toplarken o kremi görmedim."

"Demek ki giderken onu da almış. Tanrı aşkına, keser misin şu..."

Bakışlarını uzaklara çeviriyor.

"Çok teşekkür ederim."

"Ama sen zorladın."

"Ben en azından can sıkan biri olduğumu biliyorum."

Peter fırlayıp oğlunun kolundan tutuyor.

"Hadi Tom. Yarış yapalım. Şu ağaca kadar, tamam mı? Hazır mısın? Başla!"

Birkaç adım yarışıyor, sonra dört yaşındaki oğlanın yetişip onu geçmesine izin veriyor.

"Sen kazandın!" Tekrar oğlunun elinden tıtuyor, onlara doğru ağır ağır yürüyen Sally'ye dönüyorlar. "Tom kazandı."

Kız, küçük çocuğa hafifçe zoraki gülümsüyor. Peter kızın yanına gelip elindeki sepeti alıyor ve diğer eliyle onu kendine çekip kulağına fısıldıyor. "Aslında ona deli oluyorum. Ama nekrofili hevesimi yaşlılığıma saklamaya karar verdim."

Kız uzaklaşıyor, azıcık da olsa yatışıyor.

"Senin yanında kendimi güvende hissedemiyorum."

"Hadi, Tom. Sally'nin elinden tut."

Küçük oğlan aralarında, yürümeye devam ediyorlar. Peter oğlanın başının üzerinden mırıldanarak Sally ile konuşuyor.

"Bundan daha iyi bir sebep bulmalısın."

"Az önce sen söyledin bir tanesini."

"Kısa çöp çekildi."

"Dikkate almıyorsun."

"Konuşana bak."

"Sen sadece beni üstümde senin pijamalarınla bırakmayı seviyorsun. Gün boyunca. Varlığımı unutuyorsun."

Peter derin bir nefes alıyor ve cevap vermesi gerekmediğini düşünüyor. İleride, ağaçların bitip ilk çayırın başladığı noktada Paul ve Candida açıklıkta durmuş gökyüzüne bakıyorlar. Candida onların geldiğini görünce heyecanla bir yeri işaret ediyor. Yapraklar yüzünden Candida'nın ne demek istediğini anlamıyorlar. Ama kendileri de çayıra ulaşınca, görüyorlar.

Bir bulut, ama gizemli bir bulut, hiç akıllarından çıkmayacak bir bulut. Meteoroloji hakkında hiçbir şey bilmeyen biri bile bu bulutun anormal olduğunu, günün hava durumuyla hiçbir şekilde ilgisi olamayacak kadar tuhaf olduğunu anlayabilir. Bulut güneyden geliyor, Peter'ın tırmandığı kayalıkların ardından. Piknik yerinden göremedikleri bu bulut ovada epeydir görünüyordu herhalde. Şimdi

ise buraya sürüklenmiş: Kenarları beyaz, ortası gri, ölümcül ve lanetli devasa bir dalga, kayalıkların arkasından yükseliyor; kesinlikle korkunç bir fırtınanın habercisi. Günün bu kadar durgun ve sıcak olmasından tahmin edilebilirdi... yine de hayret verici. Hâlâ huzur dolu ve rüzgârsız ikindi güneşi şimdi onlara uğursuz, hain, alaycı ve çok güzel kılık değiştirmiş bir tuzağın pençeleri gibi geliyor.

Peter, "Tanrım," diyor. "Nereden çıktı bu?"

Paul kollarını kavuşturmuş buluta bakıyor. "Olur bazen. Aniden ısı yükselince. Pireneler'den gelen soğuk hava da buna eklenince."

Candy Sally'ye bakıyor. "Bütün gece şimşek çakacak, fırtına kopacak." Sonra, "Kate için endişeleniyoruz."

Paul gülümseyerek kızın saçlarını karıştırıyor.

"O da görüp tedbirini alır. Zaten çoktan eve gitmiş, bizi merak ediyordur."

"Bence gitmemiştir." Candy ukala bir tavırla babasına bakıyor. "Seninle iki frangına iddiaya girerim baba."

Paul aldırmayıp sepetini alıyor ve gerideki Peter'la Sally'nin yanına geliyor. "Hadi siz önden gidin. Ben Bel'i bekleyeceğim." Elleriyle ceplerini yokluyor. "Peter, al anahtarı." Dönüyor: "Candy, onları eve götür, olur mu ve..."

Candida parmağını uzatıyor. "İşte oradalar. Her zamanki gibi sallana sallana geliyorlar."

Hepsi dönüp o tarafa bakıyorlar. Bel ve Emma ağır adımlarla ağaçların arasından onlara doğru geliyor. Emma annesinin önünde bir yandan konuşuyor, bir yandan da geri geri yürüyüp annesinin yüzünü görmeye çalışıyor. Ama annesinin ona değil, ilerideki bir noktaya baktığını görünce o da dönüyor ve koşup çayırdaki gruba katılıyor. Paul Bel'in yanına geliyor.

Sally, Peter'ın gözlerine bakmaktan kaçınarak, "Acaba gidip sen de mi arasan onu?" diyor.

Peter suratını asıyor. "Bence bu meseleyi onlara bırakalım." Bakışlarını aşağı indirerek oğluyla konuşuyor. "Omzuma çıkmak ister misin Tom?"

Sally, oğlunu sırtına alıp çimenlerin üzerinde daire çizerek koşan ve oğlanın küçük ve sinirli yüzünün hayretle sallanmasına yol

açan Peter'ı izliyor. Korkusundan konuşamayacak durumdaki Tom iyiden iyiye yapışıyor babasının boynuna.

Candida, "Ben de sizinle geleyim," diyor Sally'ye. "Yoksa kaybolursunuz."

Emma onlara yetişiyor.

"Peter, beni de sırtına çıkartır mısın? Lütfen."

Candida otoriter bir tavırla kolunu uzatarak onu durduruyor. "Hayır, çıkaramaz. Eve gidiyoruz."

"Ben de omuz istiyorum."

Peter çayırda zıplamaya başlıyor, Tom da onunla birlikte bir aşağı bir yukarı hopluyor. Sally arkaya dönerek bir şeyler konuşmakta olan Paul ve Bel'e bakıyor. Paul, ellerini kalçasına koymuş, akıntıya karşı bakıyor.

Candida gözlerini kız kardeşine dikiyor. "Hele bir dene."

Sonra aniden kız kardeşinin üzerine yürüyüp onu yakalıyor. Emma çığlık çığlığa koşup anne babasına gitmek istiyor. Paul dönüp hırsla bağırıyor.

"Candy! Kes şunu!"

"Emma yaramazlık yapıyor!"

"Yapmıyorum!"

"Rahat bırak onu. Peter ve Sally'yle eve git."

Sally, "Hadi gel Candy," diyor.

Candida kısa bir tereddütten sonra kız kardeşinin kolunu çimdiklediği gibi onu bırakıp yürümeye devam ediyor. Bir çığlık daha.

"Hayvani"

Candida Sally'ye bakıp omuzlarını silkiyor. "Bebek, ne olacak."

Emma Candida'nın arkasından koşturuyor ve ona ulaşır ulaşmaz hızla vurduğu gibi Peter ve Tom'un koşturdukları çayıra doğru kaçıyor. Candida peşinden gidiyor. Emma bağırmaya başlıyor. Sonra düşüyor. Ablası üzerine atlıyor. Gerçek acıyla ilgisi olmayan çığlıklar devam ediyor. Yapma, yapma, yapma. Sally dönüp ormana bakıyor. Bel ve Paul çocuklarla uğraşmaktan vazgeçmiş gibiler. İkisinin de arkası dönük. Sanki önlerindeki patikada Kate'in belirmesini bekliyorlar. Sally Peter'ın yerde bıraktığı sepeti alıp Candida'nın Emma'nın üzerine eğildiği yere doğru yürüyor. Emma artık bağır-

mıyor. Zaten oyun oynamıyorlar mıydı, çimdiklemekten çok gıdıklar gibiler. Söz veriyorum, diyor Emma. Söz veriyorum. İleride Peter ve Tom çayırın karşı tarafındaki kavak ağaçlarının ardında gözden kayboluyorlar. Sally buluta bakıyor.

Düne kadar bu insanları tanımıyordu; ne bu ülkeyi, ne bu kırsal bölgeyi, evinden bu kadar uzakta, ne oynamak zorunda olduğu rolü, kendine yakın, dertleşebileceği bir kadın olmayacağını, hafiften sömürüleceğini, aşağılanacağını, içinin kuşku dolacağını, ne de istenmeyeceğini, yorulacağını, güneşten yanacağını biliyordu; âdet öncesi dönemde, ama olamaz, bu ağlama isteği ve buna cesaret edememe hali. Yaramaz suratlarında zafer ifadeleriyle kendilerine bakılmasını bekleyen çocuklara bakmadan, yanlarından yürüyüp geçiyor. Yürürken çocukların yedek giysileri ve piknik örtüsünün bulunduğu sepeti karıştırıyor; bir şey kaybetmiş de bulamıyormuş gibi elleriyle sepetin dibini yokluyor.

Oldu mu? Oluyor mu?

Oldu. Candida koşup yanında yürümeye başlayınca sepeti karıştırmayı bırakıyor. Çocuk konuşmuyor ama ara sıra geriye bakıp duruyor. Sonunda Sally de aynı şeyi yapıyor: Emma çayırın ortasında sırtüstü uzanmış, ölü taklidi yapıyor. Yalnızca pembe dizleri görünüyor.

Candida aldırmaksızın, "Rol yapıyor," diyor.

Oluyor.

Birkaç adım gittikten sonra kız soruyor: "Neden Peter'la evli değilsin sen?"

Irmağın karşı kıyısında, yaprakların arasında etrafı gözleyen bir kuş olsaydınız, onların gözden kaybolduğunu, sonra Paul ve Bel'in çayırın öte yanında ortaya çıktığını, Emma'nın şimdi oturarak beklediği yere doğru daha hızlı adımlarla yürüdüklerini görürdünüz. Paul arkadaki bulutu gösteriyor, Bel sağa sola bakınıyor, sonra başka bir şey yapmadan sadece yürüyor. Küçük kızın yanına varıyorlar. Kız kollarını açmış kucağa alınmayı bekliyor. Anne ve babası kızlarını kollarından tutup ayağa kaldırıyorlar. Derken: Az sonra anne babasının elinden tutarak onların desteğiyle hoplayıp zıplamaya başlıyor. Her sıçrayışında uzun sarı saçları havada dalgalanıyor,

sonra yine iniyor. Hep birlikte yürürken hooooppa yapıyorlar; küçük kız da onlarla bağırıyor. Sonra bir an duruyorlar. Paul kızını kucağına alıyor ve küçük kolunu boynuna doluyor. Üçü birlikte yürümeye devam ediyorlar. O kadar hızlı değilse de, aylak aylak da değil. Sanki yakalamaları gereken bir şey varmış gibi, ya da belki kaçmaları gereken.

Kavakların arasında gözden kayboluyorlar. Çayır bomboş kalıyor. Irmak, çayır, kayalıklar ve bulut.

Prenses bağırıyor ama artık onu duyabilecek tek bir kişi bile yok.